Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "**Mizan'ul Hikmet (hikmetin ölçüsü) benim, Ali de onun dilidir.**" (İhkak'ul Hak, 6/46)

Mizan'ul Hikmet

11. Cilt

Muhammed Muhammedi REYŞEHRİ

Çeviri

Kadri ÇELİK

Tatbik

Nuri DÖNMEZ

E-Kitap: http://kitab.nur-az.com/tr - http://gadir.free.fr

İçindekiler

3431. Bölüm ... 19
Tekebbür 19
3432. Bölüm ... 22
Kibriya Allah'a Mahsustur 22
3433. Bölüm ... 23
Kibrin Anlamı (1) 23
3434. Bölüm ... 26
Kibrin Anlamı (2) 26
3435. Bölüm ... 27
Kibrin Hakikati 27
3436. Bölüm ... 29
Kibir İçinde Yürümeyi Kınamak 29
3437. Bölüm ... 30
Mütekebbir 30
3438. Bölüm ... 31
Kendisiyle Kibirlenmenin Doğru Olmadığı Şey 31
3439. Bölüm ... 32
Tekebbürün Sebebi 32
3440. Bölüm ... 33
3564. Bölüm 219
İnsanın Esenliği Dilini Korumadadır 219
3565. Bölüm 219
Dilin Sürçmesi 219
3566. Bölüm 220
Dilin Fitnesi 220
3567. Bölüm 221
Dil Tehlikesi 221
3568. Bölüm 221
Dilin Sürçmelerinden Sakınmak..... 221
3569. Bölüm 222
Dili Hapsetmek 222
3570. Bölüm 223
Dilin Afetleri 223
3571. Bölüm 224
Dilin Azabı .. 224
3572. Bölüm 224
Birkaç Nadir Hadis 224
3573. Bölüm 226
Lanet..... 226
3574. Bölüm 227

Kibrin Tedavisi 33
Allame Meclisi'nin kibrin tedavisi hususundaki sözü 35
3441. Bölüm ... 35
Kibri Ortadan Kaldırmak 35
3442. Bölüm ... 37
Kibrin Etkileri. 37
3443. Bölüm ... 38
Her kim Kibirlenirse Allah Onu Aşağılık Kılar 38
3444. Bölüm ... 40
Kibirli İnsanların Yeri 40
3445. Bölüm ... 43
Kitap ve Yazmak 43
3446. Bölüm ... 43
Yazarlık ve Yazarın Şahsiyeti 43
3447. Bölüm ... 44
İlmi Yazmaya Teşvik 44
3448. Bölüm ... 44
Yazmanın Sevabı 44
3449. Bölüm ... 44
Allah'ın Nazil Buyurduğu Kitaplar 44
3450. Bölüm ... 45
Mel'un (Lanet Edilmiş Kimsler) 227
3575. Bölüm 232
Dünya ve Ahirette Lanet Edilen Kimseler 232
3576. Bölüm 235
Boş Şey 235
3577. Bölüm 241
Bulunmuş Eşya 241
3578. Bölüm 243
Görüşme Şevki 243
3579. Bölüm 245
Şevkin Nedenleri 245
3580. Bölüm 247
Allah İle Görüşmeyi Seven Kimse 247
3581. Bölüm 249
Kur'an da (Allah ile) Görüşmek 249
3582. Bölüm 253
Oyalanma 253
5383. Bölüm 255
Oyalanmanın Neticeleri 255
3584. Bölüm 255
Oyalanma Düşkünü Kimse 255
3585. Bölüm 256

Yazmanın Adabı 45
3451. Bölüm ... 47
Yazışmak 47
3452. Bölüm ... 47
Mektubun Cevabını Yazmaya Teşvik 47
3453. Bölüm ... 49
İslam Devrimi'nin Sırlarını Gizlemenin Lüzumu..... 49
3454. Bölüm ... 50
Devrim Sırlarını İfşa Etmekten Sakınmak 50
3455. Bölüm ... 52
Sır Saklayan Kulu Övmek 52
3456. Bölüm ... 55
Yalan..... 55
3457. Bölüm ... 57
Yalan Huyların En Aşağılık Olanıdır..... 57
3458. Bölüm ... 58
Yalan ve İman. 58
3459. Bölüm ... 60
Yalan Her Kötülüğün Anahtarıdır..... 60
3460. Bölüm ... 60
Ciddi veya Şaka Yalan Söylemeyi İman ve Oyalanma 256
3586. Bölüm 257
Müminin Oyalanması.. 257
3587. Bölüm 258
Kuşbazlık 258
3588. Bölüm 261
Homoseksüellik . **Erreur ! Signet non défini.**
3589. Bölüm 261
Homoseksüelliğin Haram Kılınış Sebebi..... 261
3590. Bölüm 262
Homoseksüellik eden Kimse.. 262
3591. Bölüm 263
Meful (Homoseksüel) 263
3592. Bölüm 266
Kendini Kınamak..... 266
3593. Bölüm 266
Nice Kınanmış Kimsenin Günahı Yoktur 266
3593. Bölüm 267
Kınamak ve Kınamanın Adabı..... 267
3595. Bölüm 268
Kınamada Aşırı Gitmek..... 268

Terk Etme Emri 60
3461. Bölüm ... 61
Küçük Yalan... 61
3462. Bölüm ... 63
Yalan Söylemenin Sebebi 63
3463. Bölüm ... 64
Kezzab (Çok Yalan Söyleyen Kimse) 64
3464. Bölüm ... 65
Yalanın Neticesi 65
Yalancı kimsenin kurtuluşa eremeyeceği hakkında bir açıklama..... 68
3465. Bölüm ... 70
En Çirkin Yalan 70
3466. Bölüm ... 72
Yalanın Caiz Olduğu Yerler. 72
3467. Bölüm ... 73
Tebriye..... 73
3468. Bölüm ... 76
Yalan Sözler Dinlemek 76
3469. Bölüm ... 77
Yalancı Arzulardan Sakındırmak.... 77
3470. Bölüm ... 79
Yücelik 79
3596. Bölüm 271
Örnekler 271
3597. Bölüm 272
Örneklerin Hükmü..... 272
3598. Bölüm 273
Hak ve Batıl Örneği..... 273
3599. Bölüm 273
Allah Yolunun Örneği..... 273
3600. Bölüm 274
Peygamber'in (s.a.a) Ümmetinin ve Risaletinin Örneği..... 274
3601. Bölüm 276
Peygamber (s.a.a) ve Kıyametin Misali 276
3602. Bölüm 277
Kur'an'ın Misali 277
3603. Bölüm 278
Peygamberin (s.a.a) Ümmetinin Misali 278
3604. Bölüm 279
Peygamberin (s.a.a) Ehl-i Beyt'inin Örneği 279
3605. Bölüm 282

3471. Bölüm ... 81
Keramet ve Yücelik 81
3472. Bölüm ... 81
Kerim ve Yüce İnsan 81
3473. Bölüm ... 85
Yüce İnsanların Ahlakından Örnekler..... 85
3474. Bölüm ... 88
Yüce İnsanlardan Uzak Olan Hasletler..... 88
3475. Bölüm ... 88
Yüce İnsanların Gazabından Sakındırmak.... 88
3476. Bölüm ... 89
Yüce İnsanlara İkramda Bulunmaya Teşvik 89
3477. Bölüm ... 90
İkramda Bulunmak 90
3478. Bölüm ... 91
İzzet ve Yüceliği Reddetmek..... 91
3479. Bölüm ... 92
Saygının Edep Etmediği Kimse 92
3480. Bölüm ... 93
İnsanların En Saygını..... 93
3481. Bölüm ... 93
En Yüce Örnek 282
3606. Bölüm 283
Temiz bir Ağaç Misali 283
3607. Bölüm 287
Çirkin Sözün Örneği..... 287
3608. Bölüm 288
Müminin Örneği 288
3609. Bölüm 290
Kafirin Misali 290
3610. Bölüm 300
Kafirin Örneği 300
3611. Bölüm 303
3612. Bölüm 314
Küfreden Kimselerin Örneği..... 314
3613. Bölüm 315
İmam Eden Kimselerin Örneği..... 315
3614. Bölüm 316
Mümin ve Kardeşinin Örneği..... 316
3615. Bölüm 317
Allah'ın Hadlerini İkame Eden Kimse İle Allah'ın Hadlerini İcra Etmede

İnsanlara Saygı Göstermek Kendine Saygı Göstermektir ... 93
3482. Bölüm ... 96
En Temiz Kazanç 96
3483. Bölüm ... 96
Kazançlar 96
Velayetin (Yöneticiliğin) Kısımlarıyla İlgili Açıklama..... 97
Ticaret Çeşitleriyle İlgili Açıklama..... 98
Kira ve İcarla İlgili Açıklama 99
Zanaatla İlgili Açıklama..... 101
Malları İnfak ve Harcama Yolları 103
Yenilmesi Helal Olan Şeyler ... 103
Eti Yenen Hayvanlar 104
Yenilmesi Helal Olan Yumurtalar 104
Yenilmesi Helal Olan Deniz Hayvanları 104
Helal İçecekler 104
Giyilmesi Câiz Olan Elbiseler 104
İhmalkarlık Eden Kimsenin Örneği..... 317
3616. Bölüm 318
Kur'an Okuyan Kimsenin Örneği 318
3617. Bölüm 320
Kur'an Hafızının Örneği..... 320
3618. Bölüm 320
Mücahidin Misali 320
3619. Bölüm 321
Savaşan ve Ücret Alan Kimsenin Örneği..... 321
3620. Bölüm 321
Beş Vakit Namazın Örneği 321
3621. Bölüm 321
Arkadaş Örneği 321
3622. Bölüm 322
Allah Yolunda İnfak Eden Kimsenin Misali 322
3623. Bölüm 322
Gösteriş İçin Sadaka Veren Kimsenin Misali 322
3624. Bölüm 323
Haram Maldan Sadaka Veren

Câiz Evlilikler105
3484. Bölüm . 105
El Emeği İle Kazanmaya Teşvik 105
3485. Bölüm . 109
Kınanmış Kazançlar..... 109
3486. Bölüm . 110
Kazanç (çeşitli) 110
3487. Bölüm . 113
Tembellik..... 113
3488. Bölüm . 114
Tembellik ve Dirliksizlikten Sakınmak 114
3489. Bölüm . 115
Gevşeklikten ve İhmalden Sakınmak 115
3490. Bölüm . 116
Tembelliğin Alameti 116
3491. Bölüm . 117
Tembellikten Uzaklaşmak İçin Allah'tan Yardım Dilemek 117
3492. Bölüm . 119
Küfür Şirkten Daha Eskidir . 119
3493. Bölüm . 121
Küfrün Sebepleri 121
3494. Bölüm . 122
Kafir..... 122
Kimsenin Misali 323
3625. Bölüm 323
Kötülükten Sonra İyiliğin Örneği..... 323
3626. Bölüm 324
Alimlerin Örneği 324
3627. Bölüm 324
Amelsiz Alimin Örneği..... 324
3628. Bölüm 325
Amelsiz Alimin Örneği..... 325
3629. Bölüm 327
İlmini Başkalarına Öğretmeyen Alimin Hikayesi 327
3630. Bölüm 327
Cahil Abidin Örneği..... 327
3631. Bölüm 327
Genç Yaşta İlim Öğrenen Kimsenin Misali 327
3632. Bölüm 327
Kötülükten Başka Bir Şey Demeyen Kimsenin Örneği 327
3633. Bölüm 328

3495. Bölüm . 124
Küfrün En Küçük Derecesi 124
3496. Bölüm . 125
Küfrün Erkanı ve Sütunları 125
3497. Bölüm . 126
Allah'ın Kitabında Küfrün Çeşitleri..... 126
3498. Bölüm . 132
Kefaretler..... 132
3499. Bölüm . 134
Hiçbir Kefareti Olmayan Günah 134
3500. Bölüm . 137
İyiliğe İyilikle Karşılık Vermek 137
3501. Bölüm . 138
Kötülüğe Kötülükle Karşılık Vermek 138
3502. Bölüm . 139
Uygunsuz Karşılık Vermek 139
3503. Bölüm . 140
İntikam Almayı Kınamak 140
3504. Bölüm . 141
İyiliğe Kötülükle Karşılık Vermek 141
3505. Bölüm . 141
Sonradan Zengin Olmuş Birine Muhtaç Olmanın Örneği..... 328
3634. Bölüm 328
Bağışladığı Şeyi Geri Alan Kimsenin Örneği 328
3635. Bölüm 328
Arzu ve Ölümün Örneği..... 328
3636. Bölüm 332
Nefsin Örneği 332
3637. Bölüm 332
Dünyanın Misali 332
3638. Bölüm 333
Dünyaya Tutkuyla Bağlanan Kimsenin Misali 333
3639. Bölüm 333
İyi İşlerin İptal Oluşunun Örneği 333
3640. Bölüm 334
Allah'ı Zikreden Kimsenin Misali 334
3641. Bölüm 336
Resim-Heykel 336
3642. Bölüm 340
İmtihan 340

Kötülüğe İyilikle Karşılık Vermek 141
3506. Bölüm . 142
Verdiğin Elle Alırsın (Ettiğini Bulursun) 142
3507. Bölüm . 145
Teklif 145
3508. Bölüm . 148
Allah Herkesi Gücü Oranında Mükellef Kılar 148
3509. Bölüm . 152
Tekellüf..... 152
3510. Bölüm . 154
Kendini Tekellüfe Düşüren Kimsenin Nişaneleri..... 154
3511. Bölüm . 158
Söz 158
3512. Bölüm . 159
Sözün Büyük Tesiri..... 159
3513. Bölüm . 159
Çirkin Sözden Sakınmak 159
3514. Bölüm . 160
Boş Sözden Kaçınmaya Teşvik 160
3515. Bölüm . 161
Çok Konuşmayı Kınamak 161
3516. Bölüm . 162
İmtihan ve İmtihan Gerçeği Hakkında Bir açıklama 341
3643. Bölüm 354
Güzel Övgüye Layık Kimse 354
3644. Bölüm 354
Övgüyü Kınamak..... 354
3645. Bölüm 356
Övgünün Sonu 356
3646. Bölüm 357
Övgüye Aldanmamak Gerekir 357
3647. Bölüm 358
Övgüde Kısıtlı Davranmak.. 358
3648. Bölüm 358
Öven Kimseye Cevap 358
3649. Bölüm 360
Birini Yersiz Yere Övmek 360
3650. Bölüm 362
Övgüye Sevinmeyi Kınamak..... 362
3651. Bölüm 363
Kötü Kimseyi Övmekten Sakınmak..... 363
3625. Bölüm 364

Boş Konuşmaktan Sakınmak 162
3517. Bölüm . 163
Çok Konuşmaktan Sakınmak 163
3518. Bölüm . 164
Çok Konuşmak Kalbi Öldürür 164
3519. Bölüm . 164
Az Konuşmayı Övmek 164
3520. Bölüm . 166
Konuşmacı ve Sözün Bağı.... 166
3521. Bölüm . 167
Söz Amelin Bir Parçası Konumundadır 167
3522. Bölüm . 167
Her Bildiğini Aşikar Kılmayı Kınamak 167
3523. Bölüm . 168
Söz İlaç Gibidir 168
3524. Bölüm . 169
Konuşmanın Sessizlikten Üstün Oluşu .. 169
3525. Bölüm . 170
Sessizliğin Konuşmaktan Üstünlüğü 170
3526. Bölüm . 170
Sessizlik..... 170
Kendini Övmekten Sakınmak..... 364
3653. Bölüm 365
Kendini Övmenin Reva Olduğu Yerler 365
3654. Bölüm 368
Kadın ve Erkeğin Kur'an'da Eşitliği 368
Felsefi Bir İnceleme ve Karşılaştırma 368
3655. Bölüm 370
Peygamber'in (s.a.a) Yanındaki Kadınların Temsilcisi 370
3656. Bölüm 375
Erkeklerin Kadınlar Üzerindeki Yöneticiliği . 375
Tefsir 376
Erkeklerin Kadınları Yönetmelerinin Anlamı Hakkında 379
3657. Bölüm 381
Kadınların En İyi Hasletleri 381
3658. Bölüm 381

3527. Bölüm . 171
Konuşmaktan Üstün Olan Sessizlik 171
3528. Bölüm . 172
Allah'ın Veli Kullarının Suskunluğu ... 172
3529. Bölüm . 172
En İyi Söz 172
3530. Bölüm . 173
Kapsamlı Söz (lafzı az anlamı çok olan söz). 173
3531. Bölüm . 174
Güzel Konuşmanın Fazileti 174
3532. Bölüm . 176
Söz Çeşitli..... 176
3533. Bölüm . 179
Kemal 179
3534. Bölüm . 179
Kemalin Azlığını Bilmenin Önemi 179
3535. Bölüm . 180
Kamil Kadınlar 180
3536. Bölüm . 180
Kemale Erişme Sebepleri 180
3537. Bölüm . 181
Kamil İnsanın Özellikleri 181
3538. Bölüm . 184
Yöneticiliği Kadınlara Havale Etmekten Sakınmak..... 381
3659. Bölüm 383
Kadın Sevgisini Övmek..... 383
3660. Bölüm 383
Kadın Sevgisini Kınamak..... 383
3661. Bölüm 384
Kadınlara Tutkun Olmak 384
3662. Bölüm 384
Kadın (çeşitli) 384
3663. Bölüm 387
Mürüvvet..... 387
3664. Bölüm 387
Mürüvvetin Anlamı (1)... 387
3665. Bölüm 389
Mürüvvetin Anlamı (2)... 389
3666. Bölüm 391
Mürüvvet Sayılan Şey.. 391
3667. Bölüm 392
Mürüvvetin Esası 392
3668. Bölüm 393
Mürüvvetin Başlangıcı ve Sonu 393
3669. Bölüm 394

Akıllı ve Zeki Kimse..... 184
3539. Bölüm . 185
Uyanıklık 185
3540. Bölüm . 186
Zeki İnsanların Özellikleri 186
3542. Bölüm . 187
Zekilerin En Zekisi 187
3543. Bölüm . 188
İnsana Zekilik Olarak Yeten Şey 188
3544. Bölüm . 191
Soysuzluk-Aşağılık..... 191
3545. Bölüm . 192
Aşağılık Kimsenin Özellikleri 192
3546. Bölüm . 193
İnsanların En Aşağılık Olanı193
3547. Bölüm . 193
Aşağılık Kimseler 193
3548. Bölüm . 196
Elbise 196
3549. Bölüm . 197
Giyimde Ölçülü Olmak 197
3550. Bölüm . 199
Her Zamanın En Hayırlı Elbisesi O zamanın İnsanlarının Mürüvvetin Kemali 394
3670. Bölüm 395
Mürüvvetin En İyisi ve En Kötüsü 395
3671. Bölüm 396
Mürüvveti Olmayan Kimse 396
3672. Bölüm 396
Mürüvvet Ehlinin Hatalarını Bağışlamak.. 396
3673. Bölüm 399
Hastalık 399
3674. Bölüm 400
Hastalıkta Ecir Yoktur 400
3675. Bölüm 403
Hastalığı Gizlemek 403
3676. Bölüm 404
Hastalandığı Halde Şikayette Bulunmayan Kimse 404
3677. Bölüm 405
Hastalığını Doktorlardan Gizleyen Kimse 405
3678. Bölüm 405
Esenliğe Dert Yeterlidir 405
3679. Bölüm 406

Giydiği Elbisedir 199
3551. Bölüm . 201
Zinet Elbisesi ve İbadet Elbisesi 201
3552. Bölüm . 203
Sarık..... 203
3553. Bölüm . 204
Yasak Elbiseler 204
3554. Bölüm . 208
İnatçılık..... 208
3555. Bölüm . 212
Sakal 212
3556. Bölüm . 214
Dil 214
3557. Bölüm . 214
İnsan Dilinin Altında Gizlidir 214
3558. Bölüm . 215
Dil Vesilesiyle Ortaya Çıkan Hasletler..... 215
3559. Bölüm . 216
Erkeğin Güzelliği Dilinin Akıcılığındandır 216
3560. Bölüm . 216
Dil İyilik ve Kötülüğün Anahtarıdır.... 216
3561. Bölüm . 217
Hastalık Çeşitleri 406
3680. Bölüm 406
Hastayı Ziyaret Etmek 406
3681. Bölüm 407
Hastayı Ziyaret Adabı..... 407
3682. Bölüm 409
Hastayı Ziyaret Etmenin Hikmeti 409
3683. Bölüm 409
Hasta Gözükmek 409
3684. Bölüm 409
Hastalık (çeşitli) 409
3685. Bölüm 412
Çekişmeyi Kınama ve Çekişmenin Etkileri..... 412
3686. Bölüm 413
Her ne Kadar Hak İçin de Olsa Çekişmekten Sakınmak..... 413
3687. Bölüm 415
Kendisiyle Mücadele Edilmenin Doğru Olmadığı Kimse 415
3688. Bölüm 415

Dilin İmanın Doğruluğundaki Rolü 217
3562. Bölüm . 218
Akıllı İnsanın Dili Kalbinin Ötesindedir ... 218
3563. Bölüm . 218
Dilin Hakkı ... 218
Fazla Çekişmenin Etkileri..... 415
3689. Bölüm 418
Şakayı Övmek 418
3690. Bölüm 420
Şakayı Kınamak 420
3691. Bölüm 421
Şakalaşmak ve Alay Etmek . 421
3692. Bölüm 423
Fazla Şakalaşmak.. 423
3693. Bölüm 425
Mesh-Dejenere 425
Felsefi Bahis . **Erreur ! Signet non défini.**
3694. Bölüm 435
Mesh Edilen (dejenere edilen) Soyun Kesilmesi 435
3695. Bölüm 438
Yol Yürümenin Adabı..... 438
3696. Bölüm 439
Nazlı ve Övünerek Yürümekten Sakındırmak 439
3697. Bölüm 443
Hile..... 443
3698. Bölüm 445

	Hile ve Kandırma Ateştedir ..... 445 3699. Bölüm 448 Allah'ın Hilesi ..... 448 İçindekiler

Kaf Harfi

- ✓ el-Kibr (Kibir)
- ✓ el-Kitab (Yazmak)
- ✓ el-Mukatebe (Yazışmak)
- ✓ el-Kitman (Gizlemek)
- ✓ el-Kizb (Yalan)
- ✓ el-Kerem (Kerem-Yücelik)
- ✓ el-Kesb (Kazanç)
- ✓ el-Kesel (Gevşeklik)
- ✓ el-Küfr (Küfür)
- ✓ el-Keffaret (Kefaret-Bedel)
- ✓ el-Mukafat (Mükafat-Karşılık)
- ✓ et-Teklif (Teklif)
- ✓ et-Tekellof (Zorluğa Düşmek)
- ✓ Kelam (Söz)
- ✓ Kemal (Kemal)
- ✓ Kiyaset (Akıllılık)
- ✓ el-Lu'm (Soysuzluk-Aşağılık)
- ✓ el-Libas (Elbise)
- ✓ el-Lecac (İnatçılık)
- ✓ el-Lihye (Sakal)
- ✓ el-Lisan (Dil)
- ✓ el-Len (Lanet)
- ✓ el-Leğv (Boş Şey)
- ✓ el-Lukte (Bulunmuş Eşya)
- ✓ el-Lika (Görüşmek)
- ✓ el-Lehv (Oyalanma)
- ✓ el-Livat (Eşcinsellik-Homoseksüellik)
- ✓ el-Melamet (Kınamak)
- ✓ el-Emsal (Örnek-Benzer)
- ✓ et-Timsal (Resim ve Heykel)
- ✓ el-İmtihan (İmtihan)
- ✓ el-Medh (Övmek)
- ✓ el-Mir'et (Kadın)
- ✓ el-Muruvvet (Mürüvvet)

453. Konu

el-Kibr
Kibir

- *Bihar, 73/179, 130. Bölüm; el-Kibr*
- *Kenz'ul-Ummal, 3/525, 828; el-Kibr*
- *Kenz'ul-Ummal, 3/830; İlac'ul-Kibr*

---

bak.

- *61. konu, el-Cebbar; 357. konu, et-Taassub; 547. konu, et-Tevazu'; el-Gazab, 3078. Bölüm; el-Ahiret, 33. Bölüm*

3431. Bölüm
Tekebbür

Kur'an:

"İblis'ten başka bütün melekler secde etmişlerdi. O, büyüklük taslamış ve küfredenlerden olmuştu."[1]

"Ona, "İn oradan, orada büyüklenmek sana düşmez, defol, sen alçağın birisin" dedi."[2]

17206. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbürden sakın. Şüphesiz tekebbür en büyük günah ve en çok kınanmış ayıptır ve tekebbür İblis'in süsüdür."[3]

17207. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbürden sakının. Zira İblis'i Adem'e secde etmekten alıkoyan tekebbür idi."[4]

17208. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "O halde Allah'ın şeytana yaptığından ibret alın. Öyle ki uzun amelini, yoğun çabalarını bir anlık tekebbüründen dolayı boşa çıkardı… İblisten başka, onun gibi bir günah işledikten sonra kim Allah karşısında emanda kalabilir?"[5]

17209. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Gönlünüzde gizlediğiniz şu asabiyet ateşini, cahiliye kinini söndürün. Çünkü, Müslüman'daki bu yersiz kıskançlık, şeytanın vesvese, tekebbür, bozgunculuk ve üflemesindendir. Tevazuyu başlarınızın üstüne, büyüklenme duygusunu ayaklarınızın altına alın ve boyunlarınızdaki kibri atın. Tevazuyu kendiniz ile düşmanınız olan İblis ve askerleri arasında bir sığınak edinin."[6]

17210. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın azaba ve belaya uğrattığı sizden önceki büyüklenen ümmetlerin başlarına gelenlerden uğradıkları cezadan düştükleri zorluklardan

---

[1] Sa'd suresi, 73-74. ayet
[2] A'raf suresi, 13. ayet
[3] Gurer'ul-Hikem, 2652. Bölüm
[4] Kenz'ul-Ummal, 7734
[5] Nehc'ül-Belağa, 192. hutbe
[6] a. g. e.

ve zilletlerinden ibret alın… Zamanın musibetlerinden Allah'a sığındığınız gibi, kibir açısından da Allah'a sığının."[1]

17211. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah için, Allah için, bu dünyada azgınlıktan, ahirette zulmün korkunç cezasından ve kibrin kötü akıbetinden sakının. Çünkü, bu (kibir) , iblisin büyük av usulü, büyük tuzak şeklidir. Bu, insanların gönüllerine öldürücü zehirler gibi girerek onları zehirler; asla başarısız olmaz, hiç kimseyi vuruşunda da hata etmez. Ne alim bilgisiyle, ne de yoksul olan yoksulluğuyla (ondan kurtulup bir yol bulabilir.) "[2]

17212. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbürden sakının. Zira bazen bir elbise giymek bile insanı kibirlenmeye sürükler."[3]

17213. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbür, bazen her sınıftan en düşük kimselerde bile görülür…Bir gün Allah Resulü (s.a.a) Medine sokaklarının birinden geçiyordu. Zenci bir kadın sokağın ortasında hayvanların gübresini topluyordu. O kadına, "Allah Resulü'nün (s.a.a) yolundan kenara çekil" denilince o kadın, "Yol geniştir" dedi. Ashap onu kenara itmek isteyince Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: "Onu bırakın, şüphesiz o dik başlı bir kadındır."[4]

17214. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın kalbinde bir miktar kibir ortaya çıkınca az olsun veya çok aynı miktarda insanın aklı da azalır."[5]

17215. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbürden sakın. Şüphesiz tekebbür azgınlığın başı ve rahman

---

[1] a. g. e.

[2] a. g. e. ; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 13/163

[3] Kenz'ul-Ummal, 7735

[4] Bihar, 73/209/2

[5] a. g. e. 78/186/16

olan Allah'a isyan etmektir."[1]

17216. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbür helak edici bir huydur. Her kim bu hasletle kendini çoğaltmak (büyütmek) isterse azalır (küçülür) ."[2]

17217. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En çirkin huy tekebbürdür."[3]

17218. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim tekebbürden temizlenirse yücelik elde eder."[4]

17219. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "O insan; rahimlerin karanlıklarında gizlice tasarlanıp kararlaştırılan dökülmüş erlik suyu ve yaratılışı noksan bir kan parçası, bir pıhtı değil miydi?... Ama o büyüyüp geliştiğinde tekebbüre kapıldı."[5]

17220. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbürden uzak durunuz. Zira kul sürekli tekebbür eder ve sonunda aziz ve celil olan Allah şöyle buyurur: "Bu kulumun adını da ve zorbalar arasına yazınız."[6]

17221. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsan sürekli tekebbür eder, bu yolda ilerler ve sonunda zorbalardan yazılır. Böylece zorbaların başına gelen şey onun da başına gelir."[7]

17222. *İmam Ali (a.s) takva sahiplerinin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* "Bir kimseden uzaklaşması, temizliğinden ve zühdündendir. Bir kimseye yaklaşması, yumuşaklığı ve acımasındandır. Uzaklaşması büyüklükten ve kibirden; yaklaşması da hile ve tuzaktan değildir."[8]

17223. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Emir sahiplerinin insanların salihlerince en aşağı sayılan durumları,

---

[1] Gurer'ul-Hikem, 2609
[2] a. g. e. 1968
[3] a. g. e. 2898
[4] Bihar, 78/229/5
[5] Nehc'ül-Belağa, 83. hutbe
[6] Kenz'ul-Ummal, 7729
[7] a. g. e. 7749
[8] Nehc'ül-Belağa, 193. hutbe

kendilerini övülme sevgisine kaptırmaları, işlerini kibirlenerek yapmalarıdır."[1]

17224. *İmam Ali (a.s) , yüce Peygamber'in fazileti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Allah onu insanlar şaşkınlık içinde delalete düşmüşken gönderdi. Fitneye dalmışlar, heva ve hevesleri onları azdırmış ve kibir onların ayaklarını kaydırmıştı."[2]

17225. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz ben Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasına aldırış etmeyen topluluktan biriyim… Onlar kibirlenmezler, üstünlük taslamazlar, hıyanet etmezler ve (yeryüzünde) fesat çıkarmazlar."[3]

3432. Bölüm
Kibriya Allah'a Mahsustur

Kur'an:

"O, kendisinden başka ilah olmayan, hükümran, çok kutsal; esenlik veren, güvenlik veren, görüp gözeten, güçlü, buyruğunu her şeye geçiren, ulu olan Allah'tır. Allah putperestlerin koştukları eşlerden münezzehtir."[4]

"Göklerde ve yerde azamet yalnız O'nundur. O azimdir ve hakimdir."[5]

17226. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz kibriya ve büyüklük alemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur."[6]

17227. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hamd, izzet ve kibriya sahip olan, bu iki sıfatı yarattıklarına vermeyen Allah'a mahsustur. Onları kendisi ile başkaları arasında bir sınır kıldı, yüce zatı için seçti."[7]

17228. *İmam Hasan (a.s) , kendisine, "Sende tekebbür*

[1] a. g. e. 216
[2] a. g. e. 95
[3] a. g. e. 192
[4] Haşr suresi, 23. ayet
[5] Casiye,37. ayet
[6] et-Terğib ve't-Terhib, 3/91/15
[7] Nehc'ül-Belağa, 192. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 13/127

vardır" diyen birine şöyle buyurmuştur: "Asla! Tekebbür sadece Allah'a mahsustur. Benim vücudumda ise izzet vardır. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **"Şüphesiz izzet, Allah'ın, Peygamberinin ve müminlerindir."**[1]

17229. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kibir Allah'ın ridasıdır (örtüsüdür) ve (dolayısıyla) mütekebbir insan bu ilahi ridayı elde etmek için Allah ile savaşa kalkışmıştır."[2]

17230. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yüce ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: "Kibriya benim ridamdır (örtümdür) ve azamet benim elbisemdir. Her kim bunların biri hakkında benimle savaşmaya kalkışırsa, onu ateşe atarım."[3]

17231. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kibir Allah'ın örtüsüdür. O halde her kim ondan bir şey hakkında Allah ile savaşmaya kalkışırsa Allah onu baş aşağı ateşe atar."[4]

17232. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah, kullarından birinin kibirde bulunmasına izin verseydi, onu peygamberleri ve evliyası arasından seçerdi. Fakat onlar için büyüklük taslamayı kötü gördü, onlar için tevazuya razı oldu."[5]

3433. Bölüm
Kibrin Anlamı (1)

<u>Kur'an:</u>

"Size bir peygamber nefsinizin hoşlanmadığı bir şey getirdikçe, büyüklük taslayarak, bir kısmını yalancı sayıp, bir kısmını öldürür müsünüz?"[6]

"Yeryüzünde haksız yere büyüklük

[1] Bihar, 24/325/40
[2] a. g. e. 73/214/4
[3] et-Terğib ve't-Terhib, 3/563/14
[4] Bihar, 73/215/5
[5] Nehc'ül-Belağa, 192. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 13/151
[6] Bakara suresi, 87. ayet

taslayanları, ayetlerimden yüz çevirteceğim. Onlar bütün ayetleri görseler yine de iman etmezler."[1]

bak. A'raf, 113, 36, 40; Neml, 22; Yunus, 75.

Kibrin Münezzeh olan Allah karşısında büyüklenmek olduğunu ve hakkı inkar anlamına geldiğini belirten ayetler 58 ayete ulaşmaktadır. Kur'an'a müracaat ediniz.

17233. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ey Ebuzer! Her kim ölür de kalbinde bir zerre tekebbür olursa, daha önce tövbe etmedikçe asla cennetin kokusunu alamaz." O şöyle arzetti: "Ey Allah'ın Resulü! Ben güzelliği seviyorum. Hatta kırbacımın ve ayak bağımın bile güzel olmasını severim. Bundan dolayı korkmam gerekir mi?" Peygamber şöyle buyurmuştur: "Kalbini nasıl buluyorsun?" O şöyle arzetti: "Kalbimi hakkı tanımış ve hak ile itminana ermiş olarak buluyorum." Peygamber şöyle buyurdu: "O halde bu haletin kibir değildir. Aksine kibir hakkı terk etmen, haksızlığa yönelmen ve insanlara hiçbirinin haysiyetinin senin haysiyetin gibi olmadığı ve hiçbirinin kanının da senin kanın gibi olmadığı gözüyle bakmandır."[2]

17234. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kalbinde zerre miktarınca kibir bulunan kimse asla cennete giremez." Bir şahıs şöyle arzetti: "İnsan elbisesinin ve ayakkabısının güzel olmasını sever." Peygamber şöyle buyurdu: "Allah güzeldir ve güzeli sever. Kibir ise hak karşısında kibirlenmek ve insanları küçümsemektir."[3]

17235. *İmam Bakır veya İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kalbinde hardal tanesi kadar kibir bulunan kimse asla cennete giremez."

[1] A'raf suresi, 146. a yet

[2] Bihar, 77/90/3

[3] et-Terğib ve't-Terhib, 3/567/31

Muhammed b. Müslim şöyle diyor: "Ben istirca da bulundum (inna lillah ve inna ileyhi raciun dedim.)" İmam şöyle buyurdu: "Neden istircada bulunuyorsun?" Ben şöyle arzettim: "Sizden işittiğim söz sebebiyle." İmam şöyle buyurdu: "Bu senin sandığın gibi değildir. Aksine benim maksadım (hakkı) inkar etmektir ve hakikatte kibirden maksat, hakkı inkar etmektir."[1]

17236. *İmam Sadık (a.s) Abdullah b. Talha'ya şöyle buyurmuştur:* "Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Kalbinde hardal tanesi kadar kibir bulunan bir kul asla cennete giremez ve kalbinde hardal tanesi kadar iman bulunan bir kul da asla cehenneme giremez." Ben (ravi) şöyle arzettim: "Fedan olayım, insan bazen elbise giyer, bir bineğe biner, acaba bu kibrin nişanesi midir?" İmam şöyle buyurdu: "Böyle değildir, aksine kibir hakkı inkar etmektir, iman ise hakkı itiraf etmektir."[2]

17237. *Muhammed b. Ömer b. Yezid babasından şöyle dediğini rivayet etmektedir:* "İmam Sadık'a (a.s) şöyle arzedildi: "Ben güzel yemek yiyorum, güzel kokular kullanıyorum ve rahvan (dolu dizgin, dört nala) bineğe biniyorum. Köleler arkamdan hareket ediyor. Eğer bu iş de bir tür tekebbür ise bu işten el çekeyim." İmam Sadık (a.s) bir müddet suskun kaldıktan sonra şöyle buyurdu: "Lanet edilmiş zorba kimse, insanları hor sayan ve hakkı tanımayan kimsedir."[3]

17238. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Huzuyu aradım. Onu sadece hakkı kabul etmekte buldum. O halde hakkı kabul edin. Zira hakkı kabul etmek insanı tekebbürden uzaklaştırır."[4]

---

[1] el-Kafi, 2/310/7
[2] Mean'il-Ahbar, 241/1
[3] el-Kafi, 2/311/13
[4] Bihar, 69/399/91

17239. *İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim, "Esteğfirullah ve etubu ileyh" (Allah'tan mağfiret dilerim ve Allah'a dönerim) derse, ne müstekbirdir ve ne de zorba. Zira müstekbir nefsinin hakkında kendisine galebe çaldığı günahı hususunda ısrar eden ve dünyayı ahirete tercih eden kimsedir."[1]

17240. *İmam Sadık (a.s) kendisine, "İlhadın (inkarın) en azı nedir?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Tekebbür, ilhadın en küçük mertebesidir."[2]

bak. el-Hakk, 896. Bölüm

3434. Bölüm
Kibrin Anlamı (2)

17241. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "En büyük tekebbür insanları aşağılık saymak ve hakkı hafife almaktır." Abdul A'la b. A'yen şöyle diyor: "Ben şöyle arzettim: "Halkı aşağılık saymak ve hakkı hafife almak nedir?" İmam şöyle buyurdu: "Hak karşısında cahillik etmek ve hak ehlini kötülemektir. O halde her kim böyle yaparsa aziz ve celil olan Allah ile ridası (azamet örtüsü) hakkında savaşa girişmiş olur."[3]

17242. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbür, insanları aşağılaman ve hakkı hor görmendir."[4]

17243. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kibirden boş bir kalple Me'zemey'den[5] geçerse Allah onu bağışlar." Ravi şöyle diyor: "(Ben) kibir nedir?" diye arzedince İmam şöyle buyurdu: "İnsanları küçümsemek ve hakkı hafife almaktır."[6]

17244. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her

[1] a. g. e. 93/277/3
[2] el-Kafi, 2/309/1
[3] a. g. e. s. 310/9
[4] el-Kafi, 2/310/8
[5] Arefe ve Meş'ar arasında bir yerin adıdır. (Mecme'ul-Bahreyn)
[6] Bihar, 99/255/25

kim kibirden temizlenmiş bir kalple Mekke'ye girerse Allah günahlarını affeder." Abdulmelik, "Ben, "kibir nedir?" diye arzedince İmam şöyle buyurdu: "İnsanları hor görmek ve hakkı hafife almaktır?" Ben, "Bu nasıl olur?" diye arzedince de İmam şöyle buyurdu: "Hak karşısında cahillik etmek ve hak ehlini kötülemekle."[1]

3435. Bölüm
Kibrin Hakikati

17245. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim diğerlerinden üstün olduğuna inanırsa o müstekbirlerden sayılır." Hafs b. Gıyaz şöyle diyor: "Ben şöyle arzettim: "Eğer bir günahkarı görür ve günahsızlık ve iffeti sebebiyle de kendisini ondan üstün görürse nasıldır?" İmam şöyle buyurmuştur: "Heyhat, heyhat! Kim bilir belki o bağışlanır ama seni hesaba çekerler. Musa'nın (a.s) sihirbazlarının hikayesini okumadın mı?"[2]

17246. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mekke vadisine vardığınızda yıpranmış veya eskimiş veya kaba elbiselerinizi giyiniz. Zira kibirden temizlenmiş bir kalple Mekke vadisine giren kimseyi Allah bağışlar." Abdullah b. Ebi Ya'fur şöyle sordu: "Kibrin haddi nedir?" İmam şöyle buyurdu: "Kibrin haddi insanın güzel elbise giymesi, kendisine bakması ve insanların kendisini bu elbiseler içinde görmesini istemesidir." *İmam daha sonra bu ayeti tilavet buyurdu:* **"Şüphesiz insan kendi nefsi hakkında basiret sahibidir."**[3]

Şöyle diyorum: Ebu Hamid Gazali kibrin hakikati hakkında şöyle yazmaktadır: "Bil ki kibir zahir ve batın diye ikiye ayrılmaktadır. Batın (gizli) olan kibir nefiste olan bir

[1] Mean'il-Ahbar, 242/6
[2] el-Kafi, 8/128/98
[3] Bihar, 79/312/14

huydur. Zahir olan kibir ise insanın yaptığı amellerdir. Kibrin batını huy hakkında kullanılması daha gerçekçidir. Zira insanların amelleri de o huyun neticesidir ve kibir hasleti o davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu yüzden amellerinde kibir ortaya çıkınca, "kibre kapıldı" demektedirler. Eğer davranışlarında kibir ortaya çıkmazsa o zaman da, "ruhun da kibir vardır" derler. Dolayısıyla asıl olan nefisteki huydur ve insanın kendisini karşısında tekebbüre kapıldığı kimseden üstün görmesi anlamındadır. Zira kibir iki ciheti gerektirmektedir: Birincisi hakkında tekebbüre kapıldığı kimse ve ikincisi de o şahsa karşı tekebbüre kapılmasına neden olan konu. Kibrin kendini beğenme hasletinden farkı da buradadır. Zira kendini beğenmek sadece kendisinin varlığını gerektirir. Hatta dünyada bir tek insan bile yaratılmış olsaydı, yine de o şahsın kendisini beğenmesi mümkün olurdu. Ama mütekebbirin varlığı ikinci bir şahsın varlığı olmaksızın mümkün değildir. Zira ikinci şahıs sayesinde insan kemal sıfatlarına sahip olma hususunda kendisini ondan üstün görmektedir ve burada tekbbüre ve kendisini üstün görmeye saplanmaktadır. Mütekebbir olmak için kendini büyük görmek de yeterli değildir. Zira insan bazen kendini büyük görür, ama başkasını kendisinden daha büyük veya dengi olarak görür ve dolayısıyla da ona karşı tekebbüre kapılmaz. Aynı şekilde başkalarını küçümsemek de yeterli değildir. Zira başkalarını küçük görür, ama kendisini de onlardan daha küçük veya dengi görürse yine de tekebbüre kapılmış olmaz. Dolayısıyla kendisi için bir mertebe, başka birisi için de bir mertebeye inanması ve daha sonra kendi mertebesini ondan daha üstün görmesidir. Bu üç itikat sayesinde insanda kibir huyu ortaya çıkmaktadır. Yoksa bu görüşün bizzat kendisi kibir değildir. Bu görüş ve inanç onda kibir ruhunu ortaya çıkarmakta ve neticede kalbinde bir tür

gurur, kendini beğenmişlik, sevinç, bu inancına dayanma ortaya çıkmaktadır. Bu kendisiyle övünmesi, kendinden hoşlanması ve bu inanca dayanması, kibir huyunun bizzat ta kendisidir. Bu yüzden Peygamber (s.a.a) de şöyle buyurmuştur: "Allah'ım! Tekebbürün nefhasından (üflemesinden), sana sığınırım."[1]

3436. Bölüm Kibir İçinde Yürümeyi Kınamak

Kur'an:

"Yeryüzünde böbürlenerek yürüme, çünkü sen ne yeri delebilir ve ne de boyca dağlara ulaşabilirsin."[2]

"İnsanları küçümseyip yüz çevirme, yeryüzünde böbürlenerek yürüme; Allah, kendini beğenip övünen hiç kimseyi şüphesiz ki sevmez."[3]

"Rahman kulları yeryüzünde mütevazi yürürler. Bilgisizler kendilerine takıldıkları zaman onlara güzel ve yumuşak söz söylerler."[4]

17247. *İmam Bakır (a.s) , Allah-u Teala'nın,* **"Yeryüzünde böbürlenerek yürüme"** *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Yani tekebbür ve büyüklenerek yürüme"[5]

17248. *Resulullah (s.a.a) , bir topluluğun yanından geçince şöyle buyurmuştur:* "Buraya neden toplandınız?" Onlar şöyle arzettiler: "Ey Allah'ın Resulü! Bu deli bayılmış ve biz de onun etrafına toplanmış bulunmaktayız." Peygamber şöyle buyurdu: "O deli değildir, aksine hastadır." *Daha sonra şöyle buyurdu:* "Sizleri gerçek delinin kim olduğundan haberdar kılmayayım mı?" Onlar şöyle arzettiler: "Haberdar kıl

[1] el-Müheccet'ül-Beyza, 6/228
[2] İsra suresi, 37. ayet
[3] Lokman suresi, 18. ayet
[4] Furkan suresi, 63. ayet
[5] Bihar, 73/232/27

ey Allah'ın Resulü!" Peygamber şöyle buyurdu: "Gerçek deli kibir içinde yürüyen kimsedir. O kibir içinde bakar, omuzlarını hareket ettirir, Allah'a isyan eder ve bu haline rağmen Allah'ın cennetini arzular. Hiç kimse onun şerrinden güvende değildir ve hayrı ümit edilmemektedir. Asıl deli budur. O şahıs ise hastadır."[1]

17249. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah eşine karşı yetmiş yaşında bir insan (gibi duran) yolda yürürken ve görünürde ise yirmi yaşında (bir genç gibi) duran kimseden nefret eder."[2]

17250. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah-u Teala yirmi yaşında olduğu halde seksen yaşındaki gibi duran kimseyi sever ve yirmi yaşındaki genç gibi davranan altmış yaşında (kibirle yürüyen) kimseden nefret eder."[3]

bak. el-Meşiy, 3696. Bölüm

3437. Bölüm
Mütekebbir

17251. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların en çok nefret edileni mütekebbir kimsedir."[4]

17252. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kıyamet günü bana en uzak olanınız çok konuşanlar, yani müstekbirlerdir."[5]

17253. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Nezdimde en çok nefret edilenıniz ve ahirette bizden en uzak olanınız, boş konuşan, sözü uzatan ve mütefeyhiklerdir."
Ashap şöyle arzetti: "Ey Allah'ın Resulü! Çok konuşan ve sözü uzatanları biliyoruz. Mütefeyhikler de kimlerdir?" Peygamber şöyle buyurdu: "Onlar, mütekebbir kimselerdir."[6]

[1] el-Hisal, 332/31
[2] Kenz'ul-Ummal, 7731
[3] a. g. e. 7732
[4] Bihar, 73/231/23
[5] a. g. e. s. 232/25
[6] el-Müheccet'ül-Beyza, 6/214

17254. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sen Allah'ın yanında mütekebbir kişilerden sayılırken ondan mütevazi kişilerin ecrini mi arzuluyorsun?!"[1]

17255. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mütekebbir olan kimse yok olmaktan güvende değildir."[2]

3438. Bölüm Kendisiyle Kibirlenmenin Doğru Olmadığı Şey

17256. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Başlangıcı nütfe, sonu leş ve bu arada ise dışkı dağarcığı olan kimsenin bu duruma rağmen tekebbüre kapılmasına şaşarım."[3]

17257. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dün nutfe olan yarın da leş olacak olan mütekebbir şahısa şaşarım."[4]

17258. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nütfeden yaratılan, yarın leşe dönüşecek olan ve bu arada da kendisine ne yapılacağını bilmeyen kendini öven mütekebbir kimseye şaşarım."[5]

17259. *İmam Bakır (a.s), mevlamız Hz. Sadık'ın (a.s) dışkının ne olduğunu sorması üzerine şöyle buyurmuştur:* "Dışkı insanoğlunun küçük görülmesi içindir. Böylece dışkısını kendisiyle taşıyarak kibre kapılmasını önlemek için karar kılınmıştır."[6]

17260. *İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Selman-i Farsi ve bir şahıs arasında bir tartışma meydana geldi. O şahıs Selman'a şöyle dedi: "Sen kimsin ki ey Selman!" Selman şöyle dedi: "Ben, benim ve senin başlangıcın necis bir nutfe, benim ve senin sonu kokuşmuş bir leştir. Kıyamet günü olduğunda teraziler kurulunca, her kimin amel terazisi ağır olursa, şüphesiz o büyüktür. Her

[1] Nehc'ül-Belağa, 21. mektup
[2] Gurer'ul-Hikem, 8132
[3] Bihar, 73/234/33
[4] Nehc'ül-Belağa, 126. hikmet
[5] Bihar, 73/229/22
[6] İlel'uş-Şerayi', 275/1

kimin terazisi hafif gelirse o da aşağılıktır."[1]

17261. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah kendisine hiç bir üstünlük vermediği halde, şeytanın burnuna üflediği kibirle, kalbindeki öfkeyle tutuşan büyüklük ateşine düşüp nefsindeki haset düşmanlığı yüzünden, kardeşine (Habil'e) kibirlenen kişi (Kabil) gibi olma. Allah kibri yüzünden onu cezalandırdı, pişmanlığa düşürdü."[2]

3439. Bölüm Tekebbürün Sebebi

17262. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbür veya zorbalık eden herkes, bunu mutlaka nefsinde bulduğu bir aşağılık kompleksinden dolayı yapmaktadır."[3]

17263. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbür eden herkes, bunu nefsinde bulduğu bir zilletten dolayı yapmaktadır."[4]

17264. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her mütekebbir kimse, hordur."[5]

17265. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sadece düşük olan kimse kibre kapılır."[6]

17266. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sadece düşük ve adı şanı belli olmayan kimse tekebbüre kapılır."[7]

Ebu Hamid Gazali tekebbürün sebepleri ve onu harekete geçiren faktörler hususunda şöyle demektedir: "Bil ki kibir deruni ve batını bir haslettir. Zahirde ortaya çıkan ahlak ve davranışlar o huyun neticesi ve ürünüdür ve onları tekebbür olarak adlandırmak gerekir. Kendini büyük görmek ve kendi değerini başkalarından üstün görmek gibi uygunsuz anlamlara

[1] Emali'es-Seduk, 489/7
[2] Nehc'ül-Belağa, 192. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 13/137
[3] el-Kafi, 2/312/17
[4] el-Kafi, 2/312/17
[5] Gurer'ul-Hikem, 6837
[6] a. g. e. 9467
[7] a. g. e. 10808

özgü bir isimdir. Bu deruni huya sebep olan şeyin sadece bir sebebi vardır ve o da anlamını açıklayacağımız, kendini beğenmekten kaynaklanmaktadır. Bu huy adeta mütekebbir insanın ruhuna asılmaktadır. Zira insan ilminden amelinden veya kendisiyle ilgili olan herhangi bir şeyden hoşlandığında ve onlara oranla kendini beğenmişliğe düştüğünde neticede kendini büyük görmekte ve tekebbüre kapılmaktadır. Zahiri kibrin ise üç nedeni vardır. Bir nedeni mütekebbir şahsın vücudundadır. Bir nedeni ise kendisine tekebbürde bulunduğu kimsenin varlığındadır. Bir sebebi ise bu iki unsurdan başkasıyla ilgilidir. Mütekebbir şahsın vücudunda olan sebep kendini beğenmişliktir. Kendisine tekebbürde bulunduğu şahıs ile ilgili vücudunda bulunan sebep ise ona karşı içinde taşıdığı kin ve hasadettir. Bu iki unsurdan başkasıyla ilgili sebep ise riya ve gösterişitir. O halde zahiri kibrin sebepleri bu itibarla dört şeydir: Kendini beğenmişlik, kin, hasadet ve riya."[1]

bak. el-Kizb, 3462. Bölüm

3440. Bölüm
Kibrin Tedavisi

17267.*İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın büyüklüğünü tanıyan kimsenin kendini büyük görmesi doğru değildir. Zira Allah'ın azametini bilen kimselerin yücelikleri tevazu göstermelerinde ve Allah'ın azamet ve celalini tanıyanların izzeti de zillet izharında bulunmalarındadır."[2]

17268.*İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ı tanıyan kimselerin kendisini büyük görmesi doğru değildir."[3]

17269.*İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah Adem'i ışığı gözleri alan, görünüş güzelliği akılları durduran ve kokusu nefesleri kesen bir nurdan yaratmak isteseydi yaratırdı;

[1] el-Müheccet'ül-Beyza, 6/245
[2] Bihar, 78/104/3
[3] Gurer'ul-Hikem, 10739

böylece boyunlar ona eğilir, meleklerin imtihanı hafiflerdi. Fakat Allah; birbirinden ayırmak, büyüklenenleri içlerinden kovmak ve kendini beğenmişleri onlardan uzaklaştırmak için yarattıklarını aslını bilmedikleri bazı şeylerle imtihan etmektedir."[1]

17270. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eğer elçiler, karşı konulmaz bir kuvvete… sahib olsalardı halk öğütlerini daha kolay kabul eder, onlara karşı durmazlardı… Allah peygamberlerine uymayı, kitaplarını tasdik etmeyi, kendisine huşu etmeyi, emrini kabul etmeyi ve itaatine teslim olmayı kendisine has kılmış ve başka şeylerle karışmasını dilememiştir. Bela ve imtihan ne kadar büyük olursa, sevabı ve ödülü de o kadar çok olur."[2]

17271. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kalplerindeki kibri çıkarsın, yerine ruhlarına huzuyu yerleştirsin ve yüzlerine rahmet kapılarını açsın diye Allah, kullarını çeşitli zorluklarla imtihan etmekte, sorunlarla ibadete davet etmekte ve çeşitli belalara düçar kılmaktadır."[3]

17272. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah mümin kullarını bundan; namazlarla, zekatlarla, farz kılınmış günlerdeki orucun gayretiyle; ellerini ayaklarını sakinleştirip gözlerini sakındırarak; nefislerini ezip gönüllerine tevazu vererek ve kendini beğenmeyi onlardan gidererek korur… Bunların içinde bulunan, övünme belirtilerini yok eden, kibrin izlerini bile yasaklayan hükümlere bakın."[4]

17273. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah imanı şirki temizlemek için farz kılmıştır ve namazı da insanları

[1] Nehc'ül-Belağa, 129. hutbe
[2] Nehc'ül-Belağa, 192. hutbe
[3] a. g. e.
[4] a. g. e.

kibirden uzaklaştırmak için farz kılmıştır."[1]

Allame Meclisi'nin Kibrin Tedavisi Hususundaki Sözü

Kibrin dermanı ve tevazu elde etmenin tedavisinin, ilmi ve ameli bir metodu vardır. İlmi metodu insanın kendisini ve Allah'ı tanımasıdır. Bu tek başına kibir hasletinin vücudundan temizlenmesine yeterli bir sebeptir. Zira insan kendisini hakkıyla tanıdığı taktirde zatı gereği her düşük şeyden daha düşük olduğunu ve her küçük şeyden daha küçük bulunduğunu anlar. Dolayısıyla da tevazu zillet ve düşüklükten başka bir şeye layık olmadığını görür. Rabbini tanıdığı taktirde ise büyüklük ve azametin hakkında pak zatına layık olduğunu anlar. Kibrin köklerini ortadan kaldırmanın ilmi yolu budur.

Ama kibri tedavi etmenin ameli metodu ise Allah ve yaratıcı karşısında mütevazi olmasıdır ve mütevazi kimselerin huylarına temiz ve layık kimselerin hal ve davranışlarına, toprağa oturup, "Ben de kulum (köleyim) köleler gibi yer ve köleler gibi içerim" diyen Peygamber'in ahvaline sahip olmaya çalışmasıdır."[2]

bak. 3438, 3432. Bölümler

3441. Bölüm Kibri Ortadan Kaldırmak

17274. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Gerçekten de erkeğin sevinç ve övünç içinde ailesine bir şey götürmesini ve bu vesileyile kibri kendinden uzak tutmasını severim."[3]

17275. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kendi elbisesini yamar, ayakkabısını diker ve eşyasını taşırsa şüphesiz kibirden uzaktır."[4]

17276. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her

[1] a. g. e. 252. hikmet
[2] Bihar, 73/201, 205
[3] Tenbih'ul-Havatir, 1/201
[4] Sevab'ul-A'mal, 213/1

kim kendi yükünü taşırsa kibirden güvende olur."[1]

17277. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kendi koyununu sağar, elbisesini yamar, ayakkabısını diker, hizmetçileriyle yemek yer ve eşyasını pazardan (eve) taşırsa şüphesiz kibirden temizlenmiştir."[2]

17278. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim yün elbise giyer, yamalı ayakkabı giyer, bineğine biner, koyununu sağar, ailesiyle birlikte yemek yerse şüphesiz, Allah kibri ondan uzak tutar. Ben kul ve kulun çocuğuyum. Kul gibi oturur, kul gibi yemek yerim. Bana mütevazi olmanız ve sizden hiçbirinizin başkasına haksızlık etmemesi vahyolmuştur."[3]

17279. *Ebu Umame şöyle diyor:* "Şüphesiz bir gün Peygamber Baki mezarlığına doğru yola koyuldu. Ashap da onun ardından yola düştü. Peygamber durdu ve onlara öne geçmelerini emretti. Ardından kendi de onların ardından hareket etti. Bunun sebebini sorduklarında ise Peygamber şöyle buyurdu: "Ben ayakkabılarınızın sesini işittim ve içimde kibirden bir şeyin oluşmasından korktum."[4]

Ben şöyle diyorum: "Şüphesiz bu hadislerde tevazu ve alçak gönüllü olmanın nişanesi olarak zikredilen şeyler tümüyle insanda kibrin olmadığının göstergesi değildir. Aksine şahıslarda, asırlarda ve çeşitli hususlarda bu durum farklılık arzetmektedir. Nitekim şöyle demişlerdir: "İnsanlardan bir grubu tevazu niyetiyle yün elbise giymekte, ama kalpleri kendini beğenmişlik ve kibir ile dolu bulunmaktadır." O halde buna dikkat edilmelidir."

17280. *İmam Kazım (a.s) elinde bir balık tutmuş olan Abdullah b. Cibille'ye şöyle buyurmuştur:* "Onu

[1] Kenz'ul-Ummal, 7794
[2] a. g. e. 7793
[3] a. g. e. 7797
[4] a. g. e. 8878

elinden at. Ben şerafet sahibi ve saygın bir insanın düşük bir şeyi taşımasını hoş görmüyorum." İmam daha sonra şöyle buyurdu: "Ey Şiiler! Sizler düşmanı çok olan bir topluluksunuz! Sizler halkın kendilerine düşmanlık ettiği bir grupsunuz. O halde gücünüz yettiğince onlar karşısında süslü (ve şahsiyet sahibi) olunuz."[1]

17281. *İmam Sadık (a.s) ailesine aldığı bir şeyi evine taşıyan ve kendisini gördüğünde ise utanan birisine şöyle buyurmuştur:* "Sen bunları ailen için mi aldın ve onlara mı taşıyorsun? Bil ki Allah'a yemin olsun eğer Medine halkı olmasaydı, ben de ailem için alış veriş etmeyi ve onu kendi elimle kendilerine taşımayı severdim."[2]

17282. *Resulullah (s.a.a) Ebuzer'e şöyle buyurmuştur:* "Ey Ebuzer! Ahir zamanda öyle bir zaman gelecek ki yaz kış yün giyecekler ve bunun başkalarından üstün olmalarına sebep olduğuna inanacaklardır. Bunlara göklerin ve yerin ehli lanet etmektedir."[3]

bak. Vesail'uş Şia, 3/344, 5. Bölüm

3442. Bölüm
Kibrin Etkileri

17283. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hırs, kibir ve haset insanı günaha düşmeye çağıran şeylerdir."[4]

17284. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kibrin meyvesi sövgüdür (halktan kötü söz işitmektir) ."[5]

17285. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbür yüce mertebe sahibi insanı aşağılık kılar."[6]

17286. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbür aşağılık ve rezaleti aşikar kılar."[7]

---

[1] Sıfat'uş-Şia, 94/31
[2] Vesail'uş-Şia, 3/345/3
[3] a. g. e. s. 362/5
[4] Nehc'ül-Belağa, 371. hikmet
[5] Gurer'ul-Hikem, 4614
[6] a. g. e. 311
[7] Gurer'ul-Hikem, 523

17287. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mütekebbir insan dosttan mahrum kalır."[1]

17288. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbür günahlara dalma sebebidir."[2]

17289. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tekebbürün çokluğu yokluğa sebep olur."[3]

17290. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kibir ve israf elbisesini giyerse, üstünlük ve şeref elbisesini soyunmuş olur."[4]

17291. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mütekebbir insan (başkalarının) kendisini övmesini beklememelidir."[5]

17292. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kibir sahibi olan kimse asla ilim öğrenemez."[6]

3443. Bölüm
Her kim Kibirlenirse Allah Onu Aşağılık Kılar

17293. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kibirlenirse Allah onu aşağılık kılar."[7]

17294. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz göklerde insanlar için tayin edilen iki melek vardır. Bunlar insanlardan biri kibirlenince onu küçük düşürürler."[8]

17295. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kibirlenmek yüce makama sahip insanı aşağılık kılar."[9]

17296. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim insanlara üstünlük taslarsa hor olur."[10]

17297. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kulun başında bir gem vardır. Bir melek o gemi tutar, insan üstünlük taslayınca melek ona

[1] a. g. e. 7464
[2] a. g. e. 1564
[3] a. g. e. 4288
[4] a. g. e. 8736
[5] el-Hisal, 434/20
[6] Gurer'ul-Hikem, 10586
[7] Emali'es-Seduk, 395/1
[8] el-Mehasin, 1/213/388
[9] Gurer'ul-Hikem, 311
[10] Bihar, 77/235/3

şöyle der: "Mütevazi ol, Allah seni aşağılık kılsın! Ondan sonra kendi gözünde insanların en büyüğü ve insanların gözünde ise herkesin küçüğü haline gelir. Kul mütevazi olunca da aziz ve celil olan Allah onu yüce makama erdirir, melek ona şöyle der: "Başını kaldır! Allah seni yüceltsin." Ondan sonra sürekli kendi gözünde insanların en küçüğü ve insanların gözünde ise halkın en yücesi olur."[1]

17298. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her insanın başında meleğin elinde bulunan bir gem vardır. İnsan mütevazi olunca melek ona şöyle der: "Gemini yukarı tut." Ama her ne zaman kibirlenirse o meleğe şöyle denir: "Ağzını aşağıya çek"[2]

17299. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz ekin yerde biter ve sert kayaların üstünde bitmez. İşte hikmet de böyledir. Hikmet mütevazi insanın kalbinde yeşerir. Mütekebbir kimsenin kalbinde asla yeşermez. Zira Allah tevazuyu aklın ve bilginliğin, kibri ise cehaletin aracı kılmıştır. Bilmiyor musun, her kim başını tavana sürterse başı kırılır. Her kim de başını önünde tutarsa tavanın altında gölgeye sığınır. Böylece her kim Allah için tevazu içinde olmazsa Allah onu aşağılık kılar. Her kim de Allah için mütevazi olursa Allah onu yüceltir."[3]

17300. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim Allah için bir derece mütevazi davranırsa Allah onu bir derece yüceltir. Sonunda onu yücelerin en yücesinde karar kılar. Her kim de Allah için bir derece kibre kapılırsa Allah onu da bir derece aşağıya indirir ve sonunda da aşağıların en aşağısında karar kılar."[4]

17301. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim Allah için mütevazi

[1] el-Kafi, 2/312/16
[2] et-Terğib ve't-Terhib, 3/561/8
[3] Tuhef'ul-Ukul, 396
[4] et-Terğib ve't-Terhib, 3/560/6

olursa Allah onu yüceltir ve şöyle buyurur: "Yücel! Allah seni yüceltsin." Böylece o insanların gözünde büyür, kendi gözünde ise küçülür. Her kim de tekebbür ederse Allah onu param parça eder ve şöyle buyurur: "Uzak dur!" Böylece o insanların gözünde küçülür. Kendi gözünde ise büyür."[1]

bak. et-Tevazu' 4099. Bölüm

3444. Bölüm
Kibirli İnsanların Yeri

Kur'an:

"Temelli kalacağınız cehennemin kapılarından girin. Büyüklenenlerin durağı ne kötüdür!"[2]

"Bana kulluk etmeyi büyüklüklerine yediremiyenler alçalmış olarak cehenneme gireceklerdir" buyurmuştur."[3]

17302. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mütekebbirler kıyamet günü, karınca suretinde haşrolurlar. İnsanlar onları yüce Allah'a itinasızlık etmeleri hasebiyle ayakları altında çiğnerler."[4]

17303. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mütekebbirler karınca şekline dönüştürülürler ve insanlar, Allah kullarının hesabını bitirinceye kadar onları ayakları altında çiğnerler."[5]

17304. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Sizleri cehennem ehlinden haberdar kılmayayım mı? Şüphesiz her kaba ve haşin ve mütekebbir olan kimsedir."[6]

17305. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kıyamet günü mütekebbirler, karınca şeklinde haşrolurlar. İnsanlar onları ayakları altınca çiğnerler ve her

[1] a. g. e. 3/560/7
[2] Nahl suresi, 29. ayet
[3] Mü'min suresi, 60. ayet
[4] Müheccet'ül-Beyza, 6/215
[5] el-Kafi, 2/311/11
[6] et-Terğib ve't-Terhib, 3/563/16

küçük şey onların üzerinden yürür."[1]

17306. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kıyamet günü mütekebbir kimseler karınca şeklinde haşrolurlar. Horluk ve zillet onları her yerden çepe çevre sarar."[2]

17307. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Cehennemde heb heb adında bir vadi vardır. Münezzeh olan Allah her zorba insanı oraya yerleştirir."[3]

17308. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ateşte mütekebbir kimselerin içinde bulunduğu ve kapılarının yüzlerine kapandığı bir saray vardır."[4]

17309. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Cehennemde mütekebbirler için sakar adında bir vadi vardır. Bu vadi şiddetli sıcaklığından dolayı aziz ve celil olan Allah'a şikayette bulundu ve Allah'tan nefes almasına izin vermesini istedi. Böylece nefes aldı ve nefes aldığından dolayı cehennem alevlendi."[5]

bak. Cehennem, 619. Bölüm

[1] el-Müheccet'ül-Beyza, 6/215
[2] Kenz'ul-Ummal, 7750
[3] el-Müheccet'ül-Beyza, 6/215
[4] a. g. e.
[5] el-Kafi, 2/310/10

454. Konu

el-Kitap
Yazmak

☛ *Bihar, 2/144, 19. Bölüm; Kitabet'ul-Hadis*

---

bak.
☛ *143. konu, el-Hatt; 447. konu, el-Kalem*

3445. Bölüm
Kitap ve Yazmak

Kur'an:

"Nûn; kalem ve onunla yazılanlara andolsun ki…"[1]

17310. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kitaplar alimlerin bostanlarıdır."[2]

17311. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kitap iki konuşmacıdan biridir."[3]

17312. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kitap niyetin tercümanıdır."[4]

17313. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kitap güzel bir konuşmacıdır."[5]

17314. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kitaplarla teselli bulan kimse asla huzursuzluğa düşmez."[6]

17315. *İmam Sadık (a.s) Mufazzal b. Ömer'e şöyle buyurmuştur:* "Yaz ve ilmini kardeşlerin arasında yay ve öldüğünde onu çocuklarına miras bırak. Zira insanlara öyle karışık bir zaman gelecek ki sadece kitaplarıyla ünsiyet edineceklerdir."[7]

17316. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aziz ve celil olan Allah iyi ve kötü tüm insanlara yazma ve hesaplama nimetini ihsan buyurmuştur. Eğer bu iki şey olmasaydı onlar yanlışlığa düşerlerdi."[8]

3446. Bölüm
Yazarlık ve Yazarın Şahsiyeti

17317. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın yazısından aklı ve görüşü anlaşılır. Elçisinden de anlayışı ve zekası anlaşılır."[9]

17318. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Senin elçin aklının tercümanıdır. Yazın ise en etkili konuşmacındır."[10]

17319. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın yazısı aklının göstergesi ve faziletinin delilidir."[11]

17320. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın yazısı faziletinin ve aklının derinliğinin ölçüsüdür."[12]

17321. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bir yazı yazdığında mühürlemeden önce onu yeniden gözden geçir. Zira gerçekte kendi aklını mühürlemiş olursun."[13]

17322. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Faziletli insanların akılları kalemlerinin uçlarındadır."[14]

17323. *İmam Ali (a.s) , Malik-i Eşter'e yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* "Katiplerinin durumlarını da denetle, işlerini hayırlılarına havale et; düşmanlarına karşı kullanacağın planları, gizli tuttuğun şeyleri, büyüklenen, kibirlenen, bu yüzden de cemaatin önünde sana karşı durmaya cüret eden kişilere değil, temiz ve iyi ahlak sahibi olanlara yazdır. Onların memurlarından gelen mektupları sana sunmakta gaflet etmemeleri, senden aldıkları emri olduğu gibi aktarmaları gerekir."[15]

---

[1] Kalem suresi, 1. ayet
[2] Gurer'ul-Hikem, 991
[3] a. g. e. 1615
[4] a. g. e. 298
[5] a. g. e. 9948
[6] a. g. e. 8126
[7] el-Kafi, 1/52/11
[8] a. g. e. 5/155/1
[9] el-Mehasin, 1/311/618
[10] Nehc'ül-Belağa, 301. hikmet
[11] Gurer'ul-Hikem, 7260
[12] a. g. e. 7261
[13] a. g. e. 4167
[14] a. g. e. 6339
[15] Nehc'ül-Belağa, 53. mektup

3447. Bölüm
İlmi Yazmaya Teşvik

17324. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İlmi yazarak kayıt altına alın."[1]

17325. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İlmi kayıt altına alın." Kendisine, "İlmi kayıt almak nasıl olur?" diye sorulunca da şöyle buyurmuştur: "Onu yazarak."[2]

17326. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İlmi alimler vefat etmeden önce yazınız. Zira alimlerin ölümüyle ilim de ölür."[3]

17327. *İmam Hasan (a.s) , çocuklarını ve yeğenlerini yanına çağırarak onlara şöyle buyurmuştur:* "Sizler çok yakında başka bir kavmin büyükleri olacak olan bir topluluğun gençlerisiniz. O halde ilim öğreniniz. Sizden her kim ilmi ezberinde tutamıyorsa, onu yazsın ve evinde korusun."[4]

17328. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yaz, zira (ilim) sadece yazmakla korunur."[5]

17329. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yazınız, zira yazmadıkça koruyamazsınız."[6]

17330. *İmam Sadık (a.s) , Ebu Basir'e şöyle buyurmuştur:* "Basralılardan bir grup yanıma geldiler, benden bir takım hadisleri sordular ve onları yazdılar. Siz neden yazmıyorsunuz? Biliniz ki yazmadan asla koruyamazsınız."[7]

17331. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kalp, yazmakla huzura erer."[8]

3448. Bölüm
Yazmanın Sevabı

17332. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümin ölünce geride bıraktığı içinde ilim yazılı bir sayfa kağıt bile kıyamet günü onunla ateş arasında bir perde olur. Allah Tebarek ve Teala bu sayfa üzerine yazdığı her harfe karşılık kendisine dünyadan yedi kat büyük bir şehir verir."[9]

17333. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim baki kalsın diye benden bir ilim veya hadis yazarsa kendisi için sevap yazılır."[10]

Bak. El-Bihar, 2/144, 19. Bölüm

3449. Bölüm
Allah'ın Nazil Buyurduğu Kitaplar

Kur'an:

"…İnsanların ayrılığa düştükleri hususlarda aralarında hüküm vermek için onlarla birlikte hakka davet eden kitaplar indirdi."[11]

17334. *Resulullah (s.a.a) kendisine Allah'ın indirdiği kitapların sayısını soran Ebuzer'e şöyle buyurmuştur:* "Yüz dört kitap inmiştir, elli Sahife Şeys'e, otuz Sahife İdris'e, yirmi Sahife İbrahim'e inmiştir. Ayrıca Tevrat, İncil, Zebur ve Furkan (Kur'an) "[12]

17335. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Münezzeh olan Allah kullarını gönderilmiş elçilerden, indirilmiş kitaptan, gerekli bir hüccetten ve apaçık

[1] Kenz'ul-Ummal, 29332
[2] Münyet'ül-Mürid, 340
[3] Kenz'ul-Ummal, 28733
[4] Münyet'ül-Mürid, 340
[5] Bihar, 2/153/46
[6] el-Kafi, 1/52/9
[7] Bihar, 2/153/47
[8] el-Kafi, 1/52/8
[9] Emali'es-Seduk, 40/3
[10] Kenz'ul-Ummal, 28951
[11] Bakara suresi, 213. ayet
[12] el-Hisal, 524/13

doğru yolu göstermekten mahrum bırakmamıştır."[1]

3450. Bölüm
Yazmanın Adabı

17336. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bismillahirrahmanirrahim (Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla) her kitabın anahtarıdır."[2]

17337. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bismillahirrahmanirrahim'i bir şiirden önce de olsa asla terk etmeyiniz."[3]

17338. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim Allah'ı ululamak için Bismillahirrahmanirrahim cümlesini güzel bir hatla yazarsa Allah onu bağışlar."[4]

17339. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bismillahirrahmanirrahim cümlesini en güzel hatla yazınız."[5]

bak. 247. Konu, "Esmaullah"; Veail'uş Şia, 8/494, 94. Bölüm;

[1] Nehc'ül-Belağa, 1. hutbe
[2] Durr'ul-Mensur, 1/27
[3] el-Kafi, 2/672/1
[4] Durr'ul-Mensur, 1/27
[5] el-Kafi, 2/672/2

455. Konu

el-Mukatebe
Yazışmak

- *Bihar, 76/48, 102. Bölüm; el-Tekatub ve Adabuhu*
- *Kenz'ul-Ummal, 10/243; el-Kitabet ve'l-Mürasele*
- *Vesail'uş-Şia, 8/494, 93. Bölüm; İstihbab'ul-Tekatub fi's-Sefer*

3451. Bölüm
Yazışmak

Kur'an:

"Bana, Bismillahirrahmanirrahim diye başlayan ve sakın bana karşı baş kaldırmayın ve teslim olarak gelin diyen Süleyman'dan gönderilen önemli bir mektup bırakıldı" dedi."[1]

17340. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kardeşler arasındaki ilişki, vatanda karşılıklı ziyaretleşmek ve yolculukta (ayrılık ve gurbette) ise mektup yazmak iledir."[2]

17341. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mektup yazan ilk kimse Habeşistan'lı bir köle olan Lokman Hekim idi."[3]

bak. Vesail'uş Şia, 8/494, 93. Bölüm

3452. Bölüm
Mektubun Cevabını Yazmaya Teşvik

17342. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mektuba cevap vermek de tıpkı selama cevap vermek gibi bir haktır."[4]

17343. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mektuba cevap vermek tıpkı selama cevap vermek gibi bir haktır."[5]

17344. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mektuba cevap vermek de tıpkı selamın cevabını vermek gibi farzdır."[6]

---

[1] Neml suresi, 30-31. ayetler
[2] Tuhef'ul-Ukul, 358
[3] Müstedrek'ül-Vesail, 8/302/9501
[4] Kenz'ul-Ummal, 29294
[5] a. g. e. 29293
[6] el-Kafi, 2/670/2

456. Konu

el-Kitman
Gizlemek

☛ *Bihar, 75/68, 45. Bölüm; el-Kitman'us-Sır*

☛ *Bihar, 2/64, 13. Bölüm; en-Nehy an'il-Kitman'ul-İlm*

☛ *Bihar, 2/212, 27. Bölüm; el-İllet'ul-Leti min Ecliha kitman'ul-Eimme Ba'z'ul-Ulum ve'l-Ahkam*

---

bak.

☛ *227. konu, es-Sırr; el-İlm, 2858. Bölüm; el-Hased, 849. Bölüm; eş-Şehadet (1) , 2097. Bölüm; el-Musibet, 2343. Bölüm*

3453. Bölüm İslam Devrimi'nin Sırlarını Gizlemenin Lüzumu

17345. *İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'a yemin olsun ki Şiilerimizin iki hasletini telafi etmek için pazımdan bir miktar eti fidye olarak vermeye hazırım: Acelecilik ve sırrı az korumak."[1]

17346. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanlar iki hasletle emrolunmuşlar ama onları zayi etmişlerdir. Bu yüzden de her şeylerini kaybetmişlerdir: Sabır ve sırrı saklamak."[2]

17347. *İmam Sadık (a.s) Süleyman b. Halid'e şöyle buyurmuştur:* "Ey Süleyman! Sizin öyle bir dininiz vardır ki her kim onu gizli tutarsa Allah onu aziz kılar, her kim de onu ifşa ederse Allah onu hor kılar."[3]

17348. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz bizim işimizin örtülü ve perde arkasında kalması hususunda söz alınmıştır. O halde her kim bizim zararımıza sırrı ifşa ederse Allah onu hor kılar."[4]

17349. *İmam Kazım (a.s) zindandan Ali b. Suveyd'is-Sai'ye yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* "Senden gizlemeni istediğim şeyi sakın ifşa etme. Sana diyorum ki, kardeşinin senin üzerindeki en farz haklarından biri de dünya ve ahiret işlerinden onun lehine olan bir şeyi kendisinden gizlememendir."[5]

17350. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sırrımızı gizli tutmak, Allah yolunda cihad etmektir."[6]

17351. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'a yemin olsun ki benim nezdimde dostlarımın en sevimlisi, en takvalı, en

---

[1] el-Kafi, 2/221/1
[2] a. g. e. s. 222/2
[3] a. g. e. s. 222/3
[4] a. g. e. s. 226/15
[5] Bihar, 2/75/52
[6] a. g. e. 75/70/7

anlayışlı, en fakih olanı (dini anlayışı güçlü) ve hadislerimizi en çok saklayanlarıdır."[1]

17352. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bu iş (imamet meselesi) sadece tanımak ve sevmek ile ilgili değildir. Aksine onu ehli olmayandan gizlemeniz gerekir. Bizim dediklerimizi demeniz ve sustuklarımız hakkında da susmanız yeterlidir."[2]

17353. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Suskunluk hikmettir, sessizlik esenliktir, sırrı saklamak ise saadet ve mutluluğun bir parçasıdır."[3]

bak. 557. Konu, et-Takiyye

3454. Bölüm Devrim Sırlarını İfşa Etmekten Sakınmak

17354. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim hadislerimizi bizim zararımıza olarak ifşa ederse, hakkımızı inkar etmiş kimse gibidir."[4]

17355. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim hadisimizi ifşa ederse, bizi hatayla öldürmemiş, aksine bilerek öldürmüş sayılır."[5]

17356. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aziz ve celil olan Allah dine iki devlet karar kılmıştır. Adem'in devleti –ve o Allah'ın devletidir- ve İblis'in devleti. O halde Allah açıkça kendisine kulluk edilmesini dilerse Adem'in devletini iş başına geçirir ve Allah gizlice ibadet edilmek isterse, İblis'in devletini iş başına geçirir. Her kim de Allah'ın gizli kalmasını istediği bir şeyi ifşa ederse, dinden çıkmış olur."[6]

17357. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim hadisimizi bizim zararımıza ifşa ederse, Allah ondan imanı alır."[7]

---

[1] el-Kafi, 2/223/7
[2] Bihar, 2/77/63
[3] Tuhef'ul-Ukul, 223
[4] el-Kafi, 2/370/2
[5] a. g. e. h. 4
[6] el-Kafi, 2/372/11
[7] a. g. e. s. 370/3

17358. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "(bize ait) sırrı ifşa eden kimse şek edicidir (inancı zayıftır) ve onu ehli olmayan kimsenin yanında söyleyen ise kafirdir."[1]

17359. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kıyamet günü kul bir damla kan dökmediği halde kendisine bir hacamat bardağı dolusu veya daha fazla kan verilir ve şöyle denir: "Bu senin falanın kanından payındır." O şöyle arzeder: "Ey Allah'ım! Senin de bildiğin gibi canımı aldığın zaman bir damla kan dökmedim." Allah şöyle buyurur: "Doğrudur ama falan kimseden, şöyle ve böyle bir rivayet işittin. Onu aleyhine tamamlanacağı bir şekilde rivayet ettin. Zira o rivayet ağızdan ağza dolaşarak falan zalime ulaştı ve onu bu rivayet sebebiyle öldürdü. Şimdi de bu onun kanından senin payındır."[2]

17360. *İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala'nın,* **"Bu Allah'ın ayetlerini inkar ettikleri ve Peygamberleri haksız yere öldürdükleri sebebiyledir"** *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Allah'a yemin olsun ki onlar, kendi elleriyle öldürmediler ve kendi kılıçlarıyla vurmadılar. Aksine sözlerini işittiler, onları ifşa ettiler ve neticede de o Peygamberler yakalanıp öldürüldüler."[3]

17361. *İmam Sadık (a.s) Ebu Cafer Muhammed b. Nu'man'il Ehvel'e şöyle buyurmuştur:* "Ey İbn-i Nu'man! Alim kimse bildiği her şeyi sana söyleyemez. Zira bu Allah'ın sırrıdır… O halde acele etme. Zira Allah'a yemin olsun ki bu iş üç defa yakınlaştı, ama sizler ifşa ettiniz ve Allah da onu erteledi. Allah'a yemin olsun ki sizin nezdinizde

[1] a. g. e. s. 371/10
[2] a. g. e. s. 370/5
[3] a. g. e. s. 371/6

düşmanınızın daha iyi bilmediği hiçbir sır yoktur."[1]

17362. *Ebu Basir şöyle diyor:* "İmam Sadık'a (a.s) bir çok hadis nakletme konusunu sordum. Şöyle buyurdu: "Bizim hadislerimizden bir şey gizledin mi?" Ben hatırlamaya çalıştım. Ama İmam beni bu halde görünce şöyle buyurdu: "Dostlarına söylediğin şeyin sakıncası yoktur. İfşa etmek, hadislerimizi dostlarından başkasına söylemendir."[2]

3455. Bölüm
Sır Saklayan Kulu Övmek

17363. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın tanıdığı ama insanların tanımadığı, adı sanı olmayan kula ne mutlu! Bunlar hidayet meşaleleri ve hikmet çeşmeleridir. Her karanlık fitne onların varlığı sebebiyle ortadan kalkar. Ne sözü yayarlar, ne sözü ifşa ederler, ne cefa ederler ve ne de iki yüzlüdürler."[3]

17364. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kendisine itina edilmeyen, adı sanı bilinmeyen kula ne mutlu! O insanları tanır, ama insanlar onu tanımaz. Allah onu kendinden bir hoşnutluk ile tanır (kul Allah'tan hoşnuttur) bu tür kimseler hidayet meşaleleridir."[4]

17365. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanları tanıdığı halde insanların kendisini tanımadığı, adı sanı olmayan kula ne mutlu! Allah onu kendinden hoşnut olmakla tanır. Onlar hidayet meşaleleridir. Allah her türlü karanlık fitneyi onlardan gidermiştir. Yakında da onları rahmetlerinden bir rahmete sokar. Onlar ne sözü yayarlar, ne sözü ifşa ederler, ne cefa

[1] Tuhef'ul-Ukul, 310
[2] el-Mehasin, 1/403/910
[3] el-Kafi, 2/225/11
[4] a. g. e. h. 12

ederler ve ne de iki yüzlüdürler."[1]

17366. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ne mutlu namı olmayan o kimseye ki insanları tanıyor, zahirde onlar gibi yaşıyor ama kalbiyle onların yaptıklarına muhaliftir. Çünkü o insanları zahiren tanıyor, ama insanlar onun batınından habersizdirler."[2]

17367. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Benden sonra karanlık, kör ve şüpheye düşürücü fitneler ortaya çıkacaktır. Adı sanı belli olmayan şahıslar dışında hiç kimse ondan esenliğe kavuşamayacaktır."
Ashap şöyle arzetti: "Ey müminlerin Emiri! Adı sanı olmayan kimdir?" İmam şöyle buyurdu: "İnsanların içinden nelerin geçtiğini bilmediği kimsedir."[3]

17368. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanlar kendisini tanımadan, kendisinin insanları tanıdığı adı sanı olmayan kula ne mutlu!"[4]

17369. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kötülere karşı güzel ahlak ile davranın ki kötülüklerinden güvende kalasınız. Amelleriniz ve yaptıklarınızla onlardan ayrılın ki onlardan sayılmayasınız."[5]

17370. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların arasına dilleriniz ve bedenlerinizle karışınız. Kalpleriniz ve amellerinizle de onlardan ayrı bir yol tutturunuz."[6]

---

[1] Hilyet'ul-Evliya, 1/76; bak. Kenz'ul-Ummal, 8522

[2] el-Hisal, 27/98

[3] Mean'il-Ahbar, 166/1

[4] ez-Zühd lil Hüseyin b. Said, 4/2

[5] Bihar, 74/199/37

[6] el-Gaybet'un-Nu'mani, 210/17

457. Konu

el-Kizb
Yalan

☛ *Bihar, 72/232, 114. Bölüm; el-Kizb ve Rivayetuh ve Semauh*
☛ *Bihar, 72/264/115. Bölüm ; İstima'ul-Kizb ve'l-Lağv*
☛ *Vesail'uş-Şia, 8/572, 138. Bölüm; Tahrim'ul-Kizb*
☛ *Kenz'ul-Ummal, 3/619-628, 873; el-Kizb*
☛ *Kenz'ul-Ummal, 3/630-634, 876; Mürehhes'ul-Kizb*
☛ *Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/357, Zemm'ul-Kizb ve'l-Hakaret'ul-Kezzabin*

---

bak.

☛ *289. konu, es-Sıdk; el-Hadis, 721-723. Bölümler; eş-Şehadet (1) , 2099. Bölüm; el-Hulf, 931, 932. Bölümler; et-Ticaret, 442. Bölüm*

3456. Bölüm
Yalan

Kur'an:

"…yalan sözden kaçının."[1]

"Allah'a ortak koşmaksızın…"[2] [3]

17371. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan, sözün ilahi konum ile uyum içinde olmamasıdır."[4]

17372. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Doğruluk emanet, yalan ise hıyanettir."[5]

17373. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kendisine yalan söylediğin halde kardeşinin söylediği şeyi doğru bilmesi büyük bir hıyanettir."[6]

17374. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En az bulunur şey doğruluk ve emanete riayettir. En çok bulunan şey ise yalan ve hıyanettir."[7]

17375. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En kötü söz yalandır."[8]

17376. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Hataların en büyüğü yalancı dildir."[9]

17377. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah nezdinde hataların en büyüğü yalancı dildir."[10]

17378. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İmanın nişanesi, her ne kadar zararına da olsa doğru söylemeyi, her ne kadar yararına da olsa yalan söylemeye tercih etmendir."[11]

---

[1] Bu ayeti şerifede "zur" kelimesi yer almıştır. Yalana da kendi yönünden sapması hasebiyle zur denmiştir. (Mufredat, s. 387)

[2] Hac suresi, 30-31. ayetler

[3] Allame Meclisi şöyle diyor: "Meşhur olan tanıma göre yalan bir şeyi gerçekte olan şeyin tam tersini haber vermektir. Bu haber inanç ve zihinle mutabık olsun veya olmasın fark etmez (önemli olan gerçek ile mutabık olmasıdır.) Bir görüşe göre de doğru söz verilen haberin inanç ve zihin ile mutabık olmasıdır ve yalan da bunun tam tersidir. Bir görüşe göre de doğru haberin hem gerçek alem ve hem de inançla uyum içinde olmasıdır ve yalan da bunun tam tersidir. (Bihar, c. 72, s. 233)

[4] Gurer'ul-Hikem, 1553

[5] Bihar, 72/261/37

[6] Tenbih'ul-Havatir, 1/114

[7] Gurer'ul-Hikem, 3168 ve 3169

[8] Nehc'ül-Belağa, 84. hutbe

[9] Kenz'ul-Ummal, 8203

[10] el-Müheccet'ül-Beyza, 5/243

[11] Nehc'ül-Belağa, 458. hikmet

17379. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah, imanı şirkten temizlemek için farz kılmıştır…Yalan söylemeyi terk etmeyi ise doğruluğa değer vermek için farz kılmıştır."[1]

17380. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'a yemin olsun ki hiçbir sözü gizlemedim ve asla yalan söylemedim."[2]

17381. *İmam Ali (a.s) sürekli şöyle buyururlardı:* "Yalandan sakınınız. Zira her ümitli kimse bulucu ve her korkan kimse kaçıcıdır."[3]

17382. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yalandan sakınınız. Zira şüphesiz yalan haktan sapmayla birliktedir ve her ikisi de ateştedir."[4]

17383. *Resulullah (s.a.a)şöyle buyurmuştur:* "Yalandan sakınınız. Zira yalan insanı haktan sapmaya sürükler ve her ikisi de (yalan ve sapıklık) ateştedir."[5]

17384. *İmam Kazım (a.s) Hişam'a verdiği öğüdünde şöyle buyurmuştur:* "Akıllı kimse her ne kadar menfaatine de olsa yalan söylemez."[6]

17385. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "En kötü faiz yalandır."[7]

bak. Er-Riba, 1438. Bölüm

17386. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kul yalan söyleyince çıkardığı kötü kokudan dolayı melek kendisinden bir mil uzaklaşır."[8]

17387. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kul yalan söyleyince çıkardığı kötü kokudan dolayı melek kendisinden bir mil mesafesince uzaklaşır."[9]

17388. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yalan, nifakın kapılarından bir kapıdır."[10]

17389. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sizler

---

[1] a. g. e. 252
[2] a. g. e. 16. hutbe
[3] Bihar, 72/246/7
[4] Tenbih'ul-Havatir, 1/113
[5] et-Terğib ve't-Terhib, 3/592/12
[6] Bihar, 78/305/1
[7] Bihar, 72/263/47
[8] et-Terğib ve't-Terhib, 3/597/30
[9] Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/357
[10] Kenz'ul-Ummal, 8212

benim Allah Resulü ile yakın akrabalığımı ve onun yanındaki özel makamımı biliyorsunuz. O beni kucağına oturturdu…Benden hiçbir zaman yalan bir söz ve yanlış bir hareket görmedi."[1]

17390. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kendilerini bu işe isnat edenler arasında öyle kimseler vardır ki söylediği yalanlara şeytan bile ihtiyaç duymaktadır."[2]

17391. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanlara yalan söylemek zorunda kalacakları bir sözü telkin etmeyin. Yakub'un çocukları da kurdun insanları yiyebileceğini bilmiyorlardı. Ama onlara, "Onu kurdun yemesinden korkuyorum" diye telkin edince onlar da, "Yusuf'u kurt yedi" dediler."[3]

Bak, en-Nubuvvet (4) , 3834. Bölüm

3457. Bölüm Yalan Huyların En Aşağılık Olanıdır

17392. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan huyların en utanç vericisidir."[4]

17393. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kendinizi yalandan sakındırınız. Zira yalan söylemek huyların en aşağılık olanıdır ve yalan söylemek bir tür çirkinlik ve bir tür aşağılıktır."[5]

17394. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En çirkin şey yalan söylemektir."[6]

17395. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Huyların en çirkini yalan söylemektir."[7]

17396. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Huyların en kötüsü yalancılık ve ikiyüzlülüktür."[8]

[1] Nehc'ül-Belağa, 192. hutbe
[2] Bihar, 72/260/28
[3] Kenz'ul-Ummal, 8228
[4] Gurer'ul-Hikem, 970
[5] Bihar, 78/64/157
[6] Gurer'ul-Hikem, 2876
[7] a. g. e. 2855
[8] a. g. e. 5689

17397. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hasletlerin en kötüsü yalan söylemektir."[1]

17398. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalancılıktan daha çirkin bir haslet yoktur."[2]

17399. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalancılıktan daha kötü bir kötülük yoktur."[3]

3458. Bölüm
Yalan ve İman

Kur'an:

"Yalan uyduranlar ancak Allah'ın ayetlerine inanmayanlardır. Yalancılar işte onlardır." [4]

17400. *Resulullah (s.a.a) kendisine,* "Mümin korkak olabilir mi?" *diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Evet!" Kendisine şöyle arzedildi: "Mümin cimri olabilir mi?" Peygamber, "evet" diye buyurdu. Şöyle arzedildi: "Mümin yalan söyleyebilir mi?" Peygamber, "Hayır" diye buyurdu."[5]

17401. *Resulullah (s.a.a) , kendisine, "Mümin hırsızlık yapar mı?" diye soran Ebu Derda'ya şöyle buyurmuştur:* "Hırsızlık etmesi mümkündür." O, "Mümin zina edebilir mi?" diye sorunca da Peygamber, "Evet, her ne kadar Ebu Darda bundan hoşlanmasa da." O şöyle sordu: "Mümin yalan söyleyebilir mi?" Peygamber şöyle buyurdu: "Sadece mümin olmayan kimse yalan söyleyebilir. Şüphesiz kul ayağı sürçer, sonra rabbine geri döner, tövbe eder, Allah da tövbesini kabul eder."[6]

17402. *İmam Sadık (a.s) , kendisine, "Mümin cimri olabilir mi?" diye soran Hasan b. Mahbub'a şöyle buyurmuştur:* "Evet" Ben (Hasan b. Mahbub) şöyle sordum: "Müminin korkak olması mümkün müdür?" İmam, "Evet" diye buyurdu. Ben,

---

[1] a. g. e. 5728
[2] a. g. e. 10634
[3] Bihar, 72/259/23
[4] Nahl suresi, 105. ayet
[5] et-Terğib ve't-Terhib, 3/595/24
[6] Kenz'ul-Ummal, 8994

"mümin yalan söyleyebilir mi?" diye sordum. İmam şöyle buyurdu: "Hayır! mümin hıyanet de edemez." İmam daha sonra şöyle buyurdu: "Mümin, hıyanet ve yalan dışında her haslete bulaşabilir."[1]

17403. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümin, hıyanet ve yalan dışında her huya bulaşabilir."[2]

17404. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yalan söylemekten sakınınız. Zira yalan imanın dışındadır."[3]

17405. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zira yalan imandan uzaktır. Yalandan sakının. Doğru kişi, kurtuluş ve ikram yerindedir. Yalancı ise, aşağılanma ve helak yerindedir."[4]

17406. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan imanı harap edicidir."[5]

17407. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Çok yalan söylemek azamet ve yüceliği ortadan kaldırır."[6]

17408. *Resulullah (s.a.a) , kendisine, insanın cennete girmesine sebep olan amelin ne olduğu sorulunca şöyle buyurmuştur:*

"Doğruluktur. Kul doğru söyleyince iyilik etmiştir. her kim iyilik ederse iman etmiştir, Her kim iman ederse cennete girer." O şahıs şöyle sordu: "Ey Allah'ın Resulü! İnsanın ateşe girmesine sebep olan amel nedir?" Peygamber şöyle buyurdu: "Yalan söylemektir. Kul yalan söyleyince doğru yoldan sapar ve doğru yoldan saptığı zaman da kafir olur ve her kim de kafir olursa ateşe girer."[7]

bak. es-Sıdk, 2190. Bölüm

---

[1] Bihar, 75/172/11

[2] et-Terğib ve't-Terhib, 3/595/22

[3] Kenz'ul-Ummal, 8206

[4] Nehc'ül-Belağa, 86. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/354

[5] Bihar, 72/247/8

[6] a. g. e. s. 259/22

[7] et-Terğib ve't-Terhib, 3/592/13

3459. Bölüm Yalan Her Kötülüğün Anahtarıdır

17409. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aziz ve celil olan Allah her kötülük için bir takım kilitler karar kılmıştır. O kilitlerin anahtarını ise şarap karar kılmıştır. Yalan ise şaraptan daha kötüdür."[1]

17410. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bütün aşağılıklar bir evde toplanmıştır ve anahtarı da yalan olarak taktir edilmiştir."[2]

17411. *Resulullah (s.a.a) , kendisine, "Ey Allah'ın Resulü! Dört işten hoşlanıyorum: Zina, şarap içmek, hırsızlık ve yalan. Ama hangisini söylerseniz, sizin hatırınız için terk ederim" diyen birisine şöyle buyurmuştur:* "Yalanı terk et." O şahıs gitti ve zina etmek istedi ve kendi kendisine şöyle dedi: "Peygamber bana (zina edip etmediğimi) soracaktır. Eğer inkar edersem, ona verdiğim sözümde durmamış olurum. Eğer ikrar edersem, bana had uygular. Daha sonra hırsızlık etmeyi kararlaştırdı. Sonra da şarap içmeye niyetlendi. Ama her defasında da aynı düşüncelere kapıldı (Resulullah'a yalan söyleyemeyeceğini anladı) . Bu yüzden Allah Resulü'nün yanına geri döndü ve şöyle arzetti: "Siz, yolu tümüyle bana kapadınız, ben bu işlerin tümünü terk ettim."[3]

17412. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yalan insanı kötülüğe ve sapıklığa sürükler. Kötülük ve sapıklık ise insanı ateşe götürür."[4]

bak. eş-Şerr, 1973. Bölüm

3460. Bölüm Ciddi veya Şaka Yalan Söylemeyi Terk Etme Emri

[1] Bihar, 72/236/3

[2] ed-Derret'ul-Bahire, 43

[3] Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/357

[4] Kenz'ul-Ummal, 8217

17413. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her ne kadar haklı da olsa, sürtüşmeyi terk eden, her ne kadar şaka da olsa yalan söylemekten sakınan ve ahlakını güzelleştiren kimse için biri cennetin etrafında, biri cennetin merkezinde, biri de cennetin üzerinde olmak üzere üç ev garantiliyorum."[1]

17414. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kul, şaka veya ciddi yalanı terk etmedikçe imanının tadını alamaz."[2]

17415. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ciddi veya şaka yollu yalan söylemek doğru değildir. Erkeğin çocuğuna söz verdiği halde sözünde durmaması doğru değildir. Şüphesiz doğruluk, insanı iyiliğe götürür ve iyilik de insanı cennete kavuşturur. Yalan ise insanı kötülüğe sürükler. Kötülük ve sapıklık ise insanı ateşe götürür."[3]

17416. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ciddi veya şaka yalan söylemek doğru değildir. Sizden birinizin çocuğuna bir şey vaad etmesi sonra da onunla amel etmemesi doğru değildir. Şüphesiz yalan sapkınlığa sürükler, sapkınlık ise insanı ateşe götürür."[4]

17417. *İmam Seccad (a.s) çocuklarına şöyle buyurmuştur:* "Küçük veya büyük, ciddi veya şaka yalan söylemekten sakınınız. Zira insan küçük bir şeyde dahi yalan söylerse, büyük yalan hususunda da cesaret elde eder."[5]

17418. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanları güldürmek için yalan söyleyen kimseye eyvahlar olsun, eyvahlar olsun, eyvahlar olsun!"[6]

bak. Vesail'uş Şia, 8/576, 140. Bölüm

3461. Bölüm
Küçük Yalan

[1] el-Hisal, 144/170
[2] Bihar, 72/249/14
[3] Kenz'ul-Ummal, 8217
[4] Emali'es-Seduk, 342/9
[5] Bihar, 72/235/2
[6] Kenz'ul-Ummal, 8215

17419. *Esma binti Umeys şöyle diyor:* "Ben Ayşe ile birlikteydim. Onu hazırladım ve Allah Resulü'nün yanına götürdüm. Bir grup kadınlar da benimle birlikteydi. Allah'a yemin olsun ki Allah Resulünün yanında bir tabak sütten başka bir şey yoktu. Allah Resulü bir miktar süt içti sonra kaseyi Ayşe'nin eline verdi." Esma şöyle diyor: "Kız (Ayşe) süt kasesini almaktan utandı. Ben şöyle dedim: "Allah Resulü'nün elini reddetme, kaseyi al." Ayşe utangaç bir halde o kaseyi aldı, bir miktar süt içti. Peygamber daha sonra şöyle buyurdu: "O kalan sütü kadınlara ver, onlar da içsinler." Onlar, "Bizim isteğimiz yok" dediler. Allah Resulü şöyle buyurdu: "Açlık ve yalanı bir araya toplamayın." Esma şöyle diyor: "Ben şöyle arzettim: "Ey Allah'ın Resulü! Bizden birisi bir şeyi istediği halde, "İsteğim yok" demesi yalan sayılır mı?" Peygamber şöyle buyurdu: "Bu yalan sayılır. Hatta küçük yalan bile küçük yalan olarak yazılır."[1]

17420. *Resulullah (s.a.a) , kendisine, "Eğer bizden biri, bir şeyi istediği halde, "isteğim yok" derse bu yalan sayılır mı?" diye soran Esma binti Yezid'e şöyle buyurmuştur:* "Yalan yalan olarak yazılır, hatta küçük yalan bile küçük yalan olarak yazılır."[2]

17421. *Abdullah b. Amir şöyle diyor:* "Bir gün Allah Resulü bizim evimizde oturmuştu. Annem bana seslendi ve şöyle dedi: "Gel içeriye sana bir şey vereyim." Allah Resulü (s.a.a) ona şöyle buyurdu: "Ona ne vermek istiyorsun?" Annem şöyle arzetti: "Ona bir hurma vermek istiyorum." Allah Resulü (s.a.a) anneme şöyle buyurdu: "Bil ki eğer ona bir şey vermezsen, bu senin için bir yalan yazılır."[3]

[1] Bihar, 72/258/20

[2] et-Terğib ve't-Terhib, 3/597/32

[3] a. g. e. s. 598/34

17422. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsana yalancılık olarak duyduğu her şeyi nakletmesi yeterlidir."[1]

17423. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yalancılık için sana duyduğun her şeyi söylemen yeterlidir."[2]

17424. *İmam Ali (a.s) , Haris-i Hemdani'ye yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* "Duyduğun her şeyi insanlara aktarma. Zira bu yalancılık için yeterlidir."[3]

17425. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsana duyduğu her şeyi söylemesi yalan olarak yeter."[4]

3462. Bölüm Yalan Söylemenin Sebebi

17426. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsan, içindeki aşağılık kompleksi olmaksızın yalan söylemez."[5]

17427. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yalan söyleyen kimse, kendisindeki aşağılık kompleksi nedeniyle yalan söyler. Alay etmenin kökü ise, yalancılara itimat etmektir."[6]

17428. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalanın sebebi, sebeplerin en çirkinidir (veya yalan hastalığı, hastalıkların en çirkinidir.) "[7]

17429. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan söyleyen kimse hor ve hakirdir."[8]

17430. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan söyleyen kimse uçurumun kenarında ve horluğun eşiğindedir."[9]

bak. 3464. Bölüm; el-Kibr, 3439. Bölüm; en-Nifak, 3929. Bölüm

---

[1] Kenz'ul-Ummal, 8208 ve 8209

[2] Tenbih'ul-Havatir, 2/122

[3] Nehc'ül-Belağa, 69. mektup; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/41

[4] Kenz'ul-Ummal, 8207 ve 8224

[5] a. g. e. 8231

[6] Bihar, 72/262/45

[7] a. g. e. 77/212/1

[8] Gurer'ul-Hikem, 339

[9] a. g. e. 1247

3463. Bölüm Kezzab (Çok Yalan Söyleyen Kimse)

17431. *İmam Sadık (a.s) kendisine, "Her yalan söyleyen kimse kezzab mıdır?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Hayır, herkes mutlaka bir yalan söyler, ama kezzab içine yalancılığın adeta sindiği kimsedir."[1]

17432. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sizden birisi o kadar yalan söyler ki sonunda kalbinde bir iğne ucu kadar doğruluk kalmaz. Böyle olduğu taktirde de Allah nezdinde kezzab olarak adlandırılır."[2]

17433. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kul sürekli yalan söyler ve sonunda Allah onu kezzab olarak yazar."[3]

17434. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kul o kadar yalan söyler ve yalanın peşice koşar ki sonunda Allah nezdinde kezzab olarak yazılır."[4]

17435. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kul o kadar yalan söyler ve yalanın peşice koşar ki kalbinde siyah bir nokta oluşur ve o nokta yavaş yavaş tüm kalbini karartır. Böylece Allah nezdinde yalancılardan yazılır."[5]

17436. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalancı kimsenin nişanesi, sana gökten, yerden, doğudan ve batıdan haber vermesi, ama kendisine Allah'ın helal ve haramını sorduğun taktirde senin için bir şey söylememesidir."[6]

17437. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "(Sözünün doğruluğuna) itimat etmeksizin bir söz söyleme. Aksi taktirde kezzab (çok yalancı) sayılırsın."[7]

17438. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kezzab olan şahıs,

[1] el-Kafi, 2/340/12
[2] Bihar, 72/259/24
[3] el-Kafi, 2/338/2
[4] Tenbih'ul-Havatir, 1/114
[5] et-Terğib ve't-Terhib, 3/592/14
[6] el-Kafi, 2/340/8
[7] Bihar, 78/10/68

apaçık delillerle helak olur, takipçileri ise şüpheler vesilesiyle helak olurlar."[1]

17439. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalancı şahısların ilminde hiçbir hayır yoktur."[2]

3464. Bölüm
Yalanın Neticesi

Kur'an:

Allah şüphesiz yalancı ve kafir kimseyi doğru yola eriştirmez."[3]

Doğrusu Allah, aşırı yalancıyı doğru yola eriştirmez."[4]

"Allah'a verdikleri sözden caydıkları ve yalancı oldukları için O'nunla karşılaşacakları güne kadar Allah kalplerine nifak soktu."[5]

17440. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalanın neticesi, dünyada horluk, ahirette ise azaptır."[6]

17441. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yalan insanın yüzünü karartır."[7]

17442. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan söyleme, aksi taktirde azamet ve yüceliğin gider."[8]

17443. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın çok yalan söylemesi azamet ve yüceliğini yok eder."[9]

17444. *Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çok yalan söyleyen kimsenin yüceliği ve azameti yok olur."[10]

17445. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çok yalan söylemek dini bozar ve günahı büyük kılar."[11]

17446. *İmam Ali (a.s) , Oğlu Hasan'a (a.s) yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur:* "Yalanın sonu pişmanlıktır."[12]

---

[1] el-Kafi, 2/339/7
[2] Gurer'ul-Hikem, 10716
[3] Zümer suresi, 3. ayet
[4] Gafir suresi, 28. ayet
[5] Tevbe suresi, 77. ayet
[6] Gurer'ul-Hikem, 4640
[7] et-Terğib ve't-Terhib, 3/596/28
[8] Bihar, 72/192/8
[9] Gurer'ul-Hikem, 7100
[10] Bihar, 72/192/8
[11] Gurer'ul-Hikem, 7123
[12] Bihar, 77/211/1

17447. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan her şeyi bozar."[1]

17448. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan söylemek, dünyada utanç, ahirette ise ateş azabıdır."[2]

17449. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan nifak ile sonuçlanır."[3]

17450. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan, gıybet ve kötülemeye sebep olur."[4]

17451. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanlardan mürüvveti en az olan kimse, yalan söyleyen kimsedir."[5]

17452. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim yalan söylerse, mürüvvetini bozmuş olur."[6]

17453. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan söylemek ve mürüvvet asla bir araya toplanmaz."[7]

17454. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalancılıkla tanınan kimseye itimat az olur. Yalan söylemekten sakınan kimsenin sözlerine inanılır."[8]

17455. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Cimri kimsede rahatlık, haset eden kimsede lezzet, padişahlarda (yöneticilerde) vefa ve yalancılarda mürüvvet olmaz."[9]

17456. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın değerinin ortadan kalkış sebebi yalandır."[10]

17457. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalancı ve ölmüş kimse eşittirler. Zira canlı insanın ölüye üstünlüğü kendisine itimat edilmesidir. O halde her kimin sözüne itimat edilmezse hayatı ortadan kalkmış olur."[11]

17458. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan söyleyen kimse her ne kadar (sözlerini ispat

---

[1] Gurer'ul-Hikem, 1116
[2] a. g. e. 1708
[3] a. g. e. 1181
[4] a. g. e. 747
[5] Bihar, 72/259/21
[6] Gurer'ul-Hikem, 7794
[7] a. g. e. 10582
[8] a. g. e. 8888 ve 9181
[9] Bihar, 72/193/13
[10] Gurer'ul-Hikem, 6557
[11] Gurer'ul-Hikem, 2104

etmek için) güçlü deliller getirse de ve doğru söylese de sözleri hususunda ithama maruzdur."[1]

17459. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Asla yalancı kimseden yardım dileme… Zira yalancı kimse sana uzağı yakın ve yakını da uzak gösterir."[2]

17460. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalancı kimse yalancılığı ile üç şey elde eder: Kendisine Allah'ın gazabını, insanların aşağılayıcı bakışlarını ve meleklerin düşmanlığını"[3]

17461. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanlardan salah ve doğruluk yolundan en uzak olan kimse yalancı ve küstah bir yüze sahip olan kimsedir."[4]

17462. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsan bir yalan söyler ve gece namazından mahrum kalır."[5]

17463. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yalan, rızkı azaltır."[6]

17464. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan söylemeye adet edinmek fakirlik getirir."[7]

17465. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Elçinin yalanı bozgunculuğu artırır, insanı isteklerine ulaşmaktan alı koyar, uzak görüşlülüğü yok eder ve kararı bozar."[8]

17466. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın yalan söyleyen kimseler aleyhine yaptığı yardımlardan biri de unutkanlıktır. [9]"[10]

17467. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sözlerin en kötüsü bir bölümünün diğer bir bölümüyle çeliştiği sözdür."[11]

Ben şöyle diyorum: Allame Tabatabai el-Mizan adlı tefsirinde Allah-u

---

[1] a. g. e. 1849
[2] Bihar, 78/230/13
[3] Gurer'ul-Hikem, 11039
[4] a. g. e. 3334
[5] Bihar, 72/260/29
[6] et-Terğib ve't-Terhib, 3/596/29
[7] Bihar, 72/261/36
[8] Gurer'ul-Hikem, 7259
[9] "Yalancının mumu yatsıya kadar yanar" meşhur cümlesi de bu anlamdadır.
[10] el-Kafi, 2/341/15
[11] Gurer'ul-Hikem, 5703

Teala'nın Yusuf suresindeki **"Üzerine başka bir kan bulaşmış olarak Yusuf'un gömleğini de getirmişlerdi."**[1] *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur: "el-Kezib" kelimesi bir masdardır ve ism-i fail (etken isim) olarak kullanılmıştır ve mübalağa ifade etmektedir. Yani "açıkça yalan bir kana bulaşmış" anlamındadır. Bu ayette kanlı gömleğin "dem" (kan) kelimesiyle "nekire" (belirsiz) bir şekilde ifade edilmesi Yakub'un çocuklarının iddiasının temelsizliğini ve gevşekliğini göstermektedir- Onların sözünün yalan olduğunu aşikar kılacak bir tarzda olduğuna işaret etmektedir. Zira yırtıcı hayvanların parçaladığı ve yediği kimsenin gömleği geriye sağlam ve parçalanmamış bir gömleği kalmaz.*

Usulen yalanın işte böyle bir durumu vardır. Yalan söz veya rivayetlerin tümü işte böyledir; çeşitli bölümleri arasında bir çelişki ve uyuşmazlık söz konusudur veya dış hal ve durumlarından yalan olduğunu aşikar eden bir takım kanıtlar vardır ve bu kanıtlar aynı zamanda gerçeği açığa vurmaktadır ve her ne kadar güzel ve sevimli bir zahiri olsa da çirkin içini ve batınını ifşa etmektedir.

Yalancı Kurtuluşa Eremez

Tecrübelerin de sabit kıldığı gibi yalanın itibarı fazla sürmemektedir ve çok geçmeden yalan söyleyen kimse ortaya koyduğu bir takım davranışlarıyla sözlerinin yalan olduğunu bizzat aşikar kılmaktadır veya verdiği haberin ya da ortaya attığı iddianın yalan olduğunu ifşa etmektedir. Bunun sebebi de varlık aleminin sağlam bir düzene dayanması ve parçaları arasında değişim kabul etmeyen ilişkilerin ve oranların hakim olmasıdır. Zira dış ve gerçek alemde ortaya çıkan her hadisenin kendisiyle uyumlu bir takım gerekleri ve sonuçları vardır. Onlar asla birbirinden ayrılamaz ve ayırt edilemez. Bu gerekler ve sonuçlar arasında da birbiriyle ilişkili bir takım hükümler ve

[1] Yusuf suresi, 18. ayet

etkileşimler söz konusudur. Öyle ki bunların birinde problem ortaya çıktığı zaman hepsi altüst olmakta ve bunlardan birinin sağlamlığı da tümünün sağlamlığının ve kusursuzluğunun delili sayılmaktadır. Bu tümel ve istisna kabul etmeyen bir kanundur. Örneğin eğer belli bir zaman diliminde bir madde bir yerden başka bir yere nakledilince bu intikalin gereklerinden biri de ilk mekandan ve o ilk mekanla ilişkisi olan her şeyden ayrılmasıdır. Birinci mekan adeta ondan boşalmakta ve o ikinci mekanı doldurmaktadır. Aynı şekilde bu iki mekan arasındaki mesafeyi de kat etmesi ve bu intikalin diğer sonuçları da aynı şekildedir. Şimdi bu gereklerden birisinde problem ortaya çıkınca, örneğin varsayılan zaman diliminde o cisim yine birinci mekanı işgal ediyorsa, o cisme bağlı olan tüm gereklerde de problem orta çıkar. Ne insan, ne başka bir sebep ve ne de diğer varsayılan bir etken, varlık gerçeklerinden birini örtmek isterse, hiçbir hile ve kurnazlıkla o gerçeklerle ilgili gereklerin tümünü gizli ve örtülü tutamaz veya onları gerçek yerlerinden uzağa atamaz ve onları varlık akışından saptıramaz. Eğer bu gereklerin ve sonuçların birini perdelerse (örterse) diğeri aşikar olur. Eğer onu da örterse üçüncüsü ortaya çıkar ve bu böylece devam eder.

Her ne kadar batıl ve yanlış birkaç gün gövde gösterisinde bulunsa da hükümet ve devlet hak ve hakikate aittir. Yalan her ne kadar bir müddet rağbet edilse de gerçek değer doğruluk ve sadakate aittir. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **"Şüphesiz Allah, yalancı ve nankör kimseyi hidayete kavuşturmaz."** *Hakeza şöyle buyurmuştur:* **"Şüphesiz Allah aşırı giden yalancıyı hidayete kavuşturmaz."** *Hakeza şöyle buyurmuştur:* **"Allah'a yalan yere iftirada bulunanlar kurtuluşa eremez."** *Hakeza şöyle buyurmuştur:* **"Onlara hak ulaştığında onu**

yalanladılar. Şüphesiz onlar karışık bir iş içindedirler" *Bunun sebebi de şudur ki, onlar hak ve hakikati yalanladıkları zaman, kendi hayatlarında batıl ve yanlışlığa dayanmak zorunda kaldılar ve bu yüzden de parçalarının birbiriyle uyumsuzluk arzettiği, her birinin diğer bir Bölümünü def ve ibtal ettiği, bozuk ve kopuk bir akışa kapıldılar."*[1]

3465. Bölüm
En Çirkin Yalan

<u>Kur'an:</u>

"İnsanları, bilmediklerinden saptırmak için Allah'a karşı yalan uyduranlardan daha zalim kimdir? Allah, zalim topluluğu doğru yola eriştirmez."[2]

"Allah'a karşı yalan uydurandan veya kendisine bir şey vahyedilmemişken, "bana vahyolundu, Allah'ın indirdiği gibi ben de indireceğim" diyenden daha zalim kim olabilir? Bu zalimleri can çekişirlerken melekler ellerini uzatmış, "canlarınızı verin, bugün Allah'a karşı haksız yere söylediklerinizden, O'nun ayetlerine büyüklük taslamanızdan ötürü alçaltıcı azâbla cezalandırılacaksınız" derken bir görsen!"[3]

"Diliniz yalana alışmış olduğu için, "şu haram, bu helaldir" demeyin, zira Allah'a karşı yalan uydurmuş olursunuz. Allah'a karşı yalan uyduranlar ise, saadete şüphesiz erişemezler."[4]

"Onlardan bir takımı, Kitapta olmadığı halde Kitaptan zannedesiniz diye dillerini eğip bükerler. O, Allah katından olmadığı halde: "Allah katındandır" derler,

[1] Tefsir-i el-Mizan, 11/103-104
[2] En'am, 144
[3] En'am, 93
[4] Nahl suresi, 116. ayet

bile bile Allah'a karşı yalan söylerler."[1]

"Allah'a karşı yalan uyduranların, kıyamet günü, yüzlerinin simsiyah olduğunu görürsün.

Böbürlenenler için cehennemde bir durak olmaz olur mu?"[2]

17468. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Benden sonra öyle bir zaman gelecek ki, o zamanda haktan daha gizli, batıldan daha aşikar bir şey olmayacak. Allah ve Resulüne yalan söylemekten daha fazla artıp yayılan bir şey olmayacak."[3]

17469. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Beni (yırtıcı) kuşların alıp götürmesi söylemediği bir şeyi Allah Resulüne isnat etmemden, daha sevimlidir."[4]

17470. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'a yemin olsun ki eğer, gökten yere düşsem (veya yırtıcı kuşlar beni alıp götürse) bunu Allah Resulüne yalan isnat etmekten daha çok severim."[5]

17471. *İmam Sadık (a.s) , yanında uyduran kimsenin mel'un olduğundan söz edilince şöyle buyurmuştur:* "Uyduran kimseden maksat, Allah ve Resulü hakkında yalan uyduran kimsedir."[6]

17472. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bir yalan oruçlu kimsenin orucunu batıl eder." Ebu Basir şöyle diyor: "Ben şöyle arzettim: "Bizim hangimizden böyle bir şey (her gün bir yalan söylediği) görülmez ki?" İmam şöyle buyurdu: "Maksat senin anladığın gibi değildir. Aksine maksat, Allah, Resulü ve İmamlar (a.s) hakkında yalan isnat etmektir."[7]

17473. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah ve Resulü'ne (s.a.a) yalan isnat etmek büyük günahlardandır."[8]

---

[1] Al-i İmran suresi, 78. ayet
[2] Zümer suresi, 60. ayet
[3] Nehc'ül-Belağa, 147. hutbe
[4] Vesail'uş-Şia, 11/102/1
[5] Kurb'ul-Esnad, 133/466
[6] el-Kafi, 2/340/10
[7] a. g. e. h. 9
[8] a. g. e. s. 339/5

bak. el-Fetva, 3163. Bölüm

3466. Bölüm Yalanın Caiz Olduğu Yerler

17474. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah iki şeyi sever ve iki şeye de düşman olur: İki saf (İslam ordusu ile küfür ordusu) arasında korkmadan yürümeyi sever ve (iki kişiyi) barıştırmak için yalan söylemeyi sever. Sokak ve pazar yerlerinde böbürlenerek yürümekten nefret eder ve barış hedefi dışında bir şey için yalan söylemekten nefret eder."[1]

17475. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Aziz ve celil olan Allah barış ve dostluk icad etmek için yalan söylemeyi sever ve fesat çıkarmak amacıyla doğru söylemekten nefret eder."[2]

17476. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan şu iki yer dışında kınanmıştır: Zalimlerin şerrini uzaklaştırmak ve iki ikişinin arasında barış sağlamak."[3]

17477. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Söz üç kısımdır: "Doğru, yalan ve insanların arasını barıştırmak için söylenen söz."[4]

17478. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "(Müslüman halkın arasında) barış yaratmaya çalışan kimse yalancı sayılmaz."[5]

17479. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların arasını düzeltmek için (yalan yere) güzel bir söz söyleyen veya güzel söz taşıyan kimse yalancı sayılmaz."[6]

17480. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şu üç yerde söylenen yalan dışında her yalan için bir gün sahibi hesaba çekilir: İnsan savaşta hile yaparsa bu kendisi için

[1] el-Kafi, 2/342/17
[2] Bihar, 77/47/3
[3] a. g. e. 72/263/48
[4] el-Kafi, 2/341/16
[5] a. g. e. s. 210/5
[6] et-Terğib ve't-Terhib, 3/488/4

günah değildir. Birisi de iki kişinin arasını bulmak ve barıştırmak ister. Biriyle bir şekilde görüşür, diğeriyle de başka bir şekilde. Bundan hedefi de o ikisinin arasını barıştırmaktır. Diğeri de erkek eşine (veya ailesine) yapmak istemediği bir şeyi vaad eder."[1]

Şöyle diyorum: Allame Meclisi (r. a) şöyle diyor: "Bil ki bu hadisin anlamı, şii ve Sünni herkesin ittifak ettiği bir anlamdır. Örneğin Tirmizi Peygamber'den (s.a.a) şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Yalan üç yerde doğrudur: Erkek eşini kendinden hoşnut etmek için ona (doğru olmayan) bir söz söyler, savaş meydanlarında yalan söylemek ve insanların arasını bulmak için yalan söylemek. Sahih-i Müslim'de de yer aldığına göre Müslim'in ravilerinden biri olan İbn-i Şehab şöyle diyor: "İnsanlara sadece şu üç yerde yalan söylemek için izin verilmiştir: "Savaşta, insanların arasını bulmak için ve erkeğin eşine veya kadının kocasına (bir maslahat için) söylediği söz."[2]

bak. es-Sulh (2) , 2263. Bölüm; Vesail'uş Şia, 8/578, 141. Bölüm; Kenz'ul Ummal, 3/630, 632; el-Meheccet'ul Beyza, 5/232,

3467. Bölüm
Tevriye

<u>Kur'an:</u>

"İbrahim yıldızlara bir göz attı ve "Ben rahatsızım" dedi."[3]

"İbrahim: "Belki onu şu büyükleri yapmıştır, konuşabiliyorlarsa onlara sorun" dedi."[4]

"Yusuf onların yüklerini yükletirken, bir su kabını kardeşinin yüküne koydurdu. Sonra bir münadi şöyle bağırdı: "Ey kervancılar, siz hırsızsınız!"[5]

17481. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:*

[1] el-Kafi, 2/342/18
[2] Bihar, 72/243
[3] Saffat suresi, 88-89. ayetler
[4] Enbiya suresi, 63. ayet
[5] Yusuf suresi, 70. ayet

"Şüphesiz kapalı ve perdeli sözde yalandan kaçınmak için yer geniştir."[1]

17482. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz kapalı konuşmalar, akıllı kimseyi yalan söylemekten alıkoyar."[2]

17483. *Ebu Hureyre şöyle diyor:* "Allah Resulü (s.a.a) bir deveye, Ebu Bekir'in arkasına bindi ve şöyle buyurdu: "Ey Ebu Bekir! İnsanları şaşırt. [3] Zira bir Peygamber için yalan söylemek doğru değildir." İnsanlar Ebu Bekir'e, "Sen kimsin?" diye sormaya başladılar. Ebu Bekir ise, "yolu arayan bir arayıcıyım" diye cevap verdi. Halk, "arkandaki kimse kimdir?" diye sorduklarında ise Ebu Bekir şöyle cevap verdi: "Bana yol gösteren bir kılavuzdur."[4]

17484. *İmam Sadık (a.s) , kendisine aziz ve celil olan Allah'ın İbrahim kıssasında geçen,* **"Belki onların en büyüğü bu işi yapmıştır. Eğer konuşurlarsa onlara sorunuz"** *ayeti hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Ne büyük putları bunu yapmıştı, ne de İbrahim (a.s) yalan söylemişti." Kendisine, "Bu nasıl olur?" diye arzedilince İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Zira İbrahim şöyle dedi: **"Eğer konuşurlarsa onlara sorunuz."** Eğer konuşsalardı, putların büyüğünün bu işi yaptığı belli olurdu ve eğer konuşmasalardı o halde büyükleri bu işi yapmış değildi. Ama onlar konuşmadılar ve İbrahim de yalan söylememiş oldu."

Hakeza İmam'a Yusuf suresindeki, **"Ey kervan sahipleri! Şüphesiz sizler hırsızsınız"** *ayeti hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Onlar Yusuf'u babalarından

---

[1] Kenz'ul-Ummal, 8249

[2] a. g. e. 8253

[3] Belki de maksat şudur ki, eğer insanlar sana beni sorarlarsa, onlara kapalı olarak cevap ver. (Kenz'ul-Ummal'ın dipnotu)

[4] Kenz'ul-Ummal, 9001

çalmışlardı. Görmüyor musun, Yusuf'un kardeşlerine, **"Ne kaybettiniz?"** diye sorduklarında, onlar, **"Sultanın su kabını kaybettik"** dediler. Yusuf onlara, "Padişahın su kabını çaldınız" demedi. Hakikatte onlar Yusuf'u babasından çalmışlardı (Yusuf'un onlara, "şüphesiz sizler hırsızsınız" demesindeki maksadı da buydu.) "

Hakeza İmam Sadık'a (a.s) İbrahim'in (a.s) "Sonra yıldızlara baktı ve, "Şüphesiz ben rahatsızım" sözü sorulduğunda İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: "Şüphesiz İbrahim (a.s) ne rahatsızdı ve ne de yalan söylemişti. Aksine onun maksadı dini hakkındaki rahatsızlığı idi. Yani o şüphe içindeydi."[1]

17485. *İmam Sadık (a.s) kendisine, "Birisi birinin evine geliyor ve onu çağırıyor, ama o şahıs cariyesine burada olmadığını söylemesini istiyor. (bunun hükmü nedir?) " diye soran Abdullah b. Bekir'e şöyle buyurmuştur:* "Sakıncası yoktur, bu yalan değildir."[2]

Şeyh Ensari Mekasib adlı kitabında bu hadisi zikrettikten sonra şöyle diyor: "Bu sözün yalan olmaması, parmağıyla işaret ettiği ve, "Burada değil" dediği yerin evin boş yeri olması durumunda geçerlidir. Zira bunun dışında bir yorumu yoktur."[3]

17486. *Hasan Saykal şöyle diyor:* "İmam Sadık'a (a.s) şöyle arzettim: "Bize, İmam Bakır'ın, Yusuf'un (a.s) , **"Ey Kervan Ehli! Şüphesiz sizler hırsızsınız"** sözü hakkında şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir. Allah'a yemin olsun ki onlar hırsızlık etmiş değillerdi ve Yusuf da yalan söylememiştir. Hakeza İbrahim'in (a.s), **"Belki onların büyükleri bu işi yapmıştır. O halde eğer konuşurlarsa onlara sorun"** sözü hakkında da şöyle buyurduğu rivayet

[1] el-İhticac, 2/256/228

[2] Müstetrafat'is-Serair, 137/1

[3] el-Mekasib, 51

edilmiştir: "Allah'a yemin olsun ki o putlar bu işi yapmamıştı ve aynı zamanda İbrahim yalan söylememişti." Hasan Saykal şöyle diyor: "Bunun üzerine İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: "Ey Saykal! Sizin bu konudaki görüşünüz nedir?" Ben şöyle arzettim: "Bizim teslim dışında bir görüşümüz yoktur." İmam Sadık (a.s) şöyle buyurdu: "…İbrahim'in (a.s) , **"Belki onların büyükleri bu işi yapmıştır"** derken maksadı hakikatte bu putların elinden hiçbir işin gelmediği işini ortaya koymaktı. Yusuf (a.s) da o sözü ıslah etmek için beyan buyurmuştu."[1]

bak. el-Fıkh, 3234. Bölüm; el-Meheccet'ul Beyza, 5/248

3468. Bölüm Yalan Sözler Dinlemek

Kur'an:

"Yahûdilerden yalana kulak verenler vardır."[2]

"Orada boş ve yalan söz işitmezler."[3]

17487.*İmam Sadık (a.s) kendisine, "Nakilcilere ve hikayecilere kulak vermek doğru mudur?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Hayır!" *ve şöyle buyurmuştur:* "Her kim kulağını bir konuşmacıya verirse ona kulluk etmiş olur. O halde eğer konuşmacı Allah hakkında konuşursa işiten kimse de Allah'a ibadet etmiş olur. Eğer konuşmacı iblisin sözlerini söylerse o dinleyen kimse de iblise ibadet etmiş olur."[4]

17488.*İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dünyanın yükselttiği kimseyi yüce görmeyin ve dünyanın göz alıcılığına göz dikmeyin ve dünya hakkında konuşan kimseye kulak asmayın, zira dünyanın göz alıcılığı kandırıcı ve sözleri yalandır."[5]

[1] el-Kafi, 2/341/17
[2] Maide suresi, 41. ayet
[3] Nebe suresi, 35. ayet
[4] Bihar, 72/264/1
[5] Nehc'ül-Belağa, 191. hutbe

17489. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sapıkları kulaklarınıza musalalt kılmayın."[1]

bak. el-Bihar, 72/264, 115. Bölüm

3469. Bölüm Yalancı Arzulardan Sakındırmak

17490. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hükmü duyduğunda tabi olana, olgunluğa çağırıldığında gelene, Allah rahmet etsin… hevasına karşı direnen, gönlünün yersiz isteklerini yalanlayana da."[2]

17491. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah korkusu (takva) Allah'ın dostlarını O'nun koymuş olduğu haramları çiğnemekten alı-koyar… Öyle ki onların yorgunluk yerine rahat, susuzluk yerine suya kanmışlığı tercih ettikleri görülür. Ölümün yakın olduğunu gördüklerinden salih amele koşarlar. Emellerini yalanlar, ecellerini gözetirler."[3]

17492. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eceli hatırlamak kalbinizden silinmiş, yalan istekler sizi kuşatmış, dünya sizi ahiretten fazla avucuna almış, çabuk elde edilen dünya nimeti, zamanla elde edilecek ahireti gönüllerinizden çıkarmıştır."[4]

17493. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bu yollar sizi nereye götürüyor? Karanlıklar ne zamana kadar sizi şaşırtacak, yalanlar ne zamana kadar aldatacak sizi?"[5]

bak. el-Emel, 115. Bölüm; ed-Dunya, 1228, 1229. Bölümler

---

[1] a. g. e. 10. mektup
[2] a. g. e. 76. hutbe
[3] a. g. e. 114
[4] a. g. e. 113
[5] a. g. e. 108

458. Konu

el-Kerem
Kerem-Yücelik

☛ *Bihar, 75/140, 55. Bölüm; Hadd'ul-Keramet ve'n-Nehy an'il-Redd'il-Keramet*

☛ *Kenz'ul-Ummal, 9/153; et-Ta'zim ve'l-Kıyam*

---

bak.

☛ *469. konu, el-Le'um; ed-Devlet, 1280. Bölüm; ez-Zafer, 2441. Bölüm; el-Afv (2) , 2769. Bölüm; el-Hulk, 1108, 1112. Bölümler; el-Gaflet, 3101. Bölüm; el-Ecir, 9. Bölüm*

3470. Bölüm
Yücelik

17494. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Erkeğin yüceliği dinidir."[1]

17495. *İmam Hasan (a.s) "yücelik nedir?" diye sorlunca şöyle buyurmuştur:* "Yücelik istemeden vermek ve kıtlıkta doyurmaktır."[2]

17496. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yücelik isteyerek ihsanda bulunmak ve istenmeden önce vermektir."[3]

17497. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Üç şey insanın yüceliğinin göstergesidir: Güzel huy, öfkesini yenmek ve gözlerini haramdan kaçındırmak."[4]

17498. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın yüceliğinin nişanesi güzel yüzlülüğü ve iyiliğidir."[5]

17499. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yücelik suç ve kusura tahammül etmektir (intikam almamaktır) ."[6]

17500. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yücelik güzel sabretmektir."[7]

17501. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yücelik (insanların) cezalarını yüklenmektir."[8]

17502. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yücelik haysiyeti maldan üstün tutmaktır. Aşağılık ise malı şahsiyetlere tercih etmektir."[9]

17503. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yücelik bağışta bulunmak ve vaat ettiği şeyi yerine getirmektir."[10]

17504. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yücelik diline sahip olmak ve bağışta bulunmaktır."[11]

---

[1] Müsned-i İbn-i Hanbel, 3/292/8782
[2] Bihar, 78/102/2
[3] a. g. e. 44/89/2
[4] Tuhef'ul-Ukul, 319
[5] Gurer'ul-Hikem, 10963
[6] a. g. e. 964
[7] a. g. e. 1102
[8] a. g. e. 1297
[9] a. g. e. 1323 ve 1324
[10] a. g. e. 1761
[11] a. g. e. 1450

17505. *Resulullah (s.a.a) yücelik sahibi kimseler hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Mescitlerde düzenlenen Allah'ı zikretme toplantılarıdır."[1]

17506. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yücelik gerçekte günahlardan uzak durmaktır."[2]

17507. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yücelik iyilik karakterine sahip olmak ve aşağılıktan sakınmaktır."[3]

17508. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nefsinin isteklerine malik ol ve nefsine karşı sana uygun olmayan şeyler hususunda cimri davran. Zira nefsine karşı cimri davranman gerçekte yücelik ve bağıştır."[4]

17509. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yücelik, yüce himmetin neticesidir."[5]

17510. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kendisi için yüceliğe inanırsa, nefsani istekleri gözüne düşük gelir."[6]

17511. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kendisi için bir yüceliğe inanırsa dünya gözüne düşük gelir."[7]

17512. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yumuşak huyluluk yüceliktendir."[8]

17513. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Verilen sözlere vefalı davranmak, yüceliktendir."[9]

17514. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kaybettiği zamana ağlaması, vatanına iştiyak duyması ve eski dostlarını koruması, insanın yüceliğindendir."[10]

17515. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yücelik akrabalıktan daha duygulandırıcıdır."[11]

---

[1] Müsned-i İbn-i Hanbel, 4/137/11652
[2] Gurer'ul-Hikem, 3870
[3] a. g. e. 1695
[4] a. g. e. 2366
[5] a. g. e. 1477
[6] Bihar, 78/13/71
[7] Gurer'ul-Hikem, 9130
[8] Bihar, 77/208/1
[9] a. g. e. s. 209/1
[10] Bihar, 74/264/3
[11] Nehc'ül-Belağa, 247. hikmet

17516. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın kendisini yüceliğe zorlaması güzel bir huydur."[1]

3471. Bölüm Keramet ve Yücelik

17517. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah size İslam'ı seçti ve onunla sizi halis kılmak istedi. İslam, bütün yücelikleri toplayan, esenlik bildiren bir addır."[2]

17518. *İmam Ali (a.s) , cennet ehlinin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* "Onlar ahiret yurduna girinceye kadar da ilahi kerametlere erişen ve yolculukların zahmetinden güvenliğe ermiş kimselerdir."[3]

17519. *İmam Ali (a.s) , hakeza şöyle buyurmuştur:* "O halde kalıcı bir akıbete ve güzel/tatlı bir keramet ve yüceliğe ulaştılar."[4]

17520. *İmam Ali (a.s) , hakeza şöyle buyurmuştur:* "Etraflarını melekler almış, üzerlerine bir sekine ve huzur inmiş, göklerin kapıları kendilerine açılmış, onlar için Allah'ın bildiği bir yerde keramet koltukları hazırlanmış."[5]

bak. eş-Şehadet, 2114. Bölüm 9782. Hadis

3472. Bölüm Kerim ve Yüce İnsan

Kur'an:

"Fakat nankörlük eden bilsin ki Rabbim müstağnidir, kerem sahibidir" dedi."[6]

"Ey insanoğlu! Rabbine karşı seni aldatan nedir?"[7]

"Kur'an şerefli bir elçinin getirdiği sözdür." [8]

17521. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz Allah-u Teala

[1] Bihar, 77/211/1
[2] Nehc'ül-Belağa, 152. hutbe
[3] a. g. e. 165
[4] a. g. e. 116
[5] a. g. e. 222
[6] Neml suresi, 40. ayet
[7] İnfitar suresi, 6. ayet
[8] Hakak suresi, 40. ayet

kerimdir ve kerem sahibi kimseleri sever."[1]

17522. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz rabbiniz haya ve yücelik sahibidir."[2]

17523. *Urve şöyle diyor:* "Allah yücelerin en yücesidir."[3]

17524. *Ömer b. Ebi Seleme şöyle diyor:* "Şüphesiz Allah Resulü (s.a.a) hayalı ve yüce bir insandı."[4]

17525. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz yüce oğlu yüce oğlu yüce oğlu yüce, İbrahim'in oğlu İshak oğlu Yakub oğlu Yusuf'tur."[5]

17526. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ben, yüce bir insanla tanışmaya nefis ve değerli bir cevheri elde etmekten daha çok rağbet duyarım."[6]

17527. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz yüce insan yüzünü ateşin zilletinden yüce tutan insandır."[7]

17528. *İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan ihsandan dolayı sevinir, aşağılık insan ise mal ve mülküyle övünür."[8]

17529. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan kendisine muhabbet edilince yumuşar. Aşağılık insan ise kendisine yumuşak davranılınca katılaşır."[9]

17530. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan kendisine kaba davranılınca kabalaşır ve kendisine yumuşak davranılınca da yumuşar."[10]

17531. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan güler yüzlü kimsedir. Aşağılık insan ise ham ve toydur."[11]

17532. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan, görmezlikten gelir ve kanmış gözükür."[12]

---

[1] Kenz'ul-Ummal, 15991
[2] Sünen-i İbn-i Mace, 3865
[3] el-Mevetta'ul-Malik, 1/380/147
[4] Müsned-i İbn-i Hanbel, 10/212/26731
[5] Sünen-i Tirmizi, 3116
[6] Gurer'ul-Hikem, 7392
[7] Bihar, 78/82/82
[8] Derret'ul-Bahire, 27
[9] Bihar, 78/41/23
[10] Gurer'ul-Hikem, 1823
[11] a. g. e. 19
[12] a. g. e. 446

17533. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan, ihsanı başlatan kimsedir."[1]

17534. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan aza teşekkür eder. Aşağılık insan ise çoğa bile teşekkür etmez."[2]

17535. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan, şüphesiz ihsan eden kimsedir. Aşağılık kimse ise çok minnet eden kimsedir."[3]

17536. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan verişi alışından öne geçen kimsedir."[4]

17537. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan elinde mevcut olanı bağışlayan kimsedir."[5]

17538. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan haramlardan uzak duran ve ayıplardan münezzeh olan kimsedir."[6]

17539. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanın bağışlamasının en uygun zamanı günahkar için özür meydanının daraldığı zamandır."[7]

17540. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan kendi nefsini iyiliklerine karşılık iyilik beklentisi içinde olmaktan yüce bilen kimsedir."[8]

17541. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan aşağılık insanın övündüğü şeyden uzak durur."[9]

17542. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan kudret sahibi olunca affeder, bir mal elde edince bağışlar ve kendisinden bir şey istenilince temin eder."[10]

17543. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan utancı kabul etmez, komşusuna ikramda bulunur."[11]

17544. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan iyiliklerini kendi

---

[1] a. g. e. 979
[2] a. g. e. 1225
[3] a. g. e. 1260-1261
[4] a. g. e. 1389
[5] a. g. e. 1568
[6] a. g. e. 1565
[7] A'lam'ud-Din, 297
[8] Gurer'ul-Hikem, 2033
[9] a. g. e. 1771
[10] a. g. e. 1863
[11] a. g. e. 1996

boynunda ödemesi gereken bir borç bilir. Aşağılık insan ise, geçmiş ihsanlarını başkalarının boynunda tekrar alması gereken bir borç bilir."[1]

17545. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan sana muhtaç olunca, seni muaf görür. Sen ona muhtaç olunca da senin ihtiyacını giderir. Aşağılık insan ise sana muhtaç olduğunda seni bezdirir ve sen kendisine muhtaç olduğunda ise seni zahmet ve sıkıntıya düşürür."[2]

17546. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan kudret elde ettiğinde affeder, hükümeti ele geçirdiğinde adaletli davranır, kötülük etmekten uzak durur ve ihsanını bağışta bulunur."[3]

17547. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan Allah nezdinde sevinçli ve ecir sahibidir. İnsanlar içinde ise sevimli ve saygındır."[4]

17548. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan haysiyetini malıyla koruyan kimsedir. Aşağılık insan ise, malını haysiyetiyle koruyan kimsedir."[5]

17549. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan, kullara güzel davranan kimsedir."[6]

17550. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanın vaad ettiği şey, nakittir ve acildir."[7]

17551. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan bir şey vaad edince onu yerine getirir. Bir şey hakkında uyarınca da affeder."[8]

17552. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanın düşmanlığı, aşağılık insanın dostluğundan daha zararsızdır."[9]

17553. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanın bağışı, seni onun nezdinde sevimli kılar.

[1] a. g. e. 2031-2032
[2] a. g. e. 2068-2069
[3] a. g. e. 2071
[4] a. g. e. 2146
[5] a. g. e. 2159
[6] a. g. e. 713
[7] a. g. e. 10063
[8] a. g. e. 1528
[9] a. g. e. 9764

Aşağılık insanın bağışı ise seni onun nezdinde aşağılık kılar."[1]

17554. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Horluk içinde yüce insanlarla birlikte olmak ihsan üzere aşağılık kimselerle birlikte olmaktan daha hayırlıdır."[2]

17555. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan çok ihsanda bulunmakla tanınır."[3]

17556. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanın devleti onun faziletlerini ve güzelliklerini aşikar kılar. Aşağılık insanın devleti ise onun kötülüklerini ve ayıplarını ortaya çıkarır."[4]

17557. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eğer yüce biri olursan, sana ikramda bulunan kimse şüphesiz seni zahmet ve sıkıntıya sokmuş olur."[5]

17558. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Rabbinden korkan kimse yücedir."[6]

17559. *İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Selman-i Farsi (r.a) ve bir şahıs kendi aralarında tartıştılar. O şahıs Selman'a şöyle dedi: "Ey Selman! Sen kim olduğunu sanıyorsun?" Selman şöyle dedi: "Benim ve senin her ikimizin de başlangıcı aşağılık bir nutfe, benim ve senin akıbetimiz ise kokmuş bir leştir. Kıyamet günü olduğunda ve (amellerin tartıldığı) terazi kurulduğunda her kimin terazisi ağır gelirse o yücedir ve her kimin terazisi de hafif gelirse o aşağılık olacaktır."[7]

3473. Bölüm
Yüce İnsanların Ahlakından Örnekler

<u>Kur'an:</u>

"Onlar yalan yere şahadet etmezler; faydasız bir şeye rastladıkları zaman

[1] Bihar, 78/378/3
[2] Gurer'ul-Hikem, 7632
[3] a. g. e. 4328
[4] a. g. e. 5106-5107
[5] a. g. e. 7354
[6] a. g. e. 8283
[7] Bihar, 22/355/1

yüz çevirip vakarla geçerler."[1]

17560. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Samimiyet, yüce insanların ahlakındandır. Hıyanet ve aldatıcılık ise aşağılık insanların huylarındandır."[2]

17561. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Af ve bağışta acele davranmak yüce insanların huylarındandır. İntikam almakta acele davranmak ise aşağılık kimselerin hasletlerindendir."[3]

17562. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İyilik ve ihsana koşturmanın fazileti yüce insanlara aittir."[4]

17563. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanların huyu, birbiri ardınca bağışta bulunmak ve iyilik etmektir. Aşağılık insanların huyu ise çirkin söz söylemektir."[5]

17564. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanların metodu ahdine vefa göstermek, aşağılık insanların huyu ise (verdiği sözlerini) inkar etmektir."[6]

17565. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanların huyu bağışlamaktır."[7]

17566. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanların adeti iyilik etmektir. Aşağılık insanların adeti ise, başkalarını arkasından kötülemektir."[8]

17567. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanların zaferi af ve ihsan iledir."[9]

17568. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanların cezalandırması aşağılık insanların bağış ve affından daha güzeldir."[10]

17569. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanın esirgemesi, aşağılık insanın ihsan verişinden daha iyidir."[11]

---

[1] Furkan suresi, 72. Bölüm
[2] Gurer'ul-Hikem, 1298-1299
[3] a. g. e. 1566-1567
[4] a. g. e. 7353
[5] a. g. e. 5550-5551
[6] Gurer'ul-Hikem, 556-557
[7] a. g. e. 5558
[8] a. g. e. 6242-6243
[9] a. g. e. 6044
[10] a. g. e. 6324
[11] a. g. e. 9763

17570. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Esirgemeden bağışlamak yüce insanların hasletlerindendir."[1]

17571. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanların ruhları daha sabırlı ve çok daha tahammüllüdür."[2]

17572. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanların sevinci bağışta bulunmaktadır. Aşağılık insanların sevinci ise (başkalarının ihsanına) kötü karşılık vermektedir."[3]

17573. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insanların lezzeti yedirmekte, aşağılık insanların lezzeti ise yemektedir."[4]

17574. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yücelik sahibi kimseler, cimri ve aşağılık kimselerle dostluktan kaçındıkları kadar ölümden kaçınmazlar."[5]

17575. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanlardan kerem ve yüceliğe en layık kimse, yüce insanlarla tanınan kimsedir."[6]

17576. *İmam Ali (a.s) , ileride olacak olan fitne ve fesatları haber verdiği bir hutbesinde şöyle buyurmuştur:* "Kötüler çoğalıp taşkınlıklar artarken, iyiler iyice azalır. Bu zaman halkı kurt, sultanları canavarlaşır."[7]

17577. *İmam Hüseyin (a.s) Aşura günü yaptığı konuşmaların birinde şöyle buyurmuştur:* "Bilin ki bu zinazade oğlu zinazade, beni kılıç ve ölüm arasında serbest bırakmıştır. Heyhat! O benim hakkındaki bu isteğine ulaşamayacaktır. Zillet ve aşağılık bizden uzaktır. Allah Resulü, müminler, iffet sahipleri ve temiz atalarımız bizim aşağılık insanlara itaat etmeyi, yüce insanların

[1] a. g. e. 9329
[2] a. g. e. 594
[3] a. g. e. 9807
[4] a. g. e. 7638
[5] a. g. e. 9693

[6] Nehc'ül-Belağa, 436. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 20/83
[7] Nehc'ül-Belağa, 108. hutbe

ölümüne tercih etmemizi kabullenmezler."[1]

3474. Bölüm Yüce İnsanlardan Uzak Olan Hasletler

17578. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yalan ve hıyanet yüce insanların ahlakından değildir."[2]

17579. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kötülüğe iyilikle karşılık vermeyen kimse yüce kimselerden değildir."[3]

17580. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Utanç elbisesini giymek yüce insanların hasletlerinden değildir."[4]

17581. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yüce insan kin tutmaz."[5]

17582. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İntikam almakta acele davranmak yüce insanların hasletlerinden değildir."[6]

17583. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim iyiliklerini sayarsa, bağışlayıcılığını ortadan kaldırmış olur."[7]

3475. Bölüm Yüce İnsanların Gazabından Sakındırmak

17584. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Acıktığı zaman yüce insanların gazabından ve doyduğu zaman aşağılık insanların azgınlığından sakının."[8]

17585. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kendisine aşağılık reva görüldüğünde, yüce kimsenin gazabından ve yüce kılındığında aşağılık insanların azgınlığından sakının."[9]

17586. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hor gördüğünde yüce kimseden, yaraladığın

---

[1] el-İhticac, 2/99/167
[2] Gurer'ul-Hikem, 1507
[3] a. g. e. 8958
[4] a. g. e. 7457
[5] a. g. e. 10564
[6] a. g. e. 7490
[7] Bihar, 78/113/7
[8] Gurer'ul-Hikem, 2615
[9] a. g. e. 2616

zaman sabırlı kimseden ve acıttığın zaman cesur kimseden sakın."[1]

17587. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hor gördüğün zaman yüce kimseden, yüce kıldığın zaman aşağılık kimseden ve bezdirdiğin zaman sabırlı kimseden sakın."[2]

17588. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aç kaldığı zaman yüce kimsenin gazabından ve tok olduğu zaman aşağılık kimseden sakının."[3]

3476. Bölüm Yüce İnsanlara İkramda Bulunmaya Teşvik

17589. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bir topluluğun yüce şahsiyeti yanınıza geldiğinde ona ikramda bulunun."[4]

17590. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her topluluğun yüce şahsiyetine ikramda bulunun."[5]

17591. *Resulullah (s.a.a) biat etmek için yanına gelen Cerir b. Abdullah'a şöyle buyurmuştur:* "Ey Cerir! Neden geldin?" Cerir şöyle diyor: "Ben şöyle arzettim: "Ey Allah'ın Resulü! Sizin elinizle Müslüman olmaya geldim." Allah Resulü abasını onun için yere serdi ve ashabına dönerek şöyle buyurdu: "Bir topluluğun yüce şahsiyeti yanınıza geldiğinde ona saygı gösterin."[6]

17592. *İmam Ali (a.s) İran'lı esirler Medine'ye getirildiğinde Ömer b. Hattab kadınları satmak, erkekleri de köle edinmek istediği zaman ona şöyle buyurmuştur:* "Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Her kavmin yüce şahsiyetine saygı gösterin."[7]

bak. 359. Konu "et-Tazim"; Kenz'ul Ummal, 9/153, 154. Bölümler; Vesail'uş Şia, 8/468, 68. Bölüm

---

[1] a. g. e. 2605
[2] a. g. e. 7184
[3] Avail'ul-Lai, 4/57/201
[4] Kenz'ul-Ummal, 25484
[5] Bihar, 46/15/33
[6] Mekarim'ul-Ahlak, 1/64/62
[7] Bihar, 46/15/33; bak. tüm söze

3477. Bölüm İkramda Bulunmak

17593. *Resulullah (s.a.a) yastığa dayandığı bir haldeyken Selman yanına gelince sırtlığını ona verdi ve şöyle buyurdu:* "Ey Selman! Her kim yanına gelen Müslümana saygı göstererek kendisine sırtlık verirse, Allah onu mutlaka bağışlar."[1]

17594. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim yanına gelen Müslümana saygı göstererek sırtlık verirse Allah onu bağışlar."[2]

17595. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şu üç kişiyi ululamak, Allah-u Teala'nın azametini ululamaktandır:
Aksakallı Müslüman (veya saçlarını İslam yolunda ağartmış kimse) adil önder ve aşırı gitmeden ve (amel etmekten) uzaklaşmadan Kur'an okuyan kimse."[3]

17596. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim Müslüman kardeşine ikramda bulunursa hakikatte Allah'a ikramda bulunmuştur."[4]

17597. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Size misafir geldiğinde, ona ikramda bulunun."[5]

17598. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim Allah'a ve ahiret gününe iman etmişse, arkadaşlarına ikramda bulunmalıdır."[6]

17599. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim hiçbir tamaha kapılmadan veya birinden korkmadan (merkebine binmesi için) birisinin bineğinin üzengisinden tutarsa bağışlanır."[7]

17600. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bir topluluğa giren kimse önce ürkek olur. O halde onunla merhabalaşarak görüşün."[8]

---

[1] a. g. e. 16/235/35
[2] Kenz'ul-Ummal, 25494
[3] Bihar, 92/184/21
[4] Kenz'ul-Ummal, 25488
[5] a. g. e. 25485
[6] a. g. e. 25490
[7] a. g. e. 25501
[8] a. g. e. 25499

17601. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yetime ikramda bulun ve komşuna iyilik et."[1]

17602. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Çocuklarınıza saygı gösterin ve onları güzel terbiye edin."[2]

bak. el-Eh, 58. Bölüm; eş-Şeyb, 2147. Bölüm

3478. Bölüm İzzet ve Yüceliği Reddetmek

17603. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İzzet ve saygınlığı kabul etmekten sadece merkep kaçınır."[3]

17604. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Sizden birine ikram edilince onu reddetmesin. Zira izzet ve saygınlığı sadece merkep reddeder."[4]

17605. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İki şahıs, müminlerin Emiri'nin (a.s) yanına vardı. İmam onlardan her birine minder serdi. Onlardan biri minder üzerine oturdu, diğeri ise bundan sakındı. Müminlerin Emiri şöyle buyurdu: "Minderin üzerine otur. Zira izzet ve saygıyı sadece merkep kabul etmez."[5]

17606. *Ebu Halife şöyle diyor:* "Ben ve Ebu Ubeydet'el-Hezza, İmam Bakır'ın (a.s) yanına vardık. İmam cariyesine bizler için sırtlık getirmesini emretti. Ben şöyle arzettim: "Gereği yok, böyle de otururuz." İmam şöyle buyurdu: "Ey Ebu Halife! İzzet ve saygıyı reddetme. Zira izzet ve saygıyı sadece merkep reddeder."[6]

17607. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur: Müminlerin Emiri (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İzzet ve saygısıyı sadece merkep reddeder." Hasan b. Cehm şöyle diyor: "Ben şöyle arzettim: "Bundan (saygıdan) maksat

[1] Müsned-i İbn-i Hanbel, 5/281/15500
[2] Sünen-i Ebi Mace, 3671
[3] Kenz'ul-Ummal, 25492
[4] Kurb'ul-Esnad, 92/307
[5] el-Kafi, 2/659/1
[6] Bihar, 25/164/32

nedir?" İmam şöyle buyurdu: "Toplantıda onun için yer açmak ve kendisine ikramda bulunduğu güzel koku."[1]

17608. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Saygıyı kabul ediniz. En güzel ikram güzel kokudur, hem hafiftir, hem de çok güzel kokar."[2]

17609. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Hediyesini kabul etmesi, nezdinde olanı kendisine hediye etmesi ve kendisini zahmete düşürmemesi de insanın Müslüman kardeşine gösterdiği saygıdandır."[3]

17610. *İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim senin bağışını kabul ederse, bağışlama hususunda sana yardımcı olmuştur."[4]

17611. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "O halde kişi, yüce nasihatları kabul etmeli, her şeyi kırıp geçiren kıyamet gelmeden ondan korkmalıdır. Kişi sayılı günlerine ve buradaki kısa süren ikametine baksın da burayı daha iyi bir yere dönüştürsün."[5]

bak. Vesail'uş Şia, 8/469, 69. Bölüm

3479. Bölüm Saygının Edep Etmediği Kimse

17612. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İzzet ve saygının edep etmediği kimseyi ihanet ve saygısızlık edeplendirir."[6]

17613. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kimi saygı düzeltmezse saygısızlık düzeltir."[7]

17614. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Saygı göstermek fayda etmezse, saygısızlık daha etkili olur. Kırbacın etkili olmadığı yerde kılıç daha kesicidir."[8]

17615. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Saygı göstermek yüce insan için etkili olduğu kadar, aşağılık insan için de

[1] Mean'il-Ahbar, 268/1
[2] Bihar, 77/164/190
[3] Nevadir'ur-Ravendi, 11
[4] ed-Derret'ul-Bahire, 24
[5] Nehc'ül-Belağa, 214. hutbe
[6] Gurer'ul-Hikem, 8201
[7] a. g. e. 9063
[8] a. g. e. 4164

bozucu ve ifsat edicidir."[1]

bak. el-Afv (1) , 2766, 2767. Bölümler

3480. Bölüm İnsanların En Saygını

17616. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ben kendimi övmek istemiyorum. Ben rabbim karşısında Adem'in en saygın evladıyım."[2]

17617. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Maksadım övünmek değildir, ama ben tüm dünyada insanların en saygını ve yücesiyim."[3]

17618. *Resulullah (s.a.a) , kendisine, "İnsanların en yücesi olmak istiyorum" diye arzeden birisine şöyle buyurmuştur:* "Yaratıkları nezdinde Allah'tan şikayette bulunma ki insanların en saygını olasın."[4]

17619. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hiçbir yücelik ve saygınlık takva gibi değildir."[5]

bak. et-Takva, 4163. Bölüm; el-Ummet, 120. Bölüm; el-İnsan, 311, 312. Bölümler

3481. Bölüm İnsanlara Saygı Göstermek Kendine Saygı Göstermektir

17620. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eğer birine saygı gösterirsen gerçekte kendine saygı göstermiş ve haysiyetini onunla süslemiş olursun. O halde kendine yaptığın iyilik ve saygı sebebiyle başkalarından teşekkür beklentisi içinde olma."[6]

17621. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kendini iyi işlere ve insanların borçlarını üstlenmeye alıştır ki nefsin şerafete ersin."[7]

bak. el-Cihad (3) , 595. Bölüm; el-İhsan, 870. Bölüm; eş-Şukr, 2062. Bölüm

---

[1] a. g. e. 2080
[2] Sünen-i Tirmizi, 3610
[3] a. g. e. 3616
[4] Kenz'ul-Ummal, 44154
[5] Nehc'ül-Belağa, 113. hikmet
[6] Gurer'ul-Hikem, 3542
[7] a. g. e. 6232

459. Konu

el-Kesb
Kazanç

- *Bihar, 103/1-89; Ebvab'ul-Mekasib*
- *Bihar, 103/90-138; Ebvab'ut-Ticaret ve'l-Buyu'*
- *Vesail'uş-Şia, 12/52-248; Ebvab-u ma Yektesibu bihi*
- *Kenz'ul-Ummal, 4/4; fi Fezail'il-Kesb'il-Helal*
- *Kenz'ul-Ummal, 4/44; fi'l-Bey'*

---

bak.

- *54. konu, et-Ticaret; 105. konu, el-Hirfe; 107. konu, el-Haram; 124. konu, el-Hilal; 185. konu, er-Rızk; 201. konu, ez-Ziraat; 304. konu, es-Senae; 397. konu, el-Gına; 422. konu, el-Fakr, 440. konu, el-İktisad; 448. konu, el-Kumar; 222. konu, es-Suht; es-Sual (2) , 1723. Bölüm; es-Seadet, 1812. Bölüm; ed-Dua, 1197. Bölüm*

3482. Bölüm
En Temiz Kazanç

17622. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz en temiz kazanç, konuştuğunda yalan söylemeyen, kendilerine bir şey emanet edildiğinde hıyanet etmeyen, söz verdiğinde sözüne aykırı davranmayan, bir şey aldıklarında onları yermeyen, bir şey sattıklarında övüp reklam etmeyen, borçlu olduklarında (borçlarını ödeme hususunda) bahane aramayan ve alacaklı olduklarında (alacaklarını almak için) baskı etmeyen tüccarların kazancıdır."[1]

17623. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Müslümanların en temiz kazancı Allah yolunda attıkları oktur."[2]

3483. Bölüm
Kazançlar

Kur'an:

"Aranızda mallarınızı haksızlıkla yemeyin; (kötü yaptığınızı) bildiğiniz halde günaha girerek insanların mallarından bir kısmını yemek için onu hakimlere aktarmayın."[3]

"Mallarınızı karşılıklı rıza ile yapılan ticaret dışında batıl ile (haram ve haksızlıkla) aranızda yemeyin."[4]

Bak. Nisa, 161, Maide,1, Tevbe, 34, Nur, 33

17624. *İmam Sadık (a.s) "Kulların geçimini sağlamanın kapsamına giren kazanç, muamele (ticaret) ve malları harcamanın kaç yolu vardır?" diye soran birine şöyle buyurmuştur:* "Halk arasında alış-veriş ve muamelenin çeşitlerini kapsamına alan ve kazanç vesilesi olan geçim yolları dört kısma ayrılır.

"Bu dört kısmın hepsi mi helal veya haramdır, yoksa bazısı helal ve

[1] Kenz'ul-Ummal, 9340-9341
[2] a. g. e. 10516
[3] Bakara suresi, 188. ayet
[4] Nisa suresi, 29. ayet

bazısı da haramdır?" diye sorunca İmam (a.s) şöyle buyurdu:

"Bunlardan her birinin hem helal yönü vardır, hem de haram yönü. Bunların hepsinin isim ve özellikleri bilinen meşhur şeylerdir.

Bu dört kısmın birincisi yönetimdir yani insanların bazılarının diğerlerine olan velayetidir. (yönetme hakkıdır.)

Bunların başında, yöneticinin velayetidir, sonra yüksek yönetici makamından en aşağısına kadar her birinin elinin altındakilere olan velayetleridir.

İkincisi, insanların birbirleriyle yaptıkları alış-veriş ve ticarettir.

Üçüncüsü, sanatın bütün kısımlarıdır.

Dördüncüsü, kira ve ücretlerdir.

Bunlardan her birinin hem helal yönleri vardır ve hem de haram yönleri. Bu muâmelelerde, Allah tarafından kulların üzerine farz kılınan şey muâmelenin helal olan yönüne girip o yönde çalışmaları ve haram olan yönünden ise kaçınmalarıdır.

Velayetin (Yöneticiliğin) Kısımlarıyla İlgili Açıklama

Velayet iki kısımdır: Bir kısmı Allah'ın kendilerinin velayetini (yöneticiliğini) insanların üzerine farz kıldığı adil yöneticilerin ve onlar tarafından yöneticilik makamına tayin edilen kimselerin velayetidir. Velayetin diğer kısmı ise zalim yöneticilerin ve onlar tarafından yöneticilik makamına tayin edilen kimselerin velayetidir. Velayetin helal olan kısmı, adil yöneticinin velayetidir. Allah ona, indirdiği hükme bir şey ekleyip eksiltmeyeceğini, sözünü tahrif etmeyeceğini ve buyruğundan da çıkmayacağını, emrettiğinden dolayı insanların onu tanımalarını, velayetini kabul etmelerini, velayetinde hizmet etmelerini ve onun

tarafından yöneticilik makamına tayin edilen kimselerin yöneticilik makamında çalışmalarını emretmiştir.

Eğer yönetici zikrettiğimiz şekilde adaletli olursa onun adına vali olmak, onunla çalışmak, ona yardımda bulunmak ve onu desteklemek helal ve meşru olduğu gibi onlarla muâmele yapmak da câizdir. Çünkü, adil yöneticinin ve onun tarafından tayin edilen yöneticilerin önderliğinde hak ve adalet dirildiği gibi, her (çeşit) zulüm ve fesat da yok olur. İşte bunun içindir ki, o yöneticinin hükümetini desteklemek için çalışan ve ona yardımda bulunan bir kimse, Allah'ın dinini güçlendirdiği gibi Allah'a itaatte de çaba göstermiştir.

Velayetin (yöneticiliğin) haram kısmı, zalim yöneticinin velayeti ve en yükseğinden en alt makamına kadar onun tarafından tayin edilen kimselerin velayetidir. Yönetici olarak onlar için çalışmak ve onlarla ticaret yapmak haramdır, bu iş meşru değildir. Bunu yapan adam, -yaptığı iş ister az olsun ister çok- bu işinden dolayı azaba uğrayacaktır. Çünkü, onlara her çeşit yardımda bulunmak büyük bir günahtır.

Bunun sebebi ise şudur: Zalim yöneticinin yöneticiliğinde hak olan her şey ayak altına alınır ve batıl olan her şey de dirilir; zulüm, sitem ve fesat aşikar olur; ilahi kitaplar iptal edilir; peygamber ve müminler öldürülür; camiler yıkılır ve Allah'ın sünnet ve şeriatı değiştirilir. Bu yüzden onlarla çalışmak, onlara yardımda bulunmak ve onlarla ticaret yapmak haramdır; ama, kan ve murdarı yemek kadar bir zaruret söz konusu olursa o başka.

Ticaret Çeşitleriyle İlgili Açıklama

Alıcı ve satıcıya helal veya haram olan bütün

ticarî işlemler, temel olarak şundan ibarettir: Allah'ın emrettiği gibi halkın gıda maddesi olarak kullandığı, geçimlerini sağladığı ve yemek, içmek, giymek, evlenmek, mülkiyet ve tasarruf gibi geçimde ihtiyaç duyulan veya halkın her yönden yararına olup onları koruyan şeylerin alış-verişi, elde tutulması, hibesi ve emanet verilmesi helaldir.

Alış-verişin haram olan kısmı ise şundan ibarettir: İçerisinde bozukluk olan ve yenmesi, içilmesi, kazancı, nikâhı, mülk edinilmesi, elde tutulması, hibesi ve emanet verilmesi yönünden nehyedilen veya faiz muâmelesi gibi bir yönden batıl olan her çeşit alış-veriş, murdar, kan ve domuz etinin, karada veya havada olan yırtıcı hayvanların etinin ve derilerinin, şarap ve necis olan herhangi bir şeyin alım satımı haramdır. Çünkü, bunlarda fesat olduğu için yenilmesi, içilmesi, mülk edinilmesi, korunması ve tasarrufu nehyedilmiştir. Böylece eğlenceye, Allah'tan başkasına yönelmeye ve herhangi bir küfrün, şirkin, sapıklığın ve batılın takviye edilmesine veya bir hakkın zayıflamasına sebep olan her şeyin alış-verişi, korunması, mülkiyeti, hibesi, emaneti ve her çeşit tasarrufu, zaruret dışında haramdır.

Kira ile İlgili Açıklama

Kira ve icar bir insanın kendi şahsını, malik olduğu malı, yetkisi dahilinde olan yakınlarını, atını veya elbisesini helal bir yolla menfaatinden yararlanılması için başkalarının emrine vermesinden ibarettir.

Kira ve icarın helal olan kısmı, insanın kendisini, evini, yerini veya malik olduğu herhangi bir malı, helal menfaatlerinden yararlanmak için başkalarının hizmetine bırakması, yöneticinin

vekili veya valisi olmaksızın kendisi, evladı, kölesi veya işçisi vasıtasıyla herhangi bir işi yapmayı üstlenmesidir. İnsanın, kendisini, evladını, akrabasını, kölesini veya işçisini, ecir yapmasının sakıncası yoktur. Çünkü bunlar, insanın kendi yerine çalışan vekilleridir, yöneticinin eli altında çalışan kimseler değillerdir. Hamalın bir yükü belirli bir ücretle malum bir yere götürmesi gibi. Taşınılması câiz olan helal bir şeyi kendisi, kölesi veya hayvanı vasıtasıyla taşıması veyahut ücret karşılığında bir işi kendisi, kölesi akrabaları veya işçisi vasıtasıyla yapması câizdir. Bunlar kira ve icarın helal olan kısımlarıdır. Bunlar sultan, halk, kâfir veya mü'min olan herkes için helaldir. Bu yolla elde edilen kazancın sakıncası yoktur.

Kira ve icarın haram kısımları ise şunlardır: Yenilmesi, içilmesi ve giyilmesi haram olan bir şeyi taşımak için ücret karşılığında çalışmak veya haram olan bir şeyi yapmak, korumak, giymek veya ziyan kastıyla camiyi yıkmak veya suçsuzu öldürmek veya heykel put, saz, kaval, şarap, domuz, murdar ve kan gibi icar olmadan bile taşınması haram olan şeyleri taşımak veya icar ve kira olmadan da kendisine haram olan her hangi bozuk bir şeyi taşımak veya şer'i açıdan nehyedilen bir işte çalışmak veya yetkisinde olan bir şahsı veya ve bir şeyi bu iş için icar etmek insana haram kılınmıştır; ancak, çalıştırılan kimsenin yararına olursa o başka; örneğin, murdarın kokusundan, kendisinin veya başkasının kurtulması için onu uzak bir yere götürüp atmak ve buna benzer bir iş için birini çalıştırmanın sakıncası yoktur.

Velayet (batıl hükümetlerin yöneticisi veya işçisi olmak) la

kiranın arasındaki fark, her ikisinde de ücretle çalışılmasına rağmen (birincisinin haram, diğerinin de helal olmasının sebebi) şudur: Velayette insan, yöneticiye veya o yöneticinin tayin ettiği bir kimseye hizmet eder. Hükümette ve kendisinden aşağıdakilere olan nüfuzu ve emrinin geçerliliğinden dolayı yöneticinin rolünü ifâ eder veya yöneticinin kudretini sabitleştirmek ve ona yardım etmek için çalışan vekilleri makamında oturur. Yöneticilerin en küçük ve en aşağı tabakasında olsa yine de insanları öldürmekte, zulüm ve bozgunculuğu yaymakta, insanlara hüküm süren büyük makam ve yöneticilerin yerinde oturur.

Ama kira ve icar, açıkladığımız gibi insanın, kendi şahsını veya önceden kiraya vermeyip malik olduğu herhangi bir şeyi ücret karşılığında başkasının emrine vermesidir. İnsan, başkasına ücretli olmadığı sürece kendisinin ve malik olduğu her şeyin yetkisi kendi elinde olur. Yöneticiye gelince; yönetici, halkın sorularını ve onların idareciliğini üstlenmedikçe onların herhangi bir işi hususunda yetki sahibi değildir. Buna göre, kim kendisini, kölesini veya yetkisi kendi elinde olan bir kimseyi kafire, mü'mine, sultana veya normal halka açıkladığımız şekilde helal olan işlerde ecir verirse onun bütün iş ve kazancı helal ve meşrudur.

Sanatla İlgili Açıklama

Sanat, halkın öğrendiği veya başkalarına öğrettiği herhangi bir işten ibarettir. Örneğin: Katiplik, muhasebecilik, ticaret, kuyumculuk, saraçlık, dokumacılık, elbise temizleyiciliği, terzilik, canlı olmayan şeylere yönelik ressamlık

ve halkın şahsi menfaatleri için ihtiyaç duyduğu, hayatlarını korumaları için gerekli olan ve ihtiyaçlarını gideren her çeşit aletin yapımı, bunların öğretimi ve kullanımı, ister kendisi için olsun ister başkası için, câiz ve helaldir. Gerçi bu meslek ve aletler, bazen fesat veya günah üzere, bazen de hak ve batıl yolunda kullanılır. Örneğin; zalim yöneticilerin ve onların temsilcilerinin güçlenmesi ve yardımı için bazen istifade edilen katiplik mesleği gibi. Bu tür meslekleri öğretmenin sakıncası yoktur. Bıçak, kılıç, mızrak ve yay gibi iyi ve kötü yolda kullanılan ve her iki yön için de yardımcı olan aletler de böyledir. Bunları öğrenmenin ve öğretmek için ücret almanın veya bunları, iyi olan bir yolda kullanan kimseler için yapmanın bir sakıncası yoktur. Ama, halkın bunları bozgunculuk ve başkalarına zarar verme yolunda kullanmaları caiz değildir. Bu mesleklerin tabiaten halkın yararına ve onların bekası için gerekli olduğundan dolayı bunları öğreten ve öğrenen kimseler için hiçbir suç ve günah yoktur. Suç ve günah ancak bunları bozgunculuk ve haram yolda kullanan kimselerin üzerinedir. Allah-u Teala, gitar, kaval ve satranç gibi fesat doğuran ve insanı boşuna meşgul eden her aleti, haç ve put yapmayı haram kılmıştır. Yine bunlara benzer, haram olan meşrubatın ve sırf kötülük olan diğer şeylerin yapımı haram kılınmıştır. Hayır ve iyilik yönü olmayan her şeyi öğretmek, öğrenmek, yapmak, onlar için ücret almak ve onlarla her çeşit tasarrufta bulunmak haramdır; ama helal yararı olur ama bazen günah işlerde de kullanılırsa, o başka. Kim bu gibi şeyleri hak ve iyilik dışında kullanırsa sadece o kimseye haram

olur. İşte bunlar, kulların maişet yollarının beyanı ve kazanç şekillerinin açıklamasıdır.

Malları İnfak ve Harcama Yolları

Farz veya müstehap olarak malları harcamanın helal yolları bütünüyle 24 kısma ayrılır. Bunların yedi kısmı insanın şahsî masraflarıyla ilgilidir. Beş kısmı, nafakası insanın üzerine farz olan fertlere mahsustur. Üç kısmı insanın yerine getirmesi gereken şer'î borçlardır. Beş kısmı gerekli bahşiş ve hediyelerdir. Dört kısmı da hayır yolda yapılan harcamalardır.

1- İnsan için gerekli olan şahsî masraflar şunlardır: Yiyecek, içecek, giyecek, evlenme masrafı, hizmetçi, ihtiyaç duyduğu eşyaların tamiri, nakli ve korunması için ücretlilere verilen ücretler, ev ve geçim ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli eşyalar.

2- Nafakası farz olan fertler de şunlardır: Evlat, anne, baba, hanım ve köle. Bunların nafakasını vermek, ister varlıkta olsun, ister yoklukta, insana gereklidir.

3- İnsanın yerine getirmesi gereken üç şer'î borç da şunlardır: Her yıl verilmesi farz olan zekât; (hayâtta yalnız bir defa) farz olan hac ve kendi zamanında (İslam ve küfür arasında savaş çıktığında) farz olan cihat (masrafları) .

4- Müstehap olan beş kısım bağış ve ihsan da şunlardır: Kendisinden üsttekilere bağış, akrabalara bağış, müminlere bağış, sadaka verip ihsanda bulunmak ve köle azat etmek.

5- Hayır yolda yapılan dört harcama da şunlardır: Borcu ödemek, emaneti vermek, borç vermek ve misafiri ağırlamak. Bunların hepsi sünnette sabit olan şeylerdir.

Yenilmesi Helal Olan Şeyler

Yeryüzünde biten şu üç kısım şeyi yemek helaldir:

1- Buğday, arpa, pirinç, nohut, hububat

ve susamgiller gibi yerden biten, insanın bedeni ve gücü için yararlı olan her tanenin yenmesi helaldir. İnsanın zararına olan şeylerin yenmesi de, zaruret halleri dışında haramdır.

2- İnsanın gıdası ve bedeninin yararına olan yeryüzünde yetişen bütün meyvelerin yenmesi helaldir. Zararı olan meyvelerin yenmesi ise haramdır.

3- İnsan için yararlı ve gıda maddesi olan; yeryüzünde biten bütün sebze ve nebatların yenmesi helaldir. Ama, zehirli ve öldürücü sebzelerin, ağıağacı gibi zararlı olan bütün şeylerin yenmesi haramdır.

Eti Yenen Hayvanlar

Sığır, koyun, deve, yabani hayvanların helal olanları ve köpek dişi ve pençesi olmayan diğer bütün hayvanların etinin yenmesi helaldir. Kursağı olan bütün kuşların etinin yenmesi helaldir. Fakat kursağı olmayan kuşların etinin yenmesi haramdır; yine her çeşit çekirgenin yenmesi sakıncasızdır.

Yenilmesi Helal Olan Yumurtalar

İki tarafı birbiriyle eşit olmayan, bütün yumurtaların yenmesi helaldir; ama iki tarafı eşit olanları yemek haramdır.

Yenilmesi Helal Olan Deniz Hayvanları

Pullu olan her çeşit balığın yenmesi helaldir. Pullu olmayan balıkların yenmesi ise haramdır.

Helal İçecekler

Çok miktarda içildiğinde sarhoş etmeyen bütün içecekler helaldir. Ama, çok içildiğinde sarhoş eden içeceklerin azı da haramdır.

Giyilmesi Câiz Olan Elbiseler

Yeryüzünde (pamuk gibi) biten bütün nebatların (dokunarak) giyilmesi ve onlarla namaz kılınması sakıncasızdır. Eti helal olan bütün hayvanların yünü, tüyü ve kürkünden yapılan elbiseleri

giymenin sakıncası yoktur. Ayrıca İslamî usullere göre kesilmiş olursa, bu tür (eti yenilen) hayvanların derisinden yapılan elbiseleri giymenin de sakıncası yoktur. İslamî usullere göre kesilmiş olan temiz hayvanların, (yani köpek ve domuz hariç eti yenilmeyen tüm hayvanların) yünlerini, kıllarını, telek ve tüylerini (elbise yapıp) giymenin ve onlarla namaz kılmanın sakıncası yoktur. İnsanın yiyecek ve içecek maddesi veya giysi olarak kullandığı şeyler üzerine namaz kılmak ve onlara secde etmek caiz değildir. Meyve hariç yeryüzünde biten nebatlara, eğrilerek iplik yapılmadan önce secde etmek caizdir. Fakat eğrildikten sonra onlara secde etmek câiz değildir; bir zaruret olursa o başka.

Câiz Evlilikler

Câiz olan evlilikler dört çeşittir: Miraslı olan evlilik (kadın ve erkek için birbirinden miras alma hakkını doğuran daimi akid) , mirassız evlilik (geçici akid ve mut'â) , cariye ile evlilik, efendinin kendi cariyesini başkasına helal etmesiyle meydana gelen evlilik.

Helal mülkiyetler altı kısımdır: Ganimet, satın alma, miras, hibe, ödünç ve kira mülkiyeti. İşte bunlar, ister farz olsun, ister müstehap insan için helal ve câiz olan şeylerdir."[1]

17625. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kendimden sonra ümmetim hakkında en çok korktuğum şey, hiç şüphesiz haram kazançlar, gizli şehvetler ve faizdir."[2]

bak. 222. Konu, es-Suht; es-Sihah, 1853. Bölüm el-Bihar, 103/42, 4. Bölüm

3484. Bölüm El Emeği İle Kazanmaya Teşvik

17626. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Hiç kimse el emeği ile elde

[1] Tuhef'ul-Ukul, 331

[2] el-Kafi, 5/124/1

ettiği yemekten daha hayırlı bir şey yememiştir. Allah'ın Peygamberi Davud, kendi el emeğini yiyordu."[1]

17627. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kul, Allah-u Teala nezdinde el emeğinden daha sevimli bir yiyecek yememiştir. Her kim işten yorgun düşmüş bir bedenle gece uyursa bağışlanmış olur."[2]

17628. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz Davud Peygamber sadece el emeğinden kazandığını yerdi."[3]

17629. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İşlerin en temizi, insanın el emeği ile elde ettiği kazançtır."[4]

17630. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "En üstün kazanç insanın el emeğidir ve dürüst bir şekilde yapılan alışveriştir."[5]

17631. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "En üstün kazanç dürüstçe yapılan alışveriş ve insanın el emeğidir."[6]

17632. Rivayet edildiği üzere İsa'nın (a.s) Havarileri acıktıkları zaman şöyle diyorlardı: "Ey Ruhullah! Biz acıktık." İsa (a.s) da eliyle, çölde veya dağda olsun yere vuruyor ve havarilerden her birisi için iki ekmek çıkarıyordu ve onları yiyorlardı. Susadıkları zaman da şöyle diyorlardı: "Ey Ruhullah! Biz susadık." İsa (a.s) da çölde olsun veya dağda olsun, elleriyle yere vuruyor, su çıkarıyor ve havariler de içiyorlardı. Havariler şöyle dediler: "Ey Ruhullah! Bizden hangimiz üstündür? Biz istediğimizde bizlere yemek yediriyorsun, biz istediğimizde bizlere su içiriyorsun ve hepimiz de sana iman etmiş bulunmaktayız ve sana uymaktayız." İsa (a.s) şöyle buyurdu: "Sizin en üstününüz eliyle çalışan

[1] Kenz'ul-Ummal, 9223
[2] a. g. e. 9228
[3] a. g. e. 9222
[4] a. g. e. 9220
[5] a. g. e. 9196
[6] a. g. e. 9195

ve el emeğiyle kazandığını yiyen kimsedir." Ondan sonra Havariler ücret karşılığında elbise yıkıyorlardı."[1]

17633. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "En iyi kazanç işinde dürüstlük sahibi olan işçinin kazancıdır."[2]

17634. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aziz ve celil olan Allah Davud'a (a.s) şöyle vahy buyurmuştur: "Eğer Beyt'ul-Mal'den yiyişin ve elinle çalışmayışın olmasaydı şüphesiz iyi bir kuldun." Bunun üzerine Hz. Davud (a.s) tam kırk gün ağladı. Bunun üzerine aziz ve celil olan Allah demire şöyle vahyetti: "Kulum Davud için yumuşak ol." Allah-u Teala daha sonra demiri Davud'un eliyle yumuşattı. Ondan sonra Davud bir gün zırh örüyor ve onu bin dirheme satıyordu. Böylece (bir yılda) üç yüz altmış zırh ördü ve onları üçyüz altmış bin dirheme sattı. Böylece Beyt'ul-Malden müstağni oldu."[3]

17635. *Davud (a.s) , yanından geçtiği bir ayakkabı tamircisine şöyle buyurmuştur:* "Ey sen! Çalış ve ye! Zira Allah çalışıp yiyen kimseyi sever. Yiyip de çalışmayan kimseyi ise sevmez."[4]

17636. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Geçiminizi temin etme yolunda tembellik etmeyin. Zira babalarınız da geçimlerini temin etmeye çalışıyor ve geçimlerini elde ediyorlardı."[5]

17637. *Muhammed b. Munkedir şöyle diyordu:* "Ben Ali b. Hüseyin'in (a.s) geriye kendisinden daha üstün bir çocuk bırakmayacağını düşünüyordum.
Sonunda bir gün onun oğlu Muhammed b. Ali'yi (a.s) gördüm ve ona nasihat etmek istedim. Ama o bana nasihat etti."

---

[1] Bihar, 14/276/7
[2] Cami'ul-Ahadis, 76
[3] et-Tehzib, 6/326/896
[4] Tenbih'ul-Havatir, 1/42
[5] el-Fakih, 3/157/3576

Muhammed b. Münkedir'in dostları şöyle sordular: "Sana ne nasihatta bulundu?" O şöyle dedi: "Bir gün hava çok sıcaktı ve ben Medine'nin nahiyelerinden birine gittim. Yol esnasında semiz bir bedene sahip olan Ebu Cafer Muhammed b. Ali'yi gördüm. O iki siyah köleye dayanmıştı. Kendi kendime şöyle dedim: "Sübhanallah! Kureyş yaşlılarından biri bu vakitte bu haliyle dünyanın peşine düşmüş, ona biraz nasihat edeyim." Yanına vardım. Ona selam verdim, yorgun ve ter içinde selamıma karşılık verdi. Ben şöyle dedim: "Allah sana hayır versin! Kureyş büyüklerinden biri böyle bir saatte ve bu haliyle dünyanın peşine düşmüş! Eğer bu hal üzere ecelin gelirse ne yapacaksın?" İmam bana şöyle buyurdu: "Eğer böyle bir halde ölümüm gelip çatarsa, aziz ve celil olan Allah'a itaatlerden bir itaat üzere bulunmaktayım. Bu itaat sayesinde kendimi ve ailemi sana ve insanlara muhtaç olmaktan alıkoyuyorum. Ben aziz ve celil olan Allah'ın günahlarından bir günah işlerken ölümün gelip çatmasından korkuyorum." Ben şöyle dedim: "Gerçek söylüyorsun, Allah sana rahmet etsin. Sana nasihat etmek istedim ama sen bana nasihat ettin."[1]

17638. *Hasan b. Ali b. Ebi Hamza babasından şöyle nakletmektedir:* "Ebu'l-Hasanı (Musa b. Cafer'i –a. s-) tarlada çalışırken gördüm, ayakları ter içinde kalmıştı. Ona şöyle arzettim: "Fedan olayım, işçiler nerededirler?" İmam şöyle buyurdu: "Benden ve babamdan daha hayırlı olan kimse bile kendi eliyle toprağını işliyordu." Ben şöyle arzettim: "O kimdir?" İmam (a.s) şöyle buyurdu: "Allah Resulü (s.a.a) Müminlerin Emiri

[1] el-Kafi, 5/73/1

ve atalarım tümü kendi elleriyle çalışıyorlardı. Bu Peygamberlerin, elçilerin ve Allah'ın layık kullarının işidir."[1]

17639. *Fazl b. Ebi Kurret şöyle diyor:* "İmam Sadık'ın (a.s) yanına vardım. Kendi bağında çalışıyordu. Ona şöyle arzettim: "Allah bizi sizlere feda etsin. Bizi çağırın sizin için çalışalım veya bu işi köleler yapsınlar." İmam şöyle buyurdu: "Hayır, beni kendi halime bırakınız. Çünkü aziz ve celil olan Allah'ın beni kendi ellerimle çalışırken görmesini ve sıkıntılara düşerek helal rızkı elde etmeye çalıştığımı görmesini istiyorum."[2]

17640. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Müminlerin Emiri hiçbir ihtiyacı olmadığı halde sıcak bir öğlen vaktinde çalışmak için dışarı çıkıyordu. Zira o Allah-u Teala'nın kendisini helal rızık talep etmek için zahmet çekerken görmesini istiyordu."[3]

17641. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz Müminlerin Emiri, kendi el emeğinden bin köle aldı ve azad etti."[4]

Bak, er-Rızk, 1498. Bölüm

3485. Bölüm Kınanmış Kazançlar

17642. *Resulullah (s.a.a) kendisine, "Ben bu çocuğuma yazmayı öğrettim. Şimdi onu hangi işe koyayım" diyen birisine şöyle buyurmuştur:* "Allah babanı bağışlasın! Onu her işe koy ama beş gruba teslim etme: Seyya, kuyumcu, kasap, buğday satıcısı ve köle satıcısı." O adam şöyle arzetti: "Ey Allah'ın Resulü! Seyya kimdir?" Peygamber şöyle buyurdu: "Kefen satan ve ümmetimin fertlerinin ölümünü arzulayan kimsedir. Oysa ben ümmetimin bir bebeğini bile güneşin üzerine

[1] el-Fakih, 3/162/3593
[2] a. g. e. s. 163/3595
[3] a. g. e. h. 3596
[4] et-Tehzib, 6/326/895

doğduğu her şeyden daha çok severim. Ama kuyumcuya gelince, zira kuyumcu da ümmetimin fertlerini kandırmanın peşice koşturur. Kasaba gelince… zira kasap da bir sürü hayvan öldürür ve böylece kalbinden rahmet gider. Buğday satıcısına gelince o da ümmetimin erzakını stok eder. Kul hırsız olarak Allah ile görüşmesi, insanların yiyeceğini kırk gün stok ettiği bir halde görüşmesinden daha iyidir. Köle satıcısına gelince… Zira Cebrail yanıma geldi ve şöyle buyurdu: "Ey Muhammed! Ümmetinin en kötüsü insanları alıp satanlardır."[1]

bak. el-Bihar, 103/77, 15. Bölüm

3486. Bölüm
Kazanç (Çeşitli)

17643. *İmam Sadık (a.s) Uzafir'e bin yediyüz dinar verdi ve şöyle buyurdu:* "Bu parayla benim için ticaret et." *Daha sonra şöyle buyurdu:* "Bil ki ben, her ne kadar kar olsa da ben onların karına rağbet etmiyorum. Sadece aziz ve celil olan Allah'ın fazlını ve faydalarını talep ettiğimi görmesini istiyorum."[2]

17644. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ne mutlu nefsi ram, kazancı temiz, sırrı (niyet ve itikadı) iyi ve ahlakı güzel olana; yine ne mutlu malından fazla kalanı infak edene, dilini çok konuşmaktan alıkoyana."[3]

17645. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey Ademoğlu! Her ne kadar yiyeceğinden fazlasını kazanırsan, şüphesiz o konuda başkaları için biriktirmiş olursun."[4]

17646. *İmam Sadık (a.s) kendisine, "Neden İsa'nın (a.s) ashabı suyun üstünde yürüdükleri halde Muhammed'in (s.a.a) ashabı yürüyememektedirler?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Çünkü İsa'nın (a.s) ashabı geçimini talep etmekten müstağni

[1] Bihar, 103/77/1
[2] et-Tehzib, 6/326/898
[3] Nehc'ül-Belağa, 123. hikmet
[4] Bihar, 73/144/28

olmuşlardı. Ama bunlar geçimlerini temin etmeye mübteladırlar."[1]

17647. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Haram kazanç soyu etkiler."[2]

17648. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ümmetimin tacirlerine, "Evet Allah'a yemin olsun" Hayır Allah'a yemin olsun" demeleri sebebiyle eyvahlar olsun ve ümmetimin sanatkarlarına, "Bugün git yarın gel" demelerinden ötürü eyvahlar olsun."[3]

[1] a. g. e. 14/278/9
[2] el-Kafi, 5/125/4
[3] el-Fakih, 3/160/3584

460. Konu

el-Kesel
Tembellik

☛ *Bihar, 73/159, 127. Bölüm; el-Kesel ve'-Zecr ve Teleb-u ma la Yudrik*

---

bak.

☛ *335. konu, el-Acz; es-Salat (1) , 2300. Bölüm*

3487. Bölüm
Tembellik

17649. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın en hoşlanmadığı kişi, kendi başına bıraktığı kimsedir. O, doğru yoldan sapar, delilsiz, kılavuzsuz olarak gider. Dünya nimetini devşirmeye çağrılsa çalışır; ahiret ekinini biçmeye çağrılsa tembellik eder."[1]

17650. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tembellik din ve dünyaya zarar verir."[2]

17651. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her şey bir biriyle çiftleşince, tembellik ve acizlik de birbiriyle çiftleştiler ve onlardan fakirlik doğdu."[3]

17652. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Başarının afeti tembelliktir."[4]

17653. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim temizlik ve namazı hususunda tembellik ederse, ahiret işinde bir hayra erişemez. Her kim de geçimini düzene sokan şeyler hususunda tembellik ederse dünya işlerinde hayır elde edemez."[5]

17654. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ben dünya işleri hususunda tembellik eden kimseden nefret ederim. Her kim dünya işinde tembellik ederse, ahiret işinde daha da tembeldir."[6]

17655. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mümin kalıcı şeylere rağbet eder ve yok olucu şeylerden yüz çevirir…Tembellikten uzaktır ve sürekli sevinçli ve neşat içindedir."[7]

17656. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Neşat ve tembellik durumunda amel etmeye devam et."[8]

17657. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eğer Allah (bir iş karşılığında)

---

[1] Nehc'ül-Belağa, 103. hutbe
[2] Bihar, 78/180/64
[3] el-Kafi, 5/86/8
[4] Gurer'ul-Hikem, 3968
[5] el-Kafi, 5/85/3
[6] a. g. e. 5/85/4
[7] Bihar, 78/26/92
[8] Gurer'ul-Hikem, 6117

mükafat verecekse o halde tembellik niye?"[1]

17658. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tembel insandan yardım alma ve aciz kimseyle meşverette bulunma."[2]

17659. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kendi işlerinde tembel adama dayanma."[3]

17660. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sürekli tembellik eden kimse arzularına ulaşma hususunda mutsuz kalır."[4]

17661. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İşin düşmanı tembelliktir."[5]

17662. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tembellik ahireti ifsat eder."[6]

3488. Bölüm Tembellik ve Dirliksizlikten Sakınmak

17663. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ey Ali! İki hasletten sakın: Dirliksizlik ve tembellik. Zira eğer dirliksiz olursan, hakka sabredemezsin. Eğer tembel olursan hakkı eda edemezsin."[7]

17664. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İki hasletten sakın: Dirliksizlik ve tembellik. Zira eğer dirliksiz olursan hakka sabredemezsin. Eğer tembel olursan hakkı eda edemezsin."[8]

17665. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tembellikten ve dirliksizlikten sakın. Zira eğer tembel olursan iş yapamazsın, eğer dirliksiz olursan hakkı ödeyemezsin."[9]

17666. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tembellik ve dirliksizlikten sakın. Zira bu ikisi her kötülüğün anahtarıdır. Her kim tembellik ederse hakkı

[1] Bihar, 73/159/1
[2] el-Kafi, 5/85/6
[3] Gurer'ul-Hikem, 10205
[4] a. g. e. 7907
[5] el-Kafi, 5/85/1
[6] Müstedrek'ül-Vesail, 13/45/14695
[7] Bihar, 77/48/3
[8] a. g. e. 73/159/2
[9] el-Kafi, 5/85/5

eda edemez. Her kim de dirliksiz olursa hakka karşı sabırlı olamaz."[1]

17667. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dirliksizlikten ve tembellikten sakın. Zira bu iki haslet seni dünya ve ahiret nasibinden mahrum kılar."[2]

17668. *İmam Sadık (a.s) çocuklarından birine şöyle buyurmuştur:* "Tembellik ve dirliksizlikten sakın. Zira ki bu iki haslet seni dünya ve ahiret nasibinden alı koyar."[3]

17669. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tembellikten sakın. Zira tembel olan kimse aziz ve celil olan Allah'ın hakkını eda edemez."[4]

17670. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tembellikten sakın. Şüphesiz rabbiniz rahimdir ve az amele bile karşılık verir. İnsan aziz ve celil olan Allah'ın rızası için iki rekat namaz kılar. Allah bu sebeple onu cennetine sokar. Aziz ve celil olan Allah için bir dirhem müstahap sadaka verir ve Allah da bu sebeple onu cennete sokar."[5]

3489. Bölüm Gevşeklikten ve İhmalden Sakınmak

17671. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İçinde özür bulamayacağın iş hususunda ihmalkarlık etme. Zira pişman olanlar, bu haslete sığınırlar."[6]

17672. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim ihmalkarlık ederse hakları zayi eder."[7]

17673. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Gevşeklik ve acizlikten helak (yok oluş) doğmuştur."[8]

17674. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mahrumiyet sebeplerinden biri de

[1] Tuhef'ul-Ukul, 295
[2] Müstetrafat'is-Serair, 80/9
[3] el-Kafi, 5/85/2
[4] el-Hisal, 620/10
[5] Sevab'ul-A'mal, 1/62/1
[6] Tuhef'ul-Ukul, 285
[7] Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/70
[8] Bihar, 71/342/15

(işlerde) gevşeklik etmektir."[1]

17675. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tembellik ihmalkarlıktan doğar."[2]

17676. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "(İşlerde) gevşeklik ve ihmalde bulunmak (ömür ve fırsatı) zayi eder."[3]

17677. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "(İşlerde) gevşeklik ve ihmal (fırsatların) kaybolmasına sebep olur."[4]

17678. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Gevşeklik ve ihmal, insanın (fırsatları) kaybetmesine sebep olur."[5]

17679. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kendini beğenmeyi ve ihmalkarlığı terk ederse hiçbir tatsız olayla karşılaşmaz."[6]

17680. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Gevşeklik ve ihmal hafif akıllı kimselerin hasletidir."[7]

17681. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim gevşekliğe itaat ederse pişmanlık onu çepeçevre sarar."[8]

17682. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Azim ve irade ile ihmalkarlığa karşı savaş açın."[9]

3490. Bölüm Tembelliğin Alameti

17683. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Tembelliğin alameti dört şeydir. O kadar tembellik eder ki sonunda tefrite düşer. O kadar tefrite düşer ki sonunda zayi eder ve o kadar zayi eder ki sonunda günaha düşer vedirliksiz olur."[10]

17684. *Lokman (a.s) oğluna şöyle buyurmuştur:* "Tembelliğin üç nişanesi vardır: O kadar gevşeklik eder ki sonunda tefrite

[1] a. g. e. 77/208/1
[2] Gurer'ul-Hikem, 9284
[3] a. g. e. 9
[4] a. g. e. 48
[5] a. g. e. 4247
[6] a. g. e. 8805
[7] a. g. e. 436
[8] a. g. e. 9096
[9] a. g. e. 5927
[10] Bihar, 1/122/11

düşer. O kadar tefritte bulunur ki sonunda zayi eder ve o kadar zayi eder ki sonunda günah işler."[1]

17685. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İşi ertelemek tembelliğin nişanesidir."[2]

3491. Bölüm Tembellikten Uzaklaşmak İçin Allah'tan Yardım Dilemek

17686. *Resulullah (s.a.a) bir duasında şöyle buyurmuştur:* "Bizlere neşat nimetini bağışla ve bizleri gevşeklikten, tembellikten, acizlikten, bahanecilikten, zarardan, dirliksizlikten ve utangaçlıktan koru."[3]

17687. *Resulullah (s.a.a) hakeza şöyle buyurmuştur:* "Ey Allah'ım! Ben gam, hüzün, acizlik ve tembellikten sana sığınırım."[4]

17688. *İmam Zeyn'ul-Abidin (a.s) bir duasında şöyle buyurmuştur:* "Senin sevdiğin iş ve sözü bana da sevdir ki lezzet ile içine gireyim, neşat ile onun içinden çıkayım. Onda seni dileyeyim ve onda lütfun ve ihsanın bana yönelsin."[5]

17689. *İmam Rıza (a.s) , Hüccet b. Hasan için yaptığı duasında şöyle buyurmuştur:* "Onun işinde bizleri bıkkınlığa, tembelliğe, gevşekliğe ve zayıflığa mübtela kılma ve bizleri kendileri vesilesiyle dinine yardım ettiğin kimselerden kıl."[6]

17690. *İmam Zeyn'ül-Abdin (a.s) Mekarim'ul-Ahlak duasında şöyle buyurmuştur:* "Beni ibadetinde tembelliğe, yolun hususunda körlüğe (sapıklığa) ve sevginin aksine davranmaya mübtela kılma."[7]

---

[1] a. g. e. 73/159/3
[2] Gurer'ul-Hikem, 4471
[3] Bihar, 94/125
[4] Sünen-i en-Nisai, 8/258
[5] Bihar, 95/298/17
[6] a. g. e. s. 335/5
[7] Sahifet'us-Seccadiye, 84, 20. dua

461. Konu

el-Küfr
Küfür

☛ *Bihar, 72/74, Ebvab'ul-Küfr*

☛ *Bihar, 72/74; 98. Bölüm; el, Küfr ve levazimuh*

☛ *Vesail'uş-Şia, 1/20, 2. Bölüm; Subut'ul-Kufr ve'l-İrtidad bi'l-Cumudu Ba'z'iz-Zaruriyyat*

☛ *Kenz'ul-Ummal, 3/635, Kelemat'ul-Küfr ve Mucibatuh*

☛ *Kenz'ul-Ummal, 3/639, İkrah-u bi'l-Küfr*

---

bak.

☛ *23. konu, el-İman; 264. Bölüm, eş-Şirk; el-Cehl, 598 ve 599. Bölümler; el-Kur'an, 3295. Bölüm; el-Hased, 851. Bölüm; er-Rüşvet, 1510. Bölüm; ez-Zekat, 1581. Bölüm; es-Selat, 2303. Bölüm; ez-Zulüm, 2449. Bölüm; el-Fakr, 3220. Bölüm; en-Ni'met, 3913. Bölüm; el-Gayret, 3145. Bölüm*

3492. Bölüm
Küfür Şirkten Daha Eskidir

Kur'an:

Küfredenlerin ise dostları tağutlardır. Onları aydınlıktan karanlıklara sürüklerler."[1]

"Küfredenlerin işleri engin çöllerdeki serap gibidir. Susayan kimse onu su zanneder…Allah'ın kendisi için nur karar vermediği kimse için nur yoktur."[2]

"Eğer küfrederseniz bilin ki Allah sizden müstağnidir. Kullarının küfründen hoşnut olmaz."[3]

"Mûsa: "Siz ve yeryüzünde olanlar, hepiniz inkar etseniz, Allah yine de müstağni ve övülmeğe layık olandır" demişti."[4]

"Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü küfrederse, şüphesiz derin bir sapıklığa sapmıştır." [5]

17691. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnkar ve cehdi kendisiyle birlikte getiren her şey küfürdür."[6]

17692. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Küfrün anlamı, kendisiyle cehd, inkar, hafife alma ve büyük ve küçük oluşuna itinasızlık gösterilerek Allah'a isyan edilen her günahtır. Bunu yapan kimse de kafirdir… Böyle bir kimse eğer nefsinin istekleri sebebiyle günaha yönelirse ve amacı inkar, hafife alma ve itinasızlık olursa, kafir olmuş olur. Eğer nefsinin istekleri sebebiyle dindarlığa yönelirse ve amacı da te'vil, taklit, teslim, baba ve atalarının sözlerinden hoşnutluk olursa

[1] Bakara sursi, 257. ayet
[2] Nur sursi, 39-40. ayetler
[3] Zümer sursi 7. ayet
[4] İbrahimsuresi, 8. ayet
[5] Nisa suresi 136. ayet
[6] el-Kafi, 2/387/15

şüphesiz şirke düşmüş olur."[1]

17693. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'a yemin olsun ki küfür şirkten daha eski, aşağılık ve kötüdür." İmam daha sonra İblis'in, Allah'ın kendisine, "Adem'e secde et" dediği zaman ki küfrünü hatırlattı. Zira İblis secde etmekten imtina etmişti. Dolayısıyla küfür, şirkten daha kötü ve büyüktür. O halde her kim kendi isteklerini aziz ve celil olan Allah'ın isteklerine tercih eder, itaatten yüz çevirir ve büyük günahlar işlemeye devam ederse o kafirdir. Her kim de müminlerin dininden ayrı bir din ihya ederse, böyle bir kimse de müşriktir."[2]

17694. *İmam Sadık (a.s) kendisine, "Küfür mü daha eskiye dayanmaktadır yoksa şirk mi?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Küfür daha eskiye dayanmaktadır. Çünkü İblis küfreden ilk kimsedir. Onun küfrü hiçbir şirkle içiçe değildi. Zira o Allah'ın gayrisine tapmaya davet etmemişti. Aksine daha sonra bu işe davet etti ve böylece müşrik oldu."[3]

17695. *İmam Kazım (a.s) , kendisine, "Küfür ve şirkten hangisi daha öncedir?" diye soran Musa b. Bukeyr'e şöyle buyurmuştur:* "Sen ki insanlarla sürtüşme ve çekişme ehli değildin." O şöyle arzetti: "Hişam b. Salim benden bu konuda sana sormamı istedi." İmam şöyle buyurdu: "Küfür daha eskidir ve o inkardır. Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **"Sadece İblis ki sakındı, ululandı ve böylece kafirlerden oldu."**[4]

17696. *İmam Sadık (a.s) Haysem et-Temimiye şöyle buyurmuştur:* "Ey Heysem et-Temimi! Bir grub zahiren iman etmiş, batında ise küfretmişlerdir. Bu yüzden de onlara hiçbir şey fayda etmemiştir. Onlardan sonra bir grup

[1] Vesail'uş-Şia, 1/24/15
[2] el-Kafi, 2/383/2
[3] Bihar, 72/96/11
[4] el-Kafi, 2/385/6

geldiler ki batınlarıyla iman ettiler, ama zahirlerinde kafir oldular. Bu da onlara bir fayda vermedi. Bir şeyin zahirine iman etmek batınına iman etmekle birlikte olmadığı taktirde iman değildir. Bir şeyin batınına iman etmek de zahirine iman etmekle birlikte olmadığı taktirde iman değildir."[1]

17697. *İmam Ali (a.s) savaş esnasında ashabına şöyle buyurmuştur:* "Tohumu yarana, insanı yaratana and olsun ki onlar (Muaviye ve taraftarları) Müslüman olmadılar, belki zahiren teslim oldular. Küfürlerini gizlediler, kendilerine yardımcılar bulunca da açığa vurdular."[2]

3493. Bölüm
Küfrün Sebepleri

17698. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz aziz ve celil olan Allah kullarına bir takım görevler farz kılmıştır. Her kim bu farz görevleri eda etmez ve onunla amelde bulunmazsa ve inkar ederse kafirdir."[3]

17699. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim Allah ve Resulü hakkında şek ederse kafirdir."[4]

17700. *Mansur b. Hazim şöyle diyor:* "İmam Sadık'a (a.s) Allah Resulü (s.a.a) hakkında şek eden kimsenin hükmünü sordum, şöyle buyurdu: "O kafirdir." Ben şöyle arzettim: "Şek eden kimsenin kafir oluşunda şek eden kimse de kafir midir?" İmam bana cevap vermekten sakındı. Ben bu sorumu üç kez tekrarladım. Bunun üzerine İmam'ın yüzünde kızgınlık belirtileri ortaya çıktı."[5]

17701. *Muhammed b. Müslim şöyle diyor:* "Ben İmam Sadık'ın (a.s) yanında iken, Ebu Basir oraya geldi ve şöyle sordu: "Ey Eba Abdilah!

---

[1] Bihar, 24/302/11
[2] Nehc'ül-Belağa, 16. mektup
[3] el-Kafi, 2/383/1
[4] a. g. e. s. 386/10
[5] a. g. e. s. 387/11

Allah hakkında şek eden kimse hakkında ne diyorsun?" İmam şöyle buyurdu: "Ey Eba Muhammed! O kimse kafirdir" Ebu Basir şöyle sordu: "Eğer Allah Resulü hakkında şek ederse hükmü nedir?" İmam şöyle buyurdu: "Kafirdir" Ravi şöyle diyor: "İmam daha sonra Zürare'ye döndü ve şöyle buyurdu: "Hakikatte inkar ettiği zaman kafir olur."[1]

17702. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İkrar ve teslimden kaynaklanan her şey imandır. İnkar ve cehtten (nefyetmekten) kaynaklanan her şey de küfürdür."[2]

Bir rivayete göre de İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Eğer kullar bilmediklerinde durmuş olsalar ve inkar etmeye kalkışmasalar asla küfre düşmezler."[3]

17703. *İmam Bakır veya İmam Sadık (a.s) İbrahim'in (a.s) yıldızı gördüğünde, "Bu benim rabbimdir" sözü hakkında şöyle buyurmuştur:* "O gerçekte rabbini arıyordu ve küfür merhalesine erişmemişti. İnsanlardan her kim de böyle düşünürse aynı duruma sahiptir."[4]

bak. el-Murted, 1474. Bölüm; eş-Şubhe, 1950. Bölüm

3494. Bölüm
Kafir

Kur'an:

"Ey iman edenler! Alışverişin, dostluğun, şefaatin olmayacağı günün gelmesinden önce sizi rızıklandırdığımızdan infak edin. Küfredenler ancak zulmedenlerdir." [5]

"Allah küfreden kavme hidayet etmez. [6]

"Sana Kitab'ı böylece indirdik; işte, kendilerine Kitab verdiklerimiz ona inanırlar; bunlardan da

[1] a. g. e. s. 399/3
[2] a. g. e. s. 387/15
[3] a. g. e. s. 388/19
[4] Bihar, 11/87/10
[5] Bakara suresi, 254. ayet
[6] Bakara suresi, 264. ayet

ona iman eden bulunur. Ayetlerimizi ancak küfredenler tanımazlar."[1]

"Hayır; Kur'an, kendilerine ilim verilenlerin gönüllerinde yerleşen apaçık ayetlerdir. Ayetlerimizi, zalimlerden başka kimse küfretmez." [2]

"Allah'la berâber, varlığına hiçbir delili olmadığı halde başka ilaha tapanın hesabını Rabbi görecektir. Küfredenler elbette kurtulamazlar."[3]

"Senden azabı acele bekliyorlar. Doğrusu cehennem küfredenleri kuşatacaktır."[4]

"Doğrusu Allah, iman edip yararlı işler işleyenleri içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyar. Durakları ateş olduğu halde kâfirler, zevklenirler ve hayvanlar gibi yerler."[5]

17704. *İmam Sadık (a.s) , Allah-u Teala'nın,* **"Aşırı giden, alçak zorbaya"**[6] *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Utul" büyük küfre saplanan kimsedir. Zenim ise başka hiçbir şey düşünmeyecek şekilde küfre saplanan kimsedir."[7]

17705. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Dünya müminin zindanı ve kafirin cennetidir."[8]

17706. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kafirin cenneti dünya, himmeti geçici dünya, mutsuzluğu ölüm, nihayeti ise ateştir."[9]

17707. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kafır kimse kurnaz, hilekar, acımasız ve haindir."[10]

17708. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kafir düzenbazdır, aşağılıktır, haindir, cehaletine

---

[1] Ankebut suresi, 47. ayet
[2] Ankebut suresi, 49. ayet
[3] Mü'minun suresi, 117. ayet
[4] Ankebut suresi, 54. a yet
[5] Muhamemd suresi, 12. ayet
[6] Kalem suresi, 13. ayet
[7] Bihar, 72/97/12
[8] Müsned-i İbn-i Hanbel, 3/210/8296
[9] Gurer'ul-Hikem, 1946
[10] a. g. e. 1455

aldanmıştır ve zarar etmiştir."[1]

17709. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kafirin derdi, hüznü ve çabası geçici olan dünyası içindir. Maksadı ise şehvettir."[2]

17710. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kafir kötü ve cahildir."[3]

17711. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kafir, sadece cehaleti sebebiyle küfre sürüklenir."[4]

bak. el-Emsal, 3609. Bölüm; el-Mevt, 3725. Bölüm; ed-Dunya, 1241. Bölüm

3495. Bölüm Küfrün En Küçük Derecesi

17712. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Küfrün en küçük derecesi, insanın kardeşinden duyduğu bir sözü (bir gün) kendisini bu vesileyle rezil rüsva etmek için saklamasıdır. Bunlar hayır ve iyilikten nasipsizdirler."[5]

17713. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın küfre en yakın haleti birisiyle dini kardeşlikte bulunması, sonra da kendisini kınayacağı güne kadar hatalarını ve sürçmelerini saymasıdır."[6]

17714. *İmam Ali (a.s) , kendisine, "İnsanı küfre düşüren en küçük şey nedir?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "İnsanı küfre düşüren en küçük şey, insanın bir şeye dini inançla bağlanması, Allah'ın kendisine yasakladığı şeyi Allah'ın emrettiğini sanması, ardından o şeyi bayraklaştırması, onun sebebiyle dostluk veya düşmanlık etmesi ve bu işle Allah'a ibadet ettiğini sanmasıdır."[7]

17715. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanı küfre düşüren en küçük şey, kulun Allah'ın yasakladığı şeyi

[1] a. g. e. 1900
[2] a. g. e. 10060
[3] a. g. e. 715
[4] a. g. e. 9554
[5] Bihar, 78/276/112
[6] a. g. e. 75/215/13
[7] Kitab-u Suleym b. Kays, 2/615

emrettiğini sanması, onu din karar kılması, ona itaat etmesi, Allah'a kendisine (sözde) emrettiği bu işle ibadet ettiğini sanmasıdır. Oysa o gerçekte şeytana kulluk etmektedir."[1]

17716. *İmam Sadık (a.s) , kendisine, "İlhad ve küfrün en küçük derecesi nedir?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Kibir de onun örneklerinden biridir."[2]

17717. *İmam Sadık (a.s) kendisine, "Konuştuğunda yalan söyleyen, söz verdiğinde sözüne aykırı davranan, emin sayıldığında hiyanet eden kimse küfür ve imanın hangi derecesindedir?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Bunlar küfre en yakın makamlarda bulunur, ama kafir değildir."[3]

bak. el-İman, 285. Bölüm; eş-Şirk, 1989. Bölüm; 30. Konu, el-Bid'at

3496. Bölüm Küfrün Erkanı ve Sütunları

17718. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Küfür dört esas üzerindedir: Gereksiz yere derinleşmek, niza, haktan sapmak ve düşmanlık. Gereksiz yere derinleşen, hakka ulaşamaz; bilgisizce çok niza eden hakkı asla göremez; haktan sapan güzeli kötü, kötüyü ise güzel zanneder ve dalalet sarhoşluğuyla sarhoş olur; düşmanlık edenin ise (kurtuluş) yolları zorlaşır, işleri içinden çıkılmaz hale gelir ve (dalaletten) çıkış yolu oldukça daralır."[4]

17719. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Küfür dört sütun üzere kuruludur: Allah'ın emrinden dışarı çıkmak, dinde aşırı gitmek, şek ve şüphe."[5]

17720. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Küfür

[1] el-Kafi, 2/415/1
[2] Mean'il-Ahbar, 394/47
[3] el-Kafi, 2/290/5
[4] Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/142; Nehc'ül-Belağa, 31. hikmet
[5] el-Kafi, 2/391/1

dört sütun üzere kuruludur: Cefa, körlük, gaflet ve şek.

Zira cefa eden kimse hakkı küçük sayar, açık bir şekilde batıldan söz eder, alimlere düşmanlık eder ve büyük günahlar hususunda ısrarda bulunur. Kalbi kör olan kimse ise Allah'ın zikrini unutur, zanna uyar, tövbe etmeden ve yalvarıp yakınmadan bağışlanma diler. Gafil kimse ise doğru yoldan sapar, arzularına aldanır, hasret ve pişmanlık içinde kalır ve kendisi için Allah tarafından hiç ummadığı şeyler ortaya çıkar. Her kim de ilahi işlerde isyan ederse şekke düşer. Her kim de şekke düşerse, Allah ona yücelikle davranır, böylece kudretiyle onu hor kılar ve işlerinde kusur ettiği gibi, celal ve azametiyle de onu küçük düşürür. Böylece kerim olan rabbine karşı gurura kapılır."[1]

17721. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Küfrün kökleri üç tanedir: Hırs, kibirlenmek ve haset. Hırs ve ihtirasın örneği Adem'dir (a.s) ki ağaçtan yasaklanınca hırs onu ağacı yemeye zorladı. Ama kibrin örneği ise İblis'tir, Adem'e secde ile emredildiğinde kibre kapıldı. Hasedin örneği ise Adem'in iki çocuğudur ki birisi (haset sebebiyle) diğerini öldürdü."[2]

17722. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Küfür dört sutun üzer kurulmuştur: Rağbet, korku, hoşnutsuzluk ve gazap."[3]

bak. en-Nifak, 3935. Bölüm; el-Hased, 851. Bölüm; el-Bihar, 72/104, 99. Bölüm

3497. Bölüm Allah'ın Kitabı'nda Küfrün Çeşitleri

17723. *İmam Sadık (a.s) kendisine aziz ve celil olan Allah'ın kitabında küfrün çeşitleri hakkında sorulunca*

[1] Kenz'ul-Ummal, 44216
[2] Bihar, 72/104/1
[3] el-Kafi, 2/289/2

şöyle buyurmuştur: "Allah'ın kitabında küfür beş çeşittir. Onlardan biri (Allah-u Teala'yı) inkar küfrüdür. İnkar da iki çeşittir, Allah'ın emrettiği bir şeyi terk etmekten kaynaklanan küfür, beraat küfrü ve nimetlerin küfrü.

İnkar küfrü, rububiyeti inkardan ibarettir ve "Ne bir rab vardır, ne cennet vardır, ne de cehennem" diyen kimselerin sözüdür. Bu inanç dehriye olarak adlandırılan Zındıklardan iki grubun inancıdır. Onlar şöyle diyenlerdir: **"Bizi sadece zaman helak eder."** Bu kendi zevkleri ve beğenileri üzere kendileri için uydurdukları bir dindir. Bu dedikleri hakkında en küçük bir araştırma ve düşünme içine girmemişlerdir. Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **"Onlar sadece zan içindedirler."**[1] Gerçeğin o dedikleri şeyden ibaret olduğunu sanırlar. Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **"Şüphesiz küfredenleri uyarsan da uyarmasan da birdir. Onlar iman etmezler."**[2] Yani onlar Allah-u Teala'nın birliği hakkında kafir olmuşlardır. O halde bu küfrün çeşitlerinden biridir.

İnkarın diğer bir çeşidi ise, hakkı tanıdığı halde inkar etmektir. O da inkarcı kimsenin konunun hak olduğunu bildiği ve kendisi için sabit olduğu halde yine de inkara saplanmasıdır. Aziz ve celil olan Allah bu konuda şöyle buyurmuştur: **"Gönülleri kesin olarak kabul ettiği halde, haksızlık ve büyüklenmelerinden ötürü onları bile bile küfrettiler."**[3] Hakeza

[1] Casiye suresi, 23. ayet

[2] Bakara suresi, 6. ayet, İmanı nefyetmenin bu ayette Allah'ın birliğine has kılınması da diğer küfrettiği şeylerin de tevhide bağlı olması hasebiyledir. (Kaynağın dipnotunda yer aldığı üzere)

[3] Neml, 14

Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **"Daha önce küfredenlere karşı kendilerine yardım/zafer gelmesini bekledikleri halde Allah katından onlara, kendilerinde olanı (Tevrat'ı) tasdik eden Kitab ve tanıdıklar (Peygamber) gelince ona küfrettiler. Allah'ın lâneti, küfredenlerin üzerine olsun."**[1] İnkarın iki çeşidinin izahı işte budur.

Küfrün üçüncü çeşidi ise nimetlere küfretmektir (nankörlük etmektir) . Allah-u Teala'nın Süleyman'ın sözünden naklettiği sözü de buna işaret etmektedir: **"Bu, şükür mü edeceğim yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınayan Rabbimin lütfündendir. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur; fakat nankörlük eden bilsin ki Rabbim müstağnidir, kerem sahibidir" dedi."** [2] Hakeza şöyle buyurmuştur: **"Rabbiniz: "Şükrederseniz andolsun ki, size karşılığını artıracağım; nankörlük ederseniz bilin ki azabım pek çetindir" diye bildirmişti."** [3] Hakeza şöyle buyurmuştur: **"Artık beni anın, ben de sizi anayım; bana şükredin, nankörlük etmeyin."**[4]

Küfrün dördüncü çeşidi ise, aziz ve celil olan Allah'ın emirlerini terk etmektir. Aziz ve celil olan Allah'ın şu sözü de buna işaret etmektedir: **"Kanınızı dökmeyin, birbirinizi yurdunuzdan sürmeyin diye sizden söz almıştık, sonra bunu böylece kabul etmiştiniz, buna siz şahitsiniz. Sonra siz, birbirinizi öldüren, aranızdan bir takımı memleketlerinden süren, onlara karşı**

[1] Bakara, 89
[2] Neml suresi, 40. ayet
[3] İbrahim suresi, 7. ayet
[4] Bakara suresi, 152. ayet

günah ve düşmanlıkta birleşen, onları çıkarmak haramken size esir olarak geldiklerinde fidyelerini vermeye kalkan kimselersiniz. Kitab'ın bir kısmına iman edip, bir kısmını küfür mü ediyorsunuz? Aranızda böyle yapanın cezası ancak…" [1] Burada Allah onları aziz ve celil olan Allah'ın emirlerini terk etmeleri sebebiyle kafir saymıştır. Onlara iman isnat etmiş, ama imanlarını kabul etmemiştir. Allah'a göre bu imanlarının kendileri için hiçbir faydası olmamıştır. Bu yüzden de şöyle buyurmuştur: **"Aranızda böyle yapanın cezası ancak dünya hayatında rezil olmaktır. Ahiret gününde de onlar azabın en şiddetlisine uğratılırlar. Allah yaptıklarınızdan gafil değildir."**[2]

Küfrün beşinci çeşidi ise, beraat ve uzak olduğunu ilan etme anlamında küfürdür. Aziz ve celil olan Allah'ın İbrahim'in sözünden naklettiği şu sözü de buna işaret etmektedir: "**Bizimle sizin aranızda yalnız Allah'a inanmanıza kadar ebedi düşmanlık ve öfke baş göstermiştir.**"[3] Yani biz sizlerden uzağız. Aynı şekilde Allah-u Teala şeytanı ve şeytanın kıyamet günü insanlardan olan dostlarından uzak kaldığını ilan edeceğini hatırlatarak şöyle buyurmuştur: "**Bena ortak koşmanızı daha önce kabul etmemiştim.**" [4] Hakeza şöyle buyurmuştur: "**Dünya hayatında, Allah'ı bırakıp aranızda putları**

[1] Bakara suresi, 84 ve 85. ayetler; Ayette geçen, "sümme ekrertum" cümlesi, "sonra söz vererek ikrar ettiniz" ayette geçen "tezaherune" cümlesi ise "yardımlaştınız" anlamındadır." (Kaynağın haşiyesinde yer aldığı üzere)

[2] Bakara suresi, 85. ayet

[3] Mumtehine suresi, 4. ayet

[4] İbrahim suresi, 22. ayet

muhabbet vesilesi kıldınız. Sonra kıyamet günü, birbirinize küfreder ve karşılıklı lânet okursunuz. Varacağınız yer ateştir; yardımcılarınız da yoktur." [1] Yani sizlerden bazısı diğer bazısından beri olduğunu ilan edecektir."[2]

bak. el-Bihar, 93/60, 72/100; Mustedrek'ul Vesail, 1/76; 2. Bölüm

[1] Ankebut suresi, 25. ayet

[2] el-Kafi, 2/389-391/1

462. Konu

el-Keffaret
Kefaret-Bedel

☛ *Vesail'uş-Şia, 15/548, Ebvab'ul-Keffarat*

---

bak.

☛ *ez-Zenb, 1387. Bölüm; es-Salat, 2272. Bölüm; el-Had, 744. Bölüm*

3498. Bölüm
Kefaretler

17724. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Üç şey kaferettir (günahları temizleyicidir) : Selamı yaygınlaştırmak, yemek yedirmek ve insanların uyuduğu zaman gece ibadet etmek."[1]

17725. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sultan (zalim) için çalışmanın kefareti kardeşlere ihsanda bulunmaktır."[2]

17726. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Büyük günahın kefaretlerinden biri de mazlumların yardımına koşmak ve üzüntülü kimseyi sevindirmektir."[3]

17727. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Aileye hizmet etmek büyük günahların kefaretidir ve Allah'ın gazabını söndürür."[4]

17728. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Gıybetin kefareti, gıybet ettiğin kimse için mağfiret dilemendir."[5]

17729. *Resulullah (s.a.a) kendisine, "Gıybetin kefareti nedir?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Gıybetini ettiğin kimseye kendisini hatırladığın şekilde mağfiret dilemendir."[6]

17730. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim birine zulmeder ve onu (helallık almak için) bulamazsa kendisi için Allah'tan mağfiret dilemelidir. Zira bu iş zulmünün kefaretidir."[7]

17731. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ölüm müminlerin günahlarının kefaretidir."[8]

17732. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kamil bir şekilde abdest almak da (günahların) kefaretindendir."[9]

17733. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Müezzinin davetine icabet etmek, günahların kefaretindendir."[10]

---

[1] Mekarim'ul-Ahlak, 2/325/2656
[2] Keşf'ul-Gumme, 2/417
[3] Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 18/135
[4] Cami'ul-Ahbar, 276/751
[5] a. g. e. 148/333
[6] el-Fakih, 3/377/4327
[7] Cami'ul-Ahbar, 148/332
[8] Bihar, 82/178/21
[9] Mekarim'ul-Ahlak, 2/375/2661
[10] Cami'ul-Ahbar, 172/407

17734. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim akşam namazı için abdest alırsa bu abdesti o gün işlediği büyük günahlar hariç tüm günahlarının kefaretidir."[1]

17735. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bir gece ateşi, bir yıllık günahların kefaretidir."[2]

17736. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sultan (zalim) için çalışmanın kefareti, kardeşlerinin ihtiyaçlarını ve sorunlarını gidermektir."[3]

17737. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Gülmenin kefareti, "Allah'ım! Bana gazaplanma" demektir."[4]

17738. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kötüye yorumlamanın kefareti tevekküldür."[5]

17739. *Resulullah'ın (s.a.a) , bir topluluktan kalkmak istediğinde söylediği son söz şuydu:* "Subhaneke Allahumme ve bihemdike, Eşhedu en la ilahe illa ente. Esteğfiruke ve etubu ileyk" (Allah'ım! Şüphesiz ki sen münezzehsiz. Sana hamd ederim. Şehadet ederim ki senden başka ilah yoktur, senden mağfiret dilerim ve sana tövbe ederim.) " Bir şahıs şöyle arzetti: "Ey Allah'ın Resulü! Siz daha önce söylemediğiniz bir şey söylüyorsunuz?" Peygamber şöyle buyurdu: "Bu mecliste geçen şeylerin kefaretidir."[6]

17740. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Toplantıların kefareti, toplantıdan kalkınca şöyle demendir: "Subhane rabbike rabbil izzeti emma yesifun ve selamun alel murselin vel hamdu lillahi rabbil alemin" (izzet sahibi olan Rabbin onların nitelendirdiklerinden münezzehtir, selam olsun peygamberlere ve

[1] Sevab'ul-A'mal, 32/1
[2] Bihar, 81/186/39
[3] Fakih, 3/378/4329
[4] Vesail'uş-Şia, 15/584/1
[5] el-Kafi, 8/198/236
[6] Sünen-i Ebi Davud, 4859

hamd Allah'a mahsustur."[1]

bak. el-Meclis, 522. Bölüm

17741. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Günahın kefareti pişmanlıktır."[2]

17742. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim ilim talep ederse bu ameli geçmişinin kefaretidir."[3]

17743. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümine ulaşan her hastalık veya dert, günahının kefareti olur."[4]

17744. *Resulullah (s.a.a) günahların kefareti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Zorluklarda abdestini tam olarak almaktır."[5]

3499. Bölüm
Hiçbir Kefareti Olmayan Günah

Kur'an:

"Her kim dönerse Allah ondan intikamını alır. Allah güçlüdür, öç alıcıdır." [6]

17745. *İmam Sadık (a.s) , kendisine, ihram halinde avlanan kimse hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Kefaret vermelidir." Ben (ravi) şöyle arzettim: "Eğer ikinci defa avlanıyorsa hükmü nedir?" İmam şöyle buyurdu: "Eğer ikinci defa avlanırsa, onun kefareti yoktur. (Ondan hiçbir şey kabul edilmez) Bu şahıs aziz ve celil olan Allah'ın haklarında şöyle buyurduğu kimselerdendir: **"Her kim geri dönerse Allah ondan intikam alır."**[7]

17746. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eğer ihrama giren kimse yanlışlıkla avlanırsa kefaret vermelidir. Eğer ikinci defa yine yanlışlıkla avlanırsa, yine kefaret vermelidir. Yanlışlık yaparak avlandığı her defasında kefaret vermelidir. Ama

[1] el-Fakih, 3/379/4335
[2] Müsned-i İbn-i Hanbel, 1/620/2623
[3] Sünen-i Tirmizi, 2648
[4] Müsned-i İbn-i Hanbel, 9/518/25393
[5] Sünen-i İbn-i Mace, 427
[6] Maide suresi, 95. ayet
[7] Vesail'uş-Şia, 9/245/4

eğer bilerek avlanırsa (ilk defa için) kefaret vermesi gerekir. Eğer ikinci defa bilerek avlanırsa, artık Allah'ın kendilerinden intikam alacağı ve üzerlerinde hiçbir kefaret olmadığı kimselerden sayılır."[1]

bak. ez-Zenb, 1368. Bölüm; Vesail'uş Şia, 9/244, 48. Bölüm

[1] et-Tehzib, 5/373/1298

463. Konu

el-Mukafat Mükafat-Karşılık

☛ *Bihar, 75/271, 68. Bölüm; el-Mukafat ale's-Su'*

☛ *Bihar, 75/41, 36. Bölüm; el-Mukafat al'es-Senaiy ve Zemm'ul-Mukafat'ul-İhsan bi'l Esaet*

---

bak.

☛ *66. konu, el-Ceza; 274. konu, eş-Şükür (2) ; 364. konu, el-Ukubet; 442. konu, el-Kasas*

3500. Bölüm
İyiliğe İyilikle Karşılık Vermek

Kur'an:

"Size bir selam verildiği zaman, ondan daha iyisiyle selam verin veya aynıyla mukabele edin. Allah her şeyin hesabını gereği gibi yapandır." [1]

"İyiliğin karşılığı ancak iyilik değil midir?"[2]

17747. *İmam Ali (a.s) , hakları beyan ederek şöyle buyurmuştur:* "Münezzeh olan Allah, ayrıca insanların birbiri üzerinde olan haklarını da düzenlemiştir. Çeşitli yönleriyle o hakları eşit kılmış, bazılarının vücudunu diğer bazılarına bağlamıştır. Biri, ancak öbürü yapılınca yapılmalıdır."[3]

17748. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Telafi etmek (iyiliğe iyilikle karşılık vermek) insanın (ihsan hakkından) özgür olmasına neden olur."[4]

17749. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İyilik ve ihsan sadece telafi etmek veya teşekkür ile açılan bir zincirdir."[5]

17750. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kime ihsan edilirse ve bu ihsanı telafi edebilirse onu telafi etsin. Eğer telafi edemezse onu övsün. Zira ihsanı öven kimse de hakikatte ona teşekkür etmiştir. Her kim de ihsanı görmezlikten gelirse nankörlük etmiş olur."[6]

17751. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Birisi size iyilik ettiği zaman onu telafi ediniz. Eğer onu telafi edecek bir şeye sahip değilseniz, ihsanına karşılık verdiğinizi sanıncaya kadar kendisi için Allah'a dua ediniz."[7]

17752. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sana iyilik edene karşılık vermek için elini uzat

---

[1] Nisa suresi, 86. ayet
[2] Rahman suresi, 60. ayet
[3] Nehc'ül-Belağa, 216. hutbe
[4] Gurer'ul-Hikem, 56
[5] ed-Derret'ul-Bahire, 34
[6] Kenz'ul-Ummal, 16567
[7] Bihar, 75/43/8

(karşılığını ver). Eğer telafi etmeye gücün yoksa, en azından ona teşekkür et."[1]

17753. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Senin iyiliğine karşı teşekkür eden kimse senden aldığından daha çok sana vermiş olur."[2]

17754. *İmam Kazım (a.s) Allah-u Teala'nın,* "**İyiliğin karşılığı iyilikten başka bir şey midir?"** *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Bu ayet, mümin ve kafir, iyi ve kötü hakkında geçerlidir. Her kime iyilik edilirse, onu telafi etsin. Telafi etmek onun yaptığı iyiliğin aynısını yapman değildir. Bu üstünlüğünü gösterinceye kadar böyledir. Zira eğer onun yaptığını yaparsan ihsanı başlatması hasebiyle üstünlük ona aittir."[3]

17755. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sana selam verildiğinde, sen daha güzel bir şekilde selam ver; sana doğru iyilikle uzanan ele, sen daha üstün bir şekilde karşılık ver; her halükârda üstünlük, ilk iyilik yapanındır."[4]

17756. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kendisine yapılan iyiliğin aynısını yaparsa ona karşılık vermiş olur. Her kim de daha fazlasıyla onu telafi ederse, şekurdur (çok şükreden kimsedir) ."[5]

bak. eş-Şukr (2) , 2078. Bölüm

3501. Bölüm Kötülüğe Kötülükle Karşılık Vermek

Kur'an:

"Hürmetli ay, hürmetli aya mukabildir, hürmetler karşılıklıdır; o halde, size tecavüz edene, size tecavüz ettikleri gibi tecavüz edin. Allah'tan sakının ve Allah'ın muttakilerle berâber olduğunu bilin."[6]

[1] Gurer'ul-Hikem, 2383
[2] Bihar, 78/82/80
[3] a. g. e. s. 311/1
[4] Nehc'ül-Belağa, 62. hikmet
[5] Bihar, 75/42/4
[6] Bakara suresi, 194. ayet

"Eğer ceza vermek isterseniz size yapılanın aynıyla mukabele edin. Sabrederseniz andolsun ki bu, sabredenler için daha iyidir."[1]

"Bu böyledir; kim kendisine verilen kadar ceza verirse ve kendisine yine de saldırılırsa, Allah ona, andolsun ki yardım edecektir. Allah şüphesiz, affeder ve bağışlar."[2]

"Ancak iman edip salih amel işleyenler, Allah'ı çok çok ananlar ve haksızlığa uğratıldıklarında haklarını alanlar bunun dışındadır. Haksızlık eden kimseler nasıl bir yıkılışla yıkılacaklarını anlayacaklardır."[3]

"Bir haksızlığa uğradıklarında, üstün gelmek için aralarında yardımlaşırlar. Bir kötülüğün karşılığı, aynı şekilde bir kötülüktür. Ama kim affeder ve barışırsa, onun ecri Allah'a aittir. Doğrusu O, zulmedenleri sevmez. Zulüm gördükten sonra hakkını alan kimselere, işte onların aleyhine bir yol yoktur. İnsanlara zulmedenlere, yeryüzünde haksız yere taşkınlık edenlere karşı durulmalıdır. İşte, can yakıcı azâb bunlaradır. Ama sabredip bağışlayanın işi, işte bu, azmedilmeye değer işlerdendir."[4]

17757.*İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim zulümle davranırsa, ona da aynıyla mukabele edilir."[5]

bak. 3506. Bölüm, 364. Konu, el-Ukubet, 4420; el-Kısas; el-Kerem, 3479. Bölüm

3502. Bölüm Uygunsuz Karşılık Vermek

[1] Nahl sursei, 126. ayet
[2] Hac suresi, 60. ayet
[3] Şuara suresi, 227. ayet
[4] Şura suresi, 39-43. ayetler
[5] Gurer'ul-Hikem, 8475

17758. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim beyinsiz kimseye beyinsizlikle karşılık verirse, kendisine yapılan hareketten razı olmuş olur. Zira onun benzerine uymuştur."[1]

17759. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En çirkin karşılık vermek (iyiliğe) kötülükle karşılık vermektir."[2]

17760. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim sana ikramda bulunursa sen de ona ikramda bulun. Her kim sana saygısızlık ederse, sen nefsini ondan yüce tut (kendini onun derecesine düşürme.) "[3]

bak. es-Sefeh, 1837, 1838. Bölümler; el-Afv (1) , 2766. Bölüm

3503. Bölüm İntikam Almayı Kınamak

17761. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İntikam almak ile efendilik olmaz."[4]

17762. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İntikam almada acele davranmak, günahların en büyüğüdür."[5]

17763. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim güzel bir şekilde affetmezse kötü bir şekilde intikam alır."[6]

17764. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kötü karşılık vermek zaferin aşağılığındandır."[7]

17765. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Güçlü insanın en çirkin işlerinden biri de intikam almasıdır."[8]

17766. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Öfke anında sabır gücü, intikam alma gücünden daha üstündür."[9]

17767. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim günahkar birinden intikam alırsa, dünyadaki üstünlük ve değerini ortadan kaldırır, ahiret

[1] el-Kafi, 2/322/2
[2] Bihar, 78/553/85
[3] a. g. e. s. 278/113
[4] Gurer'ul-Hikem, 10518
[5] a. g. e. 6766
[6] a. g. e 8959
[7] a. g. e. 5652
[8] a. g. e. 3003
[9] a. g. e. 6808

sevabını da elden kaybeder."[1]

17768. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her ne kadar ağzına toprak saçsa da kardeşine karşılık verme peşinde olma."[2]

17769. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tevrat'ta şöyle yer almıştır: "Ey Ademoğlu! Sana zulmedilince benim alacağım intikamdan razı ol. Zira ben senin için daha iyi bir şekilde intikam alırım."[3]

3504. Bölüm İyiliğe Kötülükle Karşılık Vermek

17770. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık insanların adeti, iyiliğe kötülükle karşılık vermektir."[4]

17771. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların en kötüsü iyiliğe kötülükle karşılık veren kimsedir."[5]

17772. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim iyiliğe kötülükle karşılık verirse, insanlıktan uzak düşmüş olur."[6]

bak. eş-Şukr (2) , 2079, 2080. Bölümler

3505. Bölüm Kötülüğe İyilikle Karşılık Vermek

17773. *İmam Zeyn'ül-Abidin (a.s) , Mekarim'ul-Ahlak adlı duasında şöyle buyurmuştur:* "Allah'ım! Muhammed'e ve Ehl-i Beytine selam gönder ve bana başarı ver ki beni aldatan kimselerin hayrını dileyeyim. Bana küsen kimselere dostlukla karşılık vereyim, benden esirgeyen kimseye bağışla karşılık vereyim. Benden kopan kimseyle ilişki kurarak karşılık vereyim. Gıybetimi eden kimseyi de güzellikle anayım."[7]

---

[1] a. g. e. 8863
[2] Bihar, 77/209/1
[3] el-Kafi, 2/304/10
[4] Gurer'ul-Hikem, 6238
[5] a. g. e. 5750
[6] a. g. e. 8674
[7] Sahifet'us-Seccadiye, 83, 20. dua

17774. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İmanın kemal nişanelerinden biri de kötülük edene iyilikle karşılık vermektir."[1]

17775. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kötülüğe iyilikle karşılık vermezse yüce kimselerden sayılmaz."[2]

bak. el-İhsan, 866. Bölüm; er-Rahim, 1466. Bölüm; el-Hayr, 1170. Bölüm; el-İnsaf, 3876. Bölüm; el-Hediyye, 4013. Bölüm

3506. Bölüm Ettiğini Bulursun

17776. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim birinin perdesini kenara iterse (yüz suyunu dökerse) kendi evinin ayıpları ortaya çıkar. Her kim zulüm kılıcını çekerse onunla öldürülür. Her kim kardeşi için bir kuyu kazarsa içine kendisi düşer. Her kim beyinsizlere karışırsa değersiz olur. Her kim alimlerle otururşa vakarlı ve değerli olur. Her kim de kötü yerlere girerse ithama uğrar."[3]

17777. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kardeşi için bir kuyu kazarsa kendisi içine düşer. Her kim başkasının (hürmet) perdesini yırtarsa kendi evinin içindeki ayıplar ortaya çıkar."[4]

17778. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Babalarınıza karşı güzel davranın ki çocuklarınız da size güzel davransın. İnsanların eşlerine karşı iffetli olun ki sizin eşlerinize karşı iffetli olunsun."[5]

17779. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim insanların ayıplarını araştırırsa, insanlar da onun ayıbını araştırır. Her kim kötü söz söylerse kötü cevap alır. Her kim takva ağaçlarını ekerse arzu meyvelerini toplar."[6]

---

[1] Gurer'ul-Hikem, 9413
[2] a. g. e. 8958
[3] Keşf'ul-Gumme, 2/396
[4] Tuhef'ul-Ukul, 88
[5] a. g. e. 359
[6] Keşf'ul-Gumme, 3/136

17780. *İncil'de şöyle yer almıştır:* "Bilin ki bizzat siz hatalıyken cezalandırmayınız. Aksi taktirde azapla cezalandırılırsınız. Zulüm üzere hükmetmeyin ki hakkınızda azapla hükmedilir. Ölçtüğünüz ölçek ile sizler ölçülürsünüz ve hükmettiğiniz gibi hakkınızda hüküm verilir."[1]

17781. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ettiğini bulursun."[2]

[1] Bihar, 77/43/12

[2] Gurer'ul-Hikem, 7208

464. Konu

et-Teklif
Teklif

☛ *Bihar, 5/298, 14. Bölüm, Şerait'us-Sihhet'ut-Teklif*
☛ *Bihar, 5/309, 15. Bölüm; İllet'ul-Halk'il-İbad ve Teklifihim*
☛ *Bihar, 5/318, 16. Bölüm; Umum'ut-Tekalif*
☛ *Bihar, 5/288, 13. Bölüm; Etfal ve men lem yetime aleyhim'ul-Hüccet fi'd-Dünya*
☛ *Vesail'uş-Şia, 1/27, 3. Bölüm; İştirat'ul-Akl fi Taalluk'ut-Teklif*
☛ *Vesail'uş-Şia, 1/30, 4. Bölüm; İştirat'ut-Teklif…bi'l-İhtilam*

---

bak.

☛ *97. konu, el-Hüccet; 262. konu, eş-Şeriat; 48. konu, el-Bulüğ; el-Usul, 95. Bölüm; el-Emanet, 305. Bölüm*

3507. Bölüm
Teklif

17782. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bilesiniz ki, sorumluluğunuz kolaydır, ama ecri büyüktür. Allah'ın nehyettiği azgınlığın, düşmanlığın, kötülüğün korkulacak bir cezası olmasaydı bile, ondan kaçınmakta o kadar sevap var ki, onu elde etmeye çalışmakta bir mazeret/bahane olamaz."[1]

17783. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Münezzeh olan Allah, kullarına irade ve ihtiyar ile emretti; onları korkutarak nehyetti; onlara kolay olanı teklif etti; zor olanla yükümlü tutmadı; aza, çok şeyle karşılık verdi; mağlup olduğundan O'na karşı isyan edilememiş; icbarla da emrine uyulmamış; peygamberleri oyun olsun diye göndermemiş; Kitab'ı kullarına abes olarak indirmemiş; gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları da boş yere yaratmamıştır: **"İşte bu kafir olanların zannıdır; ateşten (görecekleri azaptan) dolayı vay kafirlerin haline!**"[2]

17784. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bilmelisiniz ki, sizden öncekilere gazaplandığı bir şeye sizin için asla razı olmayacaktır ve sizden öncekilerden razı olduğu bir şeyden dolayı size gazab etmeyecektir. Siz, apaçık bir iz üzerinde hareket etmektesiniz. Sizden önceki insanların söylemiş olduğu şeyleri söylüyorsunuz."[3]

Allame Tabatabai (r. a) , "Teklifin Ortaya Çıkışı ve Devamı Hususunda Felsefi Tartışma" başlığı altında şöyle yazmaktadır: "Nübuvvet ile ilgili konuların ve semavi şeriatların meydana geliş şekli hususunda bu kitapta beyan ettiğimiz üzere varlık türlerinin her biri kemali bir hedef ve amaca sahiptir ve bu

[1] Nehc'ül-Belağa, 51. mektup
[2] a. g. e. 78. hikmet
[3] a. g. e. 183. hutbe

hedefe doğru hareket etmektedir. Varlığıyla uyumlu varlıksal hareketleri ve davranışlarıyla bu hedefe doğru hareket etmekte ve bu hedefe ulaşmadıkça da sükuna ermeyeceği gözlemlenmektedir. Elbette bu bir engel ortaya çıkmadığı ve o türün kemalinin nihayetine ermesine engel olmadığı durumda söz konusudur. Örneğin bir ağaç afete düçar olunca, varlığının nihayetine erişmeden önce, gelişimden ve büyümeden alıkonur. O hususlarda da beyan ettiğimiz üzere hedef ve nihayete erişmekten mahrum kalmak hakikatte varlık türlerinin belli bireyleri için söz konusu olmakta ve türün bizzat kendisi türselliği açısından böyle bir duraklamaya ve mahrumiyete düçar olmamaktadır.

Önceden de söylediğimiz gibi varlık türlerinden biri olan insan da varlıksal bir hedefe sahiptir ve de medeni bir toplum aracılığı dışında bu hedefe ulaşacak değildir. Bunun delili de kendileri sebebiyle türünün diğer bireylerine muhtaç olduğu özelliklerle donatılmış olmasıdır. Bu özellikler erkeklik, dişilik, duygu ve sayısız ihtiyaçlardan ibarettir.

Bu toplumun tahakkuk etmesi ve İslami camianın şekillenmesi de bu toplumun bireylerini bir takım kanunlara ve yasalara muhtaç kılmaktadır. Bu kanunlara saygı gösterdikleri ve bu kanunla amel ettikleri taktirde de dağınıklıkları düzene girecek, kaçınılmaz ihtilafları ortadan kalkacak, her birey kendine layık yerde yer alacak ve bu kanun ve yasalarla da varlıksal kemal ve saadetini temin etmiş olacaktır. Bu pratik kanun ve hükümler, gerçekte insanın varlığının hususiyetinin ve özel yaratılışının ruhsal ve bedensel techizata sahip olmasının gerektirdiği bir takım ihtiyaçlardan kaynaklanmaktadır.

İnsanın yaratılış ve varlığının hususiyeti de insanın varlığını meydana getiren sebeplerin ve tümel varlık nedenlerinin hususiyeti ile irtibat içinde bulunmaktadır.

Dinin fıtri oluşunun anlamı da işte budur. Yani

din insanın yaratışsal varlığının yönlendiği kanunlar ve hükümler topluluğudur. Başka bir tabirle tüm varlığın iktiza ettiği hüküm ler ve kanunlardır. Bu yüzden bu hüküm ve kanunlara riayet edilecek olursa insanlık toplumu düzelir, toplum bireyleri varlıksal amacına ve istenilen kemale erişir. Ama eğer başıboş bırakılır ve hakkıyla kullanılmazsa insanlık dünyasını ifsat eder, varlık alemine hakim olan düzenle çelişki ve tezat içine girer. Bu hükümler ve kanunlar ister toplumun durumunun düzelmesine ve uyum içine girmesine sebep olan toplumsal davranışlar olsun ve isterse de insanı tanıma ve temiz ve salih bir toplumda temiz yaşama alanında nihai kemaline ulaştıran ibadetle ilgili olsun, her haliyle bu toplumsal ve ibadi kanunların tümünü insan, ilahi nubuvvet ve semavi vahiy yoluyla elde etmelidir.

Daha önce nübuvvet ve semavi şeriatlerin vücuda gelişi ile ilgili açıkladığımız bu temel ilkelere teveccühen açıkça anlaşıldığı üzere, insan bu dünyevi hayatta yaşadığı müddetçe ister nakıs olsun ve henüz varlıksal kemal aşamasına ulaşmamış olsun ve isterse de ilim ve amel merhalesinde kemale ulaşmış olsun, ilahi teklif sürekli insan ile birliktedir ve kendisi için gereklidir. İnsanın bu tekliflere olan ihtiyacı, eğer nakıs ve istenilen kemale ulaşmadığı bir halde ise çok açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Ama eğer kamil olursa, yine de bu ilahi teklife muhtaç durumdadır. Zira insanın kemalinin anlamı ilmi ve ameli boyutlarda kendisi için üstün melekelerin ortaya çıkışıdır. Bu üstün melekelerden toplumsal davranışlar ortaya çıkmakta ve bu toplumsal davranışlar da toplum ile uyumlu bulunmaktadır, toplumun islahına neden olmaktadır ve hakeza ilahi inayetin insanın saadetine kılavuzluk etmesinin gerektirdiği şekilde tanımanın ve marifetin kemalini elde etmeye ve bu tanıma ile uyumlu olan ibadi amellerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Açıkça görüldüğü gibi kamil insandan tekliflerin ortadan

kalkmasının cevazı da onun bu hüküm ve kanunlardan sapmasının cevazını gerektirir ve bu da toplumsal davranışlar boyutunda toplumun bozulmasına neden olur ve de ilahi inayet ile uyumlu değildir. İbadet boyutunda da melekelerin etkilerinden sapmasına neden olur. Zira ibadi ameller melekelerin ortaya çıkışına ortam sağlayan öncüllerdir. Bu melekeler ortaya çıkınca da bu ameller kaçınılmaz bir şekilde bu üstün melekelerden kaynaklanan etkilere dönüşmektedir.

İşte bu yüzden tekliften maksadın insanı kemale erdirmek ve varlığının nihayetine ulaştırmak olduğu vehminin yanlışlığı ortaya çıkmaktadır. Bu esas üzere insan istenilen kemale ulaşınca artık teklifin baki kalmasının bir anlamı da olmamaktadır.

Bu anlayışın doğru olmayışının sebebi de her ne kadar toplumsal davranışlar sahasında kemale erişmiş olsa da insanın ilahi tekliflerden sapmasının toplumu fesada sürüklemesi ve bunun da ilahi inayetin insan türüne oranla iptaline neden olmasıdır. İbadet sahasında da bu sakınma melekelerinin etkilerinden sapmasını gerektirir ve bu da caiz değildir. Zira eğer melekelerin etkilerinden sapması caiz olursa bu melekelerin ibtalini gerektirir ve bu da ilahi inayet ile uyum içinde değildir. Evet kamil insan ile kamil olmayan insan arasında amellerinin ortaya çıkışı arasında bir farklılık vardır. Bu da kamil insanın melekelerin vücudunda kökleşmesi sebebiyle muhalefetten korunmuş olması, ama kamil olmayan insanın ise böyle bir korunmaya sahip olmaması sebebiyledir."[1]

bak. el-Bihar, 5/318, 16. Bölüm

3508. Bölüm Allah Herkesi Gücü Oranında Mükellef Kılar

Kur'an:

"Allah kişiye ancak gücünün yeteceği kadar yükler; kazandığı iyilik lehine,

[1] Tefsir'ul Mizan, 12/199

ettiği kötülük de aleyhinedir. [1]

Bak. En'am, 152, Araf, 42, Müminun, 62, Talak, 7, Bakara, 233

17785. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ümmetimden hata, unutkanlık ve mecbur olundukları şey kaldırılmıştır."[2]

17786. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Üç kimseden (teklif) kalemi kaldırılmıştır:
İyileşinceye kadar aklını kaybeden deliden, uyanıncaya kadar uyuyan kimseden ve ihtilam oluncaya kadar çocuktan."[3]

17787. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah hiçbir kula hata veya mecburen yaptığı bir iş sebebiyle azap etmez."[4]

17788. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Dokuz şey ümmetimden kaldırılmıştır: Hata, unutkanlı, mecbur olundukları şey, bilmedikleri şey, güçlerinin yetmediği şey, çaresiz kaldıkları şey, haset, kötüye yorumlamak ve dile getirilmediği müddetçe yaratılış hakkındaki vesvesede tefekkür."[5]

17789. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Dokuz haslet ümmetimden kaldırılmıştır: Hata, unutkanlık, bilmedikleri şey, güçlerinin yetmediği şey, mecbur olundukları şey, zorlandıkları şey, kötüye yorumlamak, yaratılışta tefekkür vesvesesi ve dilleriyle aşikar kılmadıkları müddetçe haset."[6]

17790. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kullar, güçlerinin yettiği dışında bir şeyle emrolunmamışlardır. O halde insanların emrolundukları her şeye güçleri yeter. Güçlerinin yetmediği şey onların sorumluluğundan kaldırılmıştır."[7]

17791. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah

[1] Barka suresi, 286. ayet
[2] Kenz'ul-Ummal, 10307
[3] a. g. e. 10309
[4] a. g. e. 10324
[5] Bihar, 5/303/14
[6] el-Kafi, 2/463/2
[7] et-Tevhid, 347/6

kullarını güçlerinin yettiğinden fazlasıyla mükellef kılmamıştır." *İmam daha sonra farzları zikrederek şöyle buyurmuştur:* "Onları güçleri daha fazlasına yettiği halde yılda bir ay oruç tutmakla mükellef kılmıştır."[1]

17792. *İmam Ali (a.s) kendisine insanların, "la havle ve la kuvvete illa billah" (Allah'tan başka bir güç ve kuvvet yoktur) sözü hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Biz Allah ile birlikte bir şeye sahip değiliz; sadece O'nun bizi sahip kıldığı şeylere sahibiz. O halde bizi, bizden daha çok sahibi olduğu bir şeye sahip kıldığı zaman bize sorumluluk yüklemiştir; bizden onu geri aldığı zaman da sorumluluğu üzerimizden kaldırmıştır."[2]

[1] et-Tehzib, 4/154/426

[2] Nehc'ül-Belağa, 404. hikmet

465. Konu

et-Tekelluf Zorluğa Düşmek

- *Bihar, 73/394, 143. Bölüm; et-Tekellof ve'd-De'va*
- *Kenz'ul-Ummal, 3/805; et-Tekellof*

---

bak.

- *ez-Ziyafet, 2397. Bölüm*

3509. Bölüm
Tekellüf[1]

Kur'an:

"De ki: "Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Kendiliğimden bir şey iddia eden kimselerden de değilim."[2]

17793. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah Muhammed'i (s.a.a) üç şeyden beri kılmıştır: Allah'a yalan isnat etmek, nefsani istekler üzere konuşmak ve kendini zorluğa düşürmek."[3]

17794. *Misbah'uş-Şeria'da şöyle yer almıştır:* "Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Biz Peygamberler grubu, emin, takva sahibi ve tekellüften (kendini rağbet üzere değil de zorla bir işe zorlamaktan) beri kimseleriz."[4]

17795. *Misbah'uş-Şeria'da şöyle yer almıştır:* "İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Kendini zorla bir işe zorlayan kimse her ne kadar doğru amel etse de hatakardır ve gönüllü yapan kimse de her ne kadar hata etse de ameli doğrudur."[5]

17796. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Müslümanlar Allah Resulü'ne (s.a.a) şöyle arzettiler: "Ey Allah'ın Resulü! Eğer kendilerine üstün geldiğin kimseleri İslam'ı kabul etmeye zorlasaydın, sayıları çoğalırdı ve böylece de düşmanlarımız karşısında güçlü olurduk." Allah Resulü şöyle buyurdu: "Ben aziz ve celil olan Allah'ı hakkında bana bir şey buyurmadığı bir bidat içinde görmek istemiyorum: "**Kendiliğimden bir şey iddia eden kimselerden de değilim."**[6]

---

[1] Kendisini rağbet üzere değil de zorla bir işe zorlamak, zorluğa düşürmek

[2] Sad suresi, 86. ayet

[3] Bihar, 2/178/26

[4] Misbah'uş-Şeria, 209

[5] a. g. e. 207

[6] et-Tevhid, 342/11

17797. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dostlarının en kötüsü kendisi sebebiyle zahmet ve tekellüfe düştüğün kimsedir."[1]

17798. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kardeşlerin en kötüsü tekellüfe sahip olan kimsedir."[2]

17799. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En tatlı hayat tekellüfleri bir kenara itmektir."[3]

17800. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tekellüf (gösteriş,) münafıkların ahlakındandır."[4]

17801. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dostluk ve ülfetin en kötüsü tekellüf ile birlikte olandır."[5]

17802. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En büyük tekellüf seni ilgilendirmeyen şeylerle meşgul olmandır."[6]

17803. *İmam Hasan (a.s) , kendisine, "Tekellüf nedir?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Seni ilgilendirmeyen şeyler hususunda konuşmamandır."[7]

17804. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tekellüfleri kenara itmek, (insan için) en üstün azıktır."[8]

17805. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim seni gücünün olmadığı bir şeyle mükellef kılarsa senin kendisine itaat etmemen hükmünü vermiştir."[9]

17806. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kendisini, hakkında ilminin olmadığı bir şey hususunda tekellüfe düşürürse işini zayi etmiş ve arzusuna ulaşmamış olur."[10]

17807. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şu on kişi kendisini ve diğerlerini sıkıntı ve zahmete düşürür: Az bir ilme sahip olduğu halde kendisini zahmete düşürerek insanlara fazla

---

[1] Gurer'ul-Hikem, 5706
[2] Nehc'ül-Belağa, 479. hikmet
[3] Gurer'ul-Hikem, 2964
[4] a. g. e. 1176
[5] a. g. e. 5782
[6] a. g. e. 3166
[7] Tuhef'ul-Ukul, 226
[8] Gurer'ul-Hikem, 1209
[9] a. g. e. 9137
[10] ed-Derret'ul-Bahire, 34

bir şey öğretmeye çalışan kimse…"[1]

17808. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dostluğun zorluğa düşürücü, nefretin ise yok edici olmasın. Dostunu itidal ölçüsünce sev ve düşmanına da ölçü üzere düşmanlık et."[2]

17809. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın koruduğu dışında tüm insanlar nakıs ve kusurludur. Soru soranlar inatçıdırlar, cevap verenleri ise cevap vermede külfet içindedirler."[3]

17810. *Resulullah (s.a.a) , bir duasında şöyle buyurmuştur:* "Bana merhamet et ki beni ilgilendirmeyen işlerde kendimi zorluğa düşürmeyeyim."[4]

3510. Bölüm Kendisini Tekellüfe Düşüren Kimsenin Nişaneleri

17811. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kendisini tekellüfe düşüren kimsenin üç nişanesi vardır: Kendinden üstündekilere isyan ile savaş açar, altındakilere galebe ile zulmeder ve zalimleri güçlendirir."[5]

17812. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ama mütekellif insanın (ilim iddiasında bulunan alimin) nişanesi ise dört şeydir: Kendisiyle ilgisi olmayan hususlarda tartışır, üstündekilerle mücadele eder, ulaşamayacağı şeylere el uzatır ve tüm çabasını kendisini kurtarmayacak şeylerde harcar."[6]

17813. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kendisini tekellüfe düşüren kimsenin üç nişanesi vardır: Huzurda dalkavukluk eder, arkadan insanı kötüler.

---

[1] Bihar, 2/51/15
[2] a. g. e. 74/178/18
[3] Nehc'ül-Belağa, 343. hikmet
[4] el-Kafi, 2/577/2
[5] a. g. e. 1/37/7
[6] Tuhef'ul-Ukul, 21

(başkalarının) musibet ve zorluğuna sevinir."[1]

17814. *Lokman (a.s) çocuklarına şöyle buyurmuştur:* "Kendini tekellüfe düşüren kimsenin üç nişanesi vardır: Üstündekilerle çatışır, bilmediği şeyi söyler ve ulaşamadığı şeylere el uzatır."[2]

17815. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bazı alimler kendisini fetva makamına oturtur ve şöyle der: "Benden istediğiniz şeyi sorun." Oysa belki de bir harfi bile doğru değildir ve Allah kendini zorluğa düşüren kimseleri (ilmi olmadığı halde alim görünenleri) sevmez."[3]

17816. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Sadece emir, memur veya kendini tekellüfe düşüren (gösteriş yapan) kimse hikaye söyler. [4]"[5]

17817. *İmam Hasan (a.s) kendisine, "Tekellüf nedir?" diye soran Müminlerin Emiri'ne şöyle buyurmuştur:* "Sana eman vermeyen birine sarılman ve seni ilgilendirmeyen şeyleri düşünmendir."[6]

17818. *İmam Ali (a.s) kendisine kader hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Karanlık bir yoldur, o yola girmeyiniz; derin bir denizdir, ona dalmayınız; ilahi bir sırdır, onu keşfetmek için kendinizi zahmete düşürmeyiniz."[7]

17819. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bilmediğin şeyler hususunda konuşmayı terk et ve mükellef olmadığın şeyler hususunda konuşmaktan vaz geç."[8]

---

[1] Nur'us-Sakaleyn, 4/473/97

[2] el-Hisal, 121/113

[3] Nur'us-Sakaleyn, 4/473/99

[4] Lisan'ul-Arab'da bu hadisin altında şöyle yer almıştır: "Yani öncekilerin hikayelerini nakletmek sadece insanlara öğüt veren ve onların ibret alması için öncekilerin başına gelenleri nakleden emirlere veya bu işle görevlendirilen memur kimse için uygundur ki gerçekte memur da burada emir hükmündedir. Bu kimse bir kazanç elde etmek için hikaye nakletmemektedir veya insanlara üstünlük taslamak ve gösteriş yapmak isteyen kimse hikaye nakleder. Sözlerini ve amellerini insanlara gösteriş için yapar, bu kimsenin öğütleri ve sözleri gerçek değildir. Riyakarca ve gösteriş için yapılan şeylerdir.

[5] Müsned-i İbn-i Hanbel, 9/253/24027

[6] Mean'il-Ahbar, 401/62

[7] Nehc'ül-Belağa, 287. hikmet

[8] a. g. e. 31. mektup

17820. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bil ki ilimde derinleşenler; örtülüp gizlenmişleri tefsir etme hususunda bütün bilgisizliklerini ikrar edişlerinin, kendilerini büyük gayb kapılarına girmekten müstağni kıldığı kimselerdir. İlimleriyle kuşatıp-kavrayamadıkları şeylerdeki acizliklerini itiraf etmeleri sebebiyle Allah da onları övmüştür. Allah, onların, künhünden bahsetmekle mükellef kılınmadıkları şeylerde derinleşmemelerini, "ilimde derinleşme" olarak isimlendirir."[1]

17821. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah size (oruç, namaz ve hac gibi) bir takım şeyleri farz kılmıştır; o halde onlar zayi etmeyin…" Bazı şeyler hakkında susmuştur; unuttuğundan değildir. O halde onları elde etmek için kendinizi zahmete atmayın. [2]

17822. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Üstlendiği işi ihmal edip, başkalarına bırakılan işe girişen kimse düşüncesiz aciz bir kimsedir."[3]

[1] a. g. e. 91. hutbe
[2] a. g. e. 105. hikmet
[3] Nehc'ül-Belağa, 61. mektup

466. Konu

el-Kelam
Söz-Kelam

☛ *Bihar, 71/274, 78. Bölüm; es-Sukut ve'l-Kelam*

☛ *Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 7/87, Medh-u Kıllet'il-Kelam ve Zemmu kisretih*

☛ *Bihar, 71/309, 79. Bölüm; Kevl'ul-Hayr ve'l-Hekl'ul-Hasen ve't-Tefekkur fi ma yetekellem*

☛ *Kenz'ul-Ummal, 3/561, 837; et-Teşeddek-u fi'l-Kelam*

---

bak.

☛ *46. konu, el-Belagat; 85. konu, el-Cevab; 303. konu, es-Semet; 420. konu, el-Fesahat; 473. konu, el-Lisan; el-İstima', 1899. Bölüm; el-Marifet (3) , 2654. Bölüm*

3511. Bölüm
Söz

Kur'an:

"Kudret isteyen kimse bilsin ki, kudret, bütünüyle Allah'ındır. Güzel sözler O'na yükselir, o sözleri de salih amel yükseltir. Kötülük yapmakta düzen kuranlara, onlara, çetin azâb vardır. İşte bunların kurdukları düzenler boşa çıkar."[1]

17823. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sözün ekildiği yer kalptir. Sözün ambarı düşünce takviyet edicisi akıl, aşikar kılıcısı dil, cismi harfler (ve kelimeler) ruhu mana, süsü i'rab (doğru ve anlaşılır bir şekilde beyan etmek) ve düzeni ise dürüstlüktür."[2]

17824. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bir yağ parçasıyla gören, bir et parçasıyla konuşan, şu insana şaşırın doğrusu!"[3]

17825. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsan için iki fazilet vardır: Akıl ve konuşma. İnsan aklıyla faydalanır ve konuşmasıyla fayda verir."[4]

17826. *İmam Ali'ye (a.s) "Allah-u Teala'nın yaratıklarından hangisi daha güzeldir?" diye sorduklarında* "Kelamdır (sözdür) " buyurdular. "*hangisi daha kötüdür?"* diye sorduklarında ise yine, "kelamdır" buyurdular. Daha sonra ise şöyle buyurdular: "İnsanın yüzünü ağartan da karartan da kelamdır."[5]

17827. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bazen insan Allah'tan hoşnutluk üzere konuşur ve o sözünün ulaşması gereken yere ulaştığını tahmin etmez. Ve Allah-u Teala o söz sebebiyle kendisiyle görüşeceği güne kadar hoşnutluğunu yazar. Bazen de insan Allah'ın gazabı ve öfkesi üzere

[1] Fatır suresi, 10. ayet
[2] Gurer'ul-Hikem, 9830
[3] Nehc'ül-Belağa, 8. hikmet
[4] Gurer'ul-Hikem, 7356
[5] Tuhef'ul-Ukul, 216

konuşur sözünün ulaşacağı yere ulaştığını bilemez. Allah da o söz sebebiyle kendisiyle görüşeceği güne kadar ona gazap ve hoşnutsuzluğunu yazar."[1]

bak. 3524. Bölüm

3512. Bölüm Sözün Büyük Tesiri

17828. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Saldırıştan daha tehlikeli nice söz vardır."[2]

17829. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kadının sureti (güzelliği) yüzündedir. Erkeğin sureti (güzelliği) ise sözündedir."[3]

17830. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice söz kılıç gibi keskindir."[4]

17831. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice söz derin bir şekilde yaralar."[5]

17832. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice söz oktan daha etkilidir."[6]

bak. eş-Şi'r, 2025. Bölüm; el-Cihad (1) , 575. Bölüm; el-Ma'ruf (2, 2699, 2700. Bölümler

3513. Bölüm Çirkin Sözden Sakınmak

17833. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çirkin söz söylemekten sakın, zira çirkin söz aşağılık kimseleri etrafına toplar ve yüce insanları senden uzaklaştırır."[7]

17834. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çirkin sözden sakın zira çirkin söz kalpleri kin ile doldurur."[8]

17835. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Asla cevabından rahatsız olacağın bir söz söyleme."[9]

17836. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her

[1] et-Terğib ve't-Terhib, 3/537/45
[2] Nehc'ül-Belağa, 394. hikmet
[3] Bihar, 71/293/63
[4] Gurer'ul-Hikem, 5273
[5] a. g. e. 5272
[6] a. g. e. 5322
[7] Gurer'ul-Hikem, 2722
[8] a. g. e. 2675
[9] a. g. e. 10155

kimin sözü kötü olursa bir çok azar işitir."[1]

17837. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kimin sözü kötü olursa nasibi de kötü olur."[2]

17838. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her ne kadar cevap vermekten aciz kalsan da kötü söz söyleme."[3]

17839. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık kimselerin metodu çirkin söz söylemektir."[4]

17840. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çirkin söz söylemek değerini ve insanlığını lekeler."[5]

17841. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kötü dilli olmak insanın makam ve mevkisini lekeler ve kardeşliği ortadan kaldır."[6]

3514. Bölüm
Boş Sözden Kaçınmaya Teşvik

17842. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın anlayışının nişanesi çok az boş konuşmasıdır."[7]

17843. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın İslam'ının güzelliğinin nişanesi boş konuşmayı terk etmesidir."[8]

17844. *İmam Ali (a.s) boş konuşan birinin yanından geçince şöyle buyurmuştur:* "Bil ki sen amellerini yazan koruyucu iki meleğe bir yazı yazdırıyorsun ve onu rabbine gönderiyorsun. O halde sana faydalı olacak bir söz söyle ve boş sözler konuşmayı terk et."[9]

17845. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ebuzer şöyle demiştir: "Dünyayı iki kelime karar kıl: Bir kelimeyi helal rızık talep etmek için, diğer kelimeyi ise ahiretin için, üçüncü kelime ise sana zarar verir hiçbir fayda

[1] a. g. e. 8496
[2] a. g. e. 9173
[3] a. g. e. 10267
[4] a. g. e. 5551
[5] a. g. e. 5621
[6] a. g. e. 5622
[7] Bihar, 2/55/28
[8] a. g. e. s. 136/37
[9] Emali'es-Seduk, 37/4

ulaştırmaz. O halde ondan sakın."[1]

17846. *İmam Hüseyin (a.s) İbn-i Abbas'a şöyle buyurmuştur:* "Sakın boş söz söyleme! Zira senin için günahtan korkuyorum. Yerinde olmadıkça faydalı bir söz dahi söyleme."[2]

17847. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların en günahkarı en çok boş konuşan kimselerdir."[3]

17848. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kıyamet günü en çok günahı olan kimse en çok boş konuşan kimsedir."[4]

3515. Bölüm Çok Konuşmayı Kınamak

17849. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çok konuşmaktan sakın. Zira fazla konuşmak senin ayıplarını aşikar kılar ve düşmanlarının dinmiş kinlerini senin aleyhine tahrik eder."[5]

17850. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her fazlalığın fazla bir söze ihtiyacı vardır."[6]

17851. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Alim asla boş şey konuşmaz."[7]

17852. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ne mutlu malından fazla kalanı infak edene, dilini çok konuşmaktan alıkoyana."[8]

17853. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ne dünyada kendisine fayda veren ve ne de ahirette kendisi için bir sevap yazılan boş söz konuşan kimseye şaşarım."[9]

17854. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kendisinden nakledildiğinde ona zarar veren ve nakledilmediğinde ise kendisine hiçbir fayda vermeyen boş sözler konuşan kimseye şaşarım."[10]

---

[1] Bihar, 71/278/16
[2] a. g. e. 78/127/10
[3] et-Terğib ve't-Terhib, 3/540/51
[4] Kenz'ul-Ummal, 8293
[5] Gurer'ul-Hikem, 2720
[6] Tuhef'ul-Ukul, 442
[7] Müstedrek'ül-Vesail, 9/33/10127
[8] Nehc'ül-Belağa, 123. hikmet
[9] Gurer'ul-Hikem, 6283
[10] a. g. e. 6284

17855. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak ve aziz ve celil olan Allah'ı zikretmek dışında insanoğlunun her sözü kendi yararına değil zararınadır."[1]

17856. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsan bazen konuşur ve kötü bir niyeti yoktur, sadece insanları güldürmek ister (ama bu işi sebebiyle) göklerden daha uzak olan derin bir uçuruma yuvarlanır."[2]

17857. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bilin ki bazen sizden birisi insanları güldürmek için konuşur, o sebeple de gökten daha uzak olan derin bir uçuruma yuvarlanır. Bilin ki bazen de sizden biri dostlarını güldürmek için bir söz söyler ve o söz sebebiyle de Allah kendisine gazap eder ve cehenneme götürülmedikçe ondan asla razı olmaz."[3]

17858. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bazen insan bir mızrak ölçüsünde cennete yakınlaşır ve sonra bir söz söyler Sen'a şehrinden uzak bir mesafe miktarında cennetten uzaklaşır."[4]

3516. Bölüm Boş Konuşmaktan Sakınmak

17859. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş konuşmaktan sakın, zira boş konuşmanın en küçük zararı kınanmadır."[5]

17860. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş konuşmaktan sakın zira her kim boş konuşursa günahları da çok olur."[6]

17861. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Konuşma hususunda aciz kalmanın çirkinliği boş konuşan insanın (dil) yarasından daha iyidir."[7]

---

[1] Sünen-i İbn-i Mace, 3974
[2] et-Terğib ve't-Terhib, 3/537/43
[3] a. g. e. h. 44
[4] a. g. e. h. 46
[5] Gurer'ul-Hikem, 2315
[6] a. g. e. 2637
[7] a. g. e. 6802

17862. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çok konuşmak utanç kazandırır."[1]

17863. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çok konuşmak arkadaşları usandırır ve başkanı hürmetsiz kılar."[2]

17864. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş konuşmak insanı durum değiştiren tehlikeli olaylara yaklaştırır."[3]

17865. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş konuşmak cana zarar verir."[4]

3517. Bölüm Çok Konuşmaktan Sakınmak

17866. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çok konuşmak sözün haşiyelerini genişletir, anlamları azaltır ve neticede söz için bir son ve netice görülmez ve hiç kimse ondan istifade edemez."[5]

17867. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çok konuşmaktan sakın zira çok konuşmak sürçmeleri artırır ve insanı usandırır."[6]

17868. *Hızır (a.s) Musa'ya (a.s) yaptığı tavsiyesinde şöyle buyurmuştur:* "Asla çok konuşma. Zira çok konuşmak alimleri lekeler ve aklı hafif kimselerin kötülüklerini aşikar kılar."[7]

17869. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim çok konuşursa saçmalamaya başlar ve her kim de düşünürse basiret elde eder."[8]

17870. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sözün afeti uzun konuşmaktır."[9]

17871. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim sözü uygun olmadığı bir şekilde uzatırsa şüphesiz kendisini

---

[1] a. g. e. 7086
[2] a. g. e. 7116
[3] a. g. e. 1267
[4] a. g. e. 1269
[5] Gurer'ul-Hikem, 7130
[6] a. g. e. 2680
[7] Kenz'ul-Ummal, 44176
[8] Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 16/97
[9] Gurer'ul-Hikem, 3966

kınanmaya maruz bırakmıştır."[1]

17872. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çok konuşmak usandırır."[2]

17873. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çok konuşmak hikmet sahibi kimseyi kaydırır, sabırlı kimseyi bezdirir. O halde fazla konuşma ki usandırırsın ve az konuşma ki horlanırsın."[3]

3518. Bölüm Çok Konuşmak Kalbi Öldürür

17874. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın zikri dışında çok konuşmayın. Zira Allah'ın zikri dışında çok konuşmak kalbin katılaşmasına sebep olur. İnsanlardan Allah'a en uzak olan kimse ise kalbi katı olan kimsedir."[4]

17875. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim çok konuşursa hataları da çok olur. Her kim çok hata ederse haya ve utanması azalır ve her kimin de haya ve utanması azalırsa takvası azalır ve her kimin de takvası azalırsa kalbi ölür ve her kimin de kalbi ölürse ateşe girer."[5]

17876. *Hz. Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın zikri dışında fazla konuşmayınız. Zira Allah'ın zikri dışında çok konuşanların kalbi katılaşır ama bunu bilmezler."[6]

17877. *Mirac hadisinde şöyle yer almıştır:* "Ey Ahmed! Susmayı bil, zira en şen ve bayındır meclis salihlerin ve susanların kalpleridir, en bozuk meclis ise boş konuşanların kalpleridir."[7]

bak. el-Kalb, 2406. Bölüm

3519. Bölüm Az Konuşmayı Övmek

[1] a. g. e. 8892
[2] a. g. e. 181
[3] a. g. e. 2009
[4] Emali'et-Tusi, 3/1
[5] Bihar, 71/286/41
[6] el-Kafi, 2/114/11
[7] İrşad'ul-Kulup, 203

17878. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın İslam'ının güzelliğinin nişanelerinden biri de boş konuşmayı azaltmasıdır."[1]

17879. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Az konuşan kimsenin ayıpları yok olur."[2]

17880. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Az konuş ki kınanmaktan güvende olasın."[3]

17881. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Akıl kemale erince konuşmak azalır."[4]

17882. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ben insanın ilminin ölçüsünün aklının ölçüsünden fazla olmasını hoş görmediğim gibi insanın dilinin ölçüsünün de ilminin ölçüsünden fazla olmasını hoş görmüyorum."[5]

17883. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eskiden ilahi bir kardeşim vardı… (Hak söze yenilir, sessizliğe yenilmezdi (hakkı kabul edip susardı.) Sessizliğe konuşmaktan daha haristi."[6]

17884. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eğer canının esenlikte olmasını ve ayıplarının gizli kalmasını istiyorsan az konuş ve çok sessiz kal ki düşüncen artsın ve kalbin nurlansın."[7]

17885. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Münezzeh olan Allah kulunun maslahatını dilerse kalbine az konuşmayı, az yemeyi ve az uyumayı ilham eder."[8]

17886. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Az konuşmak ayıpları örter ve günahları azaltır."[9]

17887. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Az konuşmak ayıpları örter

---

[1] Müsned-i İbn-i Hanbel, 1/429/1732

[2] Gurer'ul-Hikem, 8411

[3] a. g. e. 2283

[4] Bihar, 71/290/62

[5] Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 7/92

[6] Nehc'ül-Belağa, 289. hikmet

[7] Gurer'ul-Hikem, 3725

[8] a. g. e. 4117

[9] a. g. e. 6767

ve insanı sürçmelerden güvende kılar."[1]

bak. 3523. Bölüm

3520. Bölüm Konuşmacı ve Sözün Bağı

17888. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Konuşmadığın sürece söz senin bağındadır (mahkumundur) ; söylediğin zaman sen onun bağındasın (mahkumusun) . O halde altın ve gümüşünü koruduğun gibi, dilini de koru. Nice bir söz vardır ki, nimeti elden alır ve azabı celp eder."[2]

17889. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Konuştuğun zaman o sözün sana malik olur, onu söylemediğin zaman ise sen ona malik olursun."[3]

17890. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilini koru, şüphesiz söz insanın ipinde esirdir. Onu salıverdiği zaman kendisi o sözün ipinde esir olur."[4]

17891. *İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Cahil kimse kendi dilinin esiridir."[5]

17892. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Suskunluk pişmanlıktan güvende olma sebebidir. Suskunluğun sebebiyle kaybettiğin şeyleri elde etmek konuşman sebebiyle kaybettiğin faydaları telafi etmekten daha kolaydır. Kaba olan şeyin korunması kapağının kapanmasıyladır."[6]

17893. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sessiz kalışınla kaybettiklerini telafi etmen, konuşmanla kaybettiklerini telafi etmenden daha kolaydır. Kabın içindekini korumak, ağzını sıkı kapamakla mümkündür."[7]

---

[1] a. g. e. 6770
[2] Nehc'ül-Belağa, 381. hikmet
[3] Gurer'ul-Hikem, 4084
[4] Bihar, 71/293/63
[5] ed-Derret'ul-Bahire, 41
[6] Bihar, 77/215/1
[7] Nehc'ül-Belağa, 31. mektup

3521. Bölüm
Söz, Amelin Bir Parçası Konumundadır

17894. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Senin sözün senin için korunur ve amel defterine kalıcı olarak yazılır. O halde sözünü seni (Allah'a yaklaştıracak) şeylerde karar kıl."[1]

17895. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Sözünü amelinin bir parçası sayan kimsenin faydalı şeyler dışındaki sözü azalır."[2]

17896. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sözünün de amelinden sayıldığını bilen kimse, zaruret dışında konuşmaz."[3]

17897. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim sözünün ameline oranla konumunu bilirse boş şeylerdeki sözü azalır."[4]

17898. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim sözünün ameline oranla konumunu görürse boş şeylerdeki sözü azalır."[5]

17899. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Sözünü amelinden sayılmayan kimsenin hataları çok olur ve azabı hazır bulunur."[6]

17900. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sözü sebebiyle sorguya çekileceğini bilen kimse sözlerini kısa tutmalıdır."[7]

3522. Bölüm
Her Bildiğini Aşikar Kılmayı Kınamak

17901. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sözümü işitin. Şüphesiz bu, el ve ayakları siyah çizgili kül rengi develerden sizler için daha hayırlıdır. Sizden hiç kimse sözü için uygun yer bulmadıkça konuşmasın ve bir çok faydalı şeyleri de diliyle

---

[1] Gurer'ul-Hikem, 7246
[2] Bihar, 71/279/19
[3] Nehc'ül-Belağa, 349. hikmet
[4] Bihar, 71/289/54
[5] el-Kafi, 2/116/19
[6] Bihar, 71/304/79
[7] Gurer'ul-Hikem, 8124

ifade etmesin. Zira bir çok kimse yersiz yerde konuştuğu için o sözüyle kendisi aleyhine cinayet işlemiş olur."[1]

17902. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bilmediğin şeyleri söyleme; hatta bildiğin her şeyi bile söyleme. Zira Allah tüm organlarına bir takım şeyler farz kılmıştır; kıyamet günü onlarla sana delil getirecektir."[2]

17903. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın bildiği her şeyi söylememesi akllılığındandır."[3]

17904. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bildiğin her şeyi söyleme, zira bu iş cehaletin göstergesidir."[4]

17905. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Duyduğun her şeyi insanlar için nakletme; bu ahmaklığın nişanesidir."[5]

17906. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın yalancı olması için işittiği her şeyi söylemesi yeterlidir."[6]

bak. el-Kizb, 3461. Bölüm

3523. Bölüm
Söz İlaç Gibidir

17907. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Söz ilaç gibidir. Azı fayda verir, çoğu ise öldürür."[7]

17908. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Söz azalınca doğru söz çoğalır, cevaplar çoğalınca doğru cevap tanınmaz olur."[8]

17909. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Akıllı kimse ya ihtiyacı veya delili için konuşur."[9]

17910. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Söz iki çirkin haslet arasında yer almıştır: Çok konuşmak ve az konuşmak. Zira çok konuşmak boş konuşma ile sonuçlanır.

---

[1] Bihar, 2/130/15

[2] Nehc'ül-Belağa, 382. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/323

[3] Gurer'ul-Hikem, 9327

[4] a. g. e. 10187

[5] a. g. e. 10250

[6] Kenz'ul-Ummal, 8208

[7] Gurer'ul-Hikem, 2182

[8] a. g. e. 4025-4026

[9] a. g. e. 1732

Az konuşmak ise konuşmada acizliğin ve güçsüzlüğün göstergesidir."[1]

17911. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Akıllı kimsenin sözü doğru olunca ilaç, doğru olmadığı taktirde hastalıktır."[2]

3524. Bölüm Konuşmanın Sessizlikten Üstün Oluşu

17912. *İmam Zeyn'ul Abidin (a.s) kendisine, "Konuşmak mı daha üstündür yoksa sessiz kalmak mı?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Her ikisinin de bir takım afetleri vardır. Eğer her ikisi afetten uzak kalırsa o taktirde konuşmak sessiz kalmaktan daha üstündür." Kendisine, "Nasıl olur ey İbn-i Resulillah?" diye arzedilince İmam şöyle buyurdu: "Zira aziz ve celil olan Allah peygamberlerine ve vasilerine susmayı emretmemiştir. Aksine onları söz ve kelam ile göndermiştir. Ne cennet susmakla birisine layık görülmüş, ne velayet ve Allah dostluğu birisine farz kılınmış ne de birisi susmakla ateşten uzak kalmıştır. Aksine bunların tümü söz ve konuşma vasıtasıyla hasıl olmuştur."[3]

17913. *İmam Bakır (a.s) huzurunda çok konuşan birisine şöyle buyurmuştur:* "Ey adam! Sözü ve konuşmayı küçümsüyorsun. Bil ki aziz ve celil olan Allah peygamberlerini gönderince onları altın ve gümüşle göndermedi aksine onları söz ve konuşmayla gönderdi. Aziz ve celil olan Allah söz, delil ve nişaneler yoluyla kendisini yaratıklarına tanıttı."[4]

17914. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Söz canların rahatlığı, sessizlik ise aklın rahatlığıdır."[5]

---

[1] a. g. e. 1854
[2] a. g. e. 3513
[3] Bihar, 71/274/1
[4] el-Kafi, 8/148/128
[5] Bihar, 71/276/6

17915. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hak söz söylemek, konuşmaktan aciz kalmaktan ve sessiz kalmaktan daha hayırlıdır."[1]

bak. 3511. Bölüm

3525. Bölüm Susmanın Konuşmaktan Üstünlüğü

17916. *Hz. Lokman (a.s) çocuğuna şöyle buyurmuştur:* "Ey oğulcağızım! Eğer sözün gümüşten olduğunu sanıyorsan bil ki konuşmamak altındandır."[2]

17917. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Suskunluk altın, söz ise gümüştür."[3]

17918. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mümin kul sessiz kaldığı müddetçe iyilik sahibi olarak yazılır. Ama konuşunca ya iyilik sahibi olarak yazılır veya kötü kimse olarak."[4]

17919. *Davud (a.s) Süleyman'a (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey oğulcağızım! Hayır dışında uzun süre susmaktan ayrılma. Zira uzun süre susmaktan dolayı bir defa pişmanlık, çok konuşmaktan dolayı defalarca pişmanlıktan daha hayırlıdır. Oğulcağızım! Eğer söz gümüş ise bil ki suskunluğun altından olması revadır."[5]

Şöyle diyorum: Bu iki Bölümdeki hadislerin arasını bulmak ve ortak bir yorum çıkarmak için dikkatlice düşünülmelidir."

3526. Bölüm Övülmüş Sessizlik

17920. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Cehalet üzere konuşmakta hayır olmadığı gibi hikmet hususunda susmakta da hayır yoktur."[6]

---

[1] Gurer'ul-Hikem, 1462
[2] el-Kafi, 2/114/6
[3] Bihar, 71/294/64
[4] el-Kafi, 2/116/21
[5] Bihar, 71/277/13
[6] Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/9

17921. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İçinde düşünce olmayan her sessizlik gaflettir."[1]

17922. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ı zikreden kimse için sessizlik ibadettir."[2]

17923. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Düşüncesiz suskunluk dilsizliktir."[3]

17924. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Alim insan için ilmini beyan hususunda susması doğru değildir. Cahil insan için de cehaleti üzere susması doğru değildir. Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **"Eğer bilmiyorsanız zikir ehline sorun."**[4]

17925. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim bir yere girerse bir tür şaşkınlık içinde olur. O halde onunla konuşarak onu açmaya çalışın."[5]

bak. el-bid'at, 334. Bölüm; 349. Konu, el-Ma'ruf (2) ,

3527. Bölüm Konuşmaktan Üstün Olan Sessizlik

17926. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sana vakar ve azamet bağışlayan suskunluk, utanç örten sözden daha hayırlıdır."[6]

17927. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ardından sana esenlik veren suskunluk, senin kınanmana neden olan sözden daha hayırlıdır."[7]

17928. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sana yücelik elbisesini giydiren suskunluk, sana pişmanlık getiren sözden daha hayırlıdır."[8]

17929. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Suskunluk kötülüğü (amellerin katibi olan meleklere) yazdırmaktan daha hayırlıdır. İyiliği yazdırmak ise

[1] Bihar, 71/275/2
[2] a. g. e. s. 294/64
[3] Gurer'ul-Hikem, 1279
[4] Kenz'ul-Ummal, 29264
[5] Gurer'ul-Hikem, 7315
[6] Gurer'ul-Hikem, 5867
[7] a. g. e. 5865
[8] a. g. e. 5866

suskunluktan daha hayırlıdır."[1]

17930. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Suskunluk yalan söylemekten daha hayırlıdır."[2]

17931. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Konuşmak hususunda acizlik, boş konuşmaktan daha hayırlıdır."[3]

3528. Bölüm Allah'ın Veli Kullarının Suskunluğu

17932. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz Allah'ın velileri susarlar ve bu suskunlukları da Allah'ı zikretmektir, bakarlar ve bakışları ibrettir ve konuşurlar ve konuşmaları hikmettir."[4]

17933. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın, Allah korkusunun kalplerini kırdığı dillerini konuşmaktan alıkoyduğu kulları vardır. Oysa onlar konuşan konuşmacı ve akıllı kimselerdir. Temiz işlerle Allah'a doğru yarışırlar, Allah nezdinde ameli fazla görmezler ve az amellerinden hoşnut olmazlar."[5]

bak. en-Nazar, 3883. Bölüm; el-Hayr, 1157. Bölüm; 5325. Bölüm

3529. Bölüm En İyi Söz

17934. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En iyi söz kulakların işitmekten usanmadığı ve düşünceleri sıkıntıya sokmayan sözdür."[6]

17935. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En iyi söz güzel düzeninin süslediği ve özel ve genel herkesin anladığı sözdür."[7]

17936. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En iyi

[1] Bihar, 71/294/64
[2] Gurer'ul-Hikem, 283
[3] a. g. e. 1266
[4] el-Kafi, 2/237/25
[5] Tuhef'ul-Ukul, 394
[6] Gurer'ul-Hikem, 3371
[7] a. g. e. 3304

söz bezdirmeyen ve az olmayan sözdür. ”[1]

17937. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “En iyi söz Allah’ın sözüdür.”[2]

bak. el-Kur’an; 3293. Bölüm

3530. Bölüm Kapsamlı Söz (Lafzı Az Anlamı Çok Olan Söz)

17938. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ben kapsamlı kelimeler ile gönderildim ve (Allah’ın kafirlerin kalbine attığı) korku ve dehşetle üstün geldim.)”[3]

17939. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Ben (Allah’ın kafirlerin kalbine attığı) korku ve dehşet ile düşmana galip geldim ve bana kapsamlı söz verilmiştir.”[4]

17940. *İmam Bakır’ın (a.s) babalarından naklettiğine göre Allah Resulu (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* “Benden önce hiçbir peygambere verilmeyen beş şey bana verilmiştir: Ben beyaz, zenci ve kızıldereliye (tüm insanlara) gönderildim. Yeryüzü bana secde yeri olarak karar kılınmıştır. Ben korku ve dehşetle galip geldim ve bana ganimetler helal kılınmıştır. Oysa hiç kimse için –veya şöyle buyurdu: Benden önce hiçbir peygamber için helal kılınmamıştır- ve bana kapsamlı söz verilmiştir. Ata şöyle diyor: İmam Bakır (a.s) ’a şöyle sordum: “Kapsamlı söz nedir?” İmam şöyle buyurdu: “Kur’an.”[5]

17941. “*Resulullah (s.a.a) kendisine “Bana kapsamlı söz öğret diyen” bir bedeviye şöyle buyurdu:* “Sana öfkelenmemeni tavsiye ederim.” O bedevi isteğini üç defa tekrarladı ve aynı cevabı işitti. Sonunda o şahıs kendine geldi ve şöyle dedi: “Bundan sonra artık sormayacağım.”[6]

---

[1] a. g. e. 4969
[2] Sünen-i en-Nisai, 3/58
[3] Sahih-i Müslim, 523
[4] a. g. e.
[5] Bihar, 92/14/7
[6] el-Kafi, 2/303/4

17942. *Resulullah (s.a.a) kendisinden kapsamlı söz öğretmesini isteyen Yezid Cu'fiye şöyle buyurmuştur:* "Bildiğin şeyler hususunda Allah'tan kork."[1]

bak. el-İslam, 1872. Bölüm; el-Hayr, 1157, 1158. Bölümler

3531. Bölüm Güzel Konuşmanın Fazileti

Kur'an:

"…İnsanlarla güzel konuşun, "[2]

"Kullarıma söyle, en güzel şekilde konuşsunlar. Doğrusu şeytan aralarını bozmak ister. Şeytan şüphesiz insanın apaçık düşmanıdır."[3]

"Ey iman edenler! Allah'tan sakının, dürüst söz söyleyin de Allah işlerinizi kendinize yararlı kılsın ve günahlarınızı size bağışlasın. Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, şüphesiz büyük bir kurtuluşa ermiş olur."[4]

"Onlar, boş söz işittikleri vakit ondan yüz çevirirler. Bizim işlediğimiz bize, sizin işlediğiniz sizedir. Size selam olsun, cahillerle ilgilenmeyiz" derler."[5]

17943. *Resulullah (s.a.a) kendisine, "İşlerin en üstünü hangisidir?" diye soran birine şöyle buyurmuştur:* "Yemek yedirmek ve güzel konuşmak."[6]

17944. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Üç şey iyilik kapılarındandır: "Nefsin cömertliği, güzel söz ve eziyetler karşısında sabretmek."[7]

17945. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz cennette içleri dışlarından ve dışları içlerinden gözüken odalar vardır. Bu odalarda ümmetimden güzel konuşan, insanlara yemek yediren, selamı yayan, oruç tutmaya

[1] Sünen-i Tirmizi, 2683
[2] Barka sursi 83. ayet
[3] İsra sursi, 53. ayet
[4] Ahzab suresi, 70-71. ayetler
[5] KAsas suresi, 55. ayet
[6] Bihar, 71/312/12
[7] el-Mehasin, 1/66/14

devam eden ve insanlar gece uyurlarken namaz kılan kimseler oturmaktadırlar."[1]

17946. *İmam Bakır (a.s) aziz ve celil olan Allah'ın* **"İnsanlarla güzel konuşun"** *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Sizler hakkında söylenmesini istediğiniz en iyi sözleri söyleyiniz."[2]

17947. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey Şialar! Bizim için süs sebebi olun utanç ve ar sebebi olmayın. İnsanlarla güzel konuşun, dillerinizi koruyun, boş konuşmaktan ve çirkin sözler söylemekten alıkoyun."[3]

17948. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'tan korkun ve insanları omuzlarınıza bindirmeyin. Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **"İnsanlara güzel söz söyleyiniz."**[4]

17949. *İmam Zeyn'ul Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Güzel söz varlığı artırır, rızkı çoğaltır, eceli erteler, insanı Allah nezdinde sevimli kılar ve (sahibini) cennete götürür."[5]

17950. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Canım elinde olana andolsun ki insanlar güzel sözden daha sevimli bir infakta bulunmamışlardır."[6]

17951. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Güzel söz söyleyiniz ki onunla tanınasınız, güzel amelde bulununuz ki ehlinden olasınız."[7]

17952. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Güzel söz söyleyiniz ki güzel cevap işitesiniz."[8]

17953. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Cevabın çirkinliği sözün çirkinliğindendir."[9]

17954. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kimin sözü güzel olursa

---

[1] Mean'il-Ahbar, 251/1
[2] el-Kafi, 2/165/10
[3] Emali'es-Seduk, 327/17
[4] Bihar, 71/313/16
[5] Emali'es-Seduk, 12/1
[6] Bihar, 71/311/8
[7] a. g. e. h. 9
[8] Gurer'ul-Hikem, 2568
[9] a. g. e. 9963

zafer, karşısında yer alır."[1]

17955. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kendine, en küçük ve çirkin söz söyleme veya çirkin amelde bulunma iznini verme."[2]

17956. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilini güzel konuşmaya alıştır ki kınanmadan güvende olasın."[3]

17957. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilini yumuşak konuşmaya ve selam vermeye alıştır ki dostların çoğalsın ve kötülüğünü isteyenler azalsın."[4]

17958. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kimin dili tatlı olursa kardeşleri çok olur."[5]

3532. Bölüm
Söz Çeşitli

17959. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sözün bir takım afetleri vardır."[6]

17960. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Söz üç kısımdır: Faydalı, salim ve bitkin söz. Faydalı olan söz Allah'ı zikreden kimsenin sözüdür. Salim söz ise Allah'ın sevdiği şeyi söyleyen kimsenin sözüdür. Bitkin söz ise insanları kınama ve alay ile meşgul olan kimsenin sözüdür."[7]

17961. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En kötü söz bir bölümünün diğer bölümünü yalanladığı sözdür."[8]

17962. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Lafızlar anlamların kalıplarıdır."[9]

17963. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her yerin bir sözü vardır."[10]

17964. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sözün için yer bulamazsan konuşma."[11]

17965. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sözlerin değişmesi

---

[1] a. g. e. 8495
[2] a. g. e. 10190
[3] a. g. e. 6233
[4] a. g. e. 6231
[5] a. g. e. 7761
[6] a. g. e. 7319
[7] Bihar, 71/289/55
[8] Gurer'ul-Hikem, 5703
[9] a. g. e. 2206
[10] a. g. e. 7293
[11] a. g. e. 10274

anlayış sahibi kimseler içindir."[1]

17966. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hal dili söz dilinden daha çok doğru söyler."[2]

17967. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sözü hoşuna giden kimse aklını batırmış olur."[3]

[1] a. g. e. 7630
[2] a. g. e. 7636
[3] a. g. e. 8382

467. Konu

el-Kemal
Kemal

☛ *Bihar, 4/70, 40. Bölüm; ma bi kemal'ul-İnsan*

---

bak.
☛ *el-İman, 267-270. Bölümler; el-Bela, 407. Bölüm*

3533. Bölüm
Kemal

17968. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Akıllı kimse kemali talep eder, cahil insan ise mal talep eder."[1]

17969. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsan, akıl ve suretten ibarettir. O halde her kimin aklı kendisinden uzaklaşır ve sureti kendisiyle birlikte olursa kamil değildir. Ruhsuz bir beden gibidir. Her kim de bildik ve aşina bir akıl talep ederse usul ve detayları tanımalıdır. Zira insanlardan bir çoğu detayların peşinden koşmaktadır. Temel ilkeleri ise terk etmektedirler. O halde her kim temelini ve aslını elde ederse detaylardan mustağni olur. Dinde işlerin temeli namazlara dayanmak, büyük günahlardan uzaklaşmak ve bunların hepsinden önemlisi göz açıp kapanıncaya kadar dahi kendisinden mustağni olunmayan şeye bağlılıktır. Eğer ondan mahrum kalırsan helak olursun. Eğer onu anlayış ve ibadetle yerine getirirsen nasiplenmiş olursun."[2]

bak. el-Feraiz, 3191. Bölüm

3534. Bölüm
Kemalin Azlığını Bilmenin Önemi

17970. *İmam Ali (a.s) kendisine isnat edilen bir şiirinde şöyle buyurmuştur:* "İnsanların en kamili kusurunu en iyi bilen kimsedir.

Şehvet ve ihtirasını en çok ezen kimsedir.

Esenliğini hiçbir değere satmayandır.

Küçük de olsa her acıyı küçümsemeyen kimsedir."[3]

17971. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sadece kamil insan kendisini nakıs sayar."[4]

17972. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın

[1] Gurer'ul-Hikem, 579
[2] Bihar, 78/7/59
[3] a. g. e. s. 89/92
[4] Gurer'ul-Hikem, 9470

noksanlıklarının olduğunu bilmesi kemalinin ve fazilet çokluğunun nişanesidir."[1]

17973. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kemal dünyada kayıptır."[2]

3535. Bölüm
Kamil Kadınlar

17974. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Erkeklerinizden bir çoğu kemale erişmiştir. Ama kadınlardan sadece dördü kemale erişmiştir. Firavın'un karısı, Asiye binti Müzahim, Meryem binti İmran ve Fatıma binti Muhamemd ."[3]

17975. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Cennet kadınlarının en üstünü Hatice Bint-i Hüveylid, Fatıma Bint-i Muhamemd, Meryem Bint-i İmran ve Firavun'un karısı Asiye Bint-i Müzahim'dir."[4]

3536. Bölüm
Kemale Erişme Sebepleri

17976. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Erkeğin kemali altı haslet iledir: İki küçük uzvu ve iki büyük uzvu ve iki heyeti ile. İki küçük uzvu kalbi ve dilidir. Eğer savaşırsa kalbi ile savaşır eğer konuşursa da diliyle konuşur. İki büyük uzvu ise aklı ve himmetidir. İki heyeti (dış görümü) ise malı ve güzelliğidir."[5]

bak. el-İnsan, 318. Bölüm

17977. *Resulullah (s.a.a) uzun boylu ve güzel endamlı Abbas'ı (İbn-i Abdulmuttalib) görünce tebessüm etti ve şöyle buyurdu:* "Ey amca! Sen yakışıklısın." Abbas şöyle dedi: "Erkeğin yakışıklılığı ve güzelliği ne iledir?" Peygamber şöyle buyurdu: "Hak sözü doğru söylemekledir." Abbas, "Kemali ne iledir?" diye

[1] a. g. e. 9442
[2] a. g. e. 231
[3] Mecme'ul-Beyan, 10/480
[4] ed-Dur'ul-Mensur, 8/229
[5] Mean'il-Ahbar, 150/1

sorunca, Peygamber şöyle buyurdu: "Aziz ve celil olan Allah'tan korkmak ve güzel ahlak sahibi olmakla."[1]

17978. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Gerçek kemal, dinde anlayış, zor belalar karşısında sabır ve geçimde ölçülü olmaktır."[2]

17979. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kemal üç şeydedir: Musibetler karşısında sabır, istek ve arzulardan sakınmak ve yardım isteyen kimseye yardım etmekte."[3]

17980. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nefis, akıl ile kemale erişir ve nefis mücahade (nefis ile mücadele) ile ıslah olur."[4]

17981. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın kemali aklıdır, değeri ise faziletidir."[5]

17982. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın kemali aklıdır."[6]

3537. Bölüm
Kamil İnsanın Özellikleri

17983. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın iyilikleri kötülüklerinden çok olursa o kamildir. İyilikleri ve kötülükleri eşit olursa o kendini helak olmaktan korumuştur. Ve eğer kötülükleri iyiliklerinden daha fazla olursa o helak olmuştur."[7]

17984. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kamil insan ciddiliği şakasından üstün olan kimsedir."[8]

17985. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsana yakışmayan şeyleri terketmesi kemalindendir."[9]

17986. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şu üç haslet kime verilirse o insan kamildir: Akıl,

[1] Bihar, 70/290/27
[2] a. g. e. 78/172/3
[3] Gurer'ul-Hikem, 1777
[4] a. g. e. 4318-4319
[5] a. g. e. 7235
[6] a. g. e. 7244
[7] a. g. e. 4175
[8] a. g. e. 2197
[9] A'lam'ud-Din, 292

güzellik ve güzel konuşmak"[1]

17987. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Alim olmayan kimsenin mutlu sayılması doğru değildir. Sevgisi olmayan kimsenin övünmüş sayılması doğru değildir ve çok sabırlı olmayan kimsenin kamil sayılması doğru değildir."[2]

17988. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Haya elbisesini örtün, vefa zırhına bürün, kardeşini koru ve kadınlarla az konuş ki yüce merteben kemale erişsin."[3]

bak. el-Eh, 54. Bölüm

[1] Tuhef'ul-Ukul, 320

[2] Bhar, 78/246/70

[3] Gurer'ul-Hikem, 4536

468. Konu

el-Kiyaset Akıllılık-Zekilik

bak.

☛ *el-İğtinam, 3108. Bölüm; el-Himmet, 4027. Bölüm; el-Gadr, 3037. Bölüm*

3538. Bölüm
Akıllı ve Zeki Kimse

17989. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zeki kimse kendisini tanıyan ve amellerini halis kılan kimsedir."[1]

17990. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zeki kimse, kökü aklı, mürüvveti ahlakı ve dini hasebi (soy güzelliği) olan kimsedir."[2]

17991. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zeki kimse, bugünü dününden daha iyi olan ve kınanmayı kendisinden uzaklaştıran kimsedir."[3]

17992. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zeki kimse, faziletlerini ihya eden ve şehvet ve nefsani isteklerini söküp atarak ahlaki rezaletlerini öldüren kimsedir."[4]

17993. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zeki kimse, kendisinden başkasından gafil olan ve nefsini çok sorguya çeken kimsedir."[5]

17994. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zeki kimse, şehvetinin dizginlerini elinde bulunduran kimsedir."[6]

17995. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zeki kimse haya elbisesini giyen ve sabır zırhına bürünen kimsedir."[7]

17996. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Zeki kimse nefsini mahkum eden ve ölümden sonrası için çalışan kimsedir. Aciz kimse ise heva ve heveslerine uyan ve aziz ve celil olan Allah'tan arzuları ve yersiz beklentileri olan kimsedir."[8]

17997. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zeki insanın dostu hak, düşmanı ise batıldır."[9]

17998. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zeki insan şehvetini önleyen ve gazap anında

[1] a. g. e. 1139
[2] a. g. e. 1739
[3] a. g. e. 1797
[4] a. g. e. 1895
[5] a. g. e. 1986
[6] a. g. e. 2180
[7] a. g. e. 2196
[8] Mekarim'ul-Ahlak, 2/368/2661
[9] Gurer'ul-Hikem, 1524

hiddetini kontrol eden kimsedir."[1]

17999. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zeki kimse gerçekte kötülük ettiğinde mağfiret dileyen ve günah işlediğinde pişman olan kimsedir."[2]

18000. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Güzel namaz kılınız, ahiretiniz için çalışınız ve kendiniz için biriktiriniz. Zira bazen insan dünya işlerinde uyanık olur ve bu yüzden de kendisine, "Falan kimse ne de zekidir" denir ama hakikatte zeki insan ahiret işlerinde zeki olandır."[3]

18001. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zekilik münezzeh olan Allah'tan sakınmak, haramlardan uzak durmak ve ahireti düzeltmek iledir."[4]

18002. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Müminlerin en şerafetlisi en zeki olanlarıdır."[5]

3539. Bölüm
Uyanıklık

18003. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Uyanıklıkla salaklığa karşı savaşınız."[6]

18004. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsan uyanıklığı iledir şekli ile değil."[7]

18005. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Anlayış uyanıklık iledir."[8]

18006. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Uyanıklık hidayete sebep olur."[9]

18007. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yakin de idrak etmede basiretli olmak, hikmeti incelikleriyle kavramak, ibretlerden öğüt almak ve öncekilerin sünnetlerine uymak olmak üzere dört kısımdır. O halde idrak etmede basiretli olana, hikmet açıklanır; hikmeti açık

[1] a. g. e. 3582
[2] a. g. e. 3894
[3] Bihar, 74/162/24
[4] Gurer'ul-Hikem, 1919
[5] a. g. e. 3009
[6] a. g. e. 5926
[7] a. g. e. 2166
[8] a. g. e. 39
[9] a. g. e. 135

olarak gören, ibreti tanır; ibreti tanıyan, öncekilerle yaşamış gibi olur."[1]

3540. Bölüm Zeki İnsanların Özellikleri

18008. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zeki kimseler dünyayı düşman bilen, dünyanın debdebesine gözlerini yuman, kalpleriyle dünyadan yüz çeviren ve ebedi yurda aşık olan kimselerdir."[2]

18009. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dünya zeki insanların boşadığı kadındır."[3]

18010. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah itaati, acizlerin (zayıf iradelilerin) kusur ettikleri bir zamanda zekilere ganimet kıldı."[4]

18011. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice oruç tutan kimsenin, oruçtan elde ettiği ancak açlık ve susuzluktur. Nice gece namazı kılan kimsenin gece namazından elde ettiği, ancak uykusuzluk ve yorgunluktur. Akıllıların uykusu ve iftarları ne güzeldir!"[5]

18012. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çünkü, itaat için belirli alametler, aydınlık yollar, apaçık deliller ve arzu edilen bir sonuç vardır; zeki olanlar o yoldan gider, kötü kişilerse ona muhalefet ederler."[6]

bak. el-İ'ğtinam, 3108. Bölüm

3531. Bölüm İnsanların En Zekisi

18013. *Resulullah (s.a.a) kendisine, "Müminlerin en zekisi kimdir?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Onlardan en çok ölümü hatırlayan ve kendisini ölüme daha çok hazırlayan kimsedir."[7]

18014. *Resulullah (s.a.a) kendisine, "İnsanların en zekisi ve uzak görüşlü olanı kimdir?" diye sorulunca şöyle*

[1] Nehc'ül-Belağa, 31. hikmet
[2] Gurer'ul-Hikem, 3559
[3] a. g. e. 441
[4] Nehc'ül-Belağa, 331. hikmet
[5] a. g. e. 145. hikmet
[6] a. g. e. 30. mektup
[7] Zühd, Hüseyin b. Ali, 78/211

buyurmuştur: "Herkesten daha çok ölümü hazırlan ve herkesten daha çok kendisini ölüme hazırlayandır. Onlar zeki kimselerdir. Onlar dünyanın şerafetine ve ahiretin yüceliğine sahip olmuş kimselerdir."[1]

18015. *İmam Ali (a.s) kendisine, "İnsanların en zekisi kimdir?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Hidayet yolunu sapıklıktan ayırt eden ve hidayet ve kurtuluşuna yönelen kimsedir."[2]

18016. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların en zekisi dünyayı kenara iten kimsedir."[3]

18017. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sizlerin en zeki olanınız günahlardan en çok kaçınanınızdır."[4]

18018. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların en üstünü en çok yumuşak davrananı ve insanların en zekisi hak yolunda sabreden kimsedir."[5]

3542. Bölüm Zekilerin En Zekisi

18019. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zekilerin en zekisi dünyayı düşman bilen, dünyaya olan arzu ve ümidini kesen, dünyaya olan ihtiras ve arzusunu yok eden kimsedir."[6]

18020. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Zekiliğin en zekisi takva sahibi olmaktır. Ahmaklığın en ahmaklığı da günah işlemektir."[7]

18021. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zekiliğin en zekisi takva sahibi olmaktır."[8]

18022. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Zekilerin en zekisi nefsini hesaba çeken ve ölümden sonrası için amel eden kimsedir. Ahmakların en ahmağı ise kendisini nefsine tabi

[1] et-Terğib ve't-Terhib, 4/238/6
[2] Bihar, 77/378/1
[3] Gurer'ul-Hikem, 3075
[4] a. g. e. 2839
[5] a. g. e. 2326
[6] a. g. e. 3276
[7] Bihar, 77/115/8
[8] Gurer'ul-Hikem, 2852

kılan ve (buna rağmen) Allah'tan arzuları bulunan kimsedir."[1]

3543. Bölüm İnsana Zekilik Olarak Yeten Şey

18023. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsana zekilik olarak ayıplarını tanıması yeter."[2]

18024. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsana zekilik olarak nefsani isteklerine üstün gelmesi ve iradeli olması yeter."[3]

18025. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsana zekilik olarak ayıplarından haberdar olması ve istekleri hususunda itidalli bulunması yeter."[4]

18026. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsana zekilik olarak ihtiyaçlarında ılımlı olması ve isteklerinde itidal yolunu tutturması yeterlidir."[5]

[1] Bihar, 92/250
[2] Gurer'ul-Hikem, 7040
[3] a. g. e. 7069
[4] a. g. e. 7076
[5] a. g. e. 7064

Lam Harfi

- ✓ el-Lu’m (Aşağılık)
- ✓ el-Libas (Elbise)
- ✓ el-Lecac (İnatçılık)
- ✓ el-Lihye (Sakal)
- ✓ el-Lisan (Dil)
- ✓ el-Len (Lanet)
- ✓ el-Leğv (Boş Şey)
- ✓ el-Lukata (Bulunmuş Eşya)
- ✓ el-Lika (Görüşmek)
- ✓ el-Lehv (Oyalanma)
- ✓ el-Livat (Homoseksüellik)
- ✓ el-Melamet (Kınamak)

469. Konu

el-Lu'm
Aşağılık

bak.
☛*458. konu, el-Kerem; el-Afv (1) , 2767. Bölüm*

3544. Bölüm Soysuzluk-Aşağılık

18027. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık kötülüğün temelidir (başıdır.[1])"[2]

18028. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık kınanmaların toplamıdır."[3]

18029. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık bütün faziletlerin düşmanıdır ve bütün rezalet, kötülük ve alçakları toplayıcıdır."[4]

18030. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık çirkindir. O halde onu elbisen karar kılma."[5]

18031. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık, mal sevgisini övgü ve sena lezzetine tercih etmektir."[6]

18032. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılığın nişanelerinden biri de kötü huylu olmaktır."[7]

18033. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılığın nişanelerinden biri de söz ve anlaşmalara hıyanet etmektir."[8]

18034. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılığın nişanelerinden biri de kötü komşuluk etmektir."[9]

18035. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılığın en çirkini iyilerin arkasından kötü söz söylemektir."[10]

18036. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kimin dünyaya ihtiras ve dünyaya oranla cimriliği bir araya toplanırsa aşağılığın iki sütununa sarılmış olur."[11]

18037. *İmam Hasan (a.s) aşağılın ne olduğunu soran birisine şöyle buyurmuştur:*

---

[1] Beyrut ve Tahran baskısında yer aldığı üzere

[2] Gurer'ul-Hikem, 569

[3] a. g. e. 646

[4] a. g. e. 2177

[5] a. g. e. 1338

[6] a. g. e. 1846

[7] a. g. e. 9388

[8] a. g. e. 9298

[9] a. g. e. 9306

[10] a. g. e. 9311

[11] a. g. e. 9082

"Az bağışlamak ve kötü söz söylemektir."[1]

18038. *İmam Hasan (a.s) aşağılığın anlamı hakkında şöyle buyurmuştur:* "İnsanın canını koruyup eşini tecavüz eden kimseye teslim etmesidir."[2]

bak. 3546. Bölüm 18053. Hadis

3545. Bölüm Aşağılık Kimsenin Özellikleri

18039. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık kimse ölçüsünü aşınca hali ve davranışları değişir."[3]

18040. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık kimse utanç zırhına bürünür ve özgür kimselere eziyet eder."[4]

18041. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık kimsenin hayrı umulmaz, kötülüğünden güvende olunmaz ve zararından esende olunmaz."[5]

18042. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık insanın utanması olmaz."[6]

18043. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık insan güç elde edince tecavüz eder (veya kötü söz söyler) ve söz verdiğinde sözünde durmaz."[7]

18044. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık insan bağışlayınca kin besler bağışlandığı zaman ise inkar eder(nankörlük eder) ."[8]

18045. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık insanın ihsanda bulunması rezaletlerin en çirkinidir."[9]

18046. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık kimsenin en iyi ihsanı eziyet etmemesi ve en çirkin işi ise bağışını esirgemesidir."[10]

18047. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sakın

[1] Tuhef'ul-Ukul, 225
[2] a. g. e. 226
[3] Gurer'ul-Hikem, 1800
[4] a. g. e. 1997
[5] a. g. e. 1930
[6] a. g. e. 1053
[7] a. g. e. 1529
[8] a. g. e. 1533
[9] a. g. e. 1233
[10] a. g. e. 3106-3107

aşağılık kimseye itimat etme. Zira aşağılık kimse kendisine itimat eden herkesi yalnız bırakır."[1]

18048. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık insanın makamı her ne kadar yücelse insanlar onun gözünde o kadar alçalır, ama yüce insan bunun tam tersidir."[2]

18049. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık insanın nişanesi kötü iş yapması, çirkin huya sahip olması ve kınanmış cimrilik hasletidir."[3]

18050. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Selman-i Farisi (r. a) ve bir şahıs tartıştı. O şahıs Selman'a, "Sen kimsin, sen nesin?" dedi. Selman şöyle dedi: "Biz her ikimizde başlangıçta aşağılık bir nütfe idik ve her ikimiz de sonunda kokuşmuş bir leşe dönüşeceğiz. Kıyamet günü olduğunda ve amel terazisi kurulduğunda kimin tartısı ağır gelirse o yücedir ve kimin de amel tartısı hafif gelirse o aşağılıktır."[4]

bak. 3547. Bölüm

3546. Bölüm İnsanların En Aşağılık Olanı

18051. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların en aşağılık olanı gıybet eden kimsedir."[5]

18052. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En aşağılık ahlak kin beslemektir."[6]

18053. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En büyük aşağılıklardan biri de insanın kendisini koruması ama eşini saldırgana teslim etmesidir."[7]

3547. Bölüm Aşağılık Kimseler

18054. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:*

[1] a. g. e. 2647
[2] a. g. e. 7199
[3] a. g. e. 10967
[4] el-Fakih, 4/404/5874
[5] Gurer'ul-Hikem, 2911
[6] a. g. e. 2917
[7] a. g. e. 9347

"Aşağılık kimselerin bedenleri daha sabırlıdır, yüce insanların ise ruhları daha sabırlıdır."[1]

18055. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık ve cahil insanların adeti yüce insanlara ve özgür kimselere eziyet etmektir."[2]

18056. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık kimselerin önünde yüzsuyunu dökmek en büyük ölümdür."[3]

18057. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık kimselerden rızık talep eden kimse mahrum kalmaktan hoşnut olmuştur."[4]

18058. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık insanların yanına varınca oruçlu olduğun bahanesini öne sür."[5]

18059. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Taş kalplilik, aşağılık insanların hasletindendir."[6]

[1] a. g. e. 593-594
[2] a. g. e. 6246
[3] a. g. e. 4446
[4] a. g. e. 5416
[5] a. g. e. 4012
[6] a. g. e. 9253

470. Konu

el-Libas
Elbise

- *Bihar, 79/295-324; Ebvab'uz-Ziyy ve't-Tecemmül*
- *Vesail'uş-Şia, 3/340; Ebvab'ul-Ahkam'ul-Melabis*
- *Mustedrek'ul-Vesail, 3/206, 11. Bölüm*
- *Kenz'ul-Ummal, 15/308-326; fi Mehzurat'il-Libas*

---

bak.

- *257. konu, et-Teşebbuh; 74. konu, el-Cemal*
- *el-Halik, 1083. Bölüm; en-Nezafet, 3898. Bölüm; el-Kibir, 3441. Bölüm; et-Takva, 4159. Bölüm*

3548. Bölüm
Elbise

Kur'an:

"Ey insanoğulları! Ayıp yerlerinizi örtecek giyimlikle sizi süsleyecek elbiseler gönderdik. Takva elbisesi ise bunlardan daha hayırlıdır. Allah'ın bu ayetleri öğüt almanız içindir."[1]

"Her birinden taze balık eti yersiniz; takındığınız süsler çıkarırsınız.[2]

bak. Nahl, 14; A'raf, 27; Enbiya, 80

18060. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Elbiseni giyin ve çıplak olarak yol yürüme."[3]

18061. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Beyaz elbise giyinin, şüphesiz beyaz elbise en iyi elbiselerinizdendir. Ölülerinizi de beyaz parça ile kefenleyin."[4]

18062. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mezarlarınızda ve mescitlerinizde aziz ve celil olan Allah'la mülakat ettiğiniz en güzel elbiseniz beyaz elbisedir."[5]

18063. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah nezdinde elbiselerin en sevimlisi beyaz elbisedir. O halde beyaz elbise içinde namaz kılınız ve ölülerinizi beyaz parça ile kefenleyiniz."[6]

18064. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Beyaz elbise giyininiz, zira beyaz elbise daha güzel ve daha temizdir. Ölülerinizi de beyaz parça içinde kefenleyiniz."[7]

18065. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Pamuk elbise giyininiz, şüphesiz pamuk elbise Allah resulünün ve bizim elbisemizdir."[8]

18066. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Pamuk elbise giyininiz, şüphesiz beyaz elbise Allah Resulünün ve bizim elbisemizdir. Allah

---

[1] A'raf suresi, 26. ayet
[2] Fatır suresi, 12. ayet
[3] Kenz'ul-Ummal, 41106
[4] a. g. e. 41102
[5] et-Terğib ve't-Terhib, 3/88/3
[6] Kenz'ul-Ummal, 41117
[7] el-Kafi, 6/445/2
[8] a. g. e. s. 446/4

resulü (s.a.a) bir özrü olmadıkça yün ve kürkten elbise giymezdi."[1]

18067. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Keten elbiseler peygamberlerin elbiselerindendir ve keten elbisesi et bitirir (insanı geliştirir.)"[2]

3549. Bölüm Giyimde Ölçülü Olmak

18068. *İmam Ali (a.s) takva sahiplerinin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* "Sözleri hak ve doğrudur, elbiseleri ise ılımlı ve iktisatlıdır."[3]

18069. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İmran oğlu Musa, kardeşi Harun ile birlikte, sırtlarında yünden elbiseler, ellerinde asalar olduğu halde Firavun'un yanına gittiler. Ona, eğer hakka teslim olursa saltanatının süreceğini ve kudretinin devam edeceğini söylediler. Firavun: "Fakirlik ve çaresizlik içinde olduklarını gördüğünüz şu ikisinin bana saltanatımın ve üstünlüğümün devam edeceğini söyleyip şart koşmalarına şaşmıyor musunuz?" dedi. Altın sahibi olmayı bir büyüklük, yün giyinmeyi alçaklık saydı da "Neden onlara altın bilezikler verilmemiş?" dedi."[4]

18070. *İmam Ali (a.s) İsa'nın (a.s) sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* "İstersen İsa b. Meryem hakkında söz söyleyeyim. O da taşı yastık yapıyor, sert şeyler giyiyordu"[5]

18071. *İmam Ali (a.s) Peygamberin (s.a.a) sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* "Peygamber (s. a. a) yerde yemek yer, kul gibi otururdu. Ayakkabısını kendisi tamir eder, elbisesini kendisi yamardı."[6]

18072. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ben kaba elbise giyer, yere oturur, semeri olmayan

[1] a. g. e. s. 450/2
[2] a. g. e. s. 449/1
[3] Nehc'ül-Belağa, 193. hutbe
[4] a. g. e. 192. hutbe
[5] a. g. e. 160
[6] a. g. e.

eşeğe binerim, arkama da birini bindiririm. O halde her kim sünnetimden yüzçevirirse benden değildir."[1]

18073. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ey Ebuzer! Kaba elbise, kalın ve sert giysi giyin ki övünmeyesin."[2]

18074. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ali (a.s) yün parça ile yamanmış kaba yün elbise giymiş bir halde insanlara hutbe okuyordu. Bu konuda kendisine itiraz edilince şöyle buyurdu: "Bu elbise kalbi mütevazi kılar ve mümin de ona uyar."[3]

18075. *Bir rivayette şöyle yer almaktadır:* "Ali'yi (a.s) eski ve yamalı bir elbise içinde gördüler ve ona bu sebeple itiraz ettiler. İmam (a.s) şöyle buyurdu: "Bu elbise kalbi huşu içinde kılmakta, nefsi zelil etmektedir ve müminler ona iktiza uymaktadırlar."[4]

18076. *Akabe bin Alkame şöyle diyor:* "Müminlerin Emiri'nin (a.s) yanına vardım. İmam'ın karşısında ekşi olduğu kokusundan anlaşılan bir ayran ve birkaç parça kuru ekmek vardı. Ben şöyle arzettim: "Ey Müminlerin Emiri! Böyle yiyecekler mi yiyorsunuz?" Bana şöyle buyurdu: "Ey Ebu'l Cunud! Ben bizzat Allah Resulünün de bundan daha kuru ekmek yediğine ve bu elbiseden daha kaba elbiseler giyindiğine tanık oldum. O halde Allah resulünün metodunu takip etmezsem ona katılmamaktan korkarım."[5]

18077. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İki elbiseyi giymek yasaklanmıştır: Güzelliğiyle meşhur ve çirkinliğiyle meşhur olan elbise."[6]

18078. Resulullah (s.a.a) iki şöhretli elbiseyi

[1] Emali'et-Tusi, 531/1162
[2] a. g. e. 539/1162
[3] Bihar, 79/312/14
[4] a. g. e. s. 313/14
[5] a. g. e. s. 314/14
[6] Kenz'ul-Ummal, 41171

yasaklamıştır; inceliği ve kalınlığı, yumuşaklığı ve kabalığı uzunluğu ve kısalığı meşhur olan elbise. Aksine bu özelliklerin ortasını ve iktisatlı olanını giyinmek gerekir."[1]

18079. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mal; Allah'ın malıdır ve Allah onu insana emanet vermektedir ve insanlara bu maldan ılımlı bir şekilde yemeleri ve ılımlı bir şekilde giymeleri için izin vermiştir."[2]

18080. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Öyle elbise giy ki ne kendisiyle meşhur olasın ve ne de küçümsenmene sebep olsun."[3]

bak. eş-Şuhre, 2127. Bölüm

3550. Bölüm Her Zamanın En Hayırlı Elbisesi O zamanın İnsanlarının Giydiği Elbisedir

18081. *Hammad bin Osman şöyle diyor:* "İmam Sadık'ın (a.s) yanındaydım. Bir şahıs İmam'a (a.s) şöyle arzetti: "Allah seni ıslah etsin! Sizler Ali bin Ebi Talib'in (a.s) kaba elbise giydiğini, dört dirhemlik elbise giydiğini ve benzeri şeyler söylüyorsunuz. Oysa sizin güzel elbise giydiğinizi görüyorum!" Hammad şöyle diyor: "İmam (a.s) ona şöyle buyurdu: "Ali bin Ebi Talib (a.s) o elbiseyi ayıp olmadığı bir zamanda giyiyordu. Eğer o elbiseyi bugün giyecek olsaydı şöhrete sebep olurdu." O halde her zamanın en iyi elbisesi o zamanın insanlarının giydiği elbisedir. Kaimimiz kıyam edince Ali'nin (a.s) elbisesine benzer elbiseler giyer ve onun gibi davranır."[4]

18082. *İmam Sadık (a.s) Ubeyd bin Ziyad'a şöyle buyurmuştur:* "Allah nezdinde, nimeti aşikar kılmak onu elbise içinde saklı tutmaktan daha sevimlidir. O halde en iyi

[1] a. g. e. 41172
[2] Bihar, 79/304/17
[3] Gurer'ul-Hikem, 2316
[4] el-Kafi, 6/444/15

elbiseler dışında halkın içinde gözükme." Ravi şöyle diyor: "Ondan sonra Ubeyd hayatta kaldığı müddetçe insanlar arasında sürekli en güzel elbiseler içinde göründü."[1]

18083. *İmam Sadık (a.s) İmam Ali'nin (a.s) giyimini zikrettikten sonra şöyle buyurmuştur:* "Bu sizin de giyinmeniz gereken elbisedir. Ama bugün biz böyle elbise giyemeyiz. Zira eğer bu işi yaparsak, "delidir" veya, "riyakardır" derler. Ama Kaimimiz zuhur edince o elbiseyi giyecektir."[2]

18084. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tavaf ile meşgul iken, birinin elbisemden çektiğini gördüm. Dönüp baktığımda onun Abbad Basri olduğunu gördüm. O şöyle dedi: "Ey Cafer bin Muhammed! Sen Ali'nin yerine oturduğun halde böyle elbise mi giyiyorsun?" Ben şöyle dedim: "Eyvahlar olsun sana! Bu bir buçuk dinara aldığım kuhi (bir tür beyaz giysi) elbisedir. Ali (a.s) kendi zamanıyla uyumlu elbise giyiyordu. Ama bu zamanda ben öyle bir elbise giyecek olursam insanlar, "Bu da Abbad gibi riyakardır" derler."[3]

18085. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Benim fakir dostlarım keçenin üzerinde oturmamı, kaba elbise giymemi seviyorlar. Oysa zamanımız bunları kabul etmemektedir."[4]

18086. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'a yemin olsun ki eğer bu işe (veliahtlığa) ulaşacak olursam lezzetli yemekler yerine güzel olmayan yemekler yiyeceğim, yumuşak elbiseler yerine kaba elbiseler giyeceğim ve rahatlık yerine kendimi sıkıntıya sokacağım."[5]

18087. *İmam Rıza (a.s) Ahmed bin Muhamemd bin Ebi Nasr'a şöyle buyurmuştur:* "Kaba elbise hakkında görüşü nedir?"

---

[1] a. g. e. s. 440/15
[2] Mekarim'ul-Ahlak, 1/248/736
[3] Bihar, 79/315/28
[4] Mekarim'ul-Ahlak, 1/220/648
[5] a. g. e. s. 251/746

Ben (Ahmed bin Muhammed bin Ebi Nasr) şöyle arzettim: "Duyduğuma göre Hasan (a.s) kaba elbise giyiniyordu, Cafer bin Muhammed (a.s) yeni elbise alıyor ve onu suya koymalarını emrediyordu." İmam Rıza (a.s) bana şöyle buyurdu: "Giy ve süslü ol, zira Ali bin Hüseyin (a.s) beşyüz dirhemlik kürkten cübbe giyiniyordu. Kışın da beşyüz dirhemlik desenli kürkten bir elbise giyiniyordu. Kış bittiğinde onu satıyor ve parasını sadaka veriyordu." İmam daha sonra şu ayeti okudu: **"De ki: Allah'ın kullarına çıkardığı zineti ve temiz rızıkları kim haram kılmıştır?**"[1]

18088. *Süfyan es'Sevri şöyle diyor:* "İmam Sadık'a (a.s) şöyle arzettim: "Sen Ali bin Ebi Talib'in (a.s) kaba elbise giydiğini rivayet ediyorsun, oysa kendin kuhi[2] ve mervi elbiseler giyiyorsun." İmam bana şöyle buyurdu: "Eyvahlar olsun sana! Ali bin Ebi Talib (a.s) ekonomik sıkıntılar içinde yaşıyordu, ama ekonomik durum düzeldiğinde iyilerin bolluktan istifade etmesi daha evladır."[3]

bak. el-Cemal, 534. Bölüm; et-Tevazu', 4094. Bölüm

3551. Bölüm Zinet Elbisesi ve İbadet Elbisesi

18089. *Ebi Abbad şöyle diyor:* "İmam Rıza (a.s) yazın hasırın, kışın ise palasının üzerinde oturuyordu. Elbiseleri kalın ve kabaydı. ama insanların arasına girince kendisini süslerdi."[4]

18090. *Şöyle rivayet edilmiştir:* "İmam Rıza (a.s) yün elbisesinin üzerinden kürkten bir elbise giyerdi. Cahil

[1] Kurb'ul-Ensad, 357/1277

[2] Kuhi bir tür beyaz elbisedir. Mervi de Merv şehrinde giyilen bir tür elbisedir.

[3] Mekarim'ul-Ahlak, 1/218/642

[4] Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/178/1

sufilerden birisi İmam'ın üzerindeki kürkten elbiseyi görünce şöyle dedi: "Bu kürkten elbise içinde yaşadığın halde nasıl oluyor da kendini züht ehli zannediyorsun?" İmam elbisesini açınca altında yünden elbise giydiğini gördüler. İmam (a.s) şöyle buyurdu: "Bu Allah içindir bu da (kürkten elbise) insanlar için."[1]

18091. *Kamil bin İbrahim şöyle diyor:* "Efendim Ebu Muhammed'in huzuruna vardım. Beyaz ve ince bir elbise giydiğini gördüm. Kendi kendime şöyle dedim: "Allah'ın velisi ve hücceti yumuşak ve latif elbiseler giydiği halde bizlere kardeşlerin dertleriyle dertlenmeyi emretmekte ve bizleri böyle elbiseler giymekten sakındırmaktadır."
İmam tebessüm etti ve şöyle buyurdu: "Ey Kamil! –kollarını çemreyince altında siyah ve kaba palastan bir elbise olduğunu gördüm, İmam daha sonra şöyle buyurdu-: "Bu Allah içindir ve bu da sizler için."[2]

18092. *(Şöyle nakledilmiştir) :* "Sufyan-i Sevri Mescid'ul Haram'dan geçerken İmam Sadık'ın (a.s) güzel ve değerli bir elbise giydiğini gördü ve (kendi kendisine) şöyle dedi: "Allah'a yemin olsun ki gidip onu kınayacağım." İmam'ın yanına yaklaştı ve şöyle dedi: "Ey İbn-i Resulillah! Ne Allah resulü (s.a.a) böyle bir elbise giymiştir, ne Ali (a.s) ve ne de babalarından hiç biri." İmam (a.s) ona şöyle buyurdu: "Resulullah (s.a.a) çok zor ve darlıkta yaşıyordu ve bu zor şartlarla uyum içinde bulunuyordu, ama daha sonra zorluklarını giderdi ve böylece dünya kırbasının ağzını açtı. Nimet seli aktı. O halde insanlardan, dünyadan nasiplenmeye en evla olanı iyilerdir." Daha sonra İmam şu ayeti okudu: **"De ki: Allah'ın kullarına çıkardığı**

[1] Bihar, 83/222/8

[2] Gaybet, Tusi, 246, 247/216

zineti ve temiz rızıkları haram kılan kimdir?" Biz Allah'ın verdiği nimetlerden istifade etmeye en layık kimseleriz. Ey Sevri! Elbette üzerimde gördüğün bu elbiseleri insanlar için giyindim." İmam daha sonra Sufyan'ın elinden tuttu ve onu kendisine doğru çekti ve üstündeki elbiseyi kenara çekti ve altına giydiği ve bedeniyle temas eden kalın elbiseyi dışarı çıkardı ve şöyle buyurdu: "Onu da kendim için giyindim. Gördüğün şeyi ise insanlar için giyiniyorum." İmam daha sonra Sufyan'ın kalın elbisesini kenara itti ve altındaki yumuşak ve latif elbiseyi dışarı çıkardı ve şöyle buyurdu: "Sen de bu kaba elbiseyi insanlar için giyinmişsin ve altındaki elbiseyi ise kendi nefsini sevindirmek için." [1]

3552. Bölüm
Sarık

18093. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Sarıklar Arapların tacıdır."[2]

18094. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah Resulü (s. a.a) kendi eliyle Ali'nin (a.s) bağına sarığı taktı ve köşesini önünden saldı, başının arkasından da dört parmak kısalttı ve, "Arkanı dön" diye buyurdu. Ali (a.s) arkasını döndü. Peygamber, "Yüzünü bana dön" diye buyurdu. Ali (a.s) yüzünü Peygambere çevirdi ve Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: "Meleklerin tacları işte böyledir."[3]

18095. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bedir günü melekler, arkasından kuyruğu salıverilen beyaz sarıklar takmışlardı."[4]

18096. *Cabir şöyle diyor:* "Allah resulü (s.a.a) Mekke'nin fethedildiği

[1] el-Kafi, 6/442/8
[2] a. g. e. s. 461/5; Kenz'ul-Ummal, 41132
[3] a. g. e. s. 461/4
[4] a. g. e. h. 3

gün başında siyah sarık olduğu halde Mekke'ye girdi."[1]

18097. *Amr bin Haris babasından naklen şöyle diyor:* "Resulullah (s.a.a.) başında siyah sarık olduğu ve bir ucunu iki omuzun arasına saldığı bir halde minberde konuşurken gördüm."[2]

18098. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Güler yüz ve sarıkla camilere giriniz zira sarıklar Müslümanların taclarıdır."[3]

18099. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Sarıklar müminin vakar sebebi ve Arapların izzetidir. O halde Araplar sarıklarını kenara bırakınca izzetlerini kenara bırakmış (terk etmiş) olurlar."[4]

18100. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah Huneyn ve Bedir savaşında başlarında bu sarıklar bulunan meleklerle yardım etti. Sarık küfür ve imanın arasında engeldir."[5]

18101. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bizimle müşriklerin farkı takkenin üzerine giyilen sarıktır."[6]

18102. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ümmetim takkenin üzerine sarık sardıkları müddetçe sürekli fıtrat (tevhid) dini üzere olacaktır."[7]

18103. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Gündüz başını örtmek alimliğin nişanesidir, gece başını örtmek ise şüphe uyandırıcıdır."[8]

3553. Bölüm
Yasak Elbiseler

<u>Kur'an:</u>

"Bunlar, Adn cennetlerine girerler. Orada altın bilezikler ve incilerle süslenirler, oradaki elbiseleri de ipektir."[9]

"İnce ipekten ve parlak atlastan

[1] Sünen-i Ebi Davud, 4076
[2] a. g. e. 4077
[3] Kenz'ul-Ummal, 41113
[4] a. g. e. 41147
[5] a. g. e. 41141
[6] a. g. e. 41142
[7] a. g. e. 41148
[8] a. g. e. 41144
[9] Fatır suresi, 33. Bölüm

giyinerek karşılıklı otururlar."[1]

bak. Kehf suresi, 31. ayet; hac suresi, 23. ayet

18104. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Eğer süs ve cennet ipeğini seviyorsanız onu dünyada giymeyiniz."[2]

18105. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim dünyada ipek giyerse ahirette onu giyemez."[3]

18106. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim Allah'ın günlerine ümit bağlarsa ipek kullanmaz."[4]

18107. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İpek giyinmek ve altın takmak ümmetimin erkekleri için haram ve kadınları için helal kılınmıştır."[5]

18108. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Erkek savaş dışında ipek ve diba (renkli bir tür ipek elbise) giymemelidir."[6]

18109. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kalın ve kaba elbise giyiniz zira ince elbise giyenin dini de ince olur (zayıflar) ."[7]

18110. *Aişe şöyle diyor:* "Ebu Bekir'in kızı Esma üzerinde ince bir elbise olduğu halde Allah Resulünün yanına vardı Allah resulü ondan yüz çevirerek şöyle buyurdu: "Ey Esma! Kadının adet çağına erişince artık bedeninden (yüzüne ve avuçlarına işaret ederek) bunlar dışında görülmesi doğru değildir."[8]

18111. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim insanlar kendisine baksın diye bir elbise giyerse Allah o elbiseyi bedeninden çıkarmadıkça ona asla nazar etmez."[9]

18112. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim insanlar kendisine baksın diye bir elbise giyerse Allah o elbiseyi bedeninden çıkarıncaya kadar ona bakmaz."[10]

18113. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim meşhur (göz alıcı)

[1] Duhan suresi, 53. ayet
[2] Kenz'ul-Ummal, 41209
[3] et-Terğib ve't-Terhib, 3/96/3
[4] a. g. e. s. 97/10
[5] Kenz'ul-Ummal, 41210
[6] el-Kafi, 6/453/1
[7] Bihar, 83/184/13
[8] et-Terğib ve't-Terhib, 3/95/3
[9] Kenz'ul-Ummal, 41203
[10] a. g. e. 41200

elbiseler giyerse Allah kıyamet günü ondan yüz çevirir."[1]

bak. el-Kibr, 3435. Bölüm; 17246. Hadis

[1] a. g. e. 41202

471. Konu

el-Lecac
İnatçılık

☛ *Bihar, 71/338, 83. Bölüm, Terk'ul-Lecacet*

3554. Bölüm
İnatçılık

18114. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İyilik adettir, kötülük ise inattır."[1]

18115. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnat, insanın görüşünü gevşetir."[2]

18116. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçı kimsenin görüşü ve yoktur."[3]

18117. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılık düşünceyi yok eder."[4]

18118. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçı kimsenin tedbiri yoktur."[5]

18119. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılık kötülüğün tohumudur."[6]

18120. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılık nefsi kötüler."[7]

18121. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılık savaşlara neden olur ve kalpleri kin ile doldurur."[8]

18122. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılık savaşlara neden olur."[9]

18123. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kınanmış inatçılık hasletinden sakın. Zira ki inatçılık savaş ateşlerini alevlendirir."[10]

18124. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılık dünya ve ahirette en çok zarar verici şeydir."[11]

18125. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılık insanın asla ihtiyaç duymadığı bir şeyi vücuda getirir."[12]

18126. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılık bineğine binmek, insanı bela ve sıkıntılara maruz bırakır."[13]

---

[1] Sünen-i Ebi Mace, 221
[2] Nehc'ül-Belağa, 179. hikmet
[3] Gurer'ul-Hikem, 887
[4] a. g. e. 1078
[5] a. g. e. 7478
[6] a. g. e. 359
[7] a. g. e. 375
[8] a. g. e. 1718
[9] a. g. e. 406
[10] a. g. e. 2674
[11] a. g. e. 2173
[12] a. g. e. 1542
[13] a. g. e. 5389

18127. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılık merkebinin seni helak etmesinden sakın."[1]

18128. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılık merkebinin huysuzluk ederek seni helak olmaya doğru götürmesinden sakın."[2]

18129. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılıktan daha inat bir binek yoktur."[3]

18130. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılıktan sakın ki seni yüzüstü düşürmesinden kurtulmuş olasın."[4]

18131. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılık bineği binicisini yüz üstü yere serer."[5]

18132. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kınamada aşırı gitmek inatçılık ateşini alevlendirir."[6]

18133. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılıktan sakın zira ki inatçılığın başlangıcı cehalet, sonu ise pişmanlıktır."[7]

18134. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Huyların en iyisi inatçılıktan en uzak olanıdır."[8]

18135. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kötülüklerin toplamı inatçılık ve çok çekişmektir."[9]

18136. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kim de inadında direnir ve sapıklığında kalırsa ahdini bozan biri sayılır. Allah onun kalbini perdesiyle örter, kötülük değirmeni, başında devamlı döner."[10]

18137. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zamanı gelmeden işlerde acele etmekten, zamanı geldiğinde işler hususunda ağır davranmaktan, işler belirsiz olduğunda inatlaşmaktan, işler açık olduğu halde gevşeklik etmekten sakın. O halde

---

[1] Bihar, 77/208/1
[2] Nehc'ül-Belağa, 31. mektup
[3] Gurer'ul-Hikem, 10737
[4] Bihar, 78/10/68
[5] Gurer'ul-Hikem, 1710
[6] Bihar, 77/212/1
[7] Tuhef'ul-Ukul, 14
[8] Gurer'ul-Hikem, 4975
[9] a. g. e. 4795
[10] Nehc'ül-Belağa, 58. mektup

her şeyi yerli yerine koy."[1]

18138. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnatçılığın meyvesi helak olmaktır."[2]

[1] a. g. e. 53

[2] Gurer'ul-Hikem, 4596

472. Konu

el-lihye
Sakal

- *Bihar, 76/109, 13. Bölüm; el-Lihye ve'ş-Şarib*
- *Vesail'uş-Şia, 1/422, 67. Bölüm; Adem-u Cevaz'il-Hulk'ul-Lihye*
- *Sahih-i Müslim, 1/221, 16. Bölüm; Hisal'ul-Fıtrat*

3555. Bölüm
Sakal

18139. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bıyıklarınızı kısaltın, sakallarınızı uzatın ve kendinizi Yahudilere benzetmeyin."[1]

18140. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mecusiler sakallarını kesiyor, bıyıklarını bırakıyorlardı. Biz ise bıyıklarımızı keser sakallarımızı uzatınız. Bu yaratılışa da uygun bir şeydir."[2]

18141. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bıyıkları kökünden kazıyın ve sakalları uzun bırakın."[3]

18142. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Müşriklerin aksine olun. Bıyıklarınızı dipten kesin ve sakallarınızı uzun bırakın."[4]

[1] Bihar, 76/112/14
[2] a. g. e.
[3] Sahih-i Müslim, 259
[4] a. g. e.

473. Konu

el-Lisan
Dil

☛ *el-Müheccet'ül-Beyza, 5/190-288; Kitab'ul-Afat'il-Lisan*

---

bak.

☛ *303. konu, es-Semet; 466. konu, el-Kelam; 46. konu, el-Belagat; en-Nifak, 3936 ve 3937. Bölümler; es-Sıdk, 2195. Bölüm*

3556. Bölüm
Dil

18143. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eğer dil olmasaydı insan tecessüm etmiş bir şekil veya salıverilmiş hayvandan başka bir şey olmazdı."[1]

18144. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dil, cahilliğin kefesini hafiflettiği ve akıllılığın kefesini ağırlaştırdığı bir terazidir."[2]

18145. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dil, insanın terazisidir."[3]

18146. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Biliniz ki dil insanın bedeninin bir parçasıdır. O halde herkim çekinirse, söz ona yardımcı olmaz ve açıldığında ise konuşmak, kendisine fırsat vermez."[4]

18147. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanları çekmek için dilden daha etkili bir şey yoktur ve nefis için şeytandan daha kandırıcı bir şey yoktur."[5]

18148. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın kalbi dili, aklı ise dinidir."[6]

3557. Bölüm
İnsan Dilinin Altında Gizlidir

18149. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tanınmanız için konuşun; çünkü insan, dilinin altında gizlidir."[7]

18150. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsan, dilinin altında gizlidir."[8]

18151. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dört söz söyledim, Allah da kendi kitabında onları tasdik etti. Ben şöyle dedim: "İnsan dilinin altında gizlidir ve konuşunca aşikar olur." Allah-u Teala da şu ayeti nazil buyurdu: **"Şüphesiz onları**

---

[1] Gurer'ul-Hikem, 9644
[2] Tuhef'ul-Ukul, 207
[3] Gurer'ul-Hikem, 1282
[4] Nehc'ül-Belağa, 233. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 13/12
[5] Gurer'ul-Hikem, 9699
[6] Bihar, 78/56/119
[7] Nehc'ül-Belağa, 392. hikmet
[8] a. g. e. 148

seslerinin tonundan tanırsın…"[1]

18152. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsan bir şeyi dilinin altında saklı tutarsa mutlaka (bu sakladığı şey) dil sürçmelerinde ve yüz hatlarında ortaya çıkmıştır."[2]

18153. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın sözü aklının ölçüsüdür."[3]

18154. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dil kalbin tercümanıdır."[4]

18155. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dil insanın içinde gizli tuttuklarını dile getirir."[5]

18156. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın diliyle söyledikleri aklının delili sayılır."[6]

18157. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Senin dilin aklının tercümanıdır."[7]

18158. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yolunu bilmediğin ve hakikatini tanımadığın şey hakkında konuşmaktan sakın. Zira senin sözün aklının göstergesidir ve senin açıklaman, senin marifetini haber verir."[8]

3558. Bölüm Dil Vesilesiyle Ortaya Çıkan Hasletler

18159. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanda dilin aşikar kıldığı on haslet vardır. İnsanın içinden haber veren bir tanık, davaları sonuçlandıran bir hakem, kendisi vesilesiyle (sorulara) cevap veren bir konuşma, kendisi vesilesiyle sorunların ortadan kalktığı bir aracı, eşyanın kendisiyle tanındığı bir nitelendirici, iyiliği emredici, kötülükten alıkoyan bir öğütçü, hüzünleri teskin eden bir teselli verici, kendisiyle kinlerin

[1] Bihar, 71/283/33
[2] Nehc'ül-Belağa, 26. hikmet
[3] Gurer'ul-Hikem, 7234
[4] a. g. e. 262
[5] a. g. e. 1376
[6] a. g. e. 10957
[7] Bihar, 77/231/2
[8] Gurer'ul-Hikem, 2735

ortadan kalktığı bir hazır ve kulakların kendisiyle lezzet aldığı bir sevgili."[1]

3559. Bölüm Erkeğin Güzelliği Dilinin Akıcılığındandır

18160. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Güzellik dildedir."[2]

18161. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Erkeğin güzelliği dilindedir."[3]

18162. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Güzellik dilde kemal ise akıldadır."[4]

18163. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kadının sureti (zahiri güzelliği) yüzünde, erkeğin sureti (zahiri güzelliği) ise sözündedir."[5]

18164. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Erkeğin güzelliği dilinin akıcılığı iledir."[6]

18165. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilin akıcı oluşu en üstün varlıktır."[7]

18166. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kimin dili tatlı olursa aklı gelişir."[8]

18167. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim güzel konuşmasını bilirse kavmi onu emir edinir."[9]

bak. el-Cemal, 538. Bölüm

3560. Bölüm Dil İyilik ve Kötülüğün Anahtarıdır

18168. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Gerçekten de bu dil her iyiliğin ve kötülüğün anahtarıdır. O halde mümine altın ve gümüşünü mühürlediği gibi (ağzını kapadığı gibi) dilini de mühürlemesi yakışır."[10]

18169. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:*

[1] el-Kafi, 8/20/4; Bihar, 77/283
[2] Bihar, 77/141/24
[3] Kenz'ul-Ummal, 5164
[4] Bihar, 78/80/64
[5] a. g. e. 71/293/63
[6] Kenz'ul-Ummal, 28775
[7] Cami'ul-Ahbar, 247/631
[8] Bihar, 78/278/113
[9] a. g. e. 71/293/63
[10] Tuhef'ul-Ukul, 298

"Ebuzer şöyle diyordu: "Ey ilim arayan kimse! Şüphesiz ki bu dil iyilik ve kötülüğün anahtarıdır. O halde altın ve gümüşlerini mühürlediğin gibi dilini de mühürle."[1]

3561. Bölüm Dilin İmanın Doğruluğundaki Rolü

18170. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kulun kalbi doğrulmadıkça imanı asla doğrulmaz ve dili doğrulmadıkça da kalbi asla doğrulmaz."[2]

18171. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Resulullah (s.a.a) "Bir kulun dili doğrulmadıkça kalbi, kalbi doğrulmadıkça imanı doğrulmaz." buyurmuştur. Kim Müslümanların kanlarından ve mallarından eli temiz ve haysiyetlerinden dili salim olarak yüce Allah'a ulaşabilirse, bunu yapsın."[3]

18172. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsan sabahlayınca bütün organları dilden yetinmesini ister. Yani şöyle der: "Bizim hakkımızda Allah'tan kork. Zira eğer sen doğrulursan biz de doğruluruz ve eğer sen eğrilirsen biz de eğriliriz."[4]

18173. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsan sabahlayınca bütün organları dili karşısında yalvarıp yakarıp şöyle derler: Bizim hakkımızda Allah'tan kork. Zira biz sana bağlıyız. Eğer sen doğru olursan biz de doğru oluruz ve eğer sen eğri olursan biz de eğri oluruz."[5]

bak. 3568. Bölüm, 18215. Hadis

[1] el-Kafi, 2/114/10

[2] Kenz'ul-Ummal, 24925

[3] Nehc'ül-Belağa, 176. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 10/28

[4] el-Müheccet'ül-Beyza, 5/193

[5] Sahih-i Tirmizi, 2407

3562. Bölüm
Akıllı İnsanın Dili Kalbinin Ötesindedir

18174. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Akıllı insanın dili kalbinin ötesindedir, cahilin dili ise ölümünün anahtarıdır."[1]

18175. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Akıllının dili, kalbinin arkasındadır; ahmağın kalbi ise dilinin arkasındadır."[2]

18176. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ahmak insanın kalbi ağzında, hikmet sahibi kimsenin ağzı ise kalbindedir."[3]

18177. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mü'minin dili, kalbinin arkasında; münafığın kalbi ise dilinin arkasındadır. Mümin, bir söz söylemek istediğinde kendi kendine düşünür, hayırsa söyler, şer ise vazgeçer. Münafık ise, kendisine ne getireceğini, ne götüreceğini düşünmeden diline geleni söyler."[4]

18178. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz ki müminin dili kalbinin ötesindedir. Mümin bir şeyi dile getirmek istediğinde, önce kalbiyle onu düşünür, sonra diliyle ifade eder. Şüphesiz münafığın dili ise kalbinin önündedir. Bir şeye himmet edince diliyle ifade eder ve kalbiyle asla düşünmez."[5]

3563. Bölüm
Dilin Hakkı

18179. *İmam Zeyn'ül-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilin hakkı onu kötü söylemekten münezzeh kılmak, iyiliğe alıştırmak, fazla konuşmaları terk etmek, insanlara iyilik etmek ve onlar hakkında güzel şeyler söylemektir."[6]

bak. el-Kelam, 3531. Bölüm

---

[1] Gurer'ul-Hikem, 7610-7611
[2] Nehc'ül-Belağa, 40. hikmet
[3] Bihar, 78/374/21
[4] Nehc'ül-Belağa, 176. hutbe
[5] el-Müheccet'ül-Beyza, 5/195
[6] Bihar, 71/286/41

3564. Bölüm
İnsanın Esenliği Dilini Korumadadır

18180. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın selameti dilini korumasındadır."[1]

18181. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dili korumak ve iyilikte bulunmak insanın en üstün faziletlerindendir."[2]

18182. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim dilini korursa Allah da ayıplarını örter."[3]

18183. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim dilini korursa kendisini yüceltmiş olur."[4]

18184. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Müminin kurtuluşu dilini korumasındadır."[5]

18185. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Dilini korumadığı müddetçe hiç kimse günahtan güvende değildir."[6]

18186. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın rahatlığı dilini tutuklamasındadır."[7]

18187. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dili korumak imandandır."[8]

18188. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Dilini korumayan kimse amel etmemiştir."[9]

18189. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsan için dilini korumaktan ve ihsanda bulunmaktan daha faydalı bir şey yoktur."[10]

bak. el-Huzn, 818. Bölüm; 3786. Hadis; Vesail'uş Şia, 8/532, 119. Bölüm;

3565. Bölüm
Dilin Sürçmesi

18190. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilin sürçmesi mızrağın isabet etmesinden daha etkilidir."[11]

---

[1] a. g. e. h. 42
[2] Gurer'ul-Hikem, 4899
[3] Bihar, 71/283/36
[4] Gurer'ul-Hikem, 8005
[5] Bihar, 71/283/36
[6] Tuhef'ul-Ukul, 298
[7] Bihar, 71/286/42
[8] Gurer'ul-Hikem, 9277
[9] Bihar, 77/85/3
[10] Gurer'ul-Hikem, 10860
[11] a. g. e. 5451

18191. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilin sürçmesi mızrak yarasından daha kötüdür."[1]

18192. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilin sürçmesi insanı helak eder."[2]

18193. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilin sürçmesi en şiddetli yok oluştur."[3]

18194. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Başını dilinin sürçmesinden koru ve dilini sağlam görüşlülük, sakınmak ve akılla dizginle."[4]

18195. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın ayağı sürçerse, toprağa bürünür, ama dili sürçerse başı kesilir."[5]

18196. *İmam Ali (a.s) bir duasında şöyle buyurmuştur:* "Allah'ım! Gözlerimin işaretlerini, faydasız sözlerimi, kalbimin yersiz isteklerini ve dilimin sürçmelerini bağışlamanı diliyorum."[6]

3566. Bölüm
Dilin Fitnesi

18197. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Dilin fıtnesi kılıç darbesinden daha şiddetlidir."[7]

18198. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dil darbesi mızrak ucunun darbesinden daha acı verir."[8]

18199. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Burnunun havasına, (kibrine) hiddetinin sertliğine, elinin darbesine ve dilinin keskinliğine sahip ol."[9]

18200. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilin keskinliği mızrağın keskinliğinden daha keskindir."[10]

18201. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mızrağın keskinliği bedenin bağlarını koparır. Dilin keskinliği

[1] a. g. e. 5479
[2] a. g. e. 5478
[3] a. g. e. 5506
[4] Gurer'ul-Hikem, 2369
[5] Bihar, 71/293/63
[6] Nehc'ül-Belağa, 78. hutbe
[7] Bihar, 71/286/42
[8] a. g. e.
[9] Nehc'ül-Belağa, 53. mektup
[10] Gurer'ul-Hikem, 4898

ise ecel bağlarını koparır."[1]

18202. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dil darbesi mızrak darbesinden daha acı vericidir."[2]

bak. 3568. Bölüm; el-İslam, 1868. Bölüm

3567. Bölüm
Dil Tehlikesi

18203. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice diller insanın ömrünü sona erdirir."[3]

18204. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice kanları bir ağız (dil) dökmüştür."[4]

18205. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice insanı dili helak etmiştir."[5]

18206. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice nimeti bir söz ortadan kaldırmıştır. O halde altın ve gümüşünü koruduğun gibi dilini de koru."[6]

18207. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın belası dilindendir."[7]

18208. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bela dile havale edilmiştir."[8]

18209. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Dilini koru zira dili korumak kendin için verdiğin bir sadakadır."[9]

3568. Bölüm
Dilin Sürçmelerinden Sakınmak

18210. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bilki dil, serbest bıraktığın zaman ısıran, ısırgan bir köpektir."[10]

18211. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dil yırtıcıdır; serbest bırakılırsa ısırır."[11]

18212. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilden sakın. Zira dil hata etmeyen bir oktur."[12]

---

[1] a. g. e. 4897
[2] a. g. e. 6011
[3] a. g. e. 5309
[4] a. g. e. 6928
[5] a. g. e. 6929
[6] Bihar, 71/287/43
[7] Bihar, 71/286/42
[8] a. g. e.
[9] el-Kafi, 2/114/7
[10] Bihar, 71/287/43
[11] Nehc'ül-Belağa, 60. hikmet
[12] Gurer'ul-Hikem, 2578

18213. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah kulunu rezil etmek isterse dili vesilesiyle onu rezil eder."[1]

18214. *Resulullah (s.a.a) kendisini cennete sokan ve cehennem ateşinden uzak tutan şeyi soran Muaz b. Cebel'e şöyle buyurmuştur:* "…Sana bütün bunların temelini haber vereyim mi?" Ben (Muaz b. Cebel) şöyle arzettim: "Haber ver ey Allah'ın Resulü!" Resulullah (s.a.a) diline işaret etti ve şöyle buyurdu: "Bunu koru" Ben şöyle arzettim: "Ey Allah'ın Resulü! Acaba biz söylediğimiz şeyler sebebiyle sorguya çekilecek miyiz?" Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu: "Annen yasına otursun! (Allah) insanları sadece dilinin biçtiklerinden başka bir şey sebebiyle mi yüz üstü –veya, "Burnu üzere" buyurdu- ateşe atmaktadır."[2]

18215. *İmam Zeyn'ül-Abidin (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın dili her gün bir organına yaklaşır ve ona şöyle der: "Nasılsınız?" Onlar, "Eğer sen bizi kendi halimize bırakacak olursan iyiyiz" ve şöyle derler: "Allah'tan kork ve bize karışma. Sonra ona ant içirir ve şöyle derler: "Biz sadece senin vasıtanla mükafat elde ederiz ve senin vasıtanla cezalandırılırız."[3]

bak. 3561. Bölüm

3569. Bölüm
Dili Hapsetmek

18216. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın salahı dilini hapsetmesindedir."[4]

18217. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hiçbir şey dil kadar uzun müddet hapsedilmeye layık değildir."[5]

18218. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilin seni uzun ve helak edici zindana atmadan önce

[1] Bihar, 78/228/101
[2] et-Terğib ve't-Terhib, 3/528/23
[3] Bihar, 71/278/14
[4] Gurer'ul-Hikem, 5809
[5] Bihar, 71/277/11

sen onu hapset. Zira hiçbir şey hak yoldan sapan ve cevap vermeye koşan dilden daha çok uzun süre hapsedilmeye layık değildir."[1]

18219. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim dilini hapsederse pişman olmaktan güvende olur."[2]

18220. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Hiçbir kul dilini saklamadıkça imanın hakikatine erişemez."[3]

18221. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsan dilini korumalıdır. Çünkü bu dil sahibine asidir. Allah'a andolsun ben, dilini korumadıkça sakınan kula bu sakınmasının fayda verdiğini görmedim."[4]

18222. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilini koru, sözlerini sayarak konuş ki hayır dışındaki sözlerin azalsın."[5]

3570. Bölüm
Dilin Afetleri

18223. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın hatalarının çoğu dilindedir."[6]

18224. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kıyamet günü insanların en günahkarı herkesten daha çok batıl işlere dalan kimsedir."[7]

18225. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sözün afetleri vardır."[8]

bak. 51. Konu, el-Buhtan; 381, et-Ta'yir; 215, Es-Sebbe; 407, el-, Fuhş; 474, el-Lean; 398, el-Gına; 400, el-Gıybet; 225, es-Sihriyye_ 227- es-Sirr_ 268, eş-Şi'r; 457, el-Kizb; 484, el-Medh; 489, el-Mizah; 488, el-Mira'; 524, en-Nemime; 141, el-Husume; 123, el-Half; el-Kelam; 3514, 3515. Bölümler; el-Belağe, 389. Bölüm; et-Tevbe, 468. Bölüm; es-Sual (1) , 1704. Bölüm; en-Nifak, 3936.

[1] Gurer'ul-Hikem, 2437
[2] a. g. e. 8280
[3] Bihar, 71/298/71
[4] Nehc'ül-Belağa, 176. hutbe
[5] Bihar, 71/281/27
[6] el-Müheccet'ül-Beyza, 5/194
[7] a. g. e. s. 207
[8] Gurer'ul-Hikem, 7319

Bölüm; Kenz'ul Ummal, 3/836-889

3571. Bölüm
Dilin Azabı

18226. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah dile diğer organlardan hiçbirine etmediği azabı eder. Bunun üzerine dil şöyle der: "Ey Rabbim! Sen hiçbir şeye vermediğin azabı bana verdin." Ona şöyle cevap verilir: "Senden bir söz çıktı, doğu ve batıya yayıldı, bu sebeple haksız yere bir kan döküldü, bir mal yağmalandı ve haram kılınmış bir namus çiğnendi."[1]

18227. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kıyamet günü kafir dilini ardından çeker."[2]

3572. Bölüm
Birkaç Nadir Hadis

18228. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İlmin dili doğruluk, cehaletin dili ise kabalıktır."[3]

18229. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Doğru dil insan için kendisini taktir etmeyen kimseye miras bırakacağı maldan daha hayırlıdır."[4]

18230. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bilin ki Allah'ın insanlar içinde bir kişiye güzel ün (doğru dil) vermesi, teşekkür etmeyene miras bırakacağı mal vermesinden daha hayırlıdır."[5]

18231. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Suçlu, hata eden kimsenin dili kısadır."[6]

18232. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sözlerin en doğrusu hal diliyle söylenen sözdür."[7]

bak. es-Sıdk, 2195. Bölüm

---

[1] el-Kafi, 2/115/16
[2] Müsned-i İbn-i Hanbel, 2/404/5675
[3] Gurer'ul-Hikem, 7612-7613
[4] a. g. e. 7615
[5] Nehc'ül-Belağa, 120. hutbe
[6] Gurer'ul-Hikem, 7616
[7] a. g. e. 2303

474. Konu

el-La’n
Lanet

☛ *Bihar, 72/202, 106. Bölüm; Men yestehik’ul-Le’n*

☛ *Bihar, 72/208, 107. Bölüm; Le’n-u men la yestehik’ul-Le’n*

☛ *Vesail’uş-Şia, 8/613, 160. Bölüm; Tahrim’ul-Le’n-i Gayr’il-Müstahak*

☛ *Vesail’uş-Şia, 15/586, Kitab’ul-Le’n*

☛ *Kenz'ul-Ummal, 3/614, 877*

☛ *Kenz'ul-Ummal, 15/220, Kitab’ul-Le’n*

---

bak.

☛ *215. konu, es-Sıbb; 407. konu, el-Fuhş; er-Rişve, 1511. Bölüm; el-Kur’an, 3311. Bölüm*

3573. Bölüm
Lanet

18233. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümine lanet etmek onu öldürmek gibidir."[1]

18234. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz ben lanet edici olarak gönderilmedim aksine ben bir rahmet olarak gönderildim."[2]

18235. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümine lanet edici olması yakışmaz."[3]

18236. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümin lanet edici değildir."[4]

18237. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Sıddıka (dosdoğru kimseye) lanet edici olması yakışmaz."[5]

18238. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Lanet eden kimseler kıyamet günü ne şefaat ederler ve ne de tanıklık."[6]

18239. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Eğer bir şeye lanet etmemeye güç yetirebilirsen bunu yap (lanet etme) ."[7]

18240. *Resulullah (s.a.a) bindiği devesine lanet eden kimseye şöyle buyurmuştur:* "Onu bizim arkamızdan (bizden uzak) getir zira lanetin müstecap olmuştur."[8]

18241. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Devesine lanet eden kimdir? Ondan in ve lanet ettiğin hayvanı bizimle getirme. Ne kendinize lanet ediniz, ne çocuklarınıza ve ne de mallarınıza."[9]

18242. *Resulullah (s.a.a) devesine lanet eden bir kadına şöyle buyurmuştur:* "Yükünüzü o devenin sırtından aşağı indirin ve onu salıverin zira o lanet edilmiştir."[10]

18243. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Lanet lanet edici kimsenin ağzından çıkınca bakar; eğer yöneldiği şeye bir

---

[1] Kenz'ul-Ummal, 8182-8183
[2] a. g. e. 8176
[3] a. g. e. 8185
[4] a. g. e. 8178
[5] a. g. e. 8180
[6] a. g. e. 8179
[7] a. g. e. 8192
[8] a. g. e. 8195
[9] a. g. e. 8172
[10] a. g. e. 8196

yol bulabilirse ona doğru gider, aksi taktirde ağzından çıkaran kimseye geri döner."[1]

18244. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Lanet edici kimsenin ağzından lanet çıktığında kendisi ve lanet ettiği kimse arasında hareket halinde olur. Eğer (lanet edilen kimseye doğru) bir yol bulamazsa lanet eden kimseye geri döner ve o, bu lanete daha layıktır. O halde mümine lanet etmekten sakının ki bu lanet size geri döner."[2]

18245. *Şöyle rivayet edilmiştir:* "Nueyman Ensari'yi Allah Resulünün (s.a.a) yanına getiriyorlardı ve Peygamber de onu işlediği suçlar sebebiyle cezalandırıyordu.

Sonunda onu bir gün peygamberin yanına getirdiler ve peygamber ona had uyguladı. Bir şahıs ona lanet etti ve şöyle dedi: "Onu ne kadarda Allah Resulünün yanına getiriyorlar." Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: "Ona lanet etme zira o Allah ve resulünü sevmektedir."[3]

Bak. El-Hadd, 745. bölüm

18246. *Resulullah (s.a.a) kendisine, "Bana tavsiyede bulun" diye söyleyen Curmuz Huceymi'ye şöyle buyurmuştur:* "Sana lanet edici olmamanı tavsiye ederim."[4]

18247. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ne Allah'ın laneti ile beddua edin, ne Allah'ın gazabı ve ne de ateşle."[5]

3574. Bölüm
Mel'un (Lanet Edilmiş Kimsler)

Kur'an:

"Yalan söyleyerek Allah'a iftira edenden daha zalim kim vardır? İşte bunlar Rablerine götürülürler ve şahitler: "Rablerine yalan söyleyenler bunlardır" derler. Bilin ki Allah'ın lâneti haksızlık yapanlaradır."[6]

[1] a. g. e. 8169
[2] Bihar, 72/208/1
[3] el-Müheccet'ül-Beyza, 8/70
[4] Kenz'ul-Ummal, 9009
[5] a. g. e. 8187
[6] Hud suresi, 18. ayet

"Sürekli sözlerini bozdukları için onlara lânet ettik, kalplerini katılaştırdık."[1]

"Allah şüphesiz, küfredenlere lânet etmiş ve onlara çılgın alevli cehennemi hazırlamıştır."[2]

bak. Nisa suresi, 46, 47, 52, 94. ayetler; Maide suresi, 60, 78. ayetler; Barka suresi, 88, 159, 161. ayetler; Tevbe suresi, 68. ayet; Muhammed suresi, 23. ayet; Fetih suresi, 6. ayet; Nur suresi, 7. ayet; A'raf suresi, 44. ayet; Hicr suresi, 35. ayet; Sad suresi, 78. ayet

18248. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Marufu emredip kendisi terk edene, kendisi işlediği halde münkerden nehyetmeye kalkışana Allah lanet etsin!"[3]

18249. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın laneti gözleri görmeyen kimseyi yoldan saptıran kimsenin üzerine olsun."[4]

18250. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın laneti Lut kavminin yaptığı işi yapan kimsenin üzerinde olsun."[5]

18251. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* Allah'ın laneti Allah'tan başkası için hayvan kesenin üzerine olsun."[6]

18252. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın laneti kendisini babasından başkasına isnat eden kimsenin üzerine olsun."[7]

18253. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın laneti helal ediciye[8], helal edici kimseyi tutan kimseye, kendisini bağlılarından başkasına isnat eden kimseye, kendisini tanınmamış bir soya isnat eden kimseye, kadınlara benzeyen erkeklere, erkeklere

---

[1] Maide suresi 13. ayet

[2] Ahzab suresi, 64. ayet

[3] Nehc'ül-Belağa, 129. hutbe

[4] Müsned-i İbn-i Hanbel, 1/662/2817

[5] a. g. e.

[6] a. g. e.

[7] a. g. e. 6/206/17679

[8] Helal ediciden maksat üç defa boşadığı ve kendisine haram olan eşinin yeniden kendisine helal olması için evlenip ilişkiye girip daha sonra da boşayan kimseye denir.

benzeyen kadınlara, İslam'da bir şey ortaya çıkaran (adam öldüren veya bidat çıkaran kimseye) veya bir olay çıkarana (katile veya bidat ehline) sığınak veren kimseye, katilinden başkasını öldüren kimseye, kendisini vurmayan kimseyi vurana ve anne ve babasına lanet eden kimsenin üzerine olsun. Kendisine şöyle arzedildi. "Ey Alalh'ın Resulü! Anne babasına lenet eden bir kimse bulunabilir mi?" Peygamber şöyle buyurdu: "Evet, insanların anne babasına lanet eder, onlarda buna karşılık olarak onun anne babasına lanet eder."[1]

18254. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın laneti rüşvet veren, rüşbet alan ve ikisi arasında vasıta olan kimsenin üzerine olsun." [2]

18255. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yahudi din adamları ve Hiristiyan Ruhbanlar iyiliği emredip kötülükten sakındırma işini terk edince Allah da peygamberlerinin diliyle onlara lanet etti ve böylece bela hepsini çepeçevre kuşattı." [3]

18256. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şu üç kimseye Allah lanet etmiştir: anne babasına itinasızlık eden kimseye, karı kocanın aralarını ayırarak karısıyla evlenmek için eşler arasında laf taşıyan kimseye ve birbirine düşman olsunlar diye müminler arasında laf taşıyan kimseye." [4]

18257. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz ben yedi gruba lanet ettim. Allah ve duası müstecap olan her peygamber de benden önce onlara lanet etmiştir. Kendisine şöyle arzedildi: Onlar kimdir ey Allah'ın Resulü)" peygamber şöyle buyurdu: Allah'ın kitabına ekleme yapan, Allah'ın taktirini

[1] A.g.e. 6/206/17679
[2] el-Kafi, 8/71/27
[3] Bihar, 104/274/11
[4] et-Terğib ve't-Terhib, 3/231/22

yalanlayan, sünnetime muhalefet eden, Ehl-i Beyt'im hakkında Allah'ın haram kıldığını helal kılan, Allah'ın hor kıldığı kimseyi aziz kılmak ve Allah'ın izzet bağışladığı kimseyi zelil kılmak için devleti zorla ele geçiren, Müslümanların beytülmalını kendisine helal kılıp onu tekeline geçiren ve aziz ve celil olan Allah'ın helal kıldığı şeyi haram kılan kimse."[1]

18258. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ben ve duası müstecap olan her Peygamber yedi kişiye lanet ettik: "Allah'ın kitabına ilavede bulunan, Allah'ın taktirine iman etmeyen, Allah'ın haramını helal sayan, Ehl-i Beyt'im hakkında Allah'ın haram kıldığı şeyi helal sayan, sünnetimi terk eden, fey'i (beytülmali) tekeline geçiren, Allah'ın zelil kıldığını aziz kılmak ve Allah'ın izzet bağışladığı kimseyi hor kılmak için zorla hükümeti elde eden ve kudretinde zorbalıkta bulunan kimseye."[2]

18259. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şu altı gruba, Allah ve duası müstecap olan her peygamber lanet etmiştir: "Allah'ın kitabına ilavede bulunan, Allah'ın taktirini yalanlayan, sünnetimi terk eden, Ehl-i Beyt'im hakkında Allah'ın haram kıldığını helal sayan, Allah'ın aziz kıldığını zelil ve zelil kıldığını aziz kılmak için zorla hakimiyet elde eden, Müslümanların beytülmalını kendisi için helal sayan ve onu kendi tekeline geçiren kimseye."[3]

18260. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Herkim bir olay yaratır veya olay çıkaran kimseye sığınak verirse Allah'ın, meleklerin ve tüm insanların laneti üzerine olsun." Kendisine şöyle arzedildi: "Ey Allah'ın Resulü! Olay çıkaran kimseden maksat

[1] Bihar, 75/339/17
[2] Kenz'ul-Ummal, 44038
[3] Bihar, 75/339/16

kimdir?" Peygamber şöyle buyurdu: "Hiçbir had söz konusu olmaksızın birini kırbaçlayan veya haksız yere birini öldüren kimsedir."[1]

18261. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah Resulü (s.a.a) namahrem bir kadının avret mahalline bakan, dini kardeşinin eşine hıyanet eden, insanlar dini anlamak için kendilerine muhtaç olduğunda onlardan rüşvet talep eden kimseye lanet etmiştir."[2]

18262. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah Resulü (s.a.a) on kişiye lanet etmiştir: "Faiz yiyen, faiz veren, faizde tanıklık eden, faizi yazan, dövme yapan kadın, güzelliği için dövme yaptıran kadın, zekat vermekten sakınan kimse, helal edici kimse, helal edici kimseyi tutan kimse! Allah Resulü ayrıca ağıt yakmaktan sakındırmıştır. Ama onlar hakkında lanet etmemiştir."[3]

18263. *Ebu Musa şöyle diyor:* "Allah Resulü (s.a.a) anne ve çocuğunu ayıran kimseye lanet etmiştir."[4]

18264. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah Resulü helal edici kimseye ve helal edici kimseyi tutan kimseye lanet etmiştir."[5]

18265. *Ebu Hureyre şöyle diyor:* "Allah Resulü (s.a.a) kadınların örtüsünü örtünen kimseye lanet etmiştir."[6]

18266. *Ayşe şöyle diyor:* "Allah Resulü (s.a.a) erkeklere benzeyen kadınlara lanet etmiştir."[7]

18267. Allah Resulü (s.a.a) Sedir ağacını kesen kimseye lanet etmiştir."[8]

18268. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mel'undur, anne babasını vuran kimse, mel'undur! Mel'undur, anne babasına isyan eden

[1] Kenz'ul-Ummal, 44336
[2] Bihar, 103/54/28
[3] Kenz'ul-Ummal, 14560
[4] Sünen-i Ebi Mace, 2250
[5] a. g. e. 1935
[6] Sünen-i Ebi Davud, 4098
[7] a. g. e. 4099
[8] a. g. e. 5241

kimse, mel'undur! Mel'undur, mescide saygı göstermeyen kimse."[1]

18269. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Müneccim mel'undur, kahin mel'undur, sihirbaz mel'undur, şarkı söyleyen kadın mel'undur, ona sığınak veren kimse mel'undur, onun kazancıyla geçinen kimse mel'undur."[2]

18270. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şu üç şeyi yapan kimse mel'undur, mel'undur! İnsanların oturduğu gölgelik yerlerde def-i hacet eden, başkalarının su nöbetine engel olan ve insanların yolunu kapayan kimse."[3]

18271. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Dirhem ve dinara köle olan kimse mel'undur, mel'undur."[4]

18272. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Dirhemin kuluna lanet edilmiştir, dinarın kuluna lanet edilmiştir."[5]

3575. Bölüm Dünya ve Ahirette Lanet Edilen Kimseler

Kur'an:

"Allah'ı ve Peygamberini incitenlere, Allah dünyada da ahirette de lânet eder; onlara alçaltıcı bir azab hazırlar."[6]

"İffetli, habersiz mümin kadınlara zina isnat edenler dünya ve ahirette lânetlenmişlerdir. Onlar büyük azaba uğrayacaklardır."[7]

bak. Hud suresi, 60, 99. ayetler; Kasas suresi, 42. ayet

18273. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şu dört kimseye dünya ve ahirette lanet edilmiştir ve melekler de buna amin demişlerdir: Allah kendisini erkek yarattığı halde kadın sıfatına

[1] Kenz'ul-Fevaid, Keraceki, 1/150
[2] el-Hisal, 297/67
[3] Bihar, 104/255/10
[4] el-Hisal, 129/132
[5] Sünen-i Tirmizi, 2375
[6] Ahzab sursi, 57. ayet
[7] Nur suresi, 23. ayet

bürünen, kendisini kadınlar şekline sokan erkeğe, Allah kendisini kadın yarattığı halde erkek sıfatına bürünen ve kendisini erkek şekline sokan kadın, gözleri görmeyen kimseyi yoldan saptıran kimseye ve kadından kaçan kimseye. Zira Allah Yahya b. Zekeriyya dışında hiç kimseyi kadınlardan kaçıcı kılmamıştır."[1]

[1] Kenz'ul-Ummal, 43981

475. Konu

el-Leğv
Boş Şey

- *Bihar, 72/264, 115. Bölüm; İstima'ul-Leğv*
- *Kenz'ul-Ummal, 3/640, 880*

---

bak.

- *478. konu, el-Lehv; el-Kelam, 3514, 3515, 3516. Bölümler*

3576. Bölüm
Boş Şey

<u>Kur'an:</u>

"Onlar boş şeylerden yüz çevirirler."[1]

"Onlar yalan yere şahadet etmezler; faydasız bir şeye rastladıkları zaman yüz çevirip vakarla geçerler."[2]

18274. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İçinde Allah'ın zikrinin olmadığı her söz boş sözdür."[3]

18275. *İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala'nın, "***boş şeylerden yüz çevirenler"** *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Yani senin hakkında doğru olmayan şeyler uyduran veya sana sende olmayan bir şeyi sana isnat eden ve böylece senin de Allah için kendisinden yüz çevirdiğin kimse."[4]

Başka bir rivayette ise şöyle yer almıştır: "Şüphesiz boş şeylerden maksat, şarkı söylemek ve gaflete düşürücü boş şeylerdir."

18276. *Tefsir-i Kumi'de, "***Yüce cennette boş söz işitmezler***" ayetinin tefsirinde şöyle yer almıştır:* "Boş şeylerden maksat, boş şaka ve yalandır."[5]

18277. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların en değerlisi faydalı olmayan şeyleri terk eden kimsedir."[6]

18278. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın kendisini ilgilendirmeyen şeyleri terk etmesi İslam'ının güzelliğindendir."[7]

18279. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Canın rahatlığı, kendisini ilgilendirmeyen şeyleri terk etmesindedir."[8]

18280. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hak ile amel et ve sana bu yolda ulaşan şeylere itina

---

[1] Mu'minun suresi, 3. ayet
[2] Furkan suresi, 72. ayet
[3] Bihar, 78/92/101
[4] Mecme'ul-Beyan, 7/157
[5] Tefsir-i Kummi, 2/418
[6] Emali'es-Seduk, 28/4
[7] Kurb'ul-Esnad, 67/214
[8] Bihar, 74/167/32

gösterme ve boş şeylerden uzak dur."[1]

18281. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş şeylerle uğraşmaktan sakın, aksi taktirde hor ve hakir düşersin."[2]

18282. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Boş şeyleri terk etmek, sakınmanın süsüdür."[3]

18283. *Resulullah (s.a.a) bir duasında şöyle buyurmuştur:* "Allah'ım! bana merhamet et ki hayatta olduğum müddetçe günahları terk edeyim ve bana merhamet buyur ki faydasız olan şey uğruna zahmete düşmeyeyim."[4]

18284. *İdris (a.s) bir duasında şöyle buyurmuştur:* "Ey Allah'ım! Kalbimi sana doğru azık edinmeyeceğim ve seninle görüştüğüm gün kendisinden faydalanmayacağım helal veya haram her şeyden uzak kıl."[5]

18285. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Faydalı olan bir şeyi terk etmekle kendini faydasız olan bir şeye maruz bırakma."[6]

18286. *İmam Ali (a.s) Abdullah bin Abbas'a yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* "Allah'a hamd ve Peygambere selamdan sonra…Seni ilgilendiren (faydalı) şeyi talep et, seni ilgilendirmeyen (faydalı olmayan) şeyleri ise terket. Zira seni ilgilendirmeyen şeyleri terk etmek, seni ilgilendiren (faydalı) şeylere ulaşmaktır."[7]

18287. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim kendisini ilgilendirmeyen boş şeylerle meşgul olursa kendisini ilgilendiren işleri kaybeder."[8]

18288. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim kendisini ilgilendiren şeyleri terk ederse kendisini ilgilendirmeyen şeylere düçar olur."[9]

---

[1] el-İhtisas, 230
[2] Bihar, 78/204/42
[3] Cami'ul-Ahbar, 337/947
[4] Bihar, 92/294/6
[5] Bihar, 98/99/2
[6] a. g. e. 78/7/59
[7] Tuhef'ul-Ukul, 218
[8] Gurer'ul-Hikem, 8520
[9] Gurer'ul-Hikem, 8689

18289. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her ne kadar oyun (ve şaka) üzere söylesen de veya onu faydasız ve maksatsız saysan da asla nefsine uygun bir söz söyleme. Zira nice şaka özgür insanı senden uzak düşürür ve nice boş söz sana doğru kötülüğü çeker."[1]

18290. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Boş işlere dalmakla ateş alevlerini yüzlerinize doğru alevlendirmeyin."[2]

18291. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice boş söz ve amel ardından bir kötülük getirir."[3]

18292. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nefsin ölümden sonra kendisiyle birlikte olmayacağı şeylere koyulması, görüşün gevşekliğindendir."[4]

18293. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş iş ve sözleri terk edin ki beyinsiz kimseler sizden uzak dursun."[5]

18294. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim ayrıntılara yönelirse, istenilen asıl hedefini kaybeder."[6]

18295. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim kendisi için zaruri olmayan bir şeye yönelirse, kendisi için faydalı olan şeyi kaybeder."[7]

18296. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim önemli olmayan şeye yönelirse, daha önemli olan şeyi kaybeder."[8]

18297. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim zaruri olmayan şeyle meşgul olursa, kendisine zaruri olan şeyi zayi eder."[9]

18298. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sakın insanlar seni kendinden gafil kılmasın. Zira bunun sonucu onlara değil sana ulaşır. Gününü boş şeylerle geçirme. Zira yaptığın her şeyi kaydeden biri

[1] a. g. e. 10270
[2] Tenbih'ul-Havatir, 2/116
[3] Gurer'ul-Hikem, 5290
[4] a. g. e. 1982
[5] Bihar, 78/53/89
[6] Gurer'ul-Hikem, 8633
[7] a. g. e. 8765
[8] a. g. e. 8607
[9] a. g. e. 8528

seninle birlikte bulunmaktadır."[1]

Tefsir

"Onlar boş şeylerden yüz çevirirler" *ayetinde geçen boş işten maksat faydası olmayan iş demektir. Boş iş göreceli bir şeydir. Zira bir işe oranla boş sayılan herhangi bir şey başka bir işe oranla faydalı olabilir.*

Din açısından boş şeyden maksat bir şekilde ahiretle sonuçlanmayan, dünya işlerinde hiçbir faydası bulunmayan mübah işlerdir. Örneğin Allah'a itaat ve ibadet için kendisinden yardım alınan yemek ve içmek bir anlamda yeme ve şehveti amacıyla da yerine getirilebilir. Neticede eğer bir işin ne dünyaya ne de ahirete faydası olmazsa o iş boş iştir. Daha dikkatli bir bakışla söyleyecek olursak, boş iş, farz ve müstahap işlerin dışında kalan işlerdir.

Münezzeh olan Allah müminleri boş işleri mutlak bir şekilde terk etmekle sıfatlandırmamıştır. Çünkü insan sürçmeye ve hataya maruzdur. İnsanoğlu büyük günahlardan sakındığı taktirde Allah diğer günahlarını bağışlar. Nitekim Allah şöyle buyurmuştur: **"Size yasak edilen büyük günahlardan kaçınırsanız, kötülüklerinizi örter ve sizi şerefli bir yere yerleştiririz. "**[2]

Aksine onları boş işlerden yüz çevirmekle nitelendirmiştir, mutlak bir şekilde terk etmekle değil! Yüz çevirmek, insanı bir işle meşgul olmaya çağıran bir işin varlığının gereğidir. Ama insan, itinasızlık ve önemsememek sebebiyle o işten yüz çevirmekte ve başka bir işe yönelmektedir. Bu yüz çevirmenin gereği de insanın kendisini boş şerafet ve keramete aykırı işlere koyulmaktan daha üstün ve yüce bilmesi, büyük ve yüce hedeflere yönelmesidir.

Gerçek iman da insanı buna davet etmektedir. Zira iman azamet, yücelik, izzet kaynağı, mecd ve değer ile ilgilidir. İman sıfatına sahip olan kimse ebedi saadet dolu hayatından başkasına önem vermez ve sadece hakkın

[1] Bihar, 71/181/37

[2] Nisa suresi, 31. ayet

azametini kabul ettiği şeyleri büyük kabul eder ve aşağılık ve cahil kimselerin önem verdiği işlere önem vermez. **"Eğer cahiller ona hitap edecek olursa, onlara yumuşaklıkla cevap verir. Boş işlerin yanından geçince, yücelikle geçerler."**[1]

Buradan da anlaşıldığı üzere müminlerin boş işlerden yüz çevirmesiyle nitelendirilmesi, onların himmet büyüklüğü ve şahsiyet yüceliklerinden kinayedir."[2]

[1] Furkan suresi, 63

[2] Tefsir'ul-Mizan, 15/9

476. Konu

el-Lukata Bulunmuş Eşya

☛ *Vesail'uş-Şia, 17/347, Kitab'ul-Lukte*

3577. Bölüm
Bulunmuş Eşya

18299. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kaybolmuş bir şeyi sapıklardan başkası yemez."[1]

18300. *İmam Sadık (a.s) bulunmuş şey hakkında şöyle buyurmuştur:* "Ona el vurma. Eğer insanlar buldukları şeylere el sürmeselerdi sahibi gelir ve onu alırdı."[2]

18301. *İmam Ali (a.s) bulunmuş bir şey hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Onu ilan etmeli, eğer sahibi bulunursa ona vermelidir. Eğer gelmezse bir yıl tutmalıdır. Bu müddet boyunca sahibi veya onu isteyen kimse gelmezse, onu sadaka vermelidir. Eğer o şeyi sadaka verdikten sonra sahibi bulunur ve isterse, yanında bulunan şeyin bedelini sahibine ödemelidir. Bu taktirde sadaka verdiği malın sevabı kendisine aittir."[3]

bak. Vesail'uş Şia, 17/349, 2. Bölüm

[1] et-Tehzib, 6/396/1193
[2] a. g. e. s. 390/1166
[3] a. g. e. s. 389/1164

477. Konu

el-Lika
Görüşmek

Münezzeh ve Yüce Allah İle (Görüşmek)

☛ *Bihar, 6/124, 4. Bölüm; Hubb-u Lika'ullah-i Subhaneh*

☛ *Kenz'ul-Ummal, 14/437, Ruyet'ullahi Subhaneh*

☛ *el-Müheccet'ül-Beyza, 8/3-101, Kitab'ul-Muhabbet ve'ş-Şevk ve'r-Rıza ve'l-Üns*

---

bak.

☛ *435. konu, el-Mukarrebun*

☛ *el-Üns, 310. Bölüm; el-Bela, 408. Bölüm; es-Sevab, 472. Bölüm; el-Muhabbet (2) , 671. Bölüm; el-Marifet (2) , 2634-2638. Bölümler; el-Kalb, 3390, 3391. Bölümler*

3578. Bölüm
Görüşme Şevki

Kur'an:

"Ey Mûsa! Seni milletinden daha çabuk gelmeye sevk eden nedir?" dedik. "Mûsa: "Onlar ardımdadır, Rabbim! Hoşnut olman için sana acele geldim" dedi."[1]

18302. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şevk yakin sahiplerinin huyudur."[2]

18303. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şevk ariflerin halis dostudur."[3]

18304. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Marifet benim sermayem, akıl benim dinimin kökü, sevgi benim eşyam, şevk benim bineğim ve aziz ve celil olan Allah'ı zikretmek benim dostumdur."[4]

18305. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Aziz ve celil olan Allah üç gün üç gece zarfında Musa bin İmran (a.s) ile yüzyirmi dört bin kelime münacatta bulundu. Bu süre boyunca Musa (a.s) hiçbir şey yemedi ve içmedi. İsrailoğullarına dönüp onların sözünü işitince onlardan nefret etti. Bunun sebebi ise kulağında aziz ve celil olan Allah ile görüşme tatlılığının varlığı idi."[5]

18306. *Resulullah (s.a.a) bir duasında şöyle buyurmuştur:* "Allahım! Senden kazana hoşnutluk, ölümden sonra güzel hayat, yüzüne bakmanın lezzetini, seni görmenin ve görüşmenin şevkini dilerim."[6]

18307. *Ebu Derda, Ka'bul Ahbar'a şöyle dedi:* "Bana Tevrat'ın en özel ayetini haber ver: "Ka'bul Ahbar şöyle dedi: "Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: "İyiler benimle görüşmeye büyük bir iştiyak duyarlar ama benim onlarla görüşme

---

[1] Ta-Ha suresi, 83-84. ayetler
[2] Gurer'ul-Hikem, 663
[3] a. g. e. 855
[4] el-Müheccet'ül-Beyza, 8/101
[5] el-Hisal, 642/20
[6] Mekarim'ul-Ahlak, 2/31/2069

şevkim daha çoktur." Ka'bul Ahbar şöyle dedi: "Bu ayetin kenarında ise şöyle yazmıştır: "Her kim beni ararsa beni bulur ve her kim de başkasını ararsa beni bulamaz."

Ebu Derda şöyle diyor: "Şahadet ederim ki Allah resulünün (s.a.a) de bunu aynı şekilde ifade ettiğine tanıklık ederim."[1]

18308. *Davud'un (a.s) haberlerinde aziz ve celil olan Allah'ın kendisine şöyle vahyettiği yer almıştır:* "Ey Davud! Daha ne zamana kadar cenneti hatırlayacak ve bana olan şevki benden dilemeyeceksin." Davud şöyle arzetti: "Ey Rabbim! Sana iştiyak duyanlar kimlerdir?" Allah şöyle buyurdu: "Bana müştak olanlar kendilerini her türlü bulanıklıktan arıttığım, uyanıklıkla kendilerini uyandırdığım ve kalplerinde içinden bana baktıkları bir pencere açtığım kimselerdir."[2]

18309. *Hakeza Davud'un haberlerinde aziz ve celil olan Allah'ın kendisine şöyle vahyettiği yer almıştır:* "Benim muhabbetimle bana yönelen kullarıma de ki: Benimle sizin aranızdaki perdeyi kalp gözlerinizle bana bakmanız için ortadan kaldırdığım zaman yaratıklarımdan gizli kalmanızın size ne zararı olabilir ki?"[3]

18310. *Hakeza Davud'un haberlerinde aziz ve celil olan Allah'ın kendisine şöyle vahyettiği yer almıştır:* "Kalp gözünle bana bak, başındaki gözlerinle akıllarını beni görmekten örttüğüm kimselere bakma."[4]

18311. *İmam Ali (a.s) Muaviye'ye yazdığı bir mektubunda şöyle buyurmuştur:* "Muhacir ve Ensar'dan toplanmış büyük bir orduyla tez el-den üzerine geleceğim… Hepsi kefenlerini giymiş. Bu ordunun en çok sevdiği şey ise Rablerine kavuşmalarıdır."[5]

---

[1] el-Müheccet'ül-Beyza, 8/58
[2] a. g. e. s. 59
[3] a. g. e. s. 61
[4] el-Müheccet'ül-Beyza, 8/61
[5] Nehc'ül-Belağa, 28. mektup

18312. *İmam Ali (a.s) ashabını savaşa teşvik ederken şöyle buyurmuştur:* "Suya koşan susuz kimse gibi, Allah'a doğru giden kimse kimdir? Cennet, mızrakların gölgeleri altındadır. Bugün haberler açıklanır. (İman iddialarının doğru olup olmadığı belli olur.) Allah'a andolsun, ben düşmanların kendi diyarlarına kavuşmayı özlemesinden daha çok kavuşmayı özlüyor, şevk duyuyorum."[1]

18313. *İmam Ali (a.s) Mısır halkına yazdığı mektubunda şöyle buyurmuştur:* "Ben Allah'a kavuşmayı özlüyor, onun güzel karşılığını ümit ediyor, bekliyorum."[2]

18314. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim Allah'ı arzularsa arzu ve ümidinin nihayetine erişir."[3]

18315. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim münezzeh olan Allah'tan gayrisine umut bağlarsa umudu yalan (boşa) çıkar."[4]

18316. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'tan başkasını kasteden kimse zayi olur."[5]

bak. el-Meheccet'ul Beyza, 8/27

3579. Bölüm Şevkin Nedenleri

18317. *Davud'un (a.s) haberlerinde yer aldığı üzere aziz ve celil olan Allah ona şöyle vahyetmiştir:* "Ey Davud! Ben iştiyak sahiplerinin kalbini kendi hoşnutluğumdan yarattım ve onları kendi zatımın nuruyla nimetlendirdim…

Davud şöyle arzetti: "Ey Rabbim! Onlar hangi vesileyle senin nezdinde bu makama eriştiler." Allah şöyle buyurdu: "Güzel zanda bulunmak, kendini dünyadan ve dünyanın ehlinden uzak tutmak, halvet etmek ve benimle münacatta bulunmak ile

[1] a. g. e. 124. hutbe
[2] a. g. e. 62. mektup
[3] Gurer'ul-Hikem, 8820
[4] a. g. e. 8953
[5] a. g. e. 5907

ve şüphesiz bu da sadece dünya ve ehlini kenara iten, dünya ve ehlini asla anmayan, kalbini benim için boş tutan ve beni bütün yaratıklarıma tercih eden kimsenin ulaşabileceği bir makamdır. Bu durumda ben ona yönelirim. Onu kendim için kılarım, kendimle onun arasındaki örtüyü kaldırırım, böylece gözüyle bir şeyi gören kimse gibi beni görür."[1]

18318. *Hakeza Davud'un (a.s) haberlerinde şöyle yer almıştır:* "Ey Davud! Benden yüzçevirenler için nasıl beklediğimi, onları nasıl sevdiğimi, onların günahı terk edişlerine nasıl iştiyak duyduğumu bilecek olsalardı şüphesiz bana şevkten dolayı ölür, bana duydukları aşktan dolayı bedenlerinin eklemleri birbirinden ayrılırdı."[2]

18319. *Resulullah (s.a.a) bir duasında şöyle buyurmuştur:* "Ey Allahım! Bana senin sevgini, seni seven kimselerin sevgisini ve senin sevgine yaklaştıran şeyleri sevmeyi bana nasip et ve nezdinde senin sevgini (sıcak bir günde içilen) soğuk bir sudan daha sevimli kıl."[3]

18320. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Canlarınızı cennet nimetine müştak kılınız ki ölümü sevip hayata düşman olasınız."[4]

18321. *İmam Ali (a.s) kendisine, "Hangi sebeple Allah'la görüşmeyi sevdin?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Çünkü Allah'ın benim için meleklerin, elçilerin ve peygamberlerin dinini seçtiğini gördüm ve anladım ki beni böyle saygın kılan kimse beni asla unutmaz ve bu yüzden de onu görmeyi sevdim."[5]

bak. el-Mevt, 3737. Bölüm

---

[1] el-Müheccet'ül-Beyza, 8/59/61
[2] a. g. e. 8/62
[3] a. g. e. s. 5
[4] Gurer'ul-Hikem, 5779
[5] Bihar, 6/127/11

3580. Bölüm
Allah İle Görüşmeyi Seven Kimse

18322. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim Allah ile görüşmeyi severse Allah da onunla görüşmeyi sever ve her kim de Allah'la görüşmeyi sevmezse Allah da onunla görüşmeyi sevmez."[1]

18323. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim Allah ile görüşmeyi severse Allah da onunla görüşmeyi sever. Ve her kim de Allah'la görüşmeyi sevmezse Allah da onunla görüşmeyi hoş görmez."*şöyle arzettiler:* "Ey Alalh'ın Resulü! Şüphesiz biz ölümü hoş görmüyoruz."
Peygamber şöyle buyurdu: "Bunun ölümü hoş görmemekle hiç bir ilişkisi yoktur. Mümin ölümü gelip çattığında Allah tarafından bir müjdeleyici gelir ve kendisine doğru gitmekte olduğu şeyleri ona müjdeler. Bu esnada kendisi için Allahla görüşmekten daha sevimli bir şey yoktur. O halde o Allahla görüşmeyi sever ve Allah da onunla görüşmeyi sever. Ama günahkar kimsenin ölüm anı çattığında kendisini bekleyen kötü akibeti yanına gelir. Bu yüzden o Allahla görüşmeyi hoş görmez Allah da onunla görüşmeyi hoş görmez."[2]

18324. *İmam Sadık (a.s) kendisine, "Her kim Allah ile görüşmeyi severse Allah da onunla görüşmeyi sever ve her kim de Alah'la görüşmekten nefret ederse Allah da onunla görüşmekten nefret eder" hadisi sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Evet öyledir." Ben (Ravi) şöyle arzettim: "Allaha yemin olsun ki biz ölümü hoş görmüyoruz." İmam şöyle buyurdu: "Bu sizin düşündüğünüz gibi değildir. Aksine maksat ölümü müşahade ettiğinde Allah'la görüşmekten hoşlanmak veya hoşlanmamaktır. O

[1] Kenz'ul-Ummal, 42121

[2] a. g. e. 42198

esnada eğer sevdiği bir şeyi görürse onun için ilerlemekten daha sevimli bir şey yoktur. Bu esnada Allah onunla görüşmeyi sever ve o da Allah ile görüşmeyi sever ama eğer hoşlanmadığı bir şeyi görürse bu durumda da hiçbir şey onun için Allah ile görüşmekten daha nefret edilir değildir. Aziz ve celil olan Allah da onunla görüşmekten nefret eder."[1]

18325. *Yahya bin Sabur şöyle diyor:* "İmam Sadık'ın (a.s) ölmek üzere olan birinin gözlerinden yaşların boşalması hakkında şöyle buyurduğunu işittim: "Bu Allah Resulünü (s.a.a) müşahade esnasındadır. Zira kendisini sevindiren bir şeyi görmektedir." Yahya şöyle diyor: "İmam daha sonra şöyle buyurdu: "İnsanın kendisini sevindiren ve sevdiği bir şeyi gördüğünde gözlerinden yaşların boşaldığını ve güldüğünü görmüyor musun?"[2]

18326. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın sizlere emrettiği şeylere sarılın. Zira sizlerden biriyle kendisini sevindiren ve sevdiği şeyi görmesi Allah Resulünün (s.a.a) yanında hazır olmasından başka bir şey midir? Allah nezdinde olan şey ise daha iyi ve kalıcıdır. Aziz ve celil olan Allah tarafından kendisine bir müjde gelir ve neticede gözleri aydınlanır ve Allahla görüşmeyi sever."[3]

18327. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah Tebarek ve Teala İbrahim'in canını almak isteyince ölüm meleğini ona doğru gönderdi. O da geldi ve şöyle dedi: "Selam olsun sana ey İbrahim!" İbrahim (a.s) şöyle buyurdu: "Sana selam olsun ey ölüm meleği! Sen bir davetçi misin yoksa ölüm haberini mi getirdin?" o şöyle buyurdu: "Ben

[1] Mean'il-Ahbar, 236/1
[2] a. g. e. h. 2
[3] el-Hisal, 614/10

davetçiyim ey İbrahim! O halde (hakkın davetine) icabet et.

İbrahim (a.s) şöyle buyurdu: "Acaba dostun kendi dostunu öldürdüğünü gördün mü?" Bunun üzerine aziz ve celil olan Allah şöyle buyurdu: "Ey ölüm meleği! İbrahim'in yanına git ve ona şöyle de: "Dostun dostla görüşmekten hoşlanmadığını gördün mü? Şüphesiz dost dostuyla görüşmeye iştiyak duyar." [1]

Başka bir rivayette ise şöyle yer almıştır: "…Bunun üzerine İbrahim (a.s) şöyle buyurdu: "Ey ölüm meleği! Şimdi canımı al."[2]

18328. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim iştiyak duyarsa gece boyunca yol kateder."[3]

18329. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bir şeye iştiyak duyan kimse (ondan başka her şeyi) unutur."[4]

18330. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim münezzeh olan Allah'la görüşmeyi severse dünyayı unutur."[5]

3581. Bölüm Kur'an'da (Allah ile) Görüşmek

18331. *Ebu Muammer Se'dani şöyle diyor:* "Bir şahıs Müminlerin Emiri Ali bin Ebi Talib'in (a.s) huzuruna vardı ve şöyle arzetti: "Ey Müminlerin Emiri! Allah'ın semavi kitabı hakkında şek içindeyim." İmam (a.s) ona şöyle buyurdu: "Yazıklar olsun sana! Söyle bakayım, şek ettiğin şey nedir?" o şöyle arzetti: "Azameti yüce olan Allah şöyle buyurmaktadır: **"Onlar rableriyle görüşmeyi inkar ederler."**[6] Müminler hakkında ise şöyle buyurmuştur: **"Onlar Rableriyle görüşeceklerine inanır ve şüphesiz ona geri**

[1] Emali'es-Seduk, 164/1
[2] Tenbih'ul-Havatir, 1/223
[3] Gurer'ul-Hikem, 9159
[4] a. g. e. 7730
[5] a. g. e. 8425
[6] Secde suresi 10. ayet

dönerler"[1] Hakeza şöyle buyurmuştur: **"Onunla görüştükleri gün sözleri selamdır"**[2] hakeza şöyle buyurmuştur: **"Her kim Rabbiyle görüşmeyi ümit ederse Allah'ın vadi gelecektir"**[3] Hakeza şöyle buyurmuştur: **"Her kim Rabbiyle görüşmeye ümit ederse salih amelde bulunmalıdır."**[4]

Allah bu ayetlerin birinde onunla görüşeceklerini söylüyor. Bir defasında gözlerinin kendisini görmeyeceğini ve onun gözleri kuşattığını söylüyor ve bir defasında da **"O'nu ilim olarak ihata edemezler"** demektedir. Bunlar nedir ey Müminlerin Emiri! Bu işittiğim şeyler hakkında nasıl şek etmeyeyim?" Bunun üzerine İmam şöyle buyurdu: **"Onlar rableriyle görüşmeyi inkar ederler"** ayeti ile müminleri zikrettiği **"Onlar Rableriyle görüşeceklerine inanır ve şüphesiz ona geri dönerler" ayeti** başkaları hakkındaki **"Allah'a verdikleri sözünde durmadıkları için onunla görüştükleri güne kadar…"**[5] ayeti ve **"Her kim Rabbiyle görüşmeye ümit ederse salih amelde bulunmalıdır" "Onlar rableriyle görüşmeyi inkar ederler"** ayetine gelince…maksat aziz ve celil olan Allah'ın kendisiyle görüşmek olarak adlandırdığı kıyamettir. Müminler hakkındaki **"Onlar Rableriyle görüşeceklerine inanır ve şüphesiz ona geri dönerler"** ayetinden maksat ise onların dirilmeye, haşrolmaya ve hesaba çekileceklerine sevap ve mükafat göreceklerine yakin ettikleri anlamındadır. O halde ayette geçen zandan maksat yakin

[1] Bakara suresi, 46. ayet
[2] Ahzab suresi, 44
[3] Ankebut suresi, 5. ayet
[4] Kehf suresi, 110. ayet
[5] Tevbe suresi, 77. ayet

anlamındadır.

Dolayısıyla **"Her kim Rabbiyle görüşmeye ümit ederse salih amelde bulunmalıdır"** ayeti ile **"Her kim Rabbiyle görüşmeyi ümit ederse Allah'ın vadi gelecektir"** ayetinden maksat ise dirilişe iman eden kimsedir. Zira Allah'ın mükafat ve ceza hakkındaki vadi gerçekleşecektir.

Buradaki görüşmek ise görmek anlamında değildir; diriliş anlamındadır. O halde Allah'la görüşme hakkında yer alan ayetleri anla ki bunların tümünde diriliş anlamındadır. Hakeza **"Onunla görüştükleri gün sözleri selamdır" ayetin**den maksat, dirildikleri gün kalplerinden imanın asla çıkmayacağıdır."

O adam şöyle arzetti: "Beni rahatlattın ey Müminlerin Emiri! Zira işimin düğümünü çözdün."[1]

[1] et-Tevhid, 255 ve 258 ve 267

478. Konu

el-Lehv
Oyalanma

- *Bihar, 73/154, 125. Bölüm; el-Gaflet ve'l-Lehv*
- *Kenz'ul-Ummal, 15/211-231, Kitab'ul-Lehv*

---

bak.

- *475. konu, el-Leğv; 398. konu, el-Gına;*
- *ed-Dünya, 1226. Bölüm; ed-Din, 1038. Bölüm; et-Ticaret, 446. Bölüm*

3582. Bölüm
Oyalanma

Kur'an:

"Bilin ki, dünya hayatı oyun, oyalanma, süslenme, aranızda övünmeden ibarettir."[1]

"İnsanlar arasında, bir bilgisi olmadığı halde Allah yolundan saptırmak için gerçeği boş sözlerle değişenler ve Allah yolunu alaya alanlar vardır. İşte alçaltıcı azâb bunlar içindir."[2]

"Onlar bir kazanç veya bir eğlence gördüklerinde, seni ayakta bırakarak oraya yöneldiler. De ki: "Allah katında olan, eğlenceden de kazançtan da hayırlıdır. Allah, rızık verenlerin en iyisidir."[3]

18332. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey Allah'ın kulları! Nimetler içerisinde ömür sürenler nerede? İlim öğrenip anlayanlar nerede? Onlara mühlet verildi de gaflete daldılar."[4]

18333. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey insanlar! Allah'tan korkun; hiç kimse oynasın diye boşuna yaratılmamış, boş işler yapsın diye kendi haline terk edilmemiştir."[5]

18334. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Münezzeh olan Allah hiçbir işi abes olsun diye yaratmamıştır ki neticede oyalanma ve gafletle geçirsin. Münezzeh olan Allah hiç bir şeyi kendi haline bırakmamıştır ki boş şey yapmış olsun."[6]

18335. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş şeylerden uzak dur, zira sen boş yere yaratılmamışsın ki neticede boş şeylerle oyalanasın ve başı boş bırakılmadın ki boş şeylerle uğraşasın."[7]

18336. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bana,

---

[1] Hadid suresi, 20. ayet
[2] Lokman suresi, 6. ayet
[3] Cum'a suresi, 11. ayet
[4] Nehc'ül-Belağa, 83. hutbe
[5] a. g. e. 370. hikmet
[6] Gurer'ul-Hikem, 9606, 9607
[7] a. g. e. 2435

"Müminlerin Emiri" denildikten sonra zamanın zorluklarında onlara ortak olmamaya, sıkıntılı yaşayışlarında onlara örnek olmamaya razı olur muyum? Ben, güzel şeyleri yemekle meşgul olmak için yaratılmadım. Ben bütün derdi/tasası yiyeceği olan ahırda bağlı bir hayvan veya işi gücü çöplükler arasında yiyecek aramak olan, sahibinin maksadından haberi bile bulunmayan bir hayvan değilim. İşsiz güçsüz gezeyim veya abesle meşgul olayım."[1]

18337. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Meşguliyet (gaflet) ahmakların yiyeceğidir."[2]

18338. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Oyalanmak, cahilliğin meyvelerindendir."[3]

18339. *İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş konuşmak beyinsizlerin şakası ve cahillerin işidir."[4]

18340. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En üstün akıl boş şeylerden uzak durmaktır."[5]

18341. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kendisine muhtaç olmadığınız her işten uzak durunuz."[6]

18342. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Seni batıl bir şey vesilesiyle hoşnut eden, boş işlerle meşgul kılan ciddi olmayan işlere rağbet ettiren kimse sana ihanet etmiştir."[7]

18343. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dünyanın yalancı oyalanmalarla seni kandırmasından sakın zira heva ve heves sona erer ve elde ettiğin günahlar senin için baki kalır."[8]

18344. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ömrün içinde heba olduğu en kötü şey oyundur."[9]

18345. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:*

[1] Nehc'ül-Belağa, 45. mektup
[2] Gurer'ul-Hikem, 937
[3] a. g. e. 267
[4] Bihar, 78/369/4
[5] Gurer'ul-Hikem, 3001
[6] a. g. e. 2558
[7] a. g. e. 6415
[8] a. g. e. 10363
[9] a. g. e. 5729

"Amelsiz ahiretten ümidi olan kimseden olma; Hastalanırsa, pişman olur; sıhhate kavuşursa, gaflete dalıp korkusuz ve endişesiz olur. Ona göre zenginlerle eğlenceye dalmak, fakirlerle beraber zikirden daha sevimlidir."[1]

5383. Bölüm Oyalanmanın Neticeleri

18346. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş şeylerle oyalanmak rahman olan Allah'ı gazaplandırır, şeytanı hoşnut kılar ve Kur'an'ı unutturur."[2]

18347. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş şeyle uğraşan kimseyle oturmak insana Kur'an'ı unutturur ve şeytanı hazır bulundurur."[3]

18348. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş şeylerle oyalanmak ciddi kararları heba eder."[4]

18349. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Batıl ve boş işler insanı sapıklıklara düşürür."[5]

18350. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Oyalanma oyunla başlar, savaş ve kavga ile sona erer."[6]

18351. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice boş oyalanmalar hür insanı ürkütür."[7]

18352. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ömrünü boş oyalanmalarda tüketme; aksi taktirde hiçbir ümidin olmaksızın ayrılırsın."[8]

18353. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş şeylerle oyalanma toplantıları imanı yok eder."[9]

3584. Bölüm Oyalanma Düşkünü Kimse

18354. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanlardan doğruluk

[1] Nehc'ül-Belağa, 150. hikmet
[2] Bihar, 78/9/66
[3] a. g. e. 77/291/1
[4] Gurer'ul-Hikem, 2165
[5] a. g. e. 1274
[6] a. g. e. 3132
[7] a. g. e. 5291
[8] a. g. e. 10360
[9] a. g. e. 9815

ve dürüstlüğe en uzak kimse oyalanma düşkünü kimsedir."[1]

18355. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanlardan başarıya en uzak olan kimse boş şeyleri ve şakayı seven kimsedir."[2]

18356. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çok oyalanan kimse ahmak sayılır."[3]

18357. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş şeylerle çok oyalanan kimsenin aklı azdır."[4]

18358. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Oyun, oyalanma ve işret düşkünü kimse asla kurtuluşa eremez."[5]

18359. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Oyun, oyalanma ve işret düşkünü kimse akıllı değildir."[6]

3585. Bölüm
İman ve Oyalanma

18360. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mümin sonunda gafil olacağı hiçbir işle oyalanmaz, dolayısıyla da mümin düşününce hüzünlenir."[7]

18361. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mümin oyalanmaktan hoşlanmaz ciddi işlerle ülfet edinir."[8]

18362. *İmam Ali (a.s) müminin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* "Vakti hep doludur."[9]

18363. *İmam Sadık (a.s) oyalanmak için av peşinde koşturan birine şöyle buyurmuştur:* "Müminin böyle şeyler için fırsatı yoktur. ahireti talep etmek onu oyalanmaktan alıkoymuştur." İmam (a.s) daha sonra şöyle buyurmuştur: "Mümin bu işlerden hiç birisine fırsat bulamaz. Onun

[1] a. g. e. 3067
[2] a. g. e. 3333
[3] a. g. e. 7969
[4] a. g. e. 8426
[5] a. g. e. 10876
[6] a. g. e. 7568
[7] Tenbih'ul-Havatir, 1/52
[8] Gurer'ul-Hikem, 1502
[9] Nehc'ül-Belağa, 333. hikmet

oyalanmayla ne işi vardır? Oyalayıcı işler kalbi katılaştırır ve (kalpte) nifak bitirir."[1]

18364. *Mecmeul Beyan'da şöyle yer almıştır:* "Ma'mer'den şöyle dediği nakledilmiştir: "Şüphesiz çocuklar Yahya'ya şöyle dediler: "Gel birlikte oynayalım." Yahya şöyle dedi: Biz oyun için yaratılmadık. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **"Henüz çocukken kendisine hikmet (nübüvvet makamını) verdik."** Bu konu İmam Rıza'dan da rivayet edilmiştir."[2]

18365. *İmam Sadık (a.s) kendisine, imamet makamına sahip olan kimseyi soran Sefvan Cemaml'a şöyle buyurmuştur:* "Bu makama sahip olan kimse oynaşıp oyalanmaz" bu esnada henüz çocuk olan Ebu'l Hasan Musa içeri girdi. Onun yanında yavru bir Mekke keçisi vardır ve sürekli ona şöyle diyordu: "Rabbine secde et." İmam Sadık (a.s) onu kucağına aldı ve şöyle buyurdu: "Babam ve annem boş şeyle oyalanıp oynamayan kimseye feda olsun."[3]

18366. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nabiğa'nın oğluna şaşarım; beni mizah ehli, şakacı ve halkı eğlendiren bir kişi olarak tanıtmış Şam halkına. Ama gerçekten batıl bir söz söyleyip günaha dalmıştır…Bilin ki Allah'a andolsun ölümü anmak beni oyundan alıkoyar; ahireti unutmak ise onu hak söz söylemekten meneder"[4]

3586. Bölüm Müminin Oyalanması

18367. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Müminin oyalanması üç şeydedir: "Helali olan kadınlardan lezzet

[1] Müstedrek'ül-Vesail, 13/216/15163

[2] Mecme'ul-Beyan, 6/781

[3] Bihar, 48/19/27

[4] Nehc'ül-Belağa, 84. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/326

almak, kardeşlerle sıradan konuşmak ve gece namazı."[1]

18368. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümin için şu üç şey dışında her oyalayıcı boş şeyler batıldır: Atını terbiye etmek, okçuluk yapmak ve eşiyle oynaşmak. Zira bu üç iş haktır."[2]

18369. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Müminin en iyi oyalanması yüzmek, kadının en iyi oyalanması ise dokumaktır."[3]

18370. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şu dört şey dışında Allah'ın zikri sayılmayan her şey birer oyalanma ve oyundur: İnsanın eşiyle oynaşması, insanın atını terbiye etmesi, iki hedef (ok atımı) arasında yürümek ve yüzmeyi öğretmek."[4]

18371. *Resulullah (s.a.a)şöyle buyurmuştur:* "Oyalanıp oynaşınız zira ben dininizde zorlukla kabalığın görülmesinden hoşlanmam."[5]

Şöyle diyorum: bu hadis doğru olduğu taktirde mümin için faydalı olan dinlenme ve eylenme anlamına alınmalıdır.

3587. Bölüm
Kuşbazlık

18372. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Güvercin kuşları münafıkların işi gücüdür."[6]

18373. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Peygamber (s.a.a) güvercin uçuran birini gördüğünde şöyle buyurdu: "Bir şeytan başka bir şeytanın peşice koşturmaktadır."[7]

18374. *Enes bin Malik şöyle diyor:* "Allah Resulü güvercinin peşine koşan birini görünce şöyle buyurmuştur: "Bir şeytan başka bir şeytanın peşine düşmüştür."[8]

18375. *Ebu Hureyre şöyle diyor:* "Allah Resulü (s.a.a) dişi bir güvercini

[1] Bihar, 76/59/5
[2] el-Kafi, 5/50/13
[3] Kenz'ul-Ummal, 40611
[4] a. g. e. 40612
[5] a. g. e. 40616
[6] Müstedrek'ül-Vesail, 8/306/9512
[7] a. g. e. h. 9513
[8] a. g. e. 16/129/19360

takip eden birini gördü ve şöyle buyurdu: "Bir şeytan dişi bir şeytanın peşine düşmüştür."[1]

[1] Sünen-i Ebi Davud, 4940

479. Konu

el-Livat
Eşcinsellik

- *Bihar, 79/62, 71. Bölüm; Tahrim'ul-Livat*
- *Vesail'uş-Şia, 18/416, Ebvab-u Hadd'il-Livat*
- *Bihar, 79/77, 73. Bölüm; men eta biheyme*

3588. Bölüm Eşcinsellik

<u>Kur'an:</u>

"Lut'u da gönderdik, kavmine "Dünyalarda hiç kimsenin sizden önce yapmadığı bir hayasızlığı mı yapıyorsunuz? Siz kadınları bırakıp erkeklere mi yaklaşıyorsunuz? Doğrusu çok aşırı giden bir kavimsiniz" dedi."[1]

bak. Enbiya suresi, 74. ayet; Şuara suresi, 165-174. ayetler, Neml suresi, 54, 55. ayetler; Ankebut suresi, 28-35. ayetler

18376. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ümmetim için en çok korktuğum şey Lüt kavminin amelidir."[2]

18377. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Lut kavminin işini yapan birini gördüğünüzde hem faili ve hem de mefulu (hem yapanı ve hem de kendisine yapılan) kimseyi öldürünüz."[3]

18378. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim erkeklerle cinsel ilişkide bulunmaya devam ederse mutlaka ölmeden önce erkekleri kendisiyle ilişkiye davet eder."[4]

18379. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hem kim istek ve rağbetiyle kendisiyle oynaşılmasına izin verirse Allah onda kadınların şehvetini karar kılar."[5]

3589. Bölüm Eşcinselliğin Haram Kılınış Sebebi

18380. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Erkeklerin erkeklere ve kadınların kadınlara yönelmesinin haram kılınışının bir sebebi kadınların varlıksal yapısıyla erkeklerin varlıksal yapısıdır (her birisi muhalif bir cinsi için yaratılmıştır) . Diğer bir sebebi ise erkeklerin

[1] A'raf suresi, 80-81. ayetler
[2] et-Terğib ve't-Terhib, 3/285/1
[3] a. g. e. s. 288/7
[4] Sevab'ul-A'mal, 316/3
[5] a. g. e. 317/11

erkeklere kadınların da kadınlara yönelmesiyle insan neslinin ortadan kalkması toplumda düzen ve tedbirin altüst olması ve dünyanın harap olmasıdır."[1]

18381. *İmam Sadık (a.s) kendisine eşcinselliğin neden haram kılındığını soran bir zındıka şöyle buyurmuştur:* "Zira eğer homoseksüel ilişkiler helal olsaydı bu durumda erkekler kadınlardan müstağni olur ve bu da neslin ortadan kalkmasına ve kadınların eşsiz kalmasına sebep olurdu. Hakeza homoseksüelliğin caiz oluşunda bir çok fesat ve bozukluk bulunmaktadır." Zındık şöyle sordu: "Neden hayvanlarla ilişki kurmak haram kılınmıştır? İmam şöyle buyurdu: Allah erkeğin kendi bel suyunu heder etmesini ve kendi türünden olmayan şeylerle ilişkiye girmesini hoş görmemiştir. Eğer bu işe izin verseydi herkes dişi bir merkep alır hem ona biner ve hem de onunla ilişkiye girerdi. Bunda bir çok bozukluklar ve fesatlar vardır bu yüzden Allah-u Teala sırtına (binmeyi) helal kılmış, ilişkiye girmeyi ise haram kılmıştır. Erkekler için kendileriyle ünsiyet edinmesi ve onlara huzur vermesi için kadınları yaratmıştır. Kadınlar erkeklerin şehvet yerleri ve çocuklarının anneleridir."[2]

18382. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah imanı, şirki temizlemek… eşcinselliğin terkini ise nesli çoğaltmak için farz kılmıştır."[3]

3590. Bölüm
Eşcinsel Kimse

18383. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bilin ki Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti mastürbasyon yapan veya homoseksüellik yapan kimselerin üzerine olsun."[4]

[1] İlel'uş-Şerayi', 547/1
[2] Bihar, 10/181/2
[3] Nehc'ül-Belağa, 252. hikmet
[4] Kenz'ul-Ummal, 44057

18384. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ümmetimden her kim Lut kavminin işini yapar ve bu iş üzere ölürse ona mezara konuluncaya kadar mühlet verilir. Kabre konulduğu zaman ise üç gün geçmeden yer, onu helak olmuş Lut kavminin arasına atar ve böylece kıyamet günü onlarla haşrolur."[1]

18385. *Meymun Lebban şöyle diyor:* "Ben İmam Sadık'ın (a.s) yanındayken huzurunda Hud suresinin birtakım ayetleri okundu **"Buyruğumuz gelince oraların altını üstüne getirdik; üzerlerine (balçıktan) pişirilip istif edilmiş sert taş yağdırdık. (O taşlar) Rabbin katında işaretlenerek (yağdırılmıştır.) Onlar (diğer) zalimlerden uzak değildir"[2]** ayeti okunduğunda ise imam (a.s) şöyle buyurdu: "Her kim homoseksüellik ilişkilere devam eder ve tevbe etmeden ölürse Allah da ona bu taşlardan birini vurur ve ölümü ondan olur ve hiç kimse o taşı göremez."[3]

3591. Bölüm
Meful
(Homoseksüel)

18386. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah-u Teala müminin şehvetini belinde, kafirin şehvetini ise arkasında karar kılmıştır."[4]

18387. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şialarımızda şu üç haslet dışında her haslet olabilir: Onlar arasında hiç kimse dilenmez, onlar arasında cimri olmaz ve onlar arasında homoseksüel bulunmaz."[5]

18388. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah cennet tahtına oturmayı nikahlanmış arkalara (tevbe etmeden ölen Lut kavminin işini yapan homoseksüellere) haram kılmıştır."[6]

---

[1] Bihar, 79/72/24
[2] Hud, 82, 83
[3] a. g. e. h. 25
[4] Mekarim'ul-Ahlak, 1/508/1770
[5] el-Hisal, 131/137
[6] Bihar, 79/72/27

bak. 257. Konu, et-Teşebbuh

480. Konu

el-Melamet
Kınamak

bak.
☛ *en-Nefs, 3917. Bölüm; el-Havf, 1145. Bölüm*

3592. Bölüm
Kendini Kınamak

Kur'an:

"İş olup bitince, şeytan: "Doğrusu Allah size gerçeği söz vermişti. Ben de size söz verdim ama, sonra caydım; esasen sizi zorlayacak bir nüfuzum yoktu; sadece çağırdım, siz de geldiniz. O halde, beni değil kendinizi kınayın." Dedi.[1]

18389. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hamd eden sadece Rabbine hamd etsin ve kınayan sadece kendini kınasın."[2]

18390. *Hz. Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey kötü kullar! İnsanları kendi zanlarınız esasınca kınıyor, kendinizi ise sahip olduğunuz (kötülükleriniz ve günahlarınız hususundaki) yakininiz sebebiyle kınamıyor musunuz?"[3]

18391. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kendisini itham yerinde karar kılarsa kendisine kötü zanda bulunan kimseyi kınamamalıdır."[4]

3593. Bölüm
Nice Kınanmış Kimsenin Günahı Yoktur

18392. *İmam Hasan (a.s) kardeşlerinden birinin niteliği hakkında şöyle buyurmuştur:* "Özür dilemesi mümkün olan hiçbir iş hususunda herhangi bir kimseyi kınamazdı."[5]

18393. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eskiden ilahi bir kardeşim vardı… Benzerinde özür bulduğu bir işte, özrünü dinleyinceye kadar hiç kimseyi kınamazdı."[6]

18394. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice kınanmış kimsenin suçu yoktur."[7]

---

[1] İbrahim suresi, 22. ayet
[2] Nehc'ül-Belağa, 16. hutbe
[3] Bihar, 14/305/17
[4] Nehc'ül-Belağa, 159. hikmet
[5] Bihar, 69/295/24
[6] Nehc'ül-Belağa, 289. hikmet
[7] Gurer'ul-Hikem, 5339

18395. *İmam Ali (a.s) Muaviye'ye yazdığı bir mektubunda şöyle buyurmuştur:* "Ona defalarca tekrarladığı bidatlerin kötülüğünü bildirmemden dolayı özür dilemiyorum. Eğer ona karşı kusurum onu irşat ve hidayet etmekse (bu kusur değildir) nice günahsızlar vardır ki günahla itham olunmuştur."[1]

3593. Bölüm Kınamak ve Kınamanın Adabı

18396. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kınamak sevginin hayatıdır."[2]

18397. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Cahil kimseyi kınama ki sana düşman kesilir, akıllı kimseyi kına ki seninle dost olur."[3]

18398. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kınadığın zaman (dostluk için bir yer) baki bırak."[4]

18399. *İmam Ali (a.s) oğlu Hasan'a yaptığı bir vasiyetinde şöyle buyurmuştur:* "Dostundan ayrılmak istersen, barışmak için açık kapı bırak ki bir gün dönmek istediğinde dönebilsin."[5]

18400. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Gazabından hoşnutluğun için bir yer bırak ve uçtuğun zaman kanatlanmamış civciv gibi yere kon (fazla kızdığın zaman yükselme ve hemen gazap semalarından yere kon."[6]

18401. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ne dostluğun bir yük olsun ve ne de düşmanlığın helak edici. Dostunu itidal çizgisinde sev ve düşmanına da itidal çizgisinde düşmanlık et."[7]

bak. el-İşre, 2734. Bölüm

---

[1] Nehc'ül-Belağa, 28. mektup
[2] Gurer'ul-Hikem, 315
[3] a. g. e. 10215
[4] a. g. e. 3977
[5] Nehc'ül-Belağa, 31. mektup
[6] Gurer'ul-Hikem, 2340
[7] Bihar, 74/178/18

3595. Bölüm
Kınamada Aşırı Gitmek

18402. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kınamada aşırı gitmek inatçılık ateşini alevlendirir."[1]

18403. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Defalarca kınamaktan sakın, zira bu iş günah hususunda insanı küstahlaştırır ve kınamayı değersiz kılar."[2]

18404. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Fazla kınama zira bu iş kin oluşturur ve düşmanlık ve nefrete sebep olur."[3]

18405. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Fazla kınamak şek ve şüpheye sebep olur."[4]

[1] Gurer'ul-Hikem, 1768
[2] a. g. e. 3748
[3] a. g. e. 10412
[4] a. g. e. 7111

Mim Harfi

- ✓ el-Emsal (Örnek-Benzer)
- ✓ et-Timsal (Resim ve Heykel)
- ✓ el-İmtihan (İmtihan)
- ✓ el-Medh (Övmek)
- ✓ el-Mir'et (Kadın)
- ✓ el-Muruvvet (Mürüvvet)
- ✓ el-Merez (Hastalık)
- ✓ el-Mira (Mücadele)
- ✓ el-Mizah (Mizah-Şaka)
- ✓ el-Mesh (Mesh)
- ✓ el-Meşy (Yürümek)
- ✓ el-Mekr (Hile-Düzen)
- ✓ et-Temellok (Yalakacılık-Dalkavukluk)
- ✓ el-Mülk (Mülk)
- ✓ el-Melaike (Melekler)
- ✓ el-Melekut (Melekut)
- ✓ el-İmla (Mühlet vermek)
- ✓ el-İstimna (Mastürbasyon)
- ✓ el-Mevt (Ölüm)
- ✓ el-Mal (Mal)

481. Konu

el-Emsal Örnekler-Misaller

☛ *Sünen-i Türmüzi, 5/144, Kitab'ul-Emsal*

---

bak.
☛ *er-Riba, 1432. Bölüm; el-Haya, 994. Bölüm*

3596. Bölüm
Örnekler

<u>Kur'an:</u>

"Biz bu misalleri insanlara veriyoruz, onları ancak bilenler anlayabilir."[1]

"And olsun ki, biz Kur'an'da insanlara türlü türlü misal gösterip açıkladık. Öyleyken insanların çoğu nankör olmakta direndiler."[2]

"And olsun ki, biz bu Kur'an'da insanlara türlü türlü misali gösterip açıkladık. İnsanın en çok yaptığı iş tartışmadır."[3]

"And olsun ki, size apaçık ayetler, sizden önce geçenlerden misal ve sakınanlara öğüt indirdik."[4]

18406. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey Allah'ın kulları! Size örnekler getiren, ecellerinize vakit tayin eden Allah'tan sakınmanızı tavsiye ediyorum."[5]

18407. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her türlü örnek akıl ve gönül sahipleri için verilmektedir."[6]

18408. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Örnekler ibret alan kimseler için verilmektedir."[7]

18409. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Örnekler ders almak için verilmektedir."[8]

18410. *Resulullah (s.a.a) İbrahim'in suhufu hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Onların tümü örneklerden ibaretti."[9]

18411. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Cin ve insanlara dünyanın üzerindeki perdeyi kaldırmak, zararlardan korumak, türlü türlü örnekler vermek için elçilerini gönderen O'dur."[10]

18412. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ne kadar ilginç olurdu, bu

---

[1] Ankebut suresi, 43. ayet
[2] İsra suresi, 89. ayet
[3] Kehf suresi, 54. ayet
[4] Nur suresi, 34. ayet
[5] Nehc'ül-Belağa, 83. hutbe
[6] Gurer'ul-Hikem, 5908
[7] a. g. e. 7629
[8] a. g. e. 7330
[9] et-Terğib ve't-Terhib, 3/188/24
[10] Nehc'ül-Belağa, 183. hutbe

dosdoğru misaller ve şifa verici öğütler tertemiz gönüllere, işitip anlayan kulaklara, sabit görüşlere ve uzak görüşlü kalplere ulaşabilseydi!"[1]

3597. Bölüm Örneklerin Hükmü

18413. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İşler karıştığında (iyiyle kötü anlaşılmadığında) , sonları evvelleriyle mukayese edilir."[2]

18414. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Olmayanı olup bitenden çıkar da anla. Çünkü işler, birbirine benzer."[3]

18415. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah'a yemin olsun ki bu dünyanızdan geçen her şey bu elbisemin iplerine denk değildir. Baki kalanın geçmiş olana benzerliği ise suyun suya yakınlığından daha fazladır."[4]

18416. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kur'an seni güzel bir haslete davet ettiğinde kendini o hasletin benzerleriyle de süsle."[5]

18417. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "(Kendine gel de) bunları iyi düşün. Çünkü örnek, benzerine de delalet eder."[6]

18418. *İmam Ali (a.s) Kasıa hutbesinde şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın azabına uğrattığı günler ile belalara, çetin olaylara düşürdüğü günlere ait önünüzde pek çok örnek var. O halde azabı hakkında bilginiz olmadığı bahanesiyle Allah'ın intikamını hafif sayarak ve kendinizi Allah'ın intikamından uzak görerek Allah'ın azabından emin olmayın."[7]

18419. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İsmail'in evladından, İshak oğulları'ndan, İsrailoğulları'ndan (a.s)

[1] a. g. e. 83
[2] a. g. e. 76. hikmet
[3] a. g. e. 31. mektup
[4] A'lam'ud-Din, 341/28
[5] Gurer'ul-Hikem, 4143
[6] Nehc'ül-Belağa, 153. hutbe
[7] Nehc'ül-Belağa, 192. hutbe

ibret alın. Hallerinin benzerliği ne kadar çok, durumları birbirlerine ne kadar da yakındır."[1]

bak. 332. Konu, el-İbret

3598. Bölüm Hak ve Batıl Örneği

Kur'an:

"Allah gökten su indirir, dereler onunla dolar taşar. Sel, üste çıkan köpüğü alır götürür. Süslenmek veya faydalanmak için ateşte erittiklerinizin üzerinde de buna benzer bir köpük vardır. Allah, hak ve batıl için şöyle misal verir: Köpük uçup gider, insanlara fayda veren ise yerde kalır. Allah bunun gibi daha nice misaller verir."[2]

bak. el-Hak, 886. Bölüm; el-Batıl, 360. Bölüm

3599. Bölüm Allah Yolunun Örneği

Kur'an:

"Bu, dosdoğru olan yolumdur. Öyleyse ona uyun. Sizi Allah yolundan ayrı düşürecek yollara uymayın. Allah size bunları sakınasınız diye buyurmaktadır."[3]

18420. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah doğru yola bir örnek vermiştir ki iki tarafında açık kapıları olan iki oda vardır. Kapıların önüne perdeler asılıdır, yolun başında bir davetçi davet etmekte yolun üstünde ise başka bir davetçi davet etmektedir. Allah ise esenlik yurduna davet etmektedir. Her kim isterse doğru yola hidayet olur. Yolun iki tarafında bulunan kapılar Allah'ın hudutlarıdır. Her kim Allah'ın hududuna girerse perde yukarı çekilir ve yukarıdan davet eden davetçi ise Rabbinin vaizidir."[4]

18421. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah doğru yolu örneklendirmiştir ki iki

[1] a. g. e.
[2] Ra'd suresi, 17. ayet
[3] En'am suresi, 153. Ayet
[4] Sünen-i Tirmizi, 2859

tarafında iki duvar vardır; geniş kapılara sahiptir, kapılarının önünde perdeler asılıdır, yolun girişinde bir davetçi şöyle demektedir: Ey insanlar! Hepiniz doğru yola geliniz dağılmayınız." Başka bir davetçi ise yolun üstünde insanları yola girmeye davet eder dolayısıyla insan o kapılardan birini açmak istediğinde o şöyle der: "Eyvahlar olsun sana! Onu açma, zira eğer açacak olursan ona girersin. O yol İslam yoludur ve o iki duvarda Allah'ın hududları, açıok kapılar Allah'ın haremi ve o yolun başındaki davetçi ise Allah'ın kitabı, yolun üzerindeki davetçi ise her Müslüman'ın kalbinde bulunan Allah-u Teala'nın vaizidir."[1]

18422. *İbn-i Mes'ud şöyle diyor:* "Allah Resulü eliyle bir çizgi çizdi ve daha sonra şöyle buyurdu: "Bu Allah'ın doğru yoludur." Daha sonra sağ ve sol tarafa bir takım çizgiler çizdi ve şöyle buyurdu: "Bu yollardan her birinin üzerinde o yola davet eden bir şeytan vardır" Peygamber daha sonra şu ayeti okudu: **"Şüphesiz budur doğru yolum. O halde ona uyunuz ve diğer yollara uymayınız."**[2]

bak. 218. Konu; es-Sebil, 293, es-Sirat, el-İmamet (1) , 135. Bölüm

3600. Bölüm Peygamber'in (s.a.a) Ümmetinin ve Risaletinin Örneği

18423. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Benim ve sizin örneğiniz ateş yakan, ardından kendisini ateşe atan kelebek ve çekirgeleri ateşten uzaklaştıran kimsenin misalidir. Ben de sizin kemerinizden tutmuş sizi ateşten uzaklaştırmaya çalışıyorum; sizler ise elimden kaçıyorsunuz."[3]

[1] Dur'ul-Mensur, 1/39
[2] a. g. e. 3/385
[3] Kenz'ul-Ummal, 31920

18424. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Benim ve sizin örneğiniz düşmanın saldırısından korktukları için kendilerine nöbet tutması için bir adam görevlendiren grubun misalidir. O adam düşmanı görür, arkadaşlarını yanına dönüp onları uyarmadan düşmanın saldırıya geçeceğinden korktuğu için elbisesiyle üç defa onlara işaret verip, "Ey insanlar! Size karşı saldırıya geçilmiş" der."[1]

18425. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Benim, sizin ve peygamberlerin misali yakıcı ve susuz bir çölü kateden, ama katettiği yolun mu veya kalan mesafenin mi daha uzun olduğunu bilmeyen topluluğun misalidir. Onlar; yorulup yorgun düşer, azıkları sona erer, çölün ortasına düşer ve yok olacaklarına yakin ederler. Bu durumda ansızın başından su damlayan ipek elbiseler giymiş birisi ortaya çıkar. O grup şöyle der: Bu kimse kasabadan daha yeni gelmiştir" o şahıs yanlarına varınca şöyle der: "Hey, sizlere ne olmuş?! O grup şöyle der: "Görüyorsun ki halden düşmüş durumdayız, azığımız bitmiş, çölün ortasında yere yığılmışız, yolun çoğunu mu yoksa azını mı katettiğimizi bilemiyoruz" o şahıs şöyle der: "Eğer sizi içilecek tatlı bir suya, yemyeşil bağ ve bahçelere ulaştıracak olursam bana ne verirsiniz?" onlar şöyle der: "Sen neyi emredersen…

O şahıs onları yemyeşil bağ ve bahçelere, içilecek tatlı suya ulaştırır, kısa bir müddet sonra onlara şöyle der: "Kalkınız da sizleri bundan daha yeşil bağ ve bahçelere, daha tatlı suyu olan bir yere götüreyim." Ama o grubun çoğu şöyle der: "Neredeyse bunu bile elde edemeyecektik" lakin onlardan bir gurubu şöyle der: "Bu

[1] Kenz'ul-Ummal, 1022

adama isyan etmeyeceğinize dair söz vermediniz mi?" o başta size doğru söyledi, bu sözü de o birinci sözü gibi doğrudur." Bunun üzerine o grup onunla yola düşer ve onları yemyeşil bağlara ve tatlı salara ulaştırır. Ama diğerleri gece ansızın düşmanın saldırısına uğrar ve sabahleyin bir grubu öldürülür, diğer bir gurubu da esir düşer."[1]

18426. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Benimle Allah'ın beni gönderdiği şeyin misali bir topluluğun yanına gidip şöyle diyen kimsenin misali gibidir: "Ey insanlar! Ben kendi gözlerimle düşman ordusunu gördüm, ben sizler için çıplak bir uyarıcıyım. Kendinizi kurtarmaya bakın. Kendisiniz kurtarınız." O topluluktan bir grubu ona itat eder ve geceleyin yola düşer sessizce yol alır ve kurtuluşa ererler. Bir gurubu ise onun sözünü yalanlar kaldıkları yerde gecelerler, o ordu seher vakti onlara saldırır, hepsini yerle bir eder ve öldürür, bana itaat eden, getirdiğim şeye tabi olan kimse ile bana isyan eden ve benim haktan getirdiğimi yalanlayan kimsenin misali işte budur."[2]

bak. et-Tergib ve't Terhib, 4/452, 453, Sahih-i Müslim, 4/1787, 5-7. Bölümler

3601. Bölüm Peygamber (s.a.a) ve Kıyametin Misali

18427. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Benim ve kıyametin misali iki yarış atı misali gibidir. Benim ve kıyametin misali bir grubun düşmanın durumundan haberdar olmak için önceden gönderdiği kimsenin misalidir. O düşman kendisinden önce topluluğuna ulaşır korkusuyla elbisesini çıkarır ve onlara şöyle işaret verir: Sizlere saldırıya geçilmiştir!

[1] a. g. e. 1015

[2] Kenz'ul-Ummal, 914

Sizlere saldırıya geçilmiştir! Bu benim! Bu benim!"[1]

bak. el-Miad (1) , 2974. Bölüm

3602. Bölüm
Kur'an'ın Misali

18428. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kur'an ve insanların misali yeryüzü ve yağmurun misali gibidir. Yeryüzü kurumuş ve ölü bir haldeyken aniden Allah ona yağmur yağdırır, yeryüzü harekete geçer, ardından şiddetli yağmurlar indirir, yeryüzü hareketlenir ve gelişir. Ardından yeryüzünün tohumları yeşersin, bitsin ve bitkileri büyüsün diye nehirleri ve vadileri akıtır. Allah yeryüzünün süsü, insanların ve hayvanların yiyeceği olan şeyi yeryüzünün bağrından çıkarır, Kur'an da insanlara işte böyle yapar."[2]

18429. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın beni kendisiyle gönderdiği hidayet ve ilmin misali bir toprağa inen şiddetli yağmurun misalidir. Tertemiz olan o toprağın bir bölümü suyu kendine çeker, onda bir çok bitkiler ve bir çok otlar yetişir. Sert olan bir bölümü ise suyu tutar, Allah onunla insanları faydalandırır. Zira oranın suyundan içerler, tarlalarını sularlar, hayvanlarını otlatırlar. Yağmur suyunun bir bölümü de çöl olan başka topraklara yağar, orada ne bir su tutulur ve ne de bir bitki biter. Allah'ın dininde derin bir anlayış sahibi olan, Allah'ın beni kendisine gönderdiği şeyin kendisine fayda verdiği, öğrendiği ve öğrettiği kimse ile bu sebeple başını bile kaldırmayan ve kendisi için gönderildiği ilahi hidayeti kabullenmeyen kimsenin misali işte budur."[3]

[1] a. g. e. 38332
[2] a. g. e. 2457
[3] a. g. e. 897

3603. Bölüm Peygamberin (s.a.a) Ümmetinin Misali

Kur'an:

"Muhammed Allah'ın elçisidir. Onun berâberinde bulunanlar, küfredenlere karşı sert, birbirlerine merhametlidirler. Onları rükuya varırken, secde ederken, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk dilerken görürsün. Onlar, yüzlerindeki secde izi ile tanınırlar. İşte bu, onların Tevrat'ta anlatılan vasıflarıdır. İncil'de de şöyle vasıflandırılmışlardı: Filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ekincilerin hoşuna giden ekin gibidirler. Allah böylece bunları çoğaltıp kuvvetlendirmekle küfredenleri öfkelendirir. Allah, iman edip yararlı işler işleyenlere, bağışlama ve büyük ecir vadetmiştir."[1]

18430. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ümmetimin örneği Allah-u Teala'nın başlangıcını ve sonunu hayır ve bereket kıldığı yağmur gibidir."[2]

18431. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ümmetimin örneği; evvelinin veya sonunun hayırlı olacağı bilinmeyen yağmur gibidir. "[3]

18432. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz bu ümmetin örneği evvelinin mi yoksa sonunun mu hayırlı olduğu bilinmeyen bir yağmur gibidir ve bu arada eğri bir yol vardır; ne ben ondanım ve ne de o benden."[4]

18433. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ey ümmet! Sizin örneğiniz evveli hareket eden ve göç emri verilen bir ordu örneğidir. Çok yakında

[1] Fetih suresi, 29. ayet
[2] Kenz'ul-Ummal, 34569
[3] Sünen-i Tirmizi, 2869
[4] Kenz'ul-Ummal, 44216

ordunun sonuncusu ilkine ulaşacaktır. Allah'a yemin olsun ki dünya ahiret karşısında bir tavşanın nefesi kadardır. Koşunuz! Koşunuz, ey Allah'ın kulları! Rabbiniz olan Allah'tan yardım alınız."[1]

18434. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bu ümmetimin örneği gerçekte bir gurubu bir yıl ondan besleyen ve başka bir yıl ise başkalarını ondan besleyen bir bahçe gibidir. Belki de bu ümmetin son gurubu kökleri sağlam, dalları ve yaprakları güzel, meyveleri tatlı, çok hayırlı, adaleti görülmemiş ve hakimiyeti uzun süreli olacak."[2]

18435. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bu ümmetimin örneği sahibinin baktığı, kuyu ve arklarını kazdığı, evlerini hazırladığı ve ağacının kuru dallarını kestiği bağın hikayesidir. Öyle ki bir yıl bir gruba meyve verir ve ertesi yıl ise başka bir gruba meyve verir. Son yıllarda salkımları daha da bir iri, dalları daha da bir uzun olur. Beni hak üzere gönderene yemin olsun ki şüphesiz ümmetim arasında İsa bin Meryem kendi havarilerini mutlaka bulacaktır."[3]

3604. Bölüm Peygamberin (s.a.a) Ehl-i Beyt'inin Örneği

18436. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ehl-i Beyt'imin örneği Nuh'un gemisinin misali gibidir. Her kim ona binerse kurtulur ve her kim de ondan geri kalırsa suya gark olur."[4]

18437. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Gerçekte Ehl-i Beyt'imin sizin aranızdaki misali Ona binenin kurtulduğu ve binmeyenin ise boğulduğu Nuh'un

[1] a. g. e. 43163
[2] a. g. e. 16/196/44216
[3] a. g. e. 34570
[4] a. g. e. 34151

gemisinin misali gibidir."[1]

18438. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ehl-i Beyt'imin sizin aranızdaki örneği ona binenin kurtulduğu ve binmeyenin ise helak olduğu Nuh'un gemisi'nin örneği gibidir."[2]

18439. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ehl-i Beyt'imin sizin aranızdaki örneği Nuh'un gemisinin örneği gibidir. Nuh kavminden ona binen kurtulmuş ve geri kalan kimse ise helak olmuştur ve aynı şekilde (Ehl-i Beyt'imin örneği) İsrailoğulları içindeki "Hitte" kapısının örneği gibidir."[3]

18440. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ehl-i Beyt'imin ümmetimin içindeki örneği Nuh'un kavmi arasındaki gemisinin örneğidir. Ona binen kurtulmuş ve binmeyen ise helak olmuştur ve aynı şekilde (Ehl-i Beyt'imin örneği) İsrailoğullarındaki "Hitte" kapısının örneği gibidir."[4]

18441. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim dinime uyar, yolumda yürür ve metodumu takip ederse Ehl-i Beytimin imamlarının tüm ümmetimden daha üstün olduğuna inanmalıdır. Zira onların bu ümmet arasındaki örneği İsrailoğulları arasındaki "Hitte kapısı" gibidir."[5]

18442. *Ebu Zer (a.s) şöyle diyor:* Allah Resulünün (s.a.a) şöyle buyurduğunu işittim*:* "Ehl-i Beyt'imin bu ümmet arasındaki misali, ona binenin kurtulduğu ve binmeyenin ise gark olduğu Nuh'un gemisinin misalidir."

Ve yine Resulullah'ın (s.a.a) şöyle buyurduğunu işittim: "Ehl-i Beyt'imi kendi aranızda bedendeki baş ve baştaki iki göz mesabesinde tutunuz. Zira baş olmadığı yerde beden ve

[1] Emali'et-Tusi, 349/721
[2] Kenz'ul-Ummal, 34169
[3] a. g. e. 34170
[4] İhticac, 1/361/58
[5] Emali'es-Seduk, 69/6

gözün olmadığı yerde ise baş yolu bulamaz."[1]

18443. *Resulullah (s.a.a) Ali'ye (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey Ali! Ben hikmetin şehri sen ise kapısısın… Senin ve senin soyundan (benden sonra) gelecek olan imamların örneği Nuh'un gemisinin misali gibidir. Her kim ona binerse kurtulur ve her kim de ondan geri kalırsa gark olur. Sizin örneğiniz kıyamete kadar birinin battığı ve onun yerine diğerinin doğduğu gökteki yıldızlar gibidir."[2]

18444. *Peygamber (s.a.a) Ali'ye (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey Ali! Senin ümmetimin arasındaki varlığın Nuh'un gemisinin varlığı gibidir. Kim ona binerse kurtulur ve her kim de ondan geri kalırsa gark olur."[3]

18445. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "* Gerçekte bizim sizin aranızdaki örneğimiz Ashab-ı Kehf'in mağarası ve "Hıtte" kapısı örneğidir. O teslimiyet ve itaat kapısıdır. O halde hepiniz (Allah'a) teslimiyet içine giriniz."[4]

18446. *İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala'nın* **"ve terk edilmiş bir kuyu ve yükseltilmiş bir köşk"** *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:*
"Terkedilmiş kuyudan maksat sessiz olan imamdır, yükseltilmiş köşkten maksat ise konuşan imamdır."[5]

18447. *İmam Sadık (a.s)* **"Allah göklerin ve yerin nurudur. O'nun nuru, içinde ışık bulunan bir kandil yuvasına benzer"** *ayeti hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Bu, Allah'ın bizler hakkında verdiği bir örnektir. Zira peygamber ve İmamlar (a.s) Allah'ın varlığının alamet ve nişanelerindedir. Onlar vesilesiyle tevhit, dinin maslahatları, islam'ın şeri

[1] Emali'et-Tusi, 482/1053
[2] Kemal'ud-Din, 241/65
[3] el-Hisal, 573/1
[4] Gaybet'un-Nu'mani, 44
[5] Mean'il-Ahbar, 111/2

ilkeleri farzları ve sünnetleri elde edilir."[1]

18448. *İmam Bakır (a.s) aynı ayetin tefsirinde şöyle buyurmuştur:*
"kandil"den maksat Allah Resulü'nün (s.a.a) göğsündeki ilim nurudur ve **"içinde ışık bulunan bir kandil yuvası"**ndan maksat ise Ali'nin (a.s) göğsüdür. Peygamberin (s.a.a) ilmi Ali'nin (a.s) göğsünde karar kılınmıştır."[2]

18449. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ben o zeytin ağacının dallarından biriyim, nübüvvet evinin kandillerinden bir kandilim. Elçilerin (meleklerin) terbiye ettiği bir kimseyim. İyilik ve yücelik sahibi kimselerin terbiye ettiği kimseyim. İçinde nurların nurunun bulunduğu bir kandil ve kıyamete kadar seçkin kimselerin sırtında baki olan seçkin bir kelimeyim."[3]

18450. *İmam Hadi (a.s) Camia ziyaretinde şöyle buyurmuştur:* "Sizleri nurlardan yarattı ve sonra halkalar halinde arşının etrafına topladı. Sonra bize ihsanda bulundu. Allah sizleri de (makam ve mevkisinin) yücelmesine izin verdiği evlerde karar kıldı ve adı oralarda anıldı."[4]

18451. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Benim içinizdeki durumum, karanlığın içindeki ışığa benzer; karanlığa dalan onunla aydınlanır."[5]

bak. el-Bihar, 23/304, 18. Bölüm ve s. 119-126

3605. Bölüm
En Yüce Örnek

18452. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Biz takva kelimesi, hidayet yolu, en yüce örnek, en azametli hüccet ve en sağlam kulpuz."[6]

18453. *Resulullah (s.a.a) Ali'ye (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey Ali!

[1] et-Tevhid, 157/2
[2] a. g. e. 158/4
[3] Emali'es-Seduk, 490/9
[4] Uyun-u Ahbar'ir-Rıza (a.s), 2/275/1
[5] Nehc'ül-Belağa, 187. hutbe
[6] Nur'us-Sakaleyn, 4/181/47

Allah'ın hücceti sensin, Allah'ın kapısı sensin, Allah'a ulaşan yol sensin, o büyük haber sensin, sırat-ı mustakim (doğru yol) sensin ve en yüce örnek sensin."[1]

18454. *İmam Hadi (a.s) Camia ziyaretinde şöyle buyurmuştur:* "Hidayet imamlarına, karanlıkların meşalelerine, takva nişanelerine, akıl ve zeka sahiplerine, yaratıkların sığınağına, peygamberlerin varislerine ve en yüce örneğe selam olsun."[2]

bak. 3612, 3613. Bölümler

3606. Bölüm Temiz Ağaç Misali

Kur'an:

"Allah'ın, temiz bir sözü; kökü sağlam, dalları göğe doğru olan Rabbinin izniyle her zaman meyve veren temiz bir ağaca benzeterek nasıl misal verdiğini görmüyor musun? İnsanlar ibret alsın diye Allah onlara misal gösteriyor."[3]

18455. *İmam Sadık (a.s)* **"temiz bir ağaç gibi"** *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın Resulü (s.a.a) bu ağacın kökleri, Müminlerin Emiri (a.s), onların soyundan gelen imamlar ise dalları, imamların ilmi meyveleri ve mümin olan Şiileri ise yapraklarıdır."[4]

18456. *İmam Bakır ve İmam Sadık (a.s) Allah-u Teala'nın "***temiz bir ağaç gibi…"** *ayeti hakkında şöyle buyurmuşlardır:* "Yani Peygamber (s.a.a) ve ondan sonraki imamlar (bu ağacın) sağlam kökleridir. Dalları ise onu kabul eden kimseler için velayettir."[5]

Allame Tabatabai el-Mizan'da ilk rivayeti naklettikten sonra şöyle diyor: "Bu rivayet temiz kelimeden maksadın Peygamber (s.a.a) olduğunu ifade etmektedir. Kelime

[1] Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/6/13
[2] a. g. e. s. 273/1
[3] İbrahim suresi, 24-25. ayetler
[4] el-Kafi, 1/428/80
[5] Tefsir-i Ayyaşi, 2/224/10

kavramı Allah-u Teala'nın sözünde insan hakkında da kullanılmıştır. Örneğin Allah-u Teala şöyle buyurmuştur:

"Kendinden bir Kelime'yi, adı Meryem oğlu İsa olan Mesih'i…" [1]

Her haliyle bu rivayet tatbik ve örneğini belirtmek babındandır. Bunun delili de tatbik ve örneğini gösterme hususunda varolan çok çeşitli rivayetlerdir. Örneğin onların bazısında, yani bu rivayette yer aldığı üzere (temiz ağacın) kökü Allah Resulü, bedeni Ali (a.s) ve dalları İmamlar (a.s) meyveleri onların ilimleri, yaprakları Şiiler ve diğer bazı rivayetlerde, yani Seduk'un Cabir'den onun da İmam Bakır'dan (a.s) rivayet ettiği hadiste de yer aldığına göre ise ağaç Allah Resulüdür, gövdesi Ali (a.s) dalı Fatıma, meyvesi onun çocukları, yaprakları ise onların Şiilerimizdir. Diğer bazısında yer aldığına göre Peygamber ve imamlar bu ağacın sağlam kökleri ve gövdesi de onu kabul eden kimsenin velayetidir. Nitekim Kafi kendi senediyle Muhammed Halebi'den o da İmam Sadık'tan (a.s) bunu rivayet etmiştir. [2]

Tefsir

Alimler ve müfesirler bu ayet hakkında çeşitli ve farklı görüşlere inanmışlardır. Onların ihtilafı evvela temiz kelimesinden maksadın ne olduğu hususundadur. Onlardan bazısı şöyle demişlerdir: "Maksat Allah'ın birliğine tanıklık etmektir." Diğer bazısı ise, "maksat imandır" demişlerdir. Diğer bazısı ise maksat Kur'andır"demişlerdir.

Diğer bir görüşe göre Alalh'ı mutlak bir şekilde tesbih ve tenzih etmektir. Bir görüşe göre de Allah'ı mutlak bir şeklide övmektir. Başka bir görüşe göre ise maksat, "Her haliyle güzel bir sözdür. Bir görüşe göre ise maksat bütün itaatlerdir ve başka bir görüşe göre ise ondan maksat mümindir.

Alimlerin diğer bir ihtilafı ise temiz ağaçtan maksadın ne olduğu

[1] Al-i İmran, 45

[2] Tefsir'ul Mizan, - c. 12, s. 63

hususundadır. Müfessirlerin çoğunun görüşüne göre maksat hurma ağacıdır. Diğer bir görüşe göre Hindistan cevizi ağacıdır. Ve diğer bir görüşe göre ise temiz meyve veren, yenilen ve kendisiyle beslenilen ağaçtır. Örneğin, incir üzüm ve nar ağacı gibi. Diğer bir görüşe göre her ne kadar vakı olmasa da Allah'ın niteliklerini belirttiği ağaçtır.

Bu iki ihtilaf hususun yanı sıra "her zaman" kelimesinden maksadın ne olduğu hususunda da ihtilaf edilmiştir. Bazısına göre maksat iki aydır, diğer bazısına göre, altı ay demektir, bazısına göre ise tam bir yıl demektir, diğer bazısına göre ise her sabah akşam ve bir görüşe göre ise bütün vakitler anlamındadır.

Bu tür ihtilaflara karışmak insanı asıl konusundan ve kendisi için önemli olan her şeyden yani Allah'ın kitabındaki öğretilerden hedefe ulaşmaktan ve ayeti kerimelerin hedeflerinden alı koyar.

Ayetler hakkındaki dikkatli düşünceden elde edildiği gibi şöyle ve böyle sıfatlarıyla bir ağaca benzetilen temiz kelimeden maksat hak ve sabit inançtır. Zira Allah-u Teala bu örneği verdikten sonra örnek olarak şöyle buyurmaktadır: **"Allah iman eden kimseleri dünya ve ahiret hayatında sağlam bir sözle sabit kılar."** *Yani maksat aynı kelimedir. Ama lafız olması ve dille ifade edilmesi açısından değildir. Aksine inanç ve azme dayalı bir kelimedir. Bu da insanın kolladığı ve amel ve davranışlarında asla sapmadığı bir kelimedir.*

Allah-u Teala kendi sözlerinin birkaç yerinde bu anlamda bir ifadede bulunmuştur. Nitekim şöyle buyurmuştur: **"Doğrusu, "Rabbimiz Allah'tır" deyip, sonra da dosdoğru gidenlere korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir."**[1]

Hakeza şöyle buyurmuştur: **"Şüphesiz, "Rabbimiz Allah'tır" deyip sonra da**

[1] Ahkaf, 13

doğrulukta devam edenlerin üzerine melekler iner. Onlara: "Korkmayınız, üzülmeyiniz," derler."[1]

Hakeza şöyle buyurmuştur: **"Güzel sözler O'na yükselir, o sözleri de salih amel yükseltir."** [2]

Bu temiz söz ve kelime de Allah-u Telanın ehline yani müminlere dünya ve ahirette neticesini sabit kıldığı şeydir. Nitekim onun karşısında ise sapıkları saptırmak vardır ve başka bir tabirle müşriklerin şirki onun eseridir. Böylece anlaşıldığı üzere tevhid kelimeden maksat temiz kelimesi ve Allah'ın birliğine gerçek anlamda tanıklık etmektir.

Allah'ın birliğini kabullenmek ve bu konuda sebat göstermek, kökleri sağlam ve her türlü değişim, yokluk ve batıl oluştan korunmuş hak bir inançtır. O kök adı yüce olan Allah veya hakikatler zeminidir. Bu ağacın dalları hiçbir engele takılmadan gelişmektedir. Bu dallar, fer'i hak inançlar, temiz sıfatlar ve salih amellerdir. Mümin, bunlara sahip olduğu için temiz bir hayat yaşamakta, bunlar vasıtasıyla insani dünya bayındır olmakta ve de varlık aleminin hareketiyle uyum içinde bulunmaktadır. Bu hareket, hak inanç ve salih amel üzere yoğrulmuş, insanın ortaya çıkışıyla sonuçlanan bir harekettir.

"Rabbimiz Allah'tır" diyen, bu konuda sebat gösteren ve böylece sağlam sözü ve temiz kelimeyi gerçekleştiren kamil müminlerin örneği, sebat gösterdikleri sözleri gibidir. İnsanlar sürekli olarak varlıklarının hayır ve bereketlerinden istifade etmektedirler. Her türlü hak söz ve salih amel de aynı hüküm ve örnek sahibidir. Kökleri sağlam, dalları uzun, meyveleri temiz ve faydalıdır. O halde ayette verilen örnek, "Tayyibe" kelimesinin "nekire" (belirsiz) olarak zikredilmesinden de anlaşıldığı üzere bütün bu hususları kapsamaktadır. Ayetin akışından da

[1] Fussilet, 30

[2] Fatır, 10

anlaşıldığı üzere bu ayetteki "tayyibe" kelimesinden maksat, diğer hak inançların kendisinden türediği, huyların geliştiği ve salih amellerin meydana geldiği tevhit kökü ve aslıdır.

Allah-u Teala daha sonra bu ayeti şu şekilde sonuçlandırmaktadır:

"İnsanlar öğüt alsınlar diye Allah onlara çeşitli öğütler verir." *Yani öğüt alanlar, bu örnek vasıtasıyla öğüt alırlar ki herkim saadeti istiyorsa, mutlaka tevhit kelimesini hayata geçirmeli ve bu konuda sebat göstermelidir."*[1]

bak. el-Bihar, 24/136, 44. Bölüm

3607. Bölüm Çirkin Sözün Örneği

Kur'an:

"Çirkin bir söz de, yerden koparılmış, kökü olmayan kötü bir ağaca benzer."[2]

"Sana: "Rabbin şüphesiz insanları kuşatmıştır" demiştik; sana gösterdiğimiz rüya ile ve Kur'an'da lânetlenmiş ağaçla, sadece insanları denedik. Biz onları korkutuyoruz, fakat bu onlara büyük taşkınlık vermekten başka bir şeye yaramıyor."[3]

18457. *İmam Sadık (a.s) Allah-u Talanın* **"Allah örnek vermiştir"** *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Bu Allah'ın peygamberin Ehl-i Beyti ve düşmanları hakkında verdiği bir örnektir. Onların düşmanlarının örneği yerden koparılan ve hiçbir istikrarı olmayan çirkin bir ağaca benzeyen çirkin bir sözün hikayesidir."[4]

18458. *İmam Bakır (a.s) Allah-u Teala'nın* **"lanetli ağaç"** *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Maksat Ümeyye oğullarıdır."[5]

18459. *Tefsir-i Kumi'de "***sana gösterdiğimiz rüya ile ve Kur'an'da lânetlenmiş ağaçla, sadece insanları**

[1] Tefsir'ul-Mizan, 12/51

[2] İbrahim suresi, 26. ayet

[3] İSra suresi, 60. ayet

[4] a. g. e. s. 297/93

[5] Tefsir-i Kummi, 2/21

denedik" *ayeti hakkında şöyle yer almıştır:* "Peygamber (s.a.a) rüyasında maymunların minberine çıktığını gördü ve bu gördüğü rüyadan dolayı rahatsız olup şiddetle hüzünlendi. Bunun üzerine Allah-u Teala ona şu ayeti nazil buyurdu: **"sana gösterdiğimiz rüya ile ve Kur'an'da lânetlenmiş ağaçla insanları denedik (şaşkınlıkta kalmaları için)…"** Onlardan maksat Ümeyye oğullarıdır."[1]

3608. Bölüm Müminin Örneği

18460. *İmam Bakır (a.s) Allah-u Teala'nın* **"Allah göklerin ve yerin nurudur…Bununla insanlara misal vermek ister"** *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur*: "Bu Allah-u Teala'nın mümin hakkında verdiği bir örnektir." *İmam daha sonra şöyle buyurmuştur:* "Mümin beş nur içinde yüzmektedir: Girişi nurdur, çıkışı nurdur, ilmi nurdur, sözü nurdur ve kıyamet günü cennete doğru hareket edişi nurdur."[2]

18461. "*Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümin güzel koku satan kimse gibidir. Eğer onunla otururwhile sana fayda verir eğer onunla yürürsen sana fayda verir. Eğer onunla ortak olursan yine sana fayda verir."[3]

18462. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "*Mümin tıpkı bir hurma ağacı gibidir. Ondan ne kadar alırsan işine yarar."[4]

18463. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Müminin örneği yaprakları dökülmeyen, afet ve çürüklüğe uğramayan bir ağacın hikayesi gibidir ve bu ağaç hurma ağacıdır."[5]

[1] a. g. e. s. 103
[2] Kenz'ul-Ummal, 726
[3] a. g. e. 727
[4] a. g. e. 791
[5] a. g. e. 730

18464. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümin buğday veya arpa sümbülü gibidir. Bazen eğilir ve bazen de doğrulur."[1]

18465. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümin (arpa veya buğday) sümbülü gibidir. Bazen doğrulur ve bazen de kızarır. Kafir ise çam ağacı gibi her zaman diktir, ama aniden kırılır."[2]

18466. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Müminin örneği yeni biten bir bitki gibidir; bazen kızarır ve bazen de sararır ama kafir ise çam ağacına benzer."[3]

18467. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Müminin örneği kendisine her taraftan rüzgarın estiği ekin örneğidir. Rüzgar onu eğer ve rüzgar durduğunda ise doğrulur. Mümin de işte böylece belalarla eğilir bükülür. Ama facir sert ve dik olan çam ağacı gibidir. Allah dilediği vakit onu yıkıp döker."[4]

18468. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Müminin örneği sürekli rüzgarların her tarafa eğdiği bir ekin hikayesidir. Mümin de sürekli belalara maruzdur. Münafığın örneği ise kesilme vakti gelinceye kadar kıpırdamayan çam ağacı gibidir."[5]

18469. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümin bal arısı gibidir. Eğer yerse temiz ve güzel şeyler yer. Eğer üretirse temiz ve güzel şeyler üretir. Eğer çürümüş dallar üzerine konarsa onu asla kırmaz."[6]

18470. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümin altın parçası gibidir. Ateşe konursa kızarır ve tartılırsa hafif göstermez."[7]

18471. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:*

---

[1] a. g. e. 732
[2] a. g. e. 731
[3] a. g. e. 733
[4] Sünen-i Tirmizi, 2866
[5] Kenz'ul-Ummal, 735
[6] a. g. e.
[7] Kenz'ul-Ummal, 736

"Müminin hikayesi dışı virane olan ama içine girdiğin taktirde güzel ve süslü gördüğün bir ev misalidir. Facirin hikayesi ise süslenmiş ve gören herkesin hoşlandığı ama içi pislik dolu olan mezar gibidir."[1]

18472. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mümin ve imanın hikayesi bağlandığı kazıktaki halkalı ipiyle dönen ve sonra da ona geri dönen at misalidir. Mümin de yanlışlık yapar sonra (hatasından) döner."[2]

3609. Bölüm
Kafirin Misali

Kur'an:

"Küfredenlerin (hidayete davet edenin) misali, bağırıp çağırmadan başkasını işitmeyene (hayvanlara) seslenen kimsenin (çobanın) misalidir. Sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler; bu yüzden onlar akıl edemezler."[3]

"Bu iki zümrenin durumu, kör ve sağır kimse ile gören ve işiten kimsenin durumuna benzer. Durumları hiç eşit olabilir mi? İbret almıyor musunuz?"[4]

"Rab'lerine küfredenlerin işleri, fırtınalı bir günde, rüzgarın şiddetle savurduğu küle benzer; yaptıklarından hiçbir şey elde edemezler. İşte bu uzak sapıklıktır."[5]

"Küfredenlerin işleri engin çöllerdeki serap gibidir. Susayan kimse onu su zanneder, fakat oraya geldiğinde hiçbir şey bulamaz. Orada Allah'ı bulur ve O da hesabını görür. Allah hesabı çabuk görendir. Veya engin denizin karanlıklarına benzer. Onu üst üste dalgalar ve dalgaların üstünde de bulutlar

[1] et-Terğib ve't-Terhib, 4/90/10
[2] Kenz'ul-Ummal, 869
[3] Bakara suresi, 171. ayet
[4] Hud suresi, 24. ayet
[5] İbrahim suresi, 18. ayet

örter; karanlıklar üstünde karanlıklar; insan elini uzattığı zaman, nerdeyse onu bile göremez. Allah'ın nur vermediği kimsenin nuru olmaz."[1]

"Boyunlarına, çenelerine kadar varan demir halkalar geçirmişizdir, bunun için başları yukarı kalkıktır. Önlerine ve arkalarına sed çekmişizdir. Gözlerini perdelediğimizden dolayı artık göremezler."[2]

Tefsir

"Mesel" dilden dile dolaşan atasözü demektir. Ve yine "mesel", vasıf anlamına da gelir. Şu ayet-i kerimede olduğu gibi: **"Sana nasıl misaller getirdiklerine bir bak! Onlar sapmışlardır, yol bulamazlar.** [3]**"** *Tefsirini sunduğumuz ayet-i kerimenin orjinalinde geçen "Yan'iku "naik" (kelimesindendir) . Çobanın sürüsünü engellemek amacıyla bağırmasına denir. Çoban sürüsünü bir yerden alıkoymak amacıyla bağırdığı zaman, Araplar "neaka-r Rai bil ganem Yen'ikunaika" derler. Nide, nada, Yunadi, munadaten kelimelerinin masdarıdır ve dua yani "çağırma"dan daha özel niteliklidir. Çünkü bu ifadenin altında, "dua"nın aksine, sesi yükseltme ve benzeri bir anlam yatar. Allah doğrusunu herkesten daha iyi bilir, ama ayetin anlamı şöyle olsa gerek: "Senin kafirleri inanmaya çağırman tıpkı, hayvanlara haykıran birinin durumuna benzer. Bu hayvanlar onun haykırışından, ses ve çağrıdan başka bir şey duymazlar. Sırf bu sesin çıkardığı yankıdan ürker de yöneldikleri tarafa gitmekten vazgeçerler ve duyduklarından hiçbir şey düşünüp anlamazlar. Onlar kendilerine yararlı olan sözleri duymayan sağırlardır, yararlı bir söz konuşmayan dilsizlerdir, hiçbir şey göremeyen körlerdirler. Onlar hiçbir şey düşünmezler. Çünkü*

[1] Nur suresi, 30-40. ayetler
[2] Yasin suresi, 8-9. ayetler
[3] Furkan suresi, 9. ayet

düşünmeyi sağlayan yollar tıkanmış durumdadır.

Böylece, ifadede kalb sanatının ya da ona yönelik bir ifade sanatının var olduğu ortaya çıkıyor. Buna göre, bağırıp çağırmadan başka bir şey işitmeyene haykıran kimsenin örneği, kafirleri doğru yola çağıranın örneğidir. Hidayete çağırılan kafirlerin değil. Fakat, bunun bir sonucu ve gereği olarak sunulan üç sıfat, yani "Onlar sağır, lal ve kördürler" sözü kafirlere özgü niteliklerdir. Onları hakka çağıranların değil. Bu, örneğin kafirlere nisbet verilmesini daha uygun kıldı. Allah'ın elçisine değil. Bundan dolayı ifadede kalb (dönüşüm) sanatı benzeri bir durumun söz konusu olduğunu söyleyebiliriz. [1]

"Rablerine küfredenlerin işleri fırtınalı bir günde rüzgarın şiddetle savurduğu bir küle benzer" *ayetinde geçen* **"Fırtınalı bir günde rüzgarın şiddetle savurduğu"** *misali sonuç açısından kafirlerin amellerinin uğradığı durum için verilen bir misaldir ve bu amellerin rüzgara savrulduğu, batıl olduğu ve onların saadetinde hiçbir etkisinin olmadığı nüktesini beyan etmektedir. Nitekim Allah-u Teala benzeri bir yerde de şöyle buyurmuştur:* "**Yaptıkları her işi ele alır, onu toz duman ederiz."**[2]

O halde kafirlerin ameli de fırtınalı bir günde üzerine şiddetli rüzgarların estiği kül yığınlarının savurduğu ve kendisinden hiçbir şeyin baki kalmadığı kül zerreleri gibidir ve bu onların amelleri için verilmiş bir örnektir.

Buradan da anlaşıldığı üzere Allah-u Tealanın kelamında herhangi bir şeyi taktire almak gerekmemektedir ve onu örneğin şu cümleye döndürmek mümkündür: **"Kafir olan kimselerin amelleri..."** *Zahiren ayet Musa'nın (a.s) sözünün devamı değildir. Aksine ondan nakledilen sözden alınan bir sonuçtur.* [3]

"Küfredenlerin işleri engin çöllerdeki

[1] Tefsir-i el-Mizan, 1/420

[2] Furkan, 23

[3] Tefsir'ul Mizan, 12/36

serap gibidir. Susayan kimse onu su zanneder" *ayetinde geçen serap ise çölde su gibi parlayan ama gerçekte su olmayan şey demektir. Ayette geçen "kı' ve ka'" kelimeleri de düz çöl toprakları anlamındadır. Bu her iki kelimenin de tekili "kie ve kae" kelimeleridir. Tıpkı tekilleri "tın ve temr" olan "tine ve temre" kelimeleri gibidir."zem'an" kelimesi ise susuz kimse anlamındadır.*

Münezzeh olan Allah mümini anarken ve onu nitelendirirken büyük ve azametli evlerde Allah'ı andığını, hiçbir ticaret ve alışverişin onu Allah'ı zikretmekten gafil kılmadığı ve de Allah'ın göklerin ve yerin nuru olduğu gerçeğini beyan ettikten sonra onları bu özelliğe sahip oldukları sebebiyle kendi nuruna hidayet etmekte ve onları kendi nuruyla müşerref kılmaktadır. Evet bu konuyu beyan ettikten sonra bunun karşısında kafirleri anmakta, gerçek olmayan amellerini sonu olmayan çöldeki bir seraba benzetmektedir. Bir defa hiçbir nura sahip olmayan üst üste yığılmış ve içinden hiçbir ışığın olmadığı karanlığa benzetmektedir. Bu ayet bunların ilk niteliğini içermektedir.

"Küfredenlerin işleri engin çöllerdeki serap gibidir. Susayan kimse onu su zanneder orya geldiğinde ise hiç bir şey bulamaz" *ayeti kafirlerin amelini –yani onların kendileri vesilesiyle Allah'a yakınlaştıklarını sandıkları kurbanları, zikirleri, duaları ve diğer ibadetleri- çöldeki bir seraba benzetmektedir ki susuz insan onun su olduğunu zannetmektedir oysa o su değildir. Dolayısıyla da suyun etkilerine yani susuzluğu giderme ve benzeri etkilere sahip değildir.*

Bu yüzden **"Susayan kimse onu su zanneder"** *diye buyurmuştur. Oysa serap kendisini gören herkes için su olarak gözükmektedir. Sebebi de bu ayetteki hedef seraba doğru gitmeyi beyan etmektir. Dolayısıyla da seraba sadece susuzluğun kendisini seraba doğru sürüklediği kimse gider. Bu*

yüzden de ayetin devamında şöyle buyurmaktadır: **"Fakat oraya geldiğinde ise hiçbir şey bulamaz"** *adeta şöyle demiştir: tıpkı susuz insanın su diye hayal ettiği çöldeki bir serap gibidir bu yüzden susayan kimse su içmek ve susuzluğunu gidermek için ona doğru gidip yanına vardığında hiçbir şey bulamaz.*

"Fakat oraya geldiğinde" *diye buyurmuştur; "Ona ulaşır veya ona erişir" ve benzeri tabirler kullanılmamıştır. Bu da orada kendisini birinin beklediğine işarettir ve o kimse de şüphesiz münezzeh olan Allah'tır bu sebeple de ayetin devamında şöyle buyurmuştur:* **"Orada Allah'ı bulur ve o da hesabını görür. Allah hesabı çabuk görendir."**

Ayetin devamı kafirlerin kendi amelleriyle, fıtratlarının kendisini ona doğru sürüklediği bir şeye ulaşmak istediklerini beyan etmektedir. Şüphesiz o şey de insanın fıtratı gereği peşine düştüğü saadet ve mutluluktur. Esasen fıtrat ve tabiat sürekli o şeyin peşindedir. Ama kafirlerin amelleri onları bu hedefe ulaştırmaz ve kafirlerin amelleriyle kendisinden iyi bir mükafat bekledikleri tanrılarının da bir gerçeği yoktur. Kafirlerin amellerinin ulaştığı, işlerini ihata eden ve amellerinin cezasını veren kimse ise münezzeh olan Allah'tır. Allah onların hesabını tam olarak görür. Allah'ın hesabı tam olarak görmesi ise verdiği cezanın tıpkı amelleri esasınca olmasından kinayedir ve amel sahibini bu şekilde cezalandırmak da amellerinin ona müstahak oluşu hasebiyledir.

O halde bu ayeti şerifede kafirlerin amelleri seraba bizzat kendileri de su isteyen susuz insana benzetilmiştir. Bu kimsenin tatlı suyu olduğu halde ondan yüz çevirmekte, kendisine nasihat eden ve kendisini o sudan içmeye davet eden mevlasının sözlerine kulak vermemektedir. Aksine serabı su sanmakta ve seraba doğru hareket etmektedir. Hakeza ölümünün gelip çatması ve amellerinin sona ermesiyle Alah'a doğru

hareket etmeleri de seraba doğru giden serap yerine varan ve orada mevlasını bulan susamış kimseye teşbih edilmiştir. Mevlası ise ona nasihat ediyor ve onu tatlı sudan içmeye davet ediyordu.

Bu insanlar, kendilerini saadet verici nura davet eden layık işlerden ve Rablerinden gaflete düşmüş ve saadetlerinin kendilerini çağıran tanrıların ve kendi kanaatlerince onları bu tanrılara yakın kılan amellerinin sayesinde olduğunu hayal etmişlerdir. Bu yüzden de seraba benzer ameller ile meşgul olmuş, bütün ömürleri boyunca tüm güçlerini bu tür amelleri yerine getirmede tüketmişlerdir. Sonunda da ecelleri gelip çatmış ahiret yurduna göçmüşlerdir. Ne amellerinden bekledikleri ümit ve arzularından bir şey bulabilmişlerdir, ne de mabudlarının uluhiyyetinden bir eser görmüşlerdir. Allah onların hesabını tam bir şekilde görür. Allah şüphesiz çabuk hesap görendir.

Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **"Allah hesabı çabuk görendir"** *bunun da sebebi şudur ki Allah az ve çoğu, küçük ve büyüğü, ince ve kabayı, önü ve arkayı eşit bir şekilde ilmiyle ihata etmiştir.*

Ayrıca bilmek gerekir ki ayeti şerife gerçi zahirde bütün kafirlerin ve özellikle de puta tapan müşriklerin niteliğini beyan etmektedir. Ama bu nitelik alemlerin yaratıcısını inkar eden diğer inkarcılar hakkında da geçerlidir. Zira her insan kendi hayatında saadet ve mutluluğun peşinde koşar. Şüphesiz bu mutluluğa ulaşmanın en çönemli vesilesi de insanın yaptığı amel ve davranışlardır. O halde eğer bir yaratıcının varlığına inanır ve bu mutluluğunda bu yaratıcının bir etkisi olduğuna kanaat ederse güzel amel ve davranışlarıyla onun rızayetini elde etmeye çalışır ve yaratıcının kendisine taktir ettiği saadeti elde etmek için didinir. Ama eğer yaratıcıyı inkar eder ve mutluluğu hususunda onu etkili görmezse kendi amelleri vesilesiyle tesiri olduğuna inandığı ve örneğin zamanın, tabiatın veya maddenin dikkatini üzerine çekmeye çalışır zira o sadece dünyevi hayatın mutluluğunu

düşünür ve onun ötesinde bir şeye inanmaz.

Bu kimseler, hayatlarındaki saadetin Allah-u Tealadan başka bir varlığın elinde olduğuna inanırlar. Ve ondan başka bir varlığın olduğunu reddederler. Onların inancına göre dünyevi çabaları, kendilerini istedikleri saadete ulaştırmaktadır. Oysa bu zanları ve mutluluk hakikatten uzak olan bir seraptan başka bir şey değildir. Onlar sürekli olarak çaba ve gayret içinde olur ve taktir edilen ecelleri geldiğinden de amelleri sona erer. Bütün o iş ve amellerden hiçbir faydanın olmadığını ve amellerinden bekledikleri arzularının bir avuç hayal ve rüyadan başka bir şey olmadığını görürler. Bu durumda Allah onların hesabını kamil bir şekilde görür. Şüphesiz Allah hesabı çabuk görendir.

"Veya engin denizin karanlıklarına benzer onu üst üste dalgalar ve dalgaların üstünde de bulutlar örter" *ayeti de kafirlerin amelinin başka bir benzetmesidir. Bu benzetmede onların amelleri kalplerine kat kat gelmiş perdelerdir. Bu perdeler marifet nurunun kalplerine girmesine engel olmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de kafirlerin zulmet veya karanlıklarda oluşu defalarca söz konusu edilmiştir. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur:* **"Küfredenlerin ise dostları tağutlardır. Onları aydınlıktan karanlıklara sürüklerler. İşte onlar cehennemliklerdir, onlar orada temelli kalacaklardır."** [1]

Hakeza Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **"karanlıklarda kalıp çıkamayan kimsenin durumu gibi midir?"**[2]

Hakeza Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **"Hayır, hayır; onların kazandıkları kalplerini paslandırıp körletmiştir. Hayır; doğrusu onlar o gün, Rablerinden yoksun kalacaklardır."**[3]

[1] Bakara, 257
[2] En'am, 122
[3] Mutaffifin, 14 ve 15

Allah-u Teala'nın **"Veya engin denizin karanlıklarına benzer"** *sözü önceki ayette geçen "serab" kelimesine atfedilmiştir. Arapça ifadede yer alan "behrin lucciyyin" kelimesi de üst üste dalgaları geren deniz anlamındadır. Ve dalgalarının gidip gelmesini ifade eden denizin karanlıklarına mensuptur. Cümlenin anlamı da şudur: "Kafirlerin ameli dalgalı denizlerde vaki olan karanlıklar gibidir"*

"Onu üst üste dalgalar ve dalgaların üstündeki bulutlar örter" *ifadesi denizin niteliği konumundadır ve onun varsayılan karanlıklarını beyan etmek için ifade edilmiştir. O halde bu denizin niteliği şöyledir: "Bir dalga onu bütünüyle örter ve bunun üzerine yeni bir dalga, onun da üzerine yeni bir dalga ve onun da üzerine başka bir dalga gelir. Onların tümü de güneş ay ve yıldızların ışığının denize ulaşmasına engel olur.*

Allah-u Telaanın **"karanlıklar üstünde karanlıklar"** *ifadesi de varsayılan karanlıklardan maksadın üst üste yığılmış karanlıklar olduğunu, perakende ve dağınık bulutlar olmadığını beyan etmek içindir bu konuyu önemle vurgulamak için de şöyle buyurmuştur:* **"İnsan elini uzattığı zaman neredeyse onu bile göremez."**

Zira insanın gördüğü en yakın şey bizzat kendisidir. İnsan kendi elini bedeninin diğer organlarından daha rahat ve iyi görebilir. Çünkü istediği taktirde elini herhangi bir şekilde gözünün önüne getirebilir. Bu esas üzere eğer birisi elini önüne getirir ve onu zorla görürse bundan karanlıkların çok şiddetli olduğu anlaşılır. O halde Allah'a doğru hareket eden ve dönüşleri mutlaka Allah'a olan bu kafirler, amel ve davranışlar açısından dalgalı denizlerde yürüyen kimse gibidir. Bu denizde dalgalar üst üste gelir ve bu dalgaların üzerinde bir de bulut vardır. Varolan her şey karanlıktır. Karanlığın üzerinde nurdan en küçük bir nişane yoktur ve onun

ışığında kurtuluş sahiline asla ulaşamazlar. [1]

Allah-u Teala'nın, **"Boyunlarına çenelerine varana kadar demir halkalar geçirmişizdir"** *ayetinde yer alan "e'nak" kelimesi "unuk" kelimesinin çoğulu olup boyun anlamındadır."e'lal" kelimesi de "ğilk" kelimesinin çoğuludur. Ve "ğilk" söylendiğine göre bir işkençe aletidir. Bu aletle eller boyuna bağlanmaktadır. "mukmehun" kelimesi de ismi mef'uldur ve başını yukarıya kaldırma anlamına gelen "ikmah" kelimesinden türemiştir. Yani adeta bu zincirler göğüsten çenelerine kadar onları örtmüştür. Adeta bu başları yukarıya doğru tutulmuştur onu eğemez ve önlerini göremezler. Onun doğru yol olmadığını teşhis edemezler."eğlal" kelimesinin belirsiz ifade edilmesinin de konunun önemli ve korkunç olması hasebiyledir. Bu ayet önceki cümlenin, yani* **"onlar iman etmezler"** *cümlesi için bir sebep konumundadır.*

Allah-u Tealanın **"önlerine ve arkalarına sed çekmişizdir. Gözlerini perdelediğimizden dolayı artık göremezler."** *Ayetinde geçen "sedd" kelimesi iki şey arasındaki engel anlamındadır. "***Önlerine ve arkalarına"** *ifadesi de tüm cihetlerden ve yönlerden kinayedir."ğaşiyy" ve "ğeşeyan" kelimeleri ise örtmek anlamındadır. "ğeşiyehu keza" denildiğinde, "onu örttü" anlamındadır. "eğşel emre fulanen" ifadesi de "o işi falan kimse örttü" anlamındadır. Bu ayet de önceki sonuç hakkındaki bir tamamlamadır."cealna" cümlesi ise önceki ayette geçen "cealna" kelimesine atfedilmiştir.*

Razi'nin tefsirinde bu iki ayetteki teşbihin anlamında şöyle yer almıştır: "Allah'ın ayetleri hakkında düşünmeye ve tefekkür etmeye engel olan şey iki çeşittir: Bir kısmı enfüsi ayetlerde tefekkür ve bakışa engel olmaktadır. Allah bu engeli zincire bağlı

[1] Tefsir'ul Mizan, c. 15, s. 130

insanın başını yukarı tutmasına kendisini görmemesine ve gözlerinin bedenine ilişmemesine sebep olan bir zincire benzetmektedir. İkinci kısmı ise afaki ayetlerde tefekkür ve bakışa engel olan şeydir. Allah bu engeli de insanın etrafına vurulan bir baraja benzetmektedir. Bu barajın kuşattığı kimse ise afakı göremez. Bu yüzden de kendisi için bir takım nişaneler ve ayetler gözükmez. O halde bu iki engele düçar olan kimse kendisini ve çevresini görmekten tümüyle mahrum kalır. İki ayetin anlamı kafirlerin iman etmeyeceğidir. Çünkü evvela boyunlarına zincirler vurduk ve o zincirlerle ellerini boyunlarına bağladık. Bu zincirler çenelerine kadar uzanmıştır. Bu yüzden de onlar başlarını yukarı kaldıramazlar. Onlar bu hal üzere baki kalırlar. İkinci olarak onların her tarafına engeller ve barajlar karar kıldık. Bu baraj onları dağıtır, bu yüzden de onlar asla doğru yolu bulamazlar. Bu iki ayette onların imana erişmekten mahrumiyetini ifade etmek için iki örnek yer almıştır ve Allah küfür, sapıklık ve küfür ile sapıklıktaki tuğyanlarının cezası olarak imanı onlara haram kılmış ve yasaklamıştır. Bu kitabın (el-Mizan'ın) birinci cildinde, "Allah örnek vermekten çekinmez" ayetinin tefsirinde söylediğimiz gibi mümin ve kafirlerin niteliği hakkında Kur'anı kerimde yer alan bu ve benzeri nitelikler de bu dünyevi hayatın kalbinde insan için başka bir hayatın da olduğunu göstermektedir. Bu hayat maddi hislerin elinden çok uzaklarda bulunmaktadır. Ölürken ve kıyamet gününde de hakikatler açığa çıkınca bu hayatta insan için hakikatleriyle tecelli eder. O halde bu tür ayetler hakkında yer alan sözler gerçek bir boyuta sahiptir. Bazı müfessirlerin inandığı gibi mecazî bir anlam ifade etmemektedir."[1]

bak. el-Kufr, 3494. Bölüm

[1] Tefsir'ul Mizan, 17/64

3610. Bölüm
Müşriğin Örneği

Kur'an:

"Allah'tan başka dostlar edinenlerin durumu, kendine yuva yapan örümceğin durumu gibidir. Evlerin en dayanıksızı ise şüphesiz örümceğin yuvasıdır. Keşke bilseler."[1]

"Allah'a ortak koşmaksızın O'na yönelerek pis putlardan kaçının. Allah'a ortak koşan kimse, gökten düşüp de kuşların kaptığı veya rüzgarın bir uçuruma attığı şeye benzer."[2]

"Allah, geçimsiz efendileri olan bir adamla, yalnız bir kişiye bağlı olan bir adamı misal olarak verir. Bu ikisi eşit midir? Övülmek Allah içindir, fakat çoğu bilmezler."[3]

"Allah, hiçbir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olan bir köle ile, kendisine verdiğimiz güzel nimetlerden gizlice ve açıkça infak eden kimseyi misal gösterir: "Hiç bunlar eşit olur mu? Övülmeğe layık olan Allah'tır, fakat çoğu bilmezler. Allah iki adamı misal veriyor: Biri hiçbir şeye gücü yetmeyen bir dilsiz -ki efendisine yüktür, nereye gönderse bir hayır çıkmaz- bu, doğru yolda olan, adaletle emreden kimse ile bir olabilir mi?"[4]

Tefsir

"Dostlar edinenlerin örneği" *ayetinde tevecüh edilmesi gereken husus Allah'tan başka bir takım kimseleri dost ve yönetici kabul etmektir. Bu yüzden de cümle "sıla ve mevsul" kalıbında beyan edilmiştir. "***kendine yuva yapan örümceğin durumu gibidir***"** *cümlesinde de örümceğin ev yapmasına tevecüh edilmiştir. O halde cümlenin*

[1] Ankebut suresi, 41. ayet
[2] Hac suresi, 31. ayet
[3] Zümer suresi, 29. ayet
[4] Nahl suresi, 75-76. ayetler

anlamı aslında şunu ifade etmektedir: "müşriklerin Allah'tan başka veli ve yönetici seçimindeki özellik kendisine ev yapan örümceğin özelliği gibidir. Cümlede "ev" kelimesinin nekire (belirsiz) şekilde ifade edilmesi de bu niteliğin göstergesidir. **'Evlerin en dayanıksızı ise şüphesiz örümceğin yuvasıdır"** *cümlesi örümceğin yaptığı evin bir özelliğidir. Burada "İnne evhenel buyut le beytuha" denilmemesinin sebebi de cümlenin bir deyim kalıbında alınması ve deyimin hiç kimse tarafından değiştirilememesidir. Oysa ayetin zahiri de bu tür beyanı gerektirmektedir.*

Ayetin anlamı şudur: "Allah'tan gayrisinin müşrikler tarafından veli ve dost edinilmesi –yani kendileri için yönetici kabul edip dayandıkları putları örümceğin ev yapması gibidir. Şüphesiz evlerin en gevşeği de örümceğin yaptığı evdir. Zira örümceğin yaptığı evin sadece adı vardır. Ne sıcak ve soğuktan korur, ne insana bir sığınak verir ne de zararlara karşı dayanma gücüne sahiptir. Müşriklerin dostlarının velayeti de aynı durumdadır. Onların yöneticilik ve hakimiyetlerinin sadece adı vardır. Ne bir faydası ne de bir ziyanı olur. Onlar ne ölüm ne hayat ve ne de diriliş hakkında hiçbir irade sahibi değillerdir.

Burada verilen örneğin belirttiği husus, müşrikler tarafından Allah'ın yerine seçilen mabudlardır. İlah ve mabudlar yerine "evliya" tabirinin ifade edilmesi de, müşriklerin bu putlara tapmalarında onların bir tedbir ve irade sahibi olduklarını ve kendi işlerinin onların elinde bulunduğunu sanmaları sebebiyledir. Onlar bu putların kendilerine hayır getirdiklerini kötülükleri kendilerinden uzaklaştırdıklarını ve haklarında şefaatte bulunacaklarını sanıyorlardır.

Söz konusu ayet –bu nükteleri ifade etmesinin yanı sıra- sahip olduğu itlak sebebiyle de kendi işlerinde Allah'tan başka bir kimseyi veya şeyi yönetici kabul eden, ona dayanan ve ondan bir

etki ümit eden ve amelde her ne kadar put olmasa da bağımsızlığına inanan herkesi kapsamaktadır.

Elbette velayeti Allah'ın velayetine erişen velayetler bunun dışındadır. Tıpkı peygamberin, imamların ve müminlerin velayeti gibi. Nitekim Allah-u Teala da açıkça şöyle buyurmuştur: **"Onların çoğu, ancak ortak koşarak Allah'a iman ederler."**[1]

"Eğer bilselerdi" *ifadesinin anlamı da şudur: "Yani eğer onlar kendi hikayelerinin tıpkı örümceklerin hikayesi gibi olduğunu bileselerdi o tanrıları ve mabudları veli ve yönetici kabul etmezlerdi."*[2] *"***Biz bu misalleri insanlara veriyoruz, onları ancak bilenler akledebilir."** [3] *ayeti de Kur'andaki örneklerin umumi olduğuna delalettir ve insanların kulağına gitmesine rağmen, manalarının hakikatine erişmek ve hedeflerinin gerçeğini öğrenmek sadece alim ve bilgin kimselere özgüdür. İşlerin gerçekleri hususlarında düşünenler ve onların zahiriyle yetinemeyenler bunu anlayabilirler. Bu anlamın delili de* **"onları ancak bilenler akledebilir"** *tabiridir. Burada "Onlara iman etmezler" ve benzeri ifadeler beyan edilmemiştir.*

İnsanlar, Allah'ın Kur'anda verdiği örnekler hususunda sahip oldukları farklı anlayışlar sebebiyle, farklı derk ve düşüncelere sahiptirler. Onlardan bazıları Allah'ın bu örneklerinden sadece lafızları anlamakta ve sade mefhumları derketmektedir. Onlar bu örnekler hakkında derin düşünmez ve inceliğe girmezler. Bazıları da diğerleri gibi bu örnekleri duyar ama derinliğine iner ve ilginç gerçekleri hususunda düşünürler.

Bu ayette, tek olan Allah'ın yöneticiliği yerine çeşitli ilahların yöneticiliği örneği, evlerin en gevşeği olan örümceğin evine benzetilmiştir. Bu şairane bir örnek ve her türlü delilden boş bir iddia değildir. Aksine bürhani gerçek sabit ve reel

[1] Yusuf, 106
[2] Tefsir'ul Mizan, 16/130
[3] Ankebut, 43

bir delili vardır. Sonraki ayet buna işaret etmektedir. [1]

3611. Bölüm

Kur'an:

"Onlar, ateş yakan kimseye benzer; ateş etraflarını aydınlatınca Allah nurlarını yok eder, onları karanlıklar içinde terk eder de (hiçbir şeyi) göremezler."[2]

"Veya (onlar) karanlıklarda, gök gürlemeleri ve şimşek arasında gökten boşanan sağanağa tutulup, yıldırımlardan ölüm korkusu ile parmaklarını kulaklarına tıkayan kimseye benzer. Şüphesiz Allah kafirleri çepeçevre kuşatmıştır."[3]

"Ne onlarla, ne de bunlarla, ikisi arasında bocalayıp durmaktalar. Allah'ın saptırdığı kimseye yol bulamazsın."[4]

18473. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümin, münafık ve kafirin örneği bir nehire doğru giden üç kişilik bir gurubun örneği gibidir: Önce mümin nehire iner, ondan alır, sonra münafık nehre iner, neredeyse mümine yaklaşır ama kafir ona "Bana doğru gel, gel senin için endişeleniyorum" der. Mümin de ona seslenir: "Bana doğru gel, zira benim yanımda faydalanacaksın." Münafık sürekli o ikisi arasında gider gelir ve sonunda kendisine bir zarar gelir ve onu boğar. Evet münafık sürekli şek ve şüphe içindedir. Sonunda ölümü gelip çatar işte onun böyle bir haleti vardır."[5]

18474. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Münafığın hikayesi iki koyun sürüsü arasında şaşkın şaşkın dönüp dolaşan bir koyunun örneğidir. O bazen o

[1] Tefsir'ul Mizan, c. 16, s. 132
[2] Bakara suresi, 17. ayet
[3] a. g. s. , 19. ayet
[4] Nisa suresi, 143. ayet
[5] Kenz'ul Ummal, 869

sürüye gider ve bazen de bu sürüye gider. Hangisinin peşice gitmesi gerektiğini bilmez."[1]

18475. "*İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Münafığın örneği yaprakları yeşil ama tadı acı olan Ebu Cehil karpuzu örneği gibidir. [2]

18476. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Münafığın örneği hurma ağacının gövdesinin örneği gibidir: sahibi onu evinin bir bölümünü yapma hususunda istifade etmek ister. Ama onu nereye koyarsa o orda doğru durmaz ve bu yüzden onu evin başka bir yerine koyar, orası da kendisi için münasip olmaz sonunda işi kendisini yakacağı bir yere varır."[3]

Tefsir

Allah-u Teala'nın "**Onlar, ateş yakan kimseye benzer"** *ayeti münafıkların haletini beyan etmek için bir örnektir ve ayet şöyle buyurmaktadır: Münafıklar karanlıklarda hiçbir yerin görünmediği iyi ve kötünün, faydalı ve zararlı şeyin birbirinden ayırt edilmediği zulmette karar kılan kimseler gibidirler. Bu yüzden bu karanlıklarda ateş ve ateş gibi aydınlatıcı vesilelere sarılmakta ve onların ışığı altında etrafını görmeye çalışmaktadırlar. Ama bu ateş yanıp etraflarını aydınlatınca Allah rüzgar, yağmur veya ateşi söndüren başka bir vesileyle o ateşi söndürmekte ve yeniden ortalık kararmaktadır. Böylece bu kimse iki karanlıkta kalmaktadır: Önce bulunduğu karanlık ve sonra aydınlık vesilesinin ortadan yok olmasından kaynaklanan hayret ve şaşkınlık karanlığı.*

Münafık kimsenin hali ve durumu işte budur. Onlar iman izharında bulunup bu sebeple miras, evlilik ve benzeri şeyler hususunda müminlerle ortak olarak dinin bazı faydalarından istifade ederler. Ama ölüm zamanı geldiğinde ve

[1] a. g. e. 85

[2] Gurer'ul-Hikem, 9878

[3] el-Kafi, 2/396/5

imandan kamil bir şekilde istifade etmek zamanı çattığında Allah onlardan imanın nurunu alır, amellerini batıl kılar, içinde en küçük şeyin dahi derk edilmediği karanlıklara onu terk eder. Onlar asli karanlıklar ile kendi amelleriyle vücuda getirdikleri karanlıklar arasında kalırlar.

*"***Gökten boşanan sağanağa tutulup"** *ayetinde (Arapça metninde) geçen "seyyib" kelimesi sağanak şeklinde yağan yağmur anlamındadır. "berk" şimşek manasına gelmektedir. "rad" (gök gürültüsü) şimşek çaktığında bulutlardan vücuda gelen ses anlamındadır." "Saika" ise yere inen yıldırımdır.*

Bu ikinci örnek iman izharında bulunan münafıkların halinin niteliğidir. Onlar da şiddetli yağmurun altında kalan, bu yağmurun karanlıkları içinde bocalayan, görme ve teşhis etme gücünü kaybeden kimselere benzer. Sağanak yağmur onu şaşkınlığa düşürür. Böylece kurtuluşu için kaçmaya başlar ama karanlıklar ona engel olur. Şiddetli dolular ve korkunç yıldırımlar her taraftan onu kuşatır, bu yüzden de sürekli, kalıcı ve kesintisiz olmayan gökteki şimşekten ve şimşeğin meydana getirdiği ışıktan istifade etmeye çalışır. Dolayısıyla da şimşek çaktığında ve etrafı biraz aydınlandığında o hemen yola düşer ve her şey kararddığında ise yeniden durur.

Münafık da işte böyle bir halet içindedir. Zira bir taraftan iman etmeye ilgi duymaz, ama öte taraftan da iman izharında bulunmaktan başka bir çaresi olmadığını anlar. Kalbiyle dili arasında ki bu uyumsuzluk sebebiyle de iman onların yolunu tümüyle aydınlatmaz. Bu yüzden sürekli yanlışlık yaparlar. Adım adım düşerler, biraz yürür ve biraz dururlar. Böylece Allah onları rezil rüsva eder. Eğer Allah dileseydi onların ilk günden beri gözlerini kör, kulaklarını sağır kılar ve rezil rüsva ederdi."[1]

"Allah, geçimsiz efendileri olan bir adamla, yalnız bir

[1] Tefsri'ul Mizan, c. 1, s. 55

kişiye bağlı olan bir adamı misal olarak verir. Bu ikisi eşit midir?" *ayeti hakkında Ragib-i İsfahani şöyle diyor: "şekis" (kötü huylu kimse anlamındadır ve "şurekau müteşakisun" ifadesi ise kötü yaratılışı sebebiyle sürekli bir biriyle dövüşüp tartışan ortaklar anlamındadır" ayette geçen "selemen" kelimesini ise bir kişiye özgü olan ve birden çok kelimesinin ortak olmadığı şey anlamına tefsir etmişlerdir.*

Bu ayet de Allah'ın müşrik hakkında verdiği bir örnektir. Müşrik çeşitli ilahlara ibadet eder ve ilahların tümü de adeta onun hakkında ortaktır ve onun hakkında birbiriyle kavga etmektedir. Birisi ona bir şey emretmekte ve diğeri ise onu o şeyden alıkoymaktadır. İlahlardan her biri o şahsı tek başına kendisine köle etmek sadece kendisine hizmet etmesini sağlamak istemektedir.

Hakeza muvahhid hakkında da bir örnektir. Muvahhid ise sadece bir efendiye özgüdür. Başkaları onun hakkında ortak değildir. Bu yüzden de tıpkı irade ve isteği hususunda ona hizmet eder. Böylece hakkında hayret ve şaşkınlığa sebep olacak bir çekişme ve kavga olmaz. O halde müşrik kötü huylu ve kavga eden ortakları bulunan kimsedir. Muvahhid ise sadece bir kişiye özgüdür. Bu iki kimsenin durumu aynı değildir. Bir kişiye teslim olan ve özgü olan kimsenin hali ve durumu diğerinden daha iyidir.

Bu da oldukça sade ve herkesin anlayacağı bir örnektir. Ama dikkat edildiği taktirde hakikatte şu ayete döndürülmektedir: **"Eğer yerle gökte Allah'tan başka ilahlar olsaydı, ikisi de bozulurdu."**[1]

Aynı zamanda da birden fazla ilah olduğunu reddeden güçlü bir kanıttır. "elhamdulillah" (hamd Allah'a mahsustur) ifadesi de Allah'a kulluğun başkasına kulluktan daha iyi olması hasebiyle söylenen Allah'a bir sena ve övgüdür.

[1] Enbiya, 22

"Onların çoğu bilmezler" *ifadesi ise Allah'a kulluğun diğerlerine kulluktan üstünlüğünü bilmediklerini ifade etmektedir. Bu üstünlük az bir basiret sahibi olan kimse için de tümüyle apaçık ortadadır."*[1]

"Allah, hiç bir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olan bir köle ile, kendisine verdiğimiz güzel nimetlerden gizlice ve açıkça infak eden kimseyi misal gösterir" *ayetinde ise Allah-u Teala kendinden hiçbir iradesi olmayan bir memluk köleyi varsaymaktadır. Allah-u Teala bu ayette kendi iradesi olmayan memluk köle ile kendisine iyi rızık veren gizli ve açıkta ondan infakta bulunan kimseyi örnek vermektedir. Allah bu örneği verdikten sonra da şöyle sormaktadır: "Acaba bu iki kimse eşit midir?" Bu iki varsayılan şahsın birbiriyle mukayesesiyle ortaya çıkan bu taraflardan her birinin diğerinin sıfatına aykırı bir sıfata sahip olmasıdır ve bu sıfatlar gerçekten birbirini açıklığa kavuşturmaktadır. Bu örnekte varsayılan köle satın alınan bir köledir. Hiçbir şeye malik değildir. Ne kendisine ve ne dünya malından bir şeye sahiptir. Hiçbir malda tasarruf hakkı da yoktur. Buna mukabil varsayılan diğer bir şahıs ise özgürdür ve kendisine maliktir. Allah ona iyi bir rızık vermiştir ve bütün bu rızıkta tasarrufta bulunma hakkında sahiptir. Gizli ve açıkta da o maldan sadaka ve infakta bulunmaktadır."***Eşit midirler?"*** *ifadesi de bu iki kişinin eşit olup olmadığı hakkında bir sorudur ve şüphesiz bunun cevabı da olumsuzdur. Bu örnekle de münezzeh olan Allah'ın her şeye malik olduğunu, bütün nimetleri onun verdiğini ve yaratıklardan hiçbiriyle eşit olmadığını açıklığa kavuşturmaktadır. Bu yaratıklar ne kendisine maliktir, ne başkasına maliktir ve ne de en küçük tasarrufta bulunma yetkisine sahiptir. O halde müşriklerin "Allah'la birlikte diğer bir takım*

[1] Tefsir'ul Mizan, 117/258

tanrılar da vardır ve o tanrılar onun yaratıklarıdır" sözü de batıl ve boş bir sözdür.

Ayette "yesteviyan" yerine "yestevun" ifadesi de denildiği üzere şu nükteyi beyan etmektedir: Ondan maksat köle kimsedir ve belli bir köleye has değildir.

"Hamd Allah'a mahsustur" *ifadesi de hamdın hakikat ve cinsinin Allah'a özgü olduğunu beyan etmektedir. Hamd ise iradeye dayalı iyi bir iş karşısında yapılan sena ve övgüdür. Zira iyilik nimeti Allah'tandır ve sadece iyi olan nimet övgüye layıktır. O halde ne kadar hamd ve sena varsa Allah-u Tealaya özgüdür. Nitekim hamdın cinsi de Allah'a özgüdür!*

Bu cümle de aslında hüccet ve delili tamamlamaktadır. Bu hüccet ve bürhanın özeti şudur: Hiç bir şeyde tasarrufta bulunma hakkına sahip olmayan, hiçbir nimet vermeyen kul, rızık elinde bulunduran, her türlü tasarrufta bulunma gücüne sahip olan ve istediği gibi tasarrufta bulunan ve nimet veren malik ile eşit ve yeksan değildir. Münezzeh olan Allah her övgüyle övülmüştür. Zira varolan bütün nimeti o yaratmıştır. O halde övgü dolu her sıfat örneğin yaratmak, rızık vermek, bağışlamak, rahmet, ihsan, doyurmak ve benzer şeyler Allah'a özgüdür. O halde her türlü övgü ve hamd Allah'a mahsustur. Allah'ın karşısında ibadet edilen her şey memluk ve köledir. Hiçbir güce sahip değildir. O halde sadece münezzeh olan Allah Rabdir, başkası değil.

Bazısına göre ise bu ayette yer alan hamd, nimetleri karşısında münezzeh olan Allah-u Teala'ya şükürdür ve bazısının dediğine göre ise kemal burhanın ve delilin güçlüğü karşısında Allah'a bir övgüdür. Bir görüşe göre ise kullara bir telkindir ve anlamı hakkında da şöyle demişlerdir: "hamd bizleri tevhide ve nimetlerine şükretmeye yönlendiren Allah'a mahsustur. Bütün bu ihtimallerin fazla bir önemi yoktur.

"Onların çoğu bilmezler" *ifadesi ise müşriklerin her nimetin*

Allah'a ait olduğunu ve diğerlerinin hiç bir şeye malik olmadığını ve hiçbir gücü elinde bulundurmadıklarını bilmezler anlamındadır, ama müşrikler kendi yönetici ve mabutları için malikiyet ve güçlerinden bir kısmını tefviz esasınca onlara bırakmışlardır. Bu yüzden korku ve tamah üzere onlara kullukta bulunmaktadırlar. Bu müşriklerin çoğunun halidir ama bazı kimseleri hakikati bilmektedir. Sadece isyan ve inat sebebiyle ondan yüz çevirmektedirler.

Bütün bu dediklerimiz de açıklığa kavuşturduğu gibi bu örnek münezzeh olan Allah rububiyet hususunda Allah'a ortak kabul ettikleri ilahlar hakkındadır. Bazılarının dediğine göre bu örnek kafirlerin halini nitelendirmektedir. Bu örnek kendi hallerine bırakılan kafir ile başarılı olan ve Allah tarafından savunulan müminin örneğidir. Zira kafirin örneği amelinin yok olması ve Allah tarafından ameline itina gösterilmemesi sebebiyle hiçbir iradesi ve özgürlüğü kendiliğinden olmayan para ile satın alınan bir kölenin örneğidir. Bu yüzden ne kadar infak ederlerse yine de işleri ihsana varmaz. Kafirlerin aksine Allah mümini kendi rızayetini elde etme yolunda başarılı kılar ve çabaları karşısında kendilerine teşekkürde bulunur ve çabaları taktir edilir. Böyle bir mümin kendi malından gizli veya açık infakta bulunur.

Bu görüşe yapılan önemli itiraz şudur: "Bu yorum ayetin akışıyla uyum içinde değildir. Daha önce dediğimiz gibi Allah'ın nimetlerini sayma konusunda bir biri ardınca yönelen üç ayetten biridir ve bu ayet her türlü nimete sahip olan kimsenin durumunu, hiçbir şeye sahip olmayan kimsenin durumuyla mukayese etmektedir. Tevhidi hatırlatmakta ve sonuç almaktadır ki Allah her şeyin gerçek sahibidir.

"Allah iki adamı misal veriyor: Biri hiç bir şeye gücü yetmeyen bir dilsiz…" *cümlesi hakkında ise "Mecme'ul Beyan" kitabında şöyle yazılmaktadır: "ebkem"*

kelimesi, "konuşamaz bir durumda doğan bir kimse" anlamındadır. Böyle bir kimse anlama ve anlatma gücüne de sahip değildir. Başka bir görüşe göre ise "ebkem" konuşamayan ve sohbet edemeyen kimse" anlamındadır."Kell" kelimesi de ağırlık anlamındadır. Bu yüzden de "kelle'anil' emr yekullü kella" ifadesi "ona iş ağır geldi, ve o işi yapmadı" anlamındadır. "Kelleti'l sikkin kululen" ifadesi de bıçak köreldi anlamınadır." Kelle lisanuhu" ifadesi de dili köreldi hızlı hızlı konuşamadı" anlamındadır. O halde kelle sözünün anlamı nüfuz edilmeye engel olan sertlik anlamındadır ve tevcih kelimesi ise "herhangi bir taraftan yoldan bir yöne göndermek" anlamındadır. "Veccehtuhu ila mevziil keza feteveccehe ileyh" ifadesi de "onu falan yere gönderdin o da o yöne doğru gitti" anlamındadır.

"Allah iki adamı misal veriyor" *cümlesi de söz konusu sıfatları bir birinin tam karşısında yer aldığı varsayılan iki şahsiyet arasında başka bir mukayese makamındadır.*

"Biri hiç bir şeye gücü yetmeyen bir dilsiz." *Yani sözü anlamaktan ve dil vasıtasıyla başkasına anlatmaktan mahrumdur. Zira o sağırdır, işitme ve konuşma gücüne sahip değildir. O insanın kulak vasıtasıyla elde ettiği bütün faaliyetten ve üstünlüklerden mahrum durumdadır. Kulak, diğer duyu organlarından daha kapsamlı ve detaylı bir organdır. İnsan kulak vasıtasıyla eskilerin haberlerini, gözden uzak olayları, insanların içinde olan şeyleri ilimler ve fenleri elde eder. İnsan kulak vasıtasıyla başkalarına ince ve dakik anlamlar ilka eder. Oysa sağır kimse bunlardan hiç birini derk etme gücüne sahip değildir. Sadece göz ve işaret yoluyla onlardan çok azını elde edebilir.*

"Biri hiç bir şeye gücü yetmeyen" *cümlesinin genel anlamı "***bir dilsiz***" cümlesiyle tahsis edilmiştir ve anlamı da şudur: Sağır kimse sağır olmayan kimsenin aksine bir*

takım bilgileri derk etmeye ve anlatmaya kadir değildir.

"Ki efendisine yüktür," *cümlesi ise şu anlamdadır: Yani işlerini yöneten ve düzene koyan kimsenin külfeti konumundadır. Zira kendisi işlerini asla idare edemez.*

*"***Nereye gönderse bir hayır çıkmaz"** *cümlesi de şu anlamdadır: "Yani eğer yöneticisi ve velisi onu kendi işleri veya efendisinin işleri için bir yere gönderecek olursa onları yapmaya kadir değildir. Bu yüzden kendisi için bir iş yapamadığı gibi başkaları için de her hangi bir iş yapamaz ve hiçbir fayda veremez. O halde "***Biri hiç bir şeye gücü yetmeyen dilsiz"** *cümlesi, münezzeh olan Allah'ın diğerinin örneğini vermediği iki şahıstan birinin örneğidir. Çünkü "***bu, adaletle emreden kimse ile bir olabilir mi?"** *cümlesinden de açıkça anlaşılmaktadır. Bu beyanda da çok ince bir icaz ve üstün anlatım söz konusudur.*

"Bu, doğru yolda olan, adaletle emreden kimse ile bir olabilir mi?" *cümlesi ise ikinci varsayılan şahsın sıfatlarına işarettir ve bir biriyle mukayese edildiği zaman ikisinin eşit olup olmadığı sorulmaktadır.*

Ama o sıfata gelince... Allah sağır olmayan bir kimsenin elde edebileceği kendisinin de bizzat sahip olabileceği ve hem de başkalarına yansıtabileceği kemal ve iyiliklerin doruğunu yani adaleti ikinci varsayılan şahıs hakkında zikretmiştir.

Adalet, orta yola riayet etmek, amel ve davranışlarında itidalli olmak, işlerinde ifrat ve tefritten sakınmak anlamındadır. Adaleti emretmek, adaletin hakikatine riayet edildiği taktirde insanın canında salah ve temizlik vareder. Daha sonra amel ve davranışlarını etkiler. Bu yüzden işlerinde itidal ve orta yola riayet eder. Bu hasletin başkalarının amel ve davranışlarında da olmasını ister. Bu yüzden de onları adalete çağırır. Adalet dediğimiz gibi mutlak anlamda ifrat ve tefritten

sakınmaktır. Başka bir ifadeyle insanlara karşı adaletten daha geniş bir anlamda salih bir şekilde davranmaktır.

Allah-u Teala daha sonra o şahsın başka bir sıfatını beyan etmekte ve şöyle buyurmaktadır: **"Ve o doğru yol üzeredir"** *ayette geçen sırt-ı müstakim yolcusunu hiçbir sapma ve eğrilik olmaksızın hedefine ulaştıran doğru ve açık yol demektir. İnsan kendi hayat yolunda doğru yolu kat eder amel ve davranışları insani fıtrat üzere gerçekleşir, amelleri çelişkiye düçar olmaz veya hak bildiği şeyden asla sapmaz. Genel olarak amel ve davranışlarında haktan sapma, çelişki ve ihtilaf mevcut değildir.*

Adalet ve itidale davet eden, bu ikinci varsayılan şahsın doğru yolda olmakla nitelendirilmesi de iki ayrı nükteyi ifade etmektedir: Evvela onun adalete davet etmesi bazı insanların iyiliği emretmesi gibi değildir. Bazı insanların amel etmediği halde başkalarına iyiliği emretmesi türünden değildir. Aksine o hal ve amellerinde doğrudur. Adaleti emrettiği gibi kendisi de adaletle amel eder. İkinci husus da şudur ki onun adaleti emretmesi esassız ve temelsiz bir gerçek değildir. Aksine o kendi içinde de doğru yol üzeredir. Bunun da gereği adaleti başkaları için de sevmesidir. Bu yüzden de insanlara doğru yolu tutturmalarını ve ifrat ve tefritten uzak durmalarını emretmektedir. Ama **'bu, adaletle emreden kimse ile bir olabilir mi?"** *ayetinde yer alan sorunun şüphesiz cevabı olumsuzdur. Böylece ispat olduğu üzere müşriklerin Allah yerine taptığı, her türlü kudretten uzak olan ne kendileri ve ne de başkalarını hidayet edemeyen putlar ile bizzat doğru yol üzere olan ve hem de peygamberler göndererek dinler getirerek ve semavi kanunlar ortaya koyarak başkalarını da doğru yola hidayet eden Allah asla eşit ve aynı değildir.*

Buradan da anlaşıldığı üzere bu ayette verilen örnek şu ayetin manasını çağrıştırmaktadır:

*"***Gerçeğe eriştiren mi, yoksa, hidayet**

verilmedikçe kendi kendine doğru yolu bulamayan mı uyulmağa daha layıktır? Ne biçim hüküm veriyorsunuz?"[1]

*O halde münezzeh olan Allah sıfat ve fiillerinde doğru yol üzeredir ve doğru yol üzere olduğu için de yaratıkları için bir hedef taktir etmiştir ve yaratıkları da o hedef üzere hareket etmektedir. O halde yaratılış batıl ve boş bir şey değildir. Nitekim Allah-u Teala bizzat şöyle buyurmuştur: "***Şüphesiz biz gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri boş yere yaratmadık."**

*Hakeza Allah'ın yolu doğru olduğu için onları yaratılış sebepleri olan hedefe doğru hidayet etmektedir. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: "***Rabbimiz, her şeye yaratılışını veren, sonra doğru yola eriştirendir***"**[2]

Bu yüzden de insanı doğru yola sevketmektedir. Nitekim şöyle buyurmuştur: **Yolun doğrusunu göstermek Allah'a aittir."**[3] *Hakeza şöyle buyurmuştur:"***Şüphesiz ona yol gösterdik"**[4]

Bu ilke de nübüvvet ve şeriat getirmenin en önemli delilidir. Bunun detaylı bilgileri nübüvvet bahsinde ikinci ciltte ve bu kitabın onuncu ciltinde Nuh'un kıssasında yer almıştır.

Elde ettiğimiz netice şudur: Bu ayette örnek verilmesinden maksat nübüvvet ve teşri meselesine işaret ile tevhit hususunda delil ve bürhan ikame etmektir.

Bazısı ise şöyle demiştir: Bu örnek kendisinden hayır ümit edilen ve hayır ümit beklenilmeyen kimse hakkındadır. Oysa her türlü hayır ve iyiliğin kaynağı Allah-u Teala'dır. Dolayısıyla da ona ve gayrisine ibadet etmek nasıl aynı olabilir?

Bu görüşün problemi de şudur: Bu konu söylenilen şeyden daha özel ve dardır. Zira bu örnek bizzat iyi ve salih olan adaleti emreden kimse hakkındadır. Böyle

---

[1] Yunus, 35
[2] Ta-Ha, 50
[3] Nahl, 9
[4] Dehr suresi, 3. ayet

bir şey de Allah-u Teala'ya özgüdür, başkasına değil.

O halde müşrikler Allah'a ve gayrisine aynı şekilde ibadet etmedikleri gibi Allah'ı bırakıp başkasına ibadet etmişlerdir.

Bazısı ise şöyle demiştir: Bu örnek mümin ve kafir hakkında verilmiştir. Sağır kimse kafirdir. Adaleti emreden kimse ise mümindir.

Ama söylemek gerekir ki ayetin mümin ve kafire hatta adaleti emreden ve bu işten sakınan herkese intibak sıhhati ayrı bir şeydir. Bu ayetin nimetleri sayma akışında yer alışı tevhit hakkında delil getirilişi ve buna dayalı diğer ilkeler apayrı bir şeydir. Bu cihete teveccühen ayetin ifade ettiği şey söz konusu örneğin münezzeh olan Allah ve O'nun yerine taptıkları şey olmasıdır. Bundan başka bir şey değildir. [1]

bak. 520. Konu, en-Nifak

3612. Bölüm
Küfreden Kimselerin Örneği

Kur'an:

"Allah, küfredenlere, Nuh'un karısıyla Lut'un karısını misal gösterir: Onlar, kullarımızdan iki iyi kulun nikahı altında iken onlara karşı hainlik edip küfürlerini gizlemişlerdi de iki peygamber Allah'tan gelen azabı onlardan savamamışlardı. O iki kadına: "Cehenneme girenlerle berâber siz de girin" dendi."[2]

Tefsir

"Allah, küfredenlere, Nuh'un karısıyla Lut'un karısını misal gösterir: Onlar, kullarımızdan iki iyi kulun nikahı altında iken onlara karşı hainlik edip küfürlerini gizlemişlerdi" *ayeti hakkında Ragib-i İsfahani şöyle diyor: "Hıyanet ve nifak bir anlamdadır. Sadece hiyanet emanet ve sözleşmeler ile ilgilidir. Nifak ise din ile ilgilidir. Elbette bunlar bazen birbirine müdahalede de bulunur. Böylece hiyanet*

[1] Tefsir'ul Mizan, c. 12, s. 299

[2] Tahrim suresi, 10. a yet

sözleşmeyi gizlide bozma yoluyla hakka muhalefet etmektir. Hıyanetin zıddı ise emanete riayet etmektir. Nitekim "hinte fulanen ve hunte emanete fulanen" (Falan kimseye hıyanet ettin, falan kimsenin emaneti hususunda hıyanet ettin) denilmektedir.

"lillezine keferu" **(küfreden kimseler için)** *cümlesi eğer "mesel" (örnek) kelimesine ait ise cümlenin anlamı şudur: Allah kafirlerin halini beyan eden bir örnek vermiştir. Onların salih kuluyla irtibatının kendilerine hiçbir faydası yoktur ve eğer "zerebe" (vermiştir) cümlesine ait ise o zaman da cümlenin anlamı şudur: "Allah iki kadını ve başlarına gelenleri kafirler için örnek vermiştir ki bundan ibret alsınlar ve Allah'ın salih kullarıyla irtibatlarının kendilerine hiç bir faydasının dokunmayacağını ve bu sebeple de peygambere (s.a.a) hıyanetleri sebebiyle cehennem ehli olduklarını bilsinler.*

Nuh'un karısı ve Lut'un karısı cümlesi de "zerebe" fiilinin mefuludur. **"Onlar kullarımızdan iki iyi kulun nikahı altında iken"** *cümlesi de o ikisinin eşleri oldukları anlamındadır.*

"Allah'tan gelen azabı onlardan savamamışlardı" *cümlesinde "yuğniya" kelimesindeki tesniye zamiri de iki kula dönmektedir. "anhuma" tesniye zamirleri ise iki kadına dönmektedir ve maksat o iki salih kimsenin eşleri olmalarının o iki kadına hiçbir faydası olmadığıdır.*[1]

3613. Bölüm
İman Eden Kimselerin Örneği

<u>Kur'an:</u>

"Allah, inanlara Firavun'un karısını misal gösterir: O: "Rabbim! Katından bana cennette bir ev yap; beni Firavun'dan ve onun işlediklerinden kurtar; beni zalim milletten kurtar" demişti." [2]

[1] Tefsir'ul Mizan, 19/343

[2] Tahrim suresi, 11. ayet

18477. *Selman (a.s) şöyle diyor:* "Firavun'un eşi (güneşin sıcaklığıyla işkence ediliyordu. İşkenceciler onun yanından gittiklerinde melekler kanatlarıyla ona gölge ediyorlardı. O cennetteki evini görüyordu."[1]

18478. *Ebu Hureyre şöyle diyor:* "Firavun, eşini çarmıha gerdi. Göğsüne değirmen taşını koydu ve onu güneşin karşısına yatırdı. Firavun'un eşi başını göğe kaldırdı ve şöyle dedi: **"Rabbim indinde cennette benim için bir ev bina et"** Allah da onun cennetteki evinin üzerindeki perdeyi kaldırdı ve o evini müşahade etti."[2]

18479. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: Cenent kadınlarının en iyileri şınlardır: Hatice binti Huveylid, Fatıma binti Muhammed, Meryem binti İmran ve Firavun'un karısı Asiye binti Müzahim."*[3]

3614. Bölüm Mümin ve Kardeşinin Örneği

18480. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümin ve kardeşinin örneği biri diğerini temizleyen iki el ayası gibidir."[4]

18481. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Müminlerin birbirine karşı sevgi, merhamet ve duygularının örneği insanın bedeninin örneğidir bedenin bir organı acıdığında diğer organları da gece uyumayarak ve ateşlenerek onun dertlerine ortak olur."[5]

18482. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümin kardeşlerinin hukukuna riayet etmeyen müminin örneği bütün duyu organları salim olduğu halde aklıyla düşünmeyen, gözüyle görmeyen, kulağıyla işitmeyen, diliyle sorunlarını dile getirmeyen, delil ve

[1] Dur'ul-Mensur, 8/229
[2] a. g. e.
[3] a. g. e
[4] Kenz'ul-Ummal, 765
[5] a. g. e. 737

bürhanlar ortaya koyarak belaları kendisinden uzaklaştırmayan, eliyle bir şeye saldırmayan, ayağıyla bir şeye doğru yürümeyen kimsenin örneğidir. Öyle bir kimse hiç bir özelliği olmayan bir parça et gibidir ve her türlü belaya maruzdur. Mümin de işte böyledir. Kardeşlerinin hakkını bilmeyen onların haklarına riayet sevabını kaybeder. Karşısında soğuk su olduğu halde yok oluncaya kadar ondan içemeyen susuz kimseye benzer... her nimet ondan alınır ve her belaya müptela olur."[1]

bak. el-Eh, 34. Bölüm

3615. Bölüm Allah'ın Hadlerini İkame Eden Kimse İle Allah'ın Hadlerini İcra Etmede İhmalkarlık Eden Kimsenin Örneği

18483. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın hududlarını (ceza hukukunu) ayakta tutan ve bu konuda müsamaha gösteren kimsenin örneği yeri bölüştürme hususunda gemide kura çeken topluluğun örneği gibidir. Geminin üst bölümü bir topluluğun adına aşağısı ise başka bir topluluğun adına çıktı. Alt kattakiler su almak istediğinde yukarıdakilerin yanından geçmek zorundaydılar. Geminin üst katında oturanlar ise şöyle dediler: "Biz onların yukarıya gelmelerine ve bize eziyet etmelerine izin vermeyeceğiz. Alt kattakiler ise şöyle dediler: "En iyisi kendi katımızda bir delik açalım ve üst kattakilerimizi rahatsız etmeyelim. Bu taktirde eğer üst kattakiler bu grubun bçyle bir iş yapmasına izin verecek olurlarsa hepsi ortadan yok olurlar. Eğer onlara izin vermezlerse hem onlar ve hem de

[1] Tefsir-i Mensub ila İmam Askeri, 320/162

kendileri kurtuluşa ererler."[1]

18484. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın hududları hususunda ihmalkarlık gösteren ve aziz ve celil olan Alalh'ın hududlarını ihya eden, onlara riayet edilmesini emreden ve hududların çiğnenmesine engel olan kimsenin örneği yer hususunda gemide kura çeken topluluğun hikayesidir. Geminin en arka bölümü ve en uzak bölümü tuvaletiyle birlikte onların adına çıktı. Bu grup cahil kimselerdi. Diğerlerinin yanından geçince onlara eziyet ediyorlardı. Bunun üzerine şöyle dediler: "Biz diğer gemi ehlinden tuvalete daha yakınız ama suya daha uzağız. Kendimiz ile tuvalet arasında kendimize bir delik açalım, suyu aldığımız taktirde onu kapatırız. Cahil arkadaşları ise şöyle dediler: "İçeri gir" o da içeri girdi. Bir balta aldı ve geminin duvarını delmeye yeltendi. Gemideki yolculardan birisi durumu anlayınca, "ne yapıyorsun?" diye seslendi. O şöyle dedi: "Biz tuvalete en yakın ama suya en uzak olanlarınızız. Geminin duvarını yarmak istiyoruz, ondan su alınca tekrar kapatacağız." O adam şöyle dedi: "Sakın böyle yapma. Zira bu taktirde hem kendin ve hem de biz ortadan yok oluruz."[2]

bak. el-Hudud, 737. Bölüm; el-Mudahene, 1275. Bölüm

3616. Bölüm Kur'an Okuyan Kimsenin Örneği

18485. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kur'an okuyan müminin örneği hem güzel kokan, hem tadı güzel olan ağaç kavunu örneğidir. Kur'an okumayan müminin misali ise tadı güzel ama kokusu

[1] Kenz'ul-Ummal, 5533

[2] a. g. e. 5597

olmayan hurma örneği gibidir."[1]

18486. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kur'an okuyan kötü kimsenin örneği güzel kokan ama tadı acı olan reyhane örneğidir. Kur'an okumayan kötü kimsenin örneği ise tadı acı ve kokusu da olmayan Ebu Cehil karpuzu örneği gibidir."[2]

18487. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kur'an okuyan münafığın örneği kokusu güzel ama tadı acı olan reyhane örneği gibidir. Kur'an okumayan münafığın örneği ise hem kokusu kötü ve hem de tadı acı olan Ebu cehil karpuzu örneği gibidir."[3]

18488. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kur'an okuyan ama miras hükümlerini bilmeyen kimsenin örneği ucu sivri başsız külah örneğidir."[4]

18489. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kur'an okuyan ama miras hükümlerini bilmeyen kimsenin misali başı olmayan kimsenin misalidir."[5]

18490. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kur'anı öğrenen, okuyan ve amel eden kimsenin örneği her yeri kokusuyla dolduran ve miskle dolu bir kırba örneğidir. Kur'anı öğrenen ve içi Kur'anla dolu olduğu halde yatağa giren kimsenin örneği ise ağzı kapalı olan misk torbası örneğidir."[6]

18491. *Yahya b. Zekeriyya (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey İsrailoğulları! Alalh-u Teala size kitabı okumayı emretmiştir. Semavi kitabı okumanın örneği kalesinde oldukları halde düşmanların kendilerine doğru geldiği ve kalenin her köşesinde birilerinin kendilerine tuzak kurduğu topluluğun örneği gibidir. Böylece her yerden düşman onlara saldırır ve

[1] Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 10/20
[2] Kenz'ul-Ummal, 2337
[3] Sünen-i Tirmizi, 2865
[4] Kenz'ul-Ummal, 28929
[5] a. g. e. 28931
[6] a. g. e. 2269

kendisini kaleden uzaklaştıran kimseyle karşılaşır. Aynı şekilde Kur'an okuyan kimse de işte sürekli olarak bu kalede korunmuş olur."[1]

bak. el-Kur'an; 3305, 3307, 3308. Bölümler

3617. Bölüm Kur'an Hafızının Örneği

18492. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kur'an'ı ezberleyen kimsenin örneği devesinin ayağını bağlayan kimsenin örneği gibidir. Eğer ona dikkat ederse deveyi korur ve eğer onu salıverirse deve gider."[2]

18493. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kur'anın örneği dizi bağlanmış devenin örneği gibidir. Eğer sahibi dizginlerine dikkat edecek olursa deveyi tutar ve eğer ondan gafil olursa deve gider. Kur'an hafızı da eğer gece gündüz Kur'an okursa aklında kalır, aksi taktirde bununla uğraşmazsa onu unutur."[3]

bak. el-Kur'an, 3300, 3301. Bölümler

3618. Bölüm Mücahidin Misali

18494. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah yolunda cihad meydanlarından geri dönünceye kadar cihad eden kimsenin örneği – Allah kimin kendi yolunda cihat ettiğini daha iyi bilmektedir- sürekli oruç tutan, geceyi ibadetle geçiren, oruç tutmaktan ve sadaka vermekten asla usanmayan kimsenin örneği gibidir. Allah-u Teala kendi yolunda cihat eden kimse için yanına aldığı taktirde onu cennete götüreceğini veya büyük bir mükafat veya ganimetle salim olarak geri çevireceğini garanti etmiştir."[4]

18495. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah

[1] a. g. e. 2438
[2] a. g. e. 2754
[3] a. g. e. 2855
[4] a. g. e. 10626

yolunda cihat eden kimsenin misali her ne kadar cihadı uzarsa da geri dönünceye kadar gündüzleri oruç tutan ve geceleri ibadetle geçiren kimsenin misali gibidir."[1]

bak. el-Cihad (1) , 572. Bölüm

3619. Bölüm Savaşan ve Ücret Alan Kimsenin Örneği

18496. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ümmetimden savaşan ve düşmanlar karşısında güçlenmek için ücret alan kimselerin örneği oğluna süt verip mükafatını alan Musa'nun annesinin misali gibidir."[2]

3620. Bölüm Beş Vakit Namazın Örneği

18497. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Beş vakit namazın örneği birinin evinin önünden akıp giden tatlı nehirin örneği gibidir. O günde beş defa onun içinde yıkanır onda hiç pislik ve kirlilik diye bir şey kalır mı?"[3]

bak. es-Selat, 2272. Bölüm; Kenz'ul Ummal, 7/309, 310. Bölümler

3621. Bölüm Arkadaş Örneği

18498. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İyi ve kötü arkadaşın örneği misk satan dükkan ile demirci ocağı misalidir. Misk satan dükkandan nasipsiz kalmazsın ya ondan alırsın ya da kokusunu koklarsın. Ama demirci ocağı evini veya elbiseni yakar veya ondan kötü koku alırsın."[4]

18499. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İyi arkadaşın misali güzel kokular satan kimsenin misalidir. Eğer sana güzel kokudan vermezse en azından kokusu sana gelir. Kötü arkadaşın misali ise demirci misalidir. Eğer elbiseni

[1] a. g. e. 10650
[2] a. g. e. 10799
[3] a. g. e. 18931
[4] a. g. e. 24675

yakmazsa en azından kötü kokusunu alırsın."[1]

bak. es-Sedik, 2205. Bölüm

3622. Bölüm Allah Yolunda İnfak Eden Kimsenin Misali

Kur'an:

"Mallarını Allah yolunda infak edenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren ta-nenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah (kudret ve rahmet açısından) geniştir, O her şeyi bilendir."[2]

"Allah'ın rızasını kazanmak ve kalplerini sağlamlaştırmak için mallarını infak edenlerin durumu, yüksekçe bir tepede bulunan, bol yağmur aldığında yemişlerini iki kat veren, bol yağmur yağmasa bile çisentisi düşen bir bahçenin durumu gibidir. Allah işlediklerinizi görür."[3]

18500. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Cimri ile sadaka veren kimsenin misali bedeninde demir zırh bulunan iki erkek misalidir. Sadaka veren kimse sadaka vermek istediğinde o zırh eseri temizleninceye kadar bedeninde açılır. Cimri kimse sadaka vermek istediğinde bedeninde daralır. Elleri halkalarına bağlanır zırhın halkaları büzüşür." *Hadisin ravisi olan Ebu Hureyre şöyle diyor: "Allah Resulünün (s.a.a) şöyle buyurduğunu işittim:* "Böylece o da zırhı açmak ister ama buna gücü yetmez."[4]

bak. 521. Konu, el-İnfak; Sahih-i Muslim, 2/708, 23. Bölüm

3623. Bölüm Gösteriş İçin Sadaka Veren Kimsenin Misali

Kur'an:

[1] a. g. e. 24736

[2] Bakara suresi, 261. ayet

[3] a. g. s. 265. ayet

[4] Sahih-i Müslim, 1021

"Ey iman edenler! Allah'a ve ahiret gününe inanmayıp, insanlara gösteriş için malını infak eden kimse gibi, sadakalarınızı başa kakma ve eza etmekle boşa çıkarmayın. Onun durumu, üzerinde toprak bulunan kayanın durumu gibidir, üzerine bol yağmur yağdığında onu cascavlak bırakır. Kazandıklarından hiçbir şey elde edemezler. Allah küfreden kimselere hidayet etmez."[1]

"Bu dünya hayatında infak ettiklerinin durumu, kendilerine zulmeden kimselerin ekinlerine isabetle kavurup mahveden soğuk bir rüzgarın durumu gibidir. Allah onlara zulmetmedi, onlar kendilerine zulüm ettiler."[2]

3624. Bölüm Haram Maldan Sadaka Veren Kimsenin Misali

18501. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Haram bir mal elde eden ve sonra onu sadaka veren kimsenin misali şudur: Allah zina eden sonra da gelirini hastalara sadaka veren kimseden kabul etmediği gibi onun da sadakasını kabul etmez."[3]

3625. Bölüm Kötülükten Sonra İyiliğin Örneği

18502. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kötülüklere bulaşan sonra da iyilikler yapan kimsenin misali dar ve boğucu bir zırh giyen kimsenin misalidir. Her defasında iyilik edince o zırhın halkalarından biri parçalanır sonra da (bedeninden) yere düşünceye kadar bir

[1] Bakara suresi, 164. ayet
[2] Al-i İmran suresi, 117. ayet
[3] Kenz'ul-Ummal, 9262

diğer halka parçalanır…"[1]

3626. Bölüm Alimlerin Örneği

18503. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Alimlerin örneği gökteki yıldızlar örneği gibidir. Çöl ve denizin karanlıklarında onlar vesilesiyle yol bulunur. Yıldızlar görünmez olduğunda ise kılavuzlar yolu kaybetmenin eşiğine gelirler."[2]

18504. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yeryüzünde alimlerin örneği gökteki yıldızlar örneğidir. Çöl ve deniz karanlıklarında onlar vasıtasıyla yol bulunur onlar görünmez olduklarında da kılavuzlar kaybolmanın eşiğine gelirler."[3]

18505. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Muhammed'in Ehl-i Beyt'i gökteki yıldızlar gibidir. Bir yıldız batarsa, diğeri doğar. Allah lütuflarını üzerinize tamamlayacaktır. Ben, umduğunuza kavuştuğunuzu görüyorum."[4]

18506. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Gökteki yıldızlar (insanı) boğulmadan güvende kılar. Benim Ehl-i Beytimde ümmetimin dinlerinde (dini inançlarında) sapmada güvende kalma vesilesidir."[5]

bak. el-Bihar, 24/119, 41. Bölüm

3627. Bölüm Amelsiz Alimin Örneği

18507. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Amelsiz ilim meyvesiz ağaç gibidir."[6]

18508. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Amelsiz ilim oksuz yay gibidir."[7]

---

[1] a. g. e. 10355
[2] a. g. e. 28769
[3] Bihar, 2/25/85
[4] Nehc'ül-Belağa, 100. hutbe
[5] Bihar, 23/123/47
[6] Gurer'ul-Hikem, 6290
[7] a. g. e. 6291

3628. Bölüm
Amelsiz Alimin Örneği

Kur'an:

"Kendilerine Tevrat öğretildiği halde, onun gereğini yapmayanların durumu, sırtına kitab yüklenmiş merkebin durumu gibidir. Allah'ın ayetlerini yalanlayan kimselerin durumu ne kötüdür! Allah zalimleri doğru yola eriştirmez."[1]

"Onlara, şeytanın peşine taktığı ve kendisine verdiğimiz ayetlerden sıyrılarak azgınlardan olan kişinin olayını anlat. Dileseydik, onu ayetlerimizle üstün kılardık; fakat o, dünyaya meyletti ve hevesine uydu. Durumu, üstüne varsan da, kendi haline bıraksan da, dilini sarkıtıp soluyan köpeğin durumu gibidir. İşte ayetlerimizi yalan sayan kimselerin hali böyledir. Sen onlara bu kıssayı anlat, belki üzerinde düşünürler."[2]

bak. Gafir suresi, 82. ayet; Şura suresi, 14. ayet

18509. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanlara iyiliği öğreten ama kendisi iyiliği unutan kimsenin misali insanlar için nur saçan ama kendisi yanan fitil (mum) örneğidir."[3]

18510. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İyiliği öğreten ama kendisi iyilikle amel etmeyen kimsenin örneği insanlara nur saçan ama kendisini yakan kandil örneğidir."[4]

18511. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanlara iyiliği öğreten ama bizzat kendisini unutan kimsenin örneği insanlara aydınlık veren ama kendisini yakan bir kandil örneğidir."[5]

18512. *Hz. Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey dünyanın kulları! Sizin

[1] Cum'a suresi, 5. ayet
[2] A'raf sures, 175-176. ayetler
[3] Kenz'ul-Ummal, 28975
[4] Bihar, 2/38/56
[5] Kenz'ul-Ummal, 44015

hikayeniz, dışı görenlerin hoşuna giden ama içi ölülerin kemikleri ve günah ile dolu olan güzel yapıyla bezenmiş mezarların hikayesidir."[1]

18513. *Hz. Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey dünyanın kulları! Sizin örneğiniz kendisi yanan ama insanları aydınlatan kandil örneğidir."[2]

18514. *Hz. Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Güzel unu dışarı veren kepeğini ise tutan elek gibi olmayın. Böylece sizler de ağızlarınızdan hikmet verirsiniz ama kalplerinizde kin ve riyakarlık geri kalır."[3]

18515. *Hz. Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Damında ışığı olan ama içi korkunç ve karanlık eve (ışığın) ne faydası vardır. Aynı şekilde ağızlarınızda ilim ışığı olduğu halde içlerinizin boş olmasının sizlere ne faydası vardır! O halde koşunuz ve karanlık evlerinizi aydınlatınız."[4]

18516. *Hz. Mesih (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey dünyanın kulları! Güneşin aydınlığında ışık taşıyorsunuz. Oysa güneşin ışığı sizler için yeterlidir. Karanlıklarda ise ışığı yere koyuyorsunuz. Oysa ışıklar karanlıklar için sizlere verilmiştir! Aynı şekilde sizlere de dünya işi için ilimin nurundan faydalanıyorsunuz oysa dünya işiniz sizlere garantilenmiştir. İlmin nurundan ahiret işi için istifade etmeyi terk ediyorsunuz. Oysa ilim sizlere bunun için verilmiştir."[5]

18517. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İlmi dışında amel eden alim; cehaletten uyanmayan, tereddüt içinde şaşırıp kalan cahile benzer. Ama onun aleyhindeki hüccet daha büyük, onun pişmanlığı daha derin pişmanlıktır. Allah katında daha fazla

[1] Bihar, 14/305/17
[2] Tuhef'ul-Ukul, 501
[3] a. g. e. 510
[4] a. g. e. 506
[5] Bihar, 14/308/17

kınanacak olan da odur."[1]

bak. el-İlm, 2888, 2899. Bölümler

3629. Bölüm İlmini Başkalarına Öğretmeyen Alimin Hikayesi

18518. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İlim öğrenen ama onu öğretmeyen kimsenin misali hazine biriktiren ama onu harcamayan kimsenin misali gibidir."[2]

bak. el-İlm, 2858. Bölüm

3630. Bölüm Cahil Abidin Örneği

18519. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Alim olmayan abidin (din hususunda) örneği gece (bir bina) eden ve gündüz ise onu yıkan kimsenin misalidir."[3]

bak. el-İbadet, 2491. Bölüm; el-Fıkh, 3246. Bölüm

3631. Bölüm Genç Yaşta İlim Öğrenen Kimsenin Misali

18520. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Genç yaşta ilim öğrenmenin misali taşa kazınan bir resim misalidir. Büyük çağlarda ilim öğrenen kimsenin misali ise suyun üzerine yazı yazan kimsenin misalidir."[4]

bak. eş-Şebab, 1944. Bölüm

3632. Bölüm Kötülükten Başka Bir Şey Demeyen Kimsenin Örneği

18521. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bir hikmet işitmek için oturan ama dostu hakkında işittiği en kötü şeyi konuşan kimsenin misali bir çobanın yanına

[1] Nehc'ül-Belağa, 110. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 7/221

[2] Kenz'ul-Ummal, 28995

[3] a. g. e. 28930

[4] a. g. e. 29336

gidip ona, "Ey çoban! Kesmek için bana süründen bir koyun ver" diyen bir adamın misalidir. Çoban ona şöyle der: "Git ve sen en iyisini al" ama o gider ve sürünün köpeğinin kulağından tutar."[1]

3633. Bölüm Sonradan Zengin Olmuş Birine Muhtaç Olmanın Örneği

18522. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sonradan zengin olmuş birine muhtaç olmanın hikayesi gerçekte engerek yılanının ağzındaki dirhemin hikayesidir. Sen ona ihtiyaç duyarsın ama canın engerek yılanından dolayı tehlike ile karşı karşıyadır."[2]

bak. el-Hacet, 972. Bölüm

3634. Bölüm Bağışladığı Şeyi Geri Alan Kimsenin Örneği

18523. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bağışladığı şeyi geri alan kimsenin örneği doyuncaya kadar yiyen sonra kusan ve daha sonra da kustuğunu yeniden yiyen köpeğin misalidir."[3]

18524. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Çirkin sıfat bize (müminlere) layık değildir. Bağışladığı şeyi geri alan kimsenin misali kustuğunu yiyen köpeğin misalidir."[4]

3635. Bölüm Arzu ve Ölümün Örneği

18525. *Resulullah (s.a.a) iki taş atmış ve şöyle buyurmuştur:* "Bunun ve onun ne olduğunu biliyor musunuz?" *Ashap şöyle arzetti: "Allah ve Resulü daha iyi bilir." Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:* "Bu ikisinden

[1] a. g. e. 29014
[2] Tuhef'ul-Ukul, 294
[3] Kenz'ul-Ummal, 46163
[4] a. g. e. 46167

biri arzu diğer ise eceldir."[1]

18526. *Sahihi Tirmizi'nin şerhinde şöyle yer almıştır:* "…Rebi' b. Huseym Abdullah'tan nakletmektedir ve lafzı Buhari'ye aittir: "Peygamber (s.a.a) bir kare çizdi. Ortasına bir çizgi koydu o çizginin etrafına da küçük çizgiler çizdi ve şöyle buyurdu: "Bu (orta çizgi) insandır. Ve bu (kare) insanı kuşatan ecelidir. (karenin) dışında kalan çizgi ise onun arzusudur. Bu küçük çizgiler ise bela ve hastalıklardır. Eğer onlardan biri hedefini şaşıracak olursa (insana isabet etmeyecek olursa) diğeri onu ısırır."

Aynı şerhte şöyle yer almıştır: Enes'ten şöyle nakledilmiştir:
"Peygamber (s.a.a) bir takım çizgiler çizdi ve şöyle buyurdu: "Bu arzudur, bu eceldir ve insan bu arada kalmaktadır aniden yakın olan çizgi ona isabet eder."

İbn-i Arabi (r. a) ise şöyle diyor: "Buhari bu hadisi doğru nakletmemiştir. Zira Peygamber (s.a.a) üç anlam ifade etmiştir. Bunlar biri kare, ortasındaki iki çizgi ve diğer üç küçük çizgidir." *Resulullah (s.a.a) daha sonra şöyle buyurmuştur:* "Bunların her biri için örnek vereceğim" *Resulullah (s.a.a) daha sonra şöyle buyurdu:* "Bunlardan birisi insandır, bu ikisi de onu kuşatan eceldir ve bu karenin dışında kalan üçü de onun arzularıdır. Bu dört küçük çizgi ise belalar ve hastalıklardır."

Ama bu rivayetin doğrusu onun rivayet ettiğinden başkasıdır." *Abdullah şöyle diyor: "Resulullah (s.a.a) bizler için bir kare çizdi. Ortasında da bir çizgi çizdi. Etrafına da küçük çizgiler koydu. Karenin dışında da bir çizgi çizdi ve şöyle buyurdu:* "Bunun ne olduğunu biliyor musunuz?"
Ashab şöyle dedi: "Allah ve Resulü daha iyi bilir?

[1] Sünen-i Tirmizi, 2870

Resulullah şöyle buyurdu: Bu orta çizgi insandır. Etrafında olan çizgiler ise insanı her taraftan ısıran belalar ve hastalıklardır. Eğer bunlardan biri hata edecek olursa diğeri onu hedefinden vurur. Bu kare de onu her taraftan kuşatan ecelidir. Karenin dışında kalan çizgi ise onun arzularıdır. İşte bunun tasviri ise şöyledir*:*

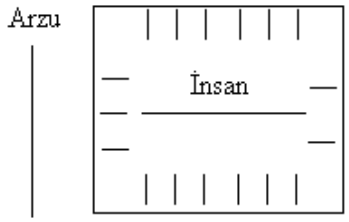

Ebu Said Hudri'den ise şöyle dediği rivayet edilmiştir: Resulullah (s.a.a) tam karşısında bir yere bir sopayı dikti yanına da başka bir sopayı soktu ve onun yanına da üçüncü sopayı dikti ve şöyle buyurdu: "Bunun ne olduğunu biliyor musunuz? *Ashab şöyle arz etti: "Allah ve Resulü daha iyi bilir." Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:* "Bu insandır ve bu da arzusu. İnsan arzusuna doğru gider ama eceli kendisi ile arzusu arasına engel olur. Bunun da şekli şöyledir: [1]

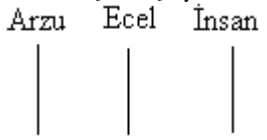

18527.*İbni-i Mes'ud şöyle demiştir:* "Peygamber (s.a.a) bir kare çizdi ortasına bir çizgi ve dışına da bir çizgi çizdi.[2] Orta çizginin yanında da küçük çizgiler çizdi ve şöyle buyurdu: "Bu (orta çizgi) insandır ve bu da onun etrafını alan veya takriben onu ihata eden ecelidir. Dışardan olan şey ise insanın arzularıdır. Bu küçük çizgiler ise olaylar ve hastalıklardır. Eğer bunlardan biri hedefini şaşırırsa diğeri onu ısırır.[3]

[1] Arizet'ul Ehuzi Bişerhi Sahih-i Tirmizi 10/317

[2] Peygamber insanın ölüme, arzusuna, rızkına ve dünyada ona ulaşan olayların yakın olduğuna işaret etmektedir. Bir defa bu ona ulaşır, yarın ise uzaklaşır. İşte bu şekilde insan olaylara maruz kalmaktadır. Bu şekilde insan dünyadan payını ve ona taktir edilmiş şeyleri alır. (kaynağın dipnotundan naklen)

[3] Yani insan üç şeyin hedefi konumundadır: Ömrü, arzuları ve rızkı. Akıllı ve salih amelleri olan insan gemisinin dümenini iyiliğe ve hayırlı işlere doğru yönlendirir. Böylece

Eğer bu da hata edecek olursa diğeri ona ulaşır.

Bu da Peygamberin (s.a.a) çizdiği şeyin şeklidir:

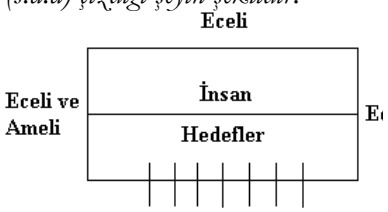

18528. *Enes şöyle diyor:* "Allah Resulu (s.a.a) bir çizgi çizdi ve şöyle buyurdu: "Bu insandır." Bunun yanı sıra başka bir çizgi çizdi ve şöyle buyurdu: "Bu da insanın ecelidir." Daha sonra biraz daha uzak bir çizgi çizip şöyle dedi: "Bu da insanın arzularıdır. Bu çekişmede yakın olan çizgi (eceli) ona daha çabuk ulaşır.[1]"[2]

18529. *Resulullah (s.a.a), şöyle buyurmuştur:* "Bu ademoğludur ve bu da ecelidir-*Peygamber (s.a.a) daha sonra elini ensesine koydu, sonra elini çekti ve şöyle dedi: "Orası onun arzusudur ve orası onun arzusudur.*"[3][4]

---

kurtuluş sahiline doğru ulaşır ve neticede hayatından ve amellerinin sonucundan nasiplenir. Mutluluk meyvesini toplar. Nitekim Allah-u Teala Nahl süresi 32. ayette şöyle buyurmuştur: **Melekler onların canını temizlenmiş olarak alırken: "Selam size; yaptıklarınıza karşılık haydi cennete girin" derler.** (et-Terğib ve't-Terhib'in dipnotundan naklen)

[1] Yani insan dünyada tatlı arzularının okyanusunda hareket eder, (arzu ve hayal aleminde) bir saray kurar, mal ve mülk alır, çocuklarını eğitir, terbiye eder ve dünyanın diğer tatlı arzularını gerçekleştirir. Ama aniden ölüm ona gelip çatar. O halde akıllı insan sağlık ve güç imkanlarından güzel istifade eden, rabbi için çalışan ve ahireti için biriktiren kimsedir. (et-Terğib ve't-Terhib kitabının dipnotundan naklen)

[2] a. g. e. 4/244/22

[3] İnsanoğlu eceli ile yan yanadır. İnsan ve eceli birbirine yapışmış birbirine yakın ve birbiriyle birliktedir. Onların ardından ise kendisine dünyada çalışmayı, çaba göstermeyi, mal kazanıp şöyle ve böyle yapmayı sevdiren arzusu ve hakeza düşünce çeşitleri gelmektedir. Şüphesiz Allah-u Teala dünyada helal rızık için çabalamayı ve çalışmayı helal kılmıştır. Lakin içinde Allah'tan gaflet etmenin, Alalh'ın haklarını zayi etmenin, Alalh'ın farz kılıdığı şeyler hususunda kusur göstermenin, namazın, orucun, sadakanın ve ebedi olarak yapacak hayrın bulunmadığı uzun emellerden sakındırmaktadır. Uzun emel insanı bir çok hayırdan uzak düşünmektedir. Burada Allah için yapılacak salih bir amel yoktur ve insanın sakındırıldığı şey de budur. İnsana yalan söyleyen aldatıcı ve hilekar arzu işte budur. (et-Tergib ve't Terhib'in dipnotundan naklen)

[4] a. g. e. 4/245/23

3636. Bölüm
Nefsin Örneği

18530. *Mirac hadisinde şöyle yer almıştır:* "Ey Ahmet! Yumuşak elbiseler giyerek renkli ve tatlı yiyecekler yiyerek ve yumuşak yataklarda yatarak kendini süsleme. Zira nefis her şerrin sığınağı ve her kötülüğün arkadaşıdır. Sen onu Allah'a itaate doğru çekersin, ama o seni Allah'a isyana sürükler, Allah'a itaat yolunda sana muhalefet eder ve sen hoşlanmadığın şeyler hususunda sana itaat eder. Doyunca isyan eder, acıkınca şikayette bulunur. Muhtaç olduğunda kızar, zengin olduğunda ise ululanır. Ululanınca da unutur, kendini güvende hissedince gaflet eder. Şüphesiz nefis şeytanın arkadaşıdır. Nefsin hikayesi deve kuşu misalidir. Fazla yer ama yük taşımaz. (Nefsin hikayesi) rengi güzel ama tadı acı olan katmerli zakkum fil ağacı gibidir.[1]"[2]

3637. Bölüm
Dünyanın Misali

18531. *Resulullah (s.a.a) , Zehhak b. Süfyan'a şöyle buyurmuştur:* "Ey Zehhak! Senin yiyeceğin nedir?" O şöyle arzetti: "Et ve süt" Peygamber şöyle buyurdu: "Yediğin zaman neye dönüşmektedir?" O şöyle dedi: "Kendinin de bildiğin şeye" Peygamber şöyle buyurdu: "Allah-u Teala insanın def ettiği şeyi (dışkıyı) dünya için örnek olarak vermiştir."[3]

18532. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz insanoğlunun yiyeceği dünya için bir örnek olarak taktir edilmiştir. Onu her ne kadar baharatla doldurup güzel yapsa da sonunda neye dönüştüğüne bir bak."[4]

---

[1] Arapça metninde geçen ed-Difla kelimesi acı ve öldürücü bir bitkidir. (el-Kamus'ul-Muhit, 3/376)

[2] Bihar, 77/23/6

[3] et-Terğib ve't-Terhib, 4/174/44

[4] a. g. e. h. 45

18533. *Resulullah (s.a.a) kendisine gelen bir topluluğa, "yanınızda yiyecek bir şey var mıdır?" diye sorunca o topluluk, "Evet" dedi.- "Yanınızda içecek bir şey de var mıdır?" diye sorunca ve onlar da "evet" deyince şöyle buyurmuştur:* "Bu yiyecek ve içeceklerin sonu tıpkı bu dünyanın sonu gibidir. Sizden biri evinin arkasına gitmekte ve kokusundan burnunu kapamaktadır."[1]

bak. ed-Dunya, 1253, 1263. Bölümler

3638. Bölüm Dünyaya Tutkuyla Bağlanan Kimsenin Misali

18534. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dünyaya tutkuyla bağlanan kimsenin misali, ipek böceği misalidir. Kendi etrafını ördükçe çıkışını daha da daraltır ve sonunda da ölür gider."[2]

bak. 104. Konu, el-Hırs

3639. Bölüm İyi İşlerin İptal Oluşunun Örneği

18535. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Gücünüz yettiğince insanlara zulmetmekten sakının. Zira insan kıyamet günü kurtulacağını düşündüğü iyi işleriyle getirilir. Ama sürekli ona şöyle denir: "Falan insanın senin üzerinde bir hakkı vardır." Sonra da şöyle denir: "Onun iyiliklerini silin." Sonunda onun için bir iyilik baki kalmaz. Bu şahsın misali, bir çöle inen, ama kendisiyle birlikte yakacak bir şeyleri bulunmayan topluluğun misalidir. Bu yüzden her birisi bir tarafa gider, ateş yakmak için odun toplar, istedikleri şeyi pişirirler. İşte günahların misali de böyledir (iyilikleri yakar.) "[3]

bak. 94. Konu, el-Habt

[1] a. g. e. s. 173/43
[2] el-Kafi, 2/316/7
[3] Kenz'ul-Ummal, 10328

3640. Bölüm
Allah'ı Zikreden Kimsenin Misali

18536. *Yahya (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sizden sürekli Allah'ı hatırlamanızı istiyorum. Zira Allah'ı hatırlamanın misali, düşmanın süratle kendisini takip ettiği, onun ise güçlü bir kaleye sığındığı, kendisini onların şerrinden güvende kıldığı kimsenin misalidir. İşte kul da böyledir. Kendisini sadece Allah'ın zikriyle şeytanın zararından koruyabilir."[1]

bak. ez-Zikr, 1340. Bölüm; eş-Şeytan, 2016, 2019. Bölümler

[1] Sünen-i Tirmizi, 2863

482. Konu

et-Timsal Resim ve Heykel

- *Vesail'uş-Şia, 3/560-565, 3 ve 4. Bölümler; et-Temasil*
- *Sünen-i Ebi Davud, 4/72, Bab-u fi's-Suver*
- *Sahih-i Müslim, 3/1664, 26. Bölüm; Tahrim-u Tesvir-i Suret'ul-Hayvan*

3641. Bölüm
Resim-Heykel

Kur'an:

"Süleyman için, o ne dilerse, mabetler, heykeller, büyük havuzlara benzer çanaklar ve taşınması güç kazanlar yaparlardı. Ey Davud ailesi!Şükredin! Kullarımdan şükredenler pek azdır."[1]

18537. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: Cebrail bana geldi ve şöyle buyurdu: "Ey Muhammed! Rabbin sana selam etmektedir ve seni evleri süslemekten sakındırmaktadır." Ebu Basir şöyle diyor: "Ben şöyle arzettim: "Evleri süslemekten maksat nedir?" Peygamber şöyle buyurdu: "Heykellerin şekilleri."[2]

18538. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Cebrail yanıma geldi ve şöyle buyurdu: "Ey Muhammed! Rabbin seni heykellerden sakındırmaktadır."[3]

18539. *Resulullah (s.a.a) , Ali'yi (a.s) Medine'ye gönderince şöyle buyurmuştur:* "Gördüğün resimleri ortadan kaldır."[4]

18540. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Melekler, köpeğin resminin ve cünüp şahsın bulunduğu eve girmezler. "[5]

18541. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Melekler içinde köpek veya heykelin bulunduğu eve girmezler."[6]

18542. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Cebrail (a.s) yanıma geldi ve bana şöyle buyurdu: "Dün gece senin yanına geldim, ama benim girişime engel olan şey kapının üzerindeki heykeller, odaya asılı olan ince resimli perde ve evdeki köpek idi. O halde odada olan

[1] Sebe suresi, 13. ayet
[2] el-Kafi, 6/526/1
[3] el-Mehasin, 2/453/2563
[4] el-Kafi, 6/528/14
[5] Sünen-i Ebi Davud, 4152
[6] a. g. e. 4153

heykelin yok edilmesini, ağaç şekline dönüştürülmesini, perdenin kaldırılmasını, ondan iki yastık yapılmasını emret. Böylece el ve ayaklar altında olsun ve ayrıca da köpeğin dışarı çıkarılmasını emret."[1]

18543. *İmam Ali (a.s) Peygamber'in sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* "Evinin kapısına asılmış olan üzerinde resimler bulunan perdeyi görünce, zevcelerinden birine, "Benden gizle, baktıkça dünyayı ve süslerini hatırlıyorum" dedi. Dünyadan kalbiyle yüz çevirmiş, içinde yad etmeyi öldürmüştü ve ziynetini gözünden uzak tutmayı severdi."[2]

18544. *Ayşe şöyle diyor:* "Üzerinde kuş resminin bulunduğu bir perde vardı. Birisi içeri girdiğinde ilk defa onunla karşılaşıyordu. Allah Resulü (s.a.a) bana şöyle buyurdu: "Bu perdeyi değiştir. Zira içeri girdiğimde onu görüyor ve dünyayı hatırlıyorum."[3]

18545. *Ayşe şöyle diyor:* "Ben üzerinde resim bulunan bir perde astım. Allah Resulü içeri girince onu uzağa attı. Ben de o perdeden iki yastık yaptım."[4]

18546. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kıyamet günü azapların en şiddetlisi resim yapanlaradır."[5]

18547. *Müslim b. Subeyh şöyle diyor:* "Mesrukla birlikte içinde Meryem'in heykellerinin bulunduğu bir odada idik. Mesruk şöyle dedi: "Bu heykeller Kisra'nın heykelleriydi." Ben şöyle dedim: "Hayır, bu Meryem'in heykelidir." Mesruk şöyle dedi: Abdulah b. Mes'ud'dan "Allah Resulünün (s.a.a) şöyle buyurduğunu işittim: "Kıyamet günü azapların en şiddetlisi resim yapanlaradır."[6]

---

[1] a. g. e. 4158
[2] Nehc'ül-Belağa, 160. hutbe
[3] Sahih-i Müslim, 2107
[4] a. g. e.
[5] a. g. e. 2109
[6] a. g. e.

18548. *Said b. Ebi'l Hasan şöyle diyor:* "Bir şahıs İbn-i Abbas'ın yanına geldi ve şöyle dedi: "Ben bu resimleri yapan bir ressamım. Bunlar hakkında bana fetva ver." İbn-i Abbas ona şöyle dedi: "Bana yaklaş." O yaklaşınca İbn-i Abbas ona şöyle dedi: "Daha da yakınlaş" Böylece ellerini başının üzerine koydu ve şöyle dedi: "Allah Resulünden duyduğum şeyi sana da haber vereyim: Allah Resulünün şöyle buyurduğunu işittim: "Her resim yapan kimse ateştedir, çizdiği her resme can verilir ve o heykeller onu cehenneme doğru sürükleyip işkence eder." Allah Resulü şöyle demiştir: "Eğer bu işi yapmaya mecbur olursan ağaç ve cansız varlıkların resmini yap."[1]

18549. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Herkim dünyada bir resim çizerse kıyamet günü de ona can vermekle sorumlu olur ve bunu da yerine getiremez."[2]

18550. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim bir resim çizecek olursa kıyamet günü ona can vermek zorunda kalır."[3]

18551. *İmam Sadık (a.s) , kendisine, ağaç, güneş ve ayın resmini soran Muhammed b. Müslim'e şöyle buyurmuştur:* "Canlı resimler olmadıkça sakıncası yoktur."[4]

18552. *İmam Sadık (a.s)* **"Ona dilediğini yaparlar"** *ayeti hakkında şöyle buyurmuştur:* "Allah'a yemin olsun ki onlar kadın ve erkeklerin resmi değildi. Aksine onlar ağaçların ve benzeri şeylerin resimleriydi."[5]

18553. *İmam Bakır (a.s) evlerdeki heykellerin sorulması üzerine şöyle buyurmuştur:* "Bu resimler, kadınlara veya kadınların odasına özgüdür."[6]

---

[1] a. g. e. 2110
[2] a. g. e.
[3] el-Kafi, 6/527/4
[4] el-Mehasin, 2/458/2581
[5] el-Kafi, 6/527/7
[6] el-Mehasin, 2/460/2588

483. Konu

el-İmtihan
İmtihan

- *Bihar, 73/154, 125. Bölüm; el-Gaflet ve'l-Lehv*
- *Kenz'ul-Ummal, 15/211-231, Kitab'ul-Lehv*

---

bak.

- *64. konu, et-Tecrübe; el-Eh, 56. Bölüm; el-Bela, 395 ve 396. Bölümler*

3642. Bölüm
İmtihan

Kur'an:

"Seslerini Peygamberin yanında kısan kimseler, Allah'ın gönüllerini takva ile sınadığı kimselerdir. Onlara mağfiret ve büyük ecir vardır."[1]

"Ey iman edenler! İman etmiş kadınlar hicret ederek size gelirlerse onları deneyin, hicretlerinin sebebini inceleyin. Allah onların imanlarını çok iyi bilir. Onların mümin kadınlar olduklarını öğrenirseniz, küfredenlere geri çevirmeyin."[2]

18554. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bizim işimiz gerçekten çok zordur; ancak Allah'ın kalbini imanla imtihan ettiği mümin kul onu yüklenir."[3]

18555. *İmam Ali (a.s) Peygamberin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* "Allah onları açlıkla denedi, meşakkatlere, korkulara uğratarak imtihan etti."[4]

18556. *İmam Ali (a.s) kabirde ölüden sorulacak soru hakkında şöyle buyurmuştur:* "Onu uğurlayanlar, ayrılık acısına düşenler geri dönünce, şaşırıp kalacağı soruyu cevaplaması, derde dert katan imtihana hazırlanması için çukurunda oturtulur."[5]

18557. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dene ki düşman olasın."[6]

Seyyid Razi şöyle diyor: "Bazıları bu cümleyi Allah Resulünden (s.a.a) rivayet etmişlerdir. Ama teyit edilen hususlar esasınca bu söz Müminlerin Emirine aittir ve Sa'leb'in İbn-i A'rabi'den naklettiği bir rivayettir ve bu rivayette Me'mun şöyle demiştir: "Eğer Ali, "Dene ki düşman olasın" diye buyurmasaydı ben şöyle

[1] Sebe suresi, 3. ayet
[2] Mümtehine suresi, 10. ayet
[3] Nehc'ül-Belağa, 189. hutbe
[4] a. g. e. 192
[5] a. g. e. 83
[6] Nehc'ül-Belağa, 434. hikmet

derdim: "Düşmanlık et ki deneyesin."

18558. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların arasına karış ki onları deneyesin ve denediğin taktirde onlara düşman olursun."[1]

18559. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın yücelmesi veya aşağılanması imtihan anındadır."[2]

18560. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsan ameliyle denenir, sözüyle değil."[3]

18561. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların akılları şu üç şeyle denenir: Mal, dostluk ve musibet."[4]

18562. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şiilerimizi üç şeyde deneyiniz: Namaz vakitlerinde, namazı nasıl gözettiklerine bakınız; sırlar hususunda, sırları düşmanlardan nasıl koruduğuna bakınız ve mallar hususunda, onunla kardeşlerine nasıl yardım ettiğine bakınız."[5]

18563. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kula dünyadan sadece ibret alması için verilir ve de sadece imtihan için alınır."[6]

18564. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların ahlakı şu altı şeyle denenir: Hoşnutluk, gazap, güvenlik, korku, mahrumiyet ve rağbet."[7]

18565. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yöneticilik makamları insanların yarışma meydanlarıdır."[8]

18566. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ameller tecrübe ve imtihan iledir."[9]

İmtihan ve Hakikat Hakkında Bir Söz

Hiç şüphesiz Kur'an-ı Kerim, hidayeti yüce Alalh'a

[1] el-Kafi, 8/176/196
[2] Gurer'ul-Hikem, 6206
[3] a. g. e. 11026
[4] a. g. e. 4664
[5] el-Hisal, 103/62
[6] el-Kafi, 2/261/6
[7] Gurer'ul-Hikem, 5631
[8] Nehc'ül-Belağa, 441. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 20/88
[9] Gurer'ul-Hikem, 37

mahsus sayar. Yalnız Kur'an'daki hidayet, ahiret ve dünya mutluluğuna ulaştıran ihtiyari hidayetten ibaret değildir. Yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Rabbimiz, her şeye kendi (özel) yaratılışını veren, sonra da onu (o doğrultuda) hidayet eden Allah'tır."**[1] *Görüldüğü gibi yüce Allah hidayete biliçli, akıllı olan ve olmayan her varlığı kapsayacak biçimde genel bir anlam veriyor. Ayrıca amaç bakımından da hidayeti mutlak sayıyor. O başka bir ayette şöyle buyuruyor:* **"O, yaratıp düzene koyandır. O, takdir edip hidayet edendir."**[2] *Bu ayet de daha önceki ayet gibi mutlaktır. Bundan anlaşılıyor ki bu hidayet, dalalete düşürmenin karşıtı olan özel hidayetten başkadır. Çünkü yüce Allah hidayetin bu türünün bazı kesimler için söz konusu olmadığını, onun yerine dalaletin geçtiğini belirtiyor. Oysa hiçbir varlığı genel anlamlı hidayetin kapsamı dışına çıkarmıyor. Allah-u Teala şöyle buyuruyor:* **"Allah zalim toplumu hidayete erdirmez."**[3]**;** *Yine şöyle buyuruyor:* **"Allah Fasık toplumu hidayete erdiremez."**[4] *Bu anlamda çok sayıda ayet vardır.*

Yine ortaya çıkıyor ki söz konusu hidayet, mümin kafir bütün insanlara yol gösterme anlamına gelen hidayetten de başkadır. Yüce Allah'ın şu ayetlerde buyurduğu gibi: **"Gerçekten biz ona yolu gösterdik. Artık ya şükreder veya nankör olur."**[5]*;* **"Semud oğullarına gelince, biz onlara doğru yolu gösterdik. Fakat onlar körlüğü doğru yola tercih ettiler."**[6] *Bu iki ayette ve benzerlerinde söz konusu edilen hidayet sadece bilinç ve akıl sahibi canlıları kapsar. Daha önce söylediklerimizden anlaşılmış olmalıdır ki,*

[1] Taha suresi, 50. ayet
[2] A'la suresi, 2-3. ayetler
[3] Cuma suresi, 5. ayet
[4] Saf suresi, 5. ayet
[5] İnsan suresi, 3. ayet
[6] Fussilet suresi, 17. ayet

"Sonra da onu (o doğrultuda) hidayet eden Allah'tır" *ve* **"O, taktir edip hidayet edendir."** *ifadelerindeki hidayet, hem kapsam, hem de amaç bakımından geneldir. Üstelik bu ayetlerin ikincisinde hidayet, takdirin sonucu olarak alınıyor. Bir şeyi yaratılış gayesinde yönlendirecek sebepleri ve gerçekleri hazırlamak anlamını taşıyan taktir ise, özel hidayet ile bağdaşmaz. Her ne kadar hidayetin bu türü de evrendeki genel düzen açısından taktir alanının içinde ise de bu bakış o bakıştan farklıdır. Bunu iyi anlamak gerekir.*

Her ne ise; bu genel hidayet yüce Allah'ın her şeyi varlığının kemaline iletmesi, onu yaratılış gayesine erdirmesidir. Bu hidayet, söz konusu şeyin varolma, gelişme, fiiller ve hareketler gibi özünün (zatının) varlığını sürdürmesi için gerekli olan şeylerin tümüne yönelik eğitimin itici faktörüdür. Bu sözlerin daha uzun bir devamı vardır. Eğer Allah muvaffak ederse, ileride bu açıklamayı genişleteceğiz.

Maksat şudur. Yüce Allah'ın bu konudaki sözleri gösteriyor ki, bütün nesneler genel ilahi hidayetle gayetlerine ve ecellerine (son noktalarına) sevk edirlirler. Hiçbir nesne (şey) bu kuralın dışında değildir. Sözünden cayması söz konusu olmayan yüce Allah, bu hidayeti kendine borç kabul etmiştir. Nitekim O şöyle buyuruyor: **"Gerçekten hidayet bizim uhdemizdedir ve gerçekten ahiret ve dünya bize aittir."**[1] *Görüldüğü gibi, daha önceki iki ayetin anlamlarına ek anlam katma niteliğindeki bu ayet, mutlak ifadesi ile, hem toplumlara yönelik içtimai hidayeti ve hem ferdi hidayeti kapsamına alır.*

Nesnelerin Allah üzerindeki haklarından biri, onları oluşum bakımından kendileri için taktir edilmiş olan kemale doğru hidayet etmenin yanı sıra onları teşrii kemale doğru da hidayet etmektir. Teşriin (yasa koymanın) tekvininin kapsamına nasıl girdiğini, kaza ve kaderin onu nasıl

[1] Leyl suresi, 12-13. ayetler

içerdiğini daha önce yaptığımız nübuvvet hakkındaki açıklamalarımızdan biliyorsunuz. Bilindiği gibi insan türünün sahip olduğu varoluş çeşidi, ancak bir dizi iradi ve ihtiyari fiiller dizisi ile tamamlanır. Bu iradi ve ihtiyari fiiller, ancak bir takım nazari ve pratik inançlardan meydana gelebilir. Buna göre insanın birtakım kanunlar altında yaşaması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu kanunlar ister hak, ister batıl, ister iyi, ister kötü olsun. Böyle olunca insan oluşumunu sevk ve idare eden yüce Allah'ın, onun için, adına şeriat dediğimiz bir takım emirler ve yasaklar dizisi, bunun yanı sıra sosyal ve bireysel olaylar dizisini hazırlaması gerekir. İnsan, bunlarla karşılaşması sonucunda potansiyelindeki yetenek ve imkanları fiiliyata çıkarır. Bunun sonucunda ya mutlu olur veya bedbaht olur ve dolayısıyla varoluşunda saklı olan ne varsa meydana çıkar. İşte o zaman bu olaylara ve teşrii kurallara imtihan ve deneyden geçme ismi uygun düşer.

Bunu şöyle açıklayabiliriz: İlahi çağrıya uymayarak kendisi için bedbahtlığı gerekli kılan kimse, eğer bu tutumu sürdürürse, azap hükmünü kendi aleyhinde kesinleştirmiş olur. O zaman ilahi emir ve yasaklarla ilgili olarak karşılaştığı ve potansiyeli fiiliyata çıkaran bütün olaylar, o kimse için yeni bir bedbahtlık pratiği gerçeğini ortaya çıkarır. Gerçi aynı zamanda adam içinde bulunduğu durumdan hoşnut da olabilir, karşısına çıkan durumdan gurur da duyabilir; ama bu gerçek de ilahi tuzaktan başka bir şey değildir. Çünkü bu durumda yüce Allah, insanların kendileri için mutluluk sandıkları şeyler ile onları bedbaht etmekte ve kendileri için başarı saydıkları şeylerde onların emeklerini boşa çıkarmaktadır.

Nitekim yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Tuzak kurdular, Allah da (buna karşılık) bir tuzak kurdu. Allah, tuzak kuranların en**

iyisidir."[1]*;* **"Kötü tuzak, ancak sahiplerini kuşatır."**[2] **"Onlar orada tuzak kurarlar. Fakat aslında sadece kendilerine tuzak kurarlar da farkında olmazlar."**[3] **"Ayetlerimizi yalan sayanları hiç farkına varmayacakları biçimde yavaş yavaş kötü akıbetlerine yaklaştırırız ve onlara mühlet veririm. Benim tuzağım oldukça sağlamdır."**[4] *Bu nedenle cahil ve mağrur kimse Allah'a karşı gelmek, O'nun buyruklarını dinlememek suretiyle O'nun kendisinden irade ettiği şeyin önüne geçtiğini sanarak pohpohlanabilir. Fakat aslında o, Allah'ın irade ettiği şeyde kendi aleyhinde O'na yardımcı oluyor da farkında değildir. Yüce Allah şöyle buyuruyor:* **"Yoksa o kötülükleri yapanlar bizi geçeceklerini mi sandılar? Ne kötü bir yargıda bulunuyorlar!"**[5] *Bu konuda ayetlerin en hayret vericilerinden biri, şu ayetti.* "**Bütün tuzaklar Allah'a aittir."**[6]

Buna göre bu adamların dini görevleri ile ilgili gösterdikleri bütün hileler, karşı çıkmalar, zulümler ve haddi aşmalar, yine kalplerinde sakladıkları kötü duyguların meydana çıkarmasını sağlayan karşılaştıkları bütün olaylar ve nefsani arzularının kendilerini sürüklediği bütün durumlar, bir tuzak, bir mühlet verme ve onları yavaş yavaş kötü akibetlerine yaklaştırmadır. Çünkü onları durumlarının akıbetine ve sonuna doğru hidayet etmek iletmek) kendilerinin yüce Allah üzerindeki haklarıdır. Allah da bunu yapıyor. O halde, Allah işlerinde sürekli galiptir.

Bu işler şeytana isnat edildiğinde ise, küfrün ve günahların türleri şeytanın o adamlara yönelik azdırması olur. Bu kötülüklere meyletmek ise, şeytanın

---

[1] Al-i İmran suresi, 54. ayet
[2] Fatır suresi, 43. ayet
[3] En'am suresi, 123. ayet
[4] A'raf suresi, 182-183ler
[5] Ankebut suresi, 4. ayet
[6] Ra'ad suresi, 42. ayet

çağrısı, vesvesesi, dürtüsü, işareti ve şaşırtması olur. Bu kötülüklere yol açan olaylar ve bu tür olayların işlevini gören şeyler de, şeytanın süsleri, araçları, ipleri ve ağları olur. İnşaallah A'raf suresinde bunların açıklaması gelecektir.

Buna karşılık, kalbinde imanın kökleştiği müminin ortaya koyduğu ibadetler, iyi davranışlar ve bu tür iyiliklerinin ortaya çıkmasını sağlayan karşılaştığı olaylarda, ilahi velayet, ilahi tevfik ve özel anlamdaki hidayetin mazharları olur. Yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Allah, dilediğini yardımıyla destekler"**[1]*;* **"Allah da müminlerin velisidir"**[2]*;* **"Allah müminlerin velisidir; onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır."**[3]*;* **"Allah onları imanlarından dolayı hidayet eder."**[4]*;* **"Ölü olup da canlandırdığımız ve insanlar arasında verdiğimiz nurun aydınlığı ile yürüyen kişi"**[5] *Bu durumlar yüce Allah'a isnat edildiği zaman hüküm budur. Aynı işler meleklere isnat edildiğinde ise, onların desteği ve doğru yola koymaları olarak adlandırılır. Nitekim yüce Allah şöyle buyuruyor:* **"Allah imanı onların kalplerine yazmış ve onları kendisinden bir ruh ile desteklemiştir."**[6]

Ayrıca bu genel hidayet, nasıl ki nesnelere, Allah'a dönüş yolculuklarını sürdürdükçe varoluşlarının başlangıcından varlıklarının son anlarına kadar eşlik ediyorsa, aynı şekilde ilahi taktirler de onları arkalarından öne doğru iterler. Nitekim, **"O Alalh ki, taktir edip hidayet etti."**[7] *Ayetinden de bu anlaşılmaktadır, yani nesneleri bir halden ikinci hale, ikinci halden üçüncü hale dönüştüren etken, onların varlıklarını saran neden ve sebeplerin taşıdığı taktirlerdir. Böylece*

[1] Al-i İmran suresi, 13. ayet
[2] Al-i İmran suresi, 68. ayet
[3] Bakara suresi, 257. ayet
[4] Yunus suresi, 9. ayet
[5] En'am suresi, 122. ayet
[6] Mücadele suresi, 22. ayet
[7] A'la suresi, 3. ayet

taktirler, nesneleri (eşyayı) arkalarından sürekli itmektedirler.

Öte yandan taktirler nasıl nesneleri arkalarından itiyorlarsa, eceller (yani nesnelerin varlıklarının son bulduğu son noktalar) de onları önlerinden çekerler. Nitekim yüce Allah'ın şu sözü buna delil oluşturur: **"Biz gökleri, yeryüzünü ve bu ikisi arasındaki varlıkları ancak hak üzere ve belli bir süre için yarattık. O kafirler ise uyarıldıkları gerçeklerden yüz çeviriyorlar."**[1] *Bu ayet, nesneleri gayelerine bağlıyor. Bu gayeler ise onların ecelleri, yani belirlenmiş varolma sürelerinin sonudur. Birbirine bağlı iki şeyden biri de diğerinden daha güçlü olursa, güçlü olan taraf, öbür tarafı kendine doğru çeker. Belirlenmiş eceller de değişmez, sabit şeyler oldukları için nesneleri önlerinden çekerler. Bu gayet açıktır.*

Buna göre nesneler çeşitli ilahi güçler tarafından sarılmıştır. Bu güçler, nesneleri iten güçler, onları çeken güçler, nesnelere eşlik edip onları yetiştiren güçlerdir. Bunlar Kur'an'da söz konusu edilen asli güçlerdir. Bunların dışında melekler, şeytanlar ve başkaları gibi nesneleri koruyan, denetleyen ve onlarla bir arada olan güçler de vardır.

Bir de nesneler üzerinde belirli bir maksatla bir takım tasarruflar yapılır. Bu tasarruflar, eğer söz konusu nesnelerin o maksatla ilgili durumlarının ortada olmadığı, yani o maksada elverişli olup olmadığının bilinmemesi halinde, bu durumun bilinmesi veya ortaya çıkması amacıyla yapılırsa, bu tasarruflara imtihan veya deneme adını veririz. Yani, sen bir nesnenin durumunun falanca işe elverişli olup olmadığını bilmezsen veya gizli durumunu bildiğin halde o durumun ortaya çıkmasını istersen, o nesneyi sözü edilen maksatla bağdaşan şeyler ile karşı karşıya bırakırsın. Böylece nesnenin o şeylere ilişkin hali meydana çıkar. Onları kendine kabul mu

[1] Ahkaf suresi, 3. ayet

ediyor, yoksa kendinden itiyor mu, belli olur. Bu işleme imtihan, deneme ve nesnelerin durumu hakkında bilgi edinme denir; ya da bu anlamı taşıyacak başka bir terim kullanılır.

Yüce Allah'ın insan gibi şuurlu ve akıllı nesneleri karşı karşıya bıraktığı yasalar ve olaylara ilişkin tasarrufu da aynen böyledir. Yani insanın dini çağrı aracılığı ile çağrıldığı maksada ilişkin durumu bu yasalar ve olaylar sayesinde ortaya çıkar. O halde ilahi tasarrufta mazhar olan bu yasalar ve olaylar birer ilahi imtihandır. Yalnız yüce Allah'ın imtihanı ile biz insanların imtihanı arasında şöyle bir fark vardır: Biz insanlar çoğunlukla nesnelerin gizli durumlarını bilmeyiz. Bu yüzden imtihan aracılığı ile onların bizce meçhul olan durumlarını bilmek isteriz. Oysa gayb anahtarları elinin altında olan yüce Allah için bilmemek diye bir şey yoktur. O halde insanı iyi akıbete ve mutluluğa çağırmak yolu ile uyguladığı genel eğitim bir imtihandır. Çünkü bu eğitim, onun durumunun ortaya çıkmasına, sevap yurdunun mu, yoksa azap yurdunun mu ehlinden olduğunun belirlenmesine vesile olur.

Bundan dolayı yüce Allah bu tasarrufu, yani insan için şeriat belirlemeyi ve onu bir takım olaylarla karşı karşıya bırakmayı kendi açısından "bela", "ibtila" ve "fitne" (imtihan ve sınama) olarak adlandırmış ve genel anlamda şöyle buyurmuştur: **"Yeryüzündeki her şeyi ona süs yaptık ki, insanların hangisinin daha güzel amel işlediğini ortaya çıkaralım."**[1]*;* **"Biz insanı imtihan etmek için karışık bir sıvı damlasından yarattık. Bunun için onu işitme ve görme yetenekleri ile donattık."**[2]*;* **"Biz sizi iyilikle ve kötülükle imtihan ederiz."**[3]

Yüce Allah ne kastettiğini şu ayette daha geniş biçimde açıklıyor gibidir: **"Rabbi imtihan**

[1] Kehf suresi, 7. ayet
[2] İnsan suresi, 2. ayet
[3] Enbiya suresi, 35. ayet

etmek için bir insana iyilik edip kendisine nimet verdiği zaman, "Rabbim beni şerefli kıldı der. Fakat onu sınamak için rızkını daraltıp bir ölçüye göre verdiği zaman, "Rabbim bana hor baktır" der."[1] "Mallarınız ve evlatlarınız sizin için imtihan aracıdır."[2] "Allah sizi birbiriniz aracılığı ile imtihan etmek için…"[3] "Onlar öteden beri fasık oldukları için biz onları böylece sınavdan geçiriyoruz."[4] "Allah müminleri güzel bir sınavdan geçirmek için bunu böyle yaptı."[5] "İnsanlar sırf "inandık" demekle kurtulacaklarını mı sandılar? Biz onlardan önceki milletleri de sınavdan geçirdik. Alalh bu sınav sonucunda doğru sözlüler ile yalancıları ayırt edecektir."[6]

Yüce Allah, İbrahim'in hikayesinde şöyle buyuruyor: **"Hani Rabbi İbrahim'i birtakım kelimeler ile imtihan etti."[7]** *O, İsmail'in boğazlanmasını anlatırken de şöyle buyuruyor:* **"Hiç şüphesiz bu açık bir imtihandır."[8]** *Musa hakkında ise şöyle buyuruyor:* **"Biz seni çeşitli sınavlardan geçirdik."[9]** *Bu konuda bunlar dışında daha birçok ayet vardır.*

Görüldüğü gibi bu ayetler, insan varlığı ile ilgili şeylerin tümünü, işitme, görme ve hayat gibi varlığının parçalarını, evlat, eş, aşiret, arkadaş, mal ve mevki gibi bir biçimde onunla bağlantılı şeyleri ve bir biçimde faydalandığı şeylerin tümünü ve bunların yanı sıra ölüm ve insana yönelik diğer musibetler gibi az önce saydıklarımızın karşıtı olan şeyleri mihnet ve bela kapsamına alıyor. Kısacası,

[1] Fecr suresi, 15-16. ayet
[2] Teğabün suresi, 15. ayet
[3] Muhammed suresi, 4. ayet
[4] Araf suresi, 163. ayet
[5] Enfal suresi, 17. ayet
[6] Ankebut suresi, 3. ayet
[7] Bakara suresi, 124. ayet
[8] Saffat suresi, 106. ayet
[9] Taha suresi, 40. ayet

okuduğumuz ayetler insanla bağlantısı olan alemin parçalarını ve durumlarını insana göre Allah'tan gelen bir deneme ve bir sınav sayıyor.

Bu ayetlerde fertler açısından da genelleme vardır. Yani mümin, kafir, iyi, kötü, Peygamber ve onun alt düzeyindeki kimseler hepsi sınava ve denemeye tabidirler. Bu yürürlükte olan ilahi bir kanundur; hiç kimse bundan müstesna değildir.

Bu dediklerimizden açıkça ortaya çıktı ki imtihan kanunu, sürekli yürürlükte olan ilahi bir kanundur. Bu imtihan kanunu diğer bir tekvini kanuna dayanan pratik bir kanundur. O tekvini kanun ise, daha önce anlatıldığı üzere insan gibi yükümlüler ile ilişkisi bakımından genel ilahi hidayet kanunu ile bu kanunun önü ve arkasındaki taktir ve ecel kanunudur.

Buradan anlaşılıyor ki, bu kanunun yürürlükten kaldırılması, mümkün değildir. Çünkü onun yürürlükten kaldırılması, tekvinin bozulması ile aynı şey olur ki, bu da imkansızdır. Yaratılışın ve ölüm sonrası dirilişin hak olduğunu, hak ilkesine dayandığını kanıtlayan ayetler bu kanunun değişmezliğine işaret ediyor. Yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Biz gökleri, yeryüzünü ve ikisi arasındaki varlıkları hak üzere ve belirli bir süre için yarattık."**[1] **"Yoksa sizi boşu boşuna yarattığımızı ve bize dönmeyeceğinizi mi sandınız?"**[2] **"Bu gökleri yeryüzünü ve ikisi arasındaki varlıkları eğlenmek için yaratmadık. Onları kesinlikle hak üzere yarattık. Fakat onların çoğu bunu bilmezler."**[3] **"Kim Allah'a kavuşmayı arzu ediyorsa, (bilsin ki) Allah'ın belirlediği süre (ecel) mutlaka gelecektir."**[4] *Bu gerçeği dile getiren daha birçok ayet vardır.*

[1] Ahkaf suresi, 3. ayet
[2] Müminun suresi, 113. ayet
[3] Duhan suresi, 38-39. ayetler
[4] Ankebut suresi, 5. ayet

Bu ayetlerin tümü yaratılışın hak ilkesine dayalı olduğunu, amaçtan kopuk ve dayanıksız olmadığını kanıtlar. Nesnelerin önünde hakka dayalı amaçlar ve eceller, arkalarında hak ilkesine dayalı taktirler ve beraberlerinde hak ilkesine dayalı hidayet olunca, genel olarak bütün nesnelerin çatışması, özel olarak da bu nesnelerin içinde insan gibi yükümlülük taşıyan varlıkların birtakım hususlarla sınavdan geçirilmeleri kaçınılmazdır. Bu hususlar, kendileri ile ilişkili olan yükümlülerin potansiyel kemallerini, eksikliklerini, mutluluklarını ve bedbahtlıklarını fiiliyata çıkarır. İşte din yükümlülüğü ile yükümlü olan insanda bu imtihan ve deneme anlamına gelir. Bunu iyi kavramak gerekir.

Bu anlattıklarımızdan (ilahi gelenek açısından) yok etme ve arındırmanın ne demek olduğu da ortaya çıkıyor. Şöyle ki: "Mümin imtihan ile karşılaşıp da bu imtihan onun gizli erdemlerinin rezilliklerinden ayırt edilmesini gerektirdiği veya bir toplum imtihanla karşılaşıp da bu imtihan müminlerin, münafıklardan ve kalplerinde hastalık olanlardan seçilmesini gerektirdiği zaman bu imtihana arındırma adını vermek yerinde olur ki, bu işlem bir ayırt etme işidir.

Yine görünüşlerinde güzel ve imrenilir sıfatlar ve durumlar bulunan kafire ve münafığa yönelik ilahi imtihanlar devam edip de bu imtihanlar yavaş yavaş onlarda saklı duran pisliklerin ortaya çıkmasını gerektirdikçe ve her ortaya çıkan pislik görünüşteki bir erdemi giderdikçe, bu süreç o kişi için bir yok etme işlemi, yani iyiliklerini yavaş yavaş tüketme işlemi olur. Nitekim yüce Allah şöyle buyuruyor: **"Biz bu günleri insanlar arasında dolaştırırız. Bu, Allah'ın kimlerin mümin olduğunu belirlemesi ve aranızdan bazı şahitler edinmesi içindir. Allah zalimleri sevmez. Bir de (böylece) Allah, müminleri arındırmak**

ve kafirleri yok etmek ister."[1]

Kafirler için bir başka yok etme türü daha vardır. Bu da yüce Allah'ın bildirdiği üzere evrenin, insan soyunun salahına ve dinin sırf Allah'a has olacağı bir güne doğru gittiği gerçeğidir. Nitekim yüce Allah, **"İyi sonuç takvanındır."**[2] **"Yeryüzüne benim iyi kullarım varis olacaktır."**[3] *diye buyurmuştur."*[4]

[1] Al-i İmran suresi, 140-141. ayetler
[2] Taha suresi, 132. ayet
[3] Enbiya suresi, 105. ayet
[4] Tefsir-i el-Mizan, 4/31

484. Konu

el-Medh
Övmek

☛ *Kenz'ul-Ummal, 3/651, 878, el-Medh*
☛ *Kenz'ul-Ummal, 3/653, 879, Mübah'ul-Medh*
☛ *Vesail'uş-Şia, 12/132, 43. Bölüm; Tahri-u Medh'uz-Zalim*
☛ *Bihar, 72/323, 118. Bölüm; Zemm'us-Su'me ve'l-İğtirar bi Medh'in-Nas*
☛ *Bihar, 73/294, 134. Bölüm; en-Nehy an'il-Medh ve'r-Rıza bih*
☛ *Kenz'ul-Ummal, 3/459, 809; Hubb'ul-Medh*

---

bak.
☛ *493. konu, et-Taalluk; eş-Şöhret, 2125. Bölüm; er-Rıza (2) , 1526. Bölüm; es-Sıdk, 2195. Bölüm*

3643. Bölüm Güzel Övgüye Layık Kimse

18567. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hamd Allah'a mahsustur ki övenler onu hakkıyla övemezler."[1]

18568. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey Allah'ım, sen, bütün güzel vasıfların sahibisin, çok övülmeye layıksın. Ümit beslenenlerin en hayırlısı sensin. İsteneceklerin en hayırlısı da sensin. Allahım, bana öyle şeyler bağışladın ki, senden başkasına hamd ve sena edemem, Ümitsiz kılanları ve güvenilir olmayanları dilimle övemem. . Sen dilimi insanları övmek-ten, yaratılmış kullara sena etmekten uzak kıldın… Allahım, bu makam; sana özgü tevhide erenlerin ve bu övgü ve makamlara senden başkasını layık görmeyenlerin makamıdır."[2]

bak. 3648. Bölüm; el-Hamd, 951. Bölüm; eş-Şuhret, 2125. Bölüm; es-Sıdk, 2195. Bölüm

3644. Bölüm Övgüyü Kınamak

18569. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dilin, çirkinliği veya iyiliği beyan etmede insafa riayet etmesi çok azdır."[3]

18570. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Seni öven kimse yalancı övme ve temelsiz methiye ile aklını kandırmakta, sana hıyanet etmektedir. Onu ihsanından mahrum kılacak veya fazlından alıkoyacak olursan o zaman seni her türlü rezaletle nitelendirir, her çirkinliği sana isnad eder."[4]

18571. *İmam Hasan (a.s), kendisine öğüt vermesini rica eden birisine cevap olarak şöyle buyurmuştur:* "Sakın beni övme. Zira ben kendimi senden daha iyi tanıyorum. Hakeza beni yalancı da sayma. Zira

[1] Nehc'ül-Belağa, 1. hutbe
[2] a. g. e. 91
[3] Gurer'ul-Hikem, 6724
[4] a. g. e. 3602

yalancı sayılan kimsenin görüşü yoktur. (Hiç kimse sözüne ve görüşüne itimat edilmez) . Hakeza benim yanımda hiç kimsenin de gıybetini yapma." O şahıs şöyle arzetti: "İzin verirseniz gideyim." İmam şöyle buyurdu: "Evet, istediğin zaman git."[1]

18572. *Miktat bin Amr şöyle diyor:* "Allah Resulü bizlere öven kimselerin yüzlerine toprak saçmamızı emretti."[2]

18573. *Bir şahıs Osman'ın yanına geldi ve onu övdü. Mikdad b. Esved bir avuç toprak alıp o şahısın yüzüne savurdu ve şöyle dedi:* "Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Öven birisini gördüğünüz zaman yüzüne toprak saçın."[3]

18574. *Şöyle rivayet edilmiştir: "Bir şahıs Peygamber'in (s.a.a) yanında birini övdü. Peygamber ona şöyle buyurdu:* "Eyvahlar olsun sana! Dostunun boynunu kopardın. Eğer senin bu övgünü duyacak olursa asla kurtuluşa ermez." Peygamber (s.a.a) daha sonra şöyle buyurdu: "Eğer sizden biri, kardeşini övmek zorunda kalırsa şöyle desin: "Falan kimseyi seviyorum, ama hiç kimsenin batınından ve akibetinden haberim yoktur. Hesabı Allah'a kalmıştır." Onun böyle (temiz ve övgüye layık) olduğu görülmektedir."[4]

18575. *Abdurrahman b. Ebi Bekrete babasından şöyle nakletmiştir:* "Bir şahıs Peygamberin (s.a.a) huzurunda birini övdü. Peygamber ona üç defa şöyle buyurdu: "Arkadaşının boynunu kopardın." Daha sonra da şöyle buyurdu: "Sizden biri dostunu övmek zorunda kalırsa şöyle desin: "Onun söylemek istediği (göstermek istediği) gibi olduğunu sanıyorum. Onun batınından ve işinin akıbetinden sadece Allah haberdardır."[5]

---

[1] Tuhef'ul-Ukul, 236
[2] Sünen-i İbn-i Mace, 3742
[3] Sünen-i Ebi Davud, 4804
[4] el-Müheccet'ül-Beyza, 5/283
[5] Sünen-i Ebi Davud, 4805

18576. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Eyvahlar olsun sana! Kardeşinin belini kırdın. Allah'a yemin olsun eğer o senin övgülerini duyacak olursa asla kurtuluşa ermez. Sizden birisi kardeşini övmek isterse şöyle desin: "Falan kimse (zahiren iyi ve övgüye layıktır) ama batınından ve akıbetinden kesin bir şekilde haberdar değilim."[1]

18577. *Ebu Musa şöyle diyor:* "Bir şahıs Allah resulünün (s. . a) huzurunda başka bir şahsı övdü. Resulullah ona şöyle buyurdu: "Bu sözleri ona iletme ki onu helak etmiş olursun. Eğer (bu övgüleri) senden duyarsa asla kurtuluşa erişemez."[2]

18578. *Ümm'ül-A'la şöyle diyor:* "Osman b. Maznun (r. a) öldü. Ben şöyle dedim: "Allah'ın rahmeti senin üzerine olsun, ey Ebu Saib! Şehadet ederim ki Allah sana ikramda bulunmuştur." Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: "Ona Allah'ın ikramda bulunduğunu nereden biliyorsun? Rabbinin yakini ona erişti (ölüm ona gelip çattı) ve ben kendisi için hayır ve iyilik ümit ediyorum. Allah'a yemin olsun ki Allah'ın Resulü olan ben bile Allah'ın bana ve size ne yapacağını bilemiyorum." Ümm'ül-A'la şöyle dedi: "Allah'a yemin olsun ki bundan sonra hiç kimseyi temizlik ile övmeyeceğim."[3]

3645. Bölüm
Övgünün Sonu

18579. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Övgüden sakınınız, şüphesiz övgü kesmektir."[4]

18580. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Birbirinizi övmekten

[1] Kenz'ul-Ummal, 8336
[2] a. g. e. 8339
[3] Dur'ul-Mensur, 7/436
[4] Kenz'ul-Ummal, 8331

sakının. Zira bu iş baş kesmektir."[1]

18581. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Eğer birisi sivri ve kesici bir bıçakla birisine saldırırsa bu, onun için onu karşısında övmesinden daha hayırlıdır."[2]

18582. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kardeşini yüzüne karşı övmek istediğinde boğazına kılıç çekmiş gibi say."[3]

18583. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Seni öven kimse başını kesmiştir."[4]

3646. Bölüm Övgüye Aldanmayı Kınamak

18584. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ey insanlar! Biliniz ki her kim hakkında doğru olmayan sözden incinirse akıllı değildir. Ve her kim de kendi hakkındaki cahilin övgüsünden dolayı sevinirse hikmet sahibi olamaz."[5]

18585. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Cahil kimsenin övgüsüne aldanma. Zira neticede tekebbüre kapılırsın, büyüklenirsin, ve amelinle kendini beğenirsin. Zira amellerin en iyisi ibadet ve tevazudur."[6]

18586. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların en cahili dalkavuk kimsenin övgüsüne aldanan kimsedir. Bu dalkavuk ona çirkini güzel gösterir ve onu hayırını dileyen kimseden nefret ettirir."[7]

18587. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice kimse insanların kendisi hakkındaki övgüsüne aldanır. Nice kimse de başkalarının kendisi hakkındaki övgülerine kanar (veya fitneye düşer) ."[8]

bak. 386. Konu, el-Gurur

[1] a. g. e. 8330
[2] el-Müheccet'ül-Beyza, 5/284
[3] a. g. e. s. 283
[4] Gurer'ul-Hikem, 7766
[5] Tuhef'ul-Ukul, 208
[6] a. g. e. 304
[7] Gurer'ul-Hikem, 3262
[8] a. g. e. 6932, 6931

3647. Bölüm Övgüde Kısıtlı Davranmak

18588. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Övdüğün zaman kısa tut ve kınadığın zaman da kısa tut. (övgü ve kınamayı uzatma) "[1]

18589. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En büyük cehalet övgü ve kınamada aşırı davranmaktır."[2]

18590. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Fazla övmek kendini beğenmişliğe sebep olan dalkavukluktur ve insanı gurur ve kibire yakınlaştırır."[3]

18591. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kendini aşırı övmekten ve methetmekten koru. Zira bu ikisi kalpte gururdan kaynaklanan kötü bir koku (kibir) icad eder."[4]

18592. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mübalağa edilerek yapılan övgü kendini beğenmişliğe neden olur ve insanı aldanmaya (ve gaflete) sürükler."[5]

18593. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşırı övgüyü sevmek şeytanın fırsatlarının (ve tuzaklarının) en sağlamıdır."[6]

18594. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "(Öven kimsenin) abartılı övgüsünü sevmek insanı din hususunda kör ve sağır kılar ve evleri ehlinden boşaltır."[7]

3648. Bölüm Öven Kimseye Cevap

18595. *Resulullah (s.a.a)Allah'ı ve kendisini bir şiir ile öven Esved b. Seri'e şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın övgü hakkındaki beyitlerini oku. Bana övgü olarak söylediğin şeyleri bırak."[8]

---

[1] a. g. e. 3983-3984
[2] a. g. e. 2985
[3] Gurer'ul-Hikem, 7119
[4] a. g. e. 2539
[5] a. g. e. 1367
[6] a. g. e. 4877
[7] Tenbih'ul-Havatir, 2/122
[8] Kenz'ul-Ummal, 8346

18596. *İmam Ali'nin (a.s) ashabından biri kalkıp uzun bir konuşmayla cevap verdi, onu çokça övdü, "emrini işitip, itaat ettiklerini..." söyledi, Bunun üzerine Hz. Ali de şöyle buyurdu:* "Nefsinde Allah'ın büyüklüğünü duyan ve kalbinde Allah'ın yerini yücelten kimsenin hakkı, Allah'tan başka her şeyi küçük görmesidir.
Emir sahiplerinin insanların salihlerince en aşağı sayılan durumları, kendilerini övülme sevgisine kaptırmaları, işlerini kibirlenerek yapmalarıdır. Beni övülmeyi seven, övgü duymak isteyen biri sanmanızdan nefret ederim. Allah'a hamd olsun, böyle değilim. Eğer böyle demenizden hoşlanan biri olsaydım, yine de Allah'ın yüceliği ve azameti karşısında bu huydan vaz geçerdim. (Çünkü, Allah azamete ve yüceliğe en çok layık olandır.) Bir çok insan önemli bir faaliyette bulunduktan sonra övülmek ister. Ama Allah'tan korktuğum için işlerinizi iyi idare ettiğimden dolayı beni güzel övgülerle övmeyin. Zira henüz yerine getirmem gereken görevlerim ve eda etmem gereken haklarım var. Zalimlere söylenen övgü dolu sözleri söylemeyin bana. Öfkeli kişilere söylenemeyen sözleri benden gizlemeyin. Benimle yalakalık ederek muaşerette bulunmayın."[1]

18597. *İmam Hadi (a.s) , kendisini aşırı öven birisine şöyle buyurmuştur:* "Dikkat et! Zira çok övmek zanna sebep olur. Kardeşinin güvenini kazandığında ise dalkavukluktan el çek ve hüsn-i niyet içinde ol."[2]

18598. *Bir grubun, yüzüne karşı kendisini övmesi üzerine İmam Ali (a.s) şöyle buyurdu:* "Allah'ım! Sen beni kendimden daha iyi tanırsın; ben de kendimi onlardan daha iyi tanırım. Allah'ım, bizi,

[1] Nehc'ül-Belağa, 216. hutbe

[2] ed-Derret'ul-Bahire, 41

onların sandıklarından daha iyi kıl ve bilmedikleri şeyleri de bağışla."[1]

18599. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Huzurunda seni övdükleri zaman şöyle de: "Allah'ım! Sen beni bunların sandığından daha iyi karar kıl ve bilmedikleri şeylerden dolayı beni bağışla ve beni onların dedikleri şeylerden dolayı hesaba çekme."[2]

18600. *İmam Ali (a.s) takvalıların sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* "Bir kimse içlerinden birini överse, o övülmekten korkar ve "kendimi başkalarından daha iyi bilirim, Rabbim ise beni benden daha iyi bilir" der."Allah'ım söyledikleri sözlerden beni sorumlu tutma, beni zannettiklerinden daha üstün kıl, onların bilmedikleri suçlarımı da bağışla." diye söylenirler."[3]

18601. *İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mümin sadece salim kalmak için susar ve sadece faydalanmak için konuşur… Eğer temizlikle övünürse söylenilen şeylerden dolayı korkar ve övenlerin bilmediği şeyler hususunda Allah'tan mağfiret diler. Kendisini tanımayan ve (öven) kimsenin sözüne aldanmaz ve (ahirette) amellerinin sayılmasından korkar."[4]

3649. Bölüm
Birini Yersiz Yere Övmek

Kur'an:

"Ettiklerine sevinen ve yapmadıklarıyla övülmekten hoşlananların, sakın azaptan kurtulacaklarını sanma; elem verici azab onlaradır."[5]

18602. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sakın

[1] Nehc'ül-Belağa, 100. hikmet
[2] Tuhef'ul-Ukul, 12
[3] Nehc'ül-Belağa, 193. hutbe
[4] el-Kafi, 2/231/3
[5] Al-i İmran suresi, 188. ayet

birini onda olmayan sıfatlarla övme. Zira onun yaptıkları sıfatlarını olduğu gibi gösterir ve senin yalanını ortaya çıkarır."[1]

18603. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Birini kendisinde olmayan şeylerle öven kimse, gerçekte onu alaya almıştır."[2]

18604. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Seni sende olmayan şeylerle öven kimse seni alaya almıştır. Zira eğer o şahısa ihsanda bulunmazsan, seni kınamada ve yermede aşırı gider."[3]

18605. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yersiz yere övülen kimse gerçekte alaya alınmıştır."[4]

18606. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Seni sahip olmadığın bir şeyle öven birisi eğer akıllı olursan seni gerçekte kınamaktadır."[5]

18607. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Seni sende olmayan bir şeyle öven kimse seni sende olmayan şeylerle de kınar."[6]

18608. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Seni yersiz yere öven kimseden sakın, zira çok geçmeden (onun vasıtasıyla) yüzsuyun dökülür, saygısızlığa uğrarsın."[7]

18609. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kötülüğünden bahsedilince kendisinde o kötülüğü bildiği halde rahatsız olan kimseye şaşarım. İyiliği övüldüğünde kendisinde o iyiliği olmadığını bildiği halde sevinen kimseye de şaşarım."[8]

18610. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ehli olmadığı halde övgü beklentisi içinde olmak cehalettir."[9]

18611. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim layık olmadığı birini

[1] Gurer'ul-Hikem, 2714
[2] a. g. e. 9780
[3] a. g. e. 9838
[4] a. g. e. 8831
[5] a. g. e. 9042
[6] a. g. e. 8658
[7] Tenbih'ul-Havatir, 2/17
[8] Gurer'ul-Hikem, 6281-6282
[9] a. g. e. 5992

överse kendisini itham ve kötülemeye mazhar kılmış olur."[1]

18612. *Resulullah (s. . a. a) şöyle buyurmuştur:* Ey İbn-i Mes'ud! "İnsanlar seni övünce ve, gündüzleri oruç tutuyorsun ve gündüzleri de ibadetle geçiriyorsun" deyince ve sen böyle değilsen sakın sevinme ve Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **"Elbette yaptıkları şeyle sevinenlerin ve yapmadıkları şeyler sebebiyle övülmeyi sevenlerin azaptan bir kurtuluşun olduğunu sanma. Onlar için elim bir azap vardır.**"[2]

18613. *İmam Ali (a.s) Malik Eşter'e yazdığı bir mektubunda şöyle buyurmuştur:* "Takva ehli olan sadık kişilerle dost ol, seni övmemelerini iste; yapmadığın batıl bir işle seni sevindirmesinler. Çünkü fazla övünme, insanın kendini beğenmesine neden olur, azgınlığa sürükler."[3]

3650. Bölüm Övgüye Sevinmeyi Kınamak

18614. *İmam Bakır (a.s) Cabir bin Yezid Cu'fiye şöyle buyurmuştur:* "Eğer övülürsen sakın sevinme, eğer kınanırsan kararsızlık gösterme. Senin hakkında söylenilen şeyleri bir düşün. Eğer söylenilen şeylerin sende olduğunu görürsen (bil ki) aziz ve celil olan Allah'ın gözünden hakikate hakka karşı gazaplanman sebebiyle düşme musibetin korktuğun insanların gözünden düşme musibetinden daha büyüktür. Ama eğer dedikleri şeyin tam tersine isen bu da bedenini sıkıntıya düşürmeden elde ettiğin bir sevaptır.

Bil ki sen bütün hemşerilerinin senin

[1] A'lam'ud-Din, 313

[2] Mekarim'ul-Ahlak, 2/353/2660

[3] Nehc'ül-Belağa, 53. mektup; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 17/44

aleyhine toplanıp, "sen kötü bir adamsın" dediklerinde üzülmeyi terk etmedikçe ve de "sen iyi bir adamsın" dediklerinde ise sevinmeyi terk etmedikçe asla dostumuz (takipçimiz) olamazsın. O halde kendini Kur'anla değerlendir; eğer Kur'an yolunun yolcusu isen, seni itinasızlık etmeye çağırdığı şeye itinasızlık etmiş isen ve seni rağbet etmeye davet ettiği şeye rağbet göstermişsen o halde diren ve sevinçli ol zira senin hakkında söylenen şeyler sana zarar vermez ama eğer Kur'andan uzak isen neden insanların sözüne aldanasın."[1]

18615. *İmam Sadık (a.s) Misbah'uş Şeria'da yer aldığına göre şöyle buyurmuştur:* "Kul (insanların) övgüsü ve kınaması kendisi için eşit olmadıkça asla Allah-u Teala için halis bir kul olamaz. Zira Allah nezdinde övülen kimse insanların kınanmasıyla kınanmaz. Hakeza Allah nezdinde kınanan kimse de (insanların övgüsüyle övülmez.) Hiç kimsenin övgüsüne sevinme. Zira onların övgüsü senin Allah nezdindeki makamını arttırmaz ve senin için mukadder olan şey seni müstağni kılmaz. Hiç kimsenin kınamasına da üzülme. Zira ki o senden (değerinden) bir zerre olsun eksiltmez."[2]

3651. Bölüm Kötü Kimseyi Övmekten Sakınmak

18616. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kötü kimse övülünce Allah gazaplanır."[3]

18617. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En büyük aşağılık kınanmış (kimseyi veya şeyi) övmektir."[4]

18618. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ayıpların en çirkini

[1] Tuhef'ul-Ukul, 284
[2] Misbah'uş-Şeria, 264
[3] el-Müheccet'ül-Beyza, 5/283
[4] Gurer'ul-Hikem, 2978

aşağılık kimseleri övmektir."[1]

18619. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Günahların en büyüğü kötüleri temize çıkarmaktır."[2]

18620. *Resulullah (s. . a. a) şöyle buyurmuştur:* "Kötü kimse övülünce arş titrer ve Rab gazaba gelir."[3]

18621. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim zalim bir hükümdarı över ve ondan bir beklentisi olduğu için kendisini karşısında küçük görürse o kendisini ateşe doğru sürükleyen arkadaşı olur."[4]

18622. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice kimse birisiyle karşılaştığında ona şöyle der: "Allah düşmanını alaşağı etsin." Oysa onun Allah'tan başka düşmanı yoktur!"[5]

18623. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Övgülerin en kötüsü kötü kimselerin dilinde cari olan övgüdür. En iyi övgü ise iyilerin dilinde cari olan övgüdür."[6]

3625. Bölüm Kendini Övmekten Sakınmak

Kur'an:

"Küçük günahlar dışında büyük günahlardan ve çirkin işlerden kaçınanlara gelince, şüphesiz Rabbinin bağışı boldur. Sizi yerden var ederken ve siz annelerinizin karınlarında cenin halinde iken sizleri en iyi bilen O'dur. O halde kendinizi temize çıkarmayın. O, sakınanı çok iyi bilir." [7]

"Kendilerini temize çıkaranları görmedin mi? Allah dilediğini temize çıkarır ve kendilerine kıl payı

[1] a. g. e. 9268
[2] a. g. e. 2968
[3] Tuhef'ul-Ukul, 46
[4] Emali'es-Seduk, 347/1
[5] Tuhef'ul-Ukul, 294
[6] Gurer'ul-Hikem, 5698, 4956
[7] Necm suresi, 32. ayet

kadar haksızlık yapmaz." [1]

18624. *İmam Sadık (a.s) aziz ve celil olan Allah'ın,* **"O halde kendinizi temize çıkarmayın"** *ayeti hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur:* "…Tıpkı, "dün gece namaz kıldım, dün oruç tuttum" ve benzeri sözler söyleyen kimseler gibi. İmam daha sonra şöyle buyurdu: "Bir grup insan sabah olunca şöyle diyorlar: "Biz dün gece namaz kıldık ve oruç tuttuk." İmam Ali (a.s) daha sonra şöyle buyurdu: "Ama ben gece ve gündüz uyudum, eğer gece ve gündüz arasında da bir fırsat bulsam yine de uyuyacağım."[2]

18625. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Doğru sözlülüğün en çirkini insanın kendisini övmesidir."[3]

18626. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nefsini öven kimse başını kesmiştir."[4]

18627. *Resulullah (s. . a. a) şöyle buyurmuştur:* "Her kim, "Ben insanların tümünden daha iyiyim" derse o insanların en kötüsüdür. Ve her kim de, "ben cennetlik bir insanım" derse o cehennemliktir."[5]

18628. *İmam Ali (a.s) Muaviye'ye yazdığı bir mektupta şöyle buyurmuştur:* "Eğer Allah, kişinin nefsini övmesini nehyetmeseydi, söyleyen kendisinin pek çok üstünlüklerini sayardı da müminlerin kalpleri onları sezinler ve duyanlar inkar edemezlerdi."[6]

3653. Bölüm Kendini Övmenin Reva Olduğu Yerler

18629. *İmam Sadık (a.s) , kendisine, "İnsanın kendisini övmesi reva mıdır?" diye soran Süfyan'a şöyle buyurmuştur:* "Mecbur kalırsa evet. Sen Yusuf'un, **"Beni**

[1] Nisa suresi, 49. ayet
[2] Mean'il-Ahbar, 243/1
[3] Gurer'ul-Hikem, 2942
[4] a. g. e. 9104
[5] Nevadir'ur-Ravendi, 11
[6] Nehc'ül-Belağa, 28. mektup; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 15/182

yeryüzünün hainelerine koruyucu kıl ve şüphesiz ben koruyucu ve bilenim" sözünü ve salih kulun **"Ben sizin hayrınızı dileyen ve emin biriyim"** sözünü işitmedin mi?"[1]

18630. *Resulullah (s.a.a) Karşısında durup gözlerini kendisine diken birine şöyle buyurmuştur:* "Ey Yahudi ne istiyorsun?" Yahudi şöyle dedi: "Sen mi daha faziletlisin yoksa Allah'ın kendisiyle konuştuğu, kendisine Tevrat ve asayı verdiği, kendisi için denizi yardığı ve bulutlarla başına gölge saldığı Musa mı?" Peygamber şöyle buyurdu: "Kul için insanın kendini övmesi iyi değildir. Ama sana şu kadar söyleyeyim: "Adem (a.s) sürçüp tövbe ettiğinde şöyle buyurdu: "Allah'ım! Muhammed'in ve Al-i Muhammed'in hakkı için beni bağışlamanı diliyorum." Allah da bunun üzerine onu bağışladı."[2]

[1] Tuhef'ul-Ukul, 374

[2] Emali'es-Seduk, 181/4

485. Konu

el-Mir'et
Kadın

☛ *Kenz'ul-Ummal, 16/381, 600; Terhibat ve't-Terğibat Tehtessu bi'n-Nisa*

☛ *Vesail'uş-Şia, 14/161, 123. Bölüm; Cumlet-u Mine'l-Ahkam'ul-Muhtesset-i Bi'n-Nisa*

---

bak.

☛ *95. konu, el-Hicab; 207. konu, ez-Zevac; el-Harb, 771. Bölüm; et-Teyyib, 2435. Bölüm; ez-Zevac, 1653. Bölüm*

3654. Bölüm
Kadın ve Erkeğin Kur'an'da Eşitliği

Kur'an:

"Doğrusu erkek ve kadın Müslümanlar, erkek ve kadın müminler, boyun eğen erkekler ve kadınlar; doğru sözlü erkekler ve kadınlar, sabırlı erkekler ve kadınlar, gönülden bağlanan erkekler ve kadınlar, sadaka veren erkekler ve kadınlar, oruç tutan erkekler ve kadınlar iffetlerini koruyan erkekler ve kadınlar, Allah'ı çok anan erkekler ve kadınlar, işte Allah bunların hepsine mağfiret ve büyük ecir hazırlamıştır."[1]

18631.*Mukatil bin Hayyan şöyle diyor:* "Esma binti Umeys kocası Cafer bin Ebi Talib ile Habeşistan'dan dönünce Allah Resulünün (s. . a) eşlerinin yanına gitti ve şöyle dedi: "Acaba biz kadınlar hakkında da Kur'anda bir şey var mıdır?" onlar, "hayır" dediler. Esma Allah resulünün yanına gitti ve şöyle arzetti: Ey Allah'ın resulü! Kadınlar mahrum ve hüsran içindedirler." Peygamber (s.a.a.), "Neden?" diye sordu. O şöyle arzetti: "Çünkü onlar da erkekler gibi iyilikle anılmamaktadırlar." Bunun üzerine Allah-u Teala şu ayeti nazil buyurdu: **"Şüphesiz Müslüman erkekler ve müslüman kadınlar"**[2]

Felsefi Bir İnceleme ve Karşılaştırma

Gözlem ve tecrübe, erkek ile kadının ortak bir cevhere sahip bir türün iki ferdi olmasına hükmediyor. Bu ortak cevher ise insandır. Çünkü erkek kesiminde görülen bütün sonuçlar, farksız bir şekilde kadın kesiminde de görülüyor. Hiç şüphesiz bir türe ait sonuçların ortaya çıkması ve o türün konusunun (objektif varlığının) gerçekleşmesini

[1] Ahzab suresi, 35. ayet

[2] Nur'us-Sakaleyn, 4/277/113

gerektirir. Evet şu da var ki kesimlerden biri, bu ortak belirtilerin bazılarında şiddet ve zayıflık farklılığı gösterebilir. Fakat bu farklılık türdeşlik niteliğinin fertte yok olup aradan gitmesini gerektirmez. Bundan anlaşılıyor ki, iki kesimden biri için mümkün olan türsel kemal öbürü için de mümkündür. Bunlardan biri de iman ile, ibadet ile ve Allah'a yaklaştırıcı eylemlerle elde edilen manevi kemallerdir. Bundan anlayabilirsin ki, bu anlamı ifade eden en güzel ve geniş kapsamlı söz, yüce Allah'ın **"Ben, erkek olsun, kadın olsun, içinizden çalışan hiçbir kimsenin yaptığını boşa çıkarmam. Bazınız bazınızdan meydana gelmedir"** *ayetidir.*

Eğer bu ayeti, Tevrat'ta yer alan konuya ilişkin ifadelerle karşılaştırırsan, bu iki kitabın bu konudaki bakış açısı farkını açıkça görürsün. Tevrat'ın bir bölümünde şu ifadeler ile karşılaşıyoruz: "Döndüm ve hikmeti ve şeylerin sebebini bilmeye ve araştırmaya ve aramaya ve kötülüğün akılsızlık odluğunu, ve akılsızlık delilik olduğunu bilmeye koyuldu. Ve kadını ölümden acı buldum, o kadın ki, yüreği tuzak ve ağlar ve elleri zincirlerdir…" Bu satırlar şöyle noktalanıyor: Binde bir erkek buldum; fakat onların hepsinde bir kadın bulmadım."[1]

Eski milletlerin çoğu, kadının amellerinin Allah katında kabul edilmeyeceğini düşünüyorlardı. Eski Yunan'da, "kadın şeytan işi bir pislik" olarak adlandırılıyordu. Romalılar ve bazı eski Yunanlıların görüşüne göre erkek soyut bir insani benliğin sahibi idi; ama kadının böyle bir benliği yoktu. Miladi 586 yılında Fransa'da toplanan bir kongrede uzun tartışmalardan sonra kadının insan olduğu kabul edilmiş; fakat erkeğe hizmet etmek için yaratıldığı sonucuna varılmıştır. İngiltere'de yaklaşık yüz yıl öncesine kadar kadın, insan toplumunun bir parçası sayılmıyordu. Eğer milletlerin görüşlerini,

[1] Vaiz Kitabı, 7. Bölüm; 23-28

inançlarını ve edebiyatlarını inceleyen kitaplara başvurursan, o milletlerin kadına ilişkin birçok şaşırtıcı görüşlerini bulursun."[1]

bak. Tefsir'ul Mizan, 2/260,

3655. Bölüm Peygamber'in (s.a.a) Yanına Gelen Kadınların Temsilcisi

18632. *Beyhaki Esma binti Yezid Ensari'den ashabı arasında oturduğu bir sırada Peygamberin yanına gelerek şöyle dediğini nakletmektedir:* "Babam ve anam sana feda olsun! Ben kadınların temsilcisi olarak yanına geldim. Fedan olayım. Alemin doğusunda ve batısında bulunan her kadın bu sözü işittiğinde benimle aynı görüşü paylaşacağını biliyorum. Allah seni hak üzere kadın ve erkeklere gönderdi. Biz de sana ve seni gönderen Allah'a iman ettik. Biz kadınlar grubu sınırlı ve mahsur haldeyiz. Bizler evlerinizin esasıyız. Sizin (erkeklerimizin) isteklerini karşılıyoruz. çocuklarınıza hamile kalıyoruz. Ama siz erkekler bizlerden üstünsünüz. Örneğin Cuma ve cemaat namazlarına katılıyorsunuz, hastaların ziyaretine gidiyorsunuz, cenazeleri teşyi ediyorsunuz, birbiri ardınca hac ziyaretine gidiyorsunuz, bütün bunlardan da üstünü Allah yolunda cihad ediyorsunuz. Sizden biri hac, umre veya cihad için evinden çıkınca biz mallarınızı koruyoruz. Elbiselerinizi dikiyoruz, çocuklarınızı terbiye ediyoruz. O halde Ey Allah'ın resulü! Ecir ve sevap hususunda da sizlere ortak mıyız?" Peygamber (s. a. a.) tümüyle ashabına yöneldi ve şöyle buyurdu: "Şimdiye kadar acaba dini işleri sorma hususunda bu kadından daha güzel soru soran birini gördünüz mü?" Onlar şöyle arzettiler:

[1] Tefsir'ul Mizan, 4/89

"Ey Allah'ın Resulü! Biz kadının bu dereceye ulaşabileceğini tahmin etmiyorduk" peygamber (s.a.a) daha sonra Esma'ya dönerek şöyle buyurdu: Ey kadın! Geri dön ve seni temsilci olarak gönderen kadınlara şöyle bildir: Siz kadınların kocasına güzel eşlik etmesi, erkeğinin rizayetini celbetmesi ve bir işte onun muvafık olduğu görüşe uyması (erkeklerin yaptığını zikrettiğin) bütün bu amellere eşittir." Esma sevincinden tehlil) Lailahe illallah) ve tekbir getirerek geri döndü."[1]

18633. *Ebu Said Hudri şöyle diyor:* "Bir kadın Allah resulünün yanına geldi ve şöyle arzeti: Ey Allah'ın resulü erkekler sizin sözlerinizden istifade etmektedir. Bizler için bir gün belirle ki sizin huzurunuza gelelim ve Allah'ın size öğrettiği şeyleri sizde de bize öğretin." Peygamber şöyle buyurdu: "Ey falan gün falan yerde toplanınız." Vadedilen günde kadınlar bir araya toplandılar. Peygamber (s. a.) kadınlar topluluğunun yanına vardı ve onlara Allah'ın kendisine öğrettiklerini öğretti."[2]

Allame Tabatabai Esma binti Yezid'in hadisini açıklarken şöyle buyurmuştur: "Kadınların Peygamberimizin (s.a.a) yanına gelmelerini, Peygamberin onlarla İslam dininin yasalarına ilişkin konular ve İslam'ın kadınlar için belirlediği çeşitli hükümler hakkında konuştuğunu anlatan ve bu benzeri hadislerin değerlendirilmesiyle şu gerçek ortaya çıkıyor: Kadınlara hicap zorunluluğuna ve hayat sorumluluklarından çoğunlukla sadece ev işleri ile meşgul olmalarına rağmen devlet başkanının huzuruna çıkmalarına ve kafalarındaki problemleri çözmeye çalışmalarına engel olunmamıştır. Bu da inanç özgürlüğü demektir. Biz Al-i İmran suresinin sonunda, İslam'da insanlar arasındaki ilişkileri

[1] Dur'ul-Mensur, 2/518

[2] et-Terğib ve't-Terhib, 3/76/6

incelerken bu konuya değinmiştik.

Bu ve benzeri rivayetlerden şu sonuçlar çıkar:

1-) İslam'a göre kadının en iyi hayat biçimi, evin iç işleri ile ve çocuk yetiştirmekle meşgul olmasıdır. Bu her ne kadar farz olmayan bir sünnet idiyse de, ancak İslam – ortama dinin ve takvanın hakim olduğunu, insanların Allah'ın rızasını kazanma peşinde koşup ahiretteki sevabı dünya varlığına tercih ettiklerini, kadınların iffet, haya, çocuk sevgisi ve aile hayatına bağlılık gibi iyi ahlak örneklerine bağlı olarak yetiştirildiklerini göz önünde bulundurarak- buna yönelik bulunan müstahap nitelikli özendirme ve teşviki ile bu sünneti koruyordu.

Kadınların bu hususlarla meşgul olmaları ve kendilerini yapılarına tevdi edilen temiz duyguları canlı tutmaya adamaları, onları erkekler arasına girmekten, hatta kendilerine izin verildiği kadarı ile bile erkeklerle karışık olmaktan alıkoyuyordu. Bu geleneğin birçok yüzyıllar boyunca Müslümanlar arasında yaşaması bunun bir göstergesidir. Ancak sonraları batıdaki başıboşluk, "Kadın özgürlüğü" adı altında İslam toplumuna girdi. Bu akımın etkisi ile kadınların da, erkeklerin de ahlakı bozuldu, hayat düzenleri alt üst oldu. Onlar bunun farkında değillerdi; ama daha sonra tabi ki (neler kaybettiklerini) anlayacaklardır. Eğer o ülkelerin halkı iman edip kötülüklerden sakınsalardı, elbette Allah onların üstüne gökten ve yerden nice bereket kapıları açardı. Fakat onlar yalanladılar ve bu yüzden (Allah tarafından azaba) yakalanıverdiler.

2-) İslam'a göre kadını yargı ve devlet yönetimi alanlarında görevlendirmemek farz olduğu gibi, cihatla yükümlü kılmamak da farz olan bir gelenektir.

3-) İslam kadına getirdiği bu kısıtlamaları – mesela kadının cihadın faziletinden yoksun bırakılması gibi- gerçek övünçlere sahip olan meziyetler ve faziletlerle

onlara denk gelecek ve eksikliklerini tamamlayacak şekilde telafi etmeyi de ihmal etmemiştir. Örnek olarak, kocaya karşı görevini iyi yapmasını kadın için cihat saymıştır. İslam tarafından kadına sunulan bu üstünlükler ve taktirler – ortamımıza bozuk hayat düzeninin hakim olduğunu göz önünde bulundurarak- neredeyse bizim gözümüzde değersiz gibi görünmektedir.

Fakat davranışları ve kavramları hakiki değerleri ile değerlendiren, gerçekte İslami ortamdır. Böyle bir ortamda, yarışlar ancak yüce Alalh'ın razı olduğu insani faziletlerde yapılır. Bu faziletleri gerçek değerlerine göre değerlendiren de yüce Allah'tır. Yüce Allah ise, her bir insanın kendisinin özendirdiği yolda hareket etmesini ve onun için çizilen hayat yolunu izlemesini, değer olarak çeşitli hizmetlere ve davranışlara denk gelecek biçimde değerlendirebilir. Buna göre İslam'da taşıdığı bütün fazilete rağmen savaş alanında şehit olmak ve cömertçe can vermek, kadının eşlik görevini titizlikle yerine getirmesinden daha faziletli değildir.

Toplumu yöneten bir devlet başkanının ve yargı koltuğunda oturan bir hakimin de durumu böyledir. Onların da kocalarına karşı görevini yapan bir kadına karşı övünecekleri bir üstünlükleri yoktur. Oysa bu iki görevi üstlenenler, eğer görevlerini gerçek anlamı ile yaparlarsa, yapacakları işlerde hep hakka bağlı kalırlarsa, yönetimin ve yargının ağır yükünü taşımaktan başka bir şey ellerinde kalmaz. Üstelik her an alemlerin rabbinden başka koruyucusu olmayan kimseler hakkında bunları tehdit eden haksızlık yapma tehlikesi ile de karşı karşıyadırlar. [Unutmamak gerekir ki, haksızlık edecekleri kimselerin tek koruyucusu Allah'tır] ve **"Rabbin (her an) gözetlemededir."**[1]

Şimdi bu kimselerin, dinin emri ile onların çalışma alanlarına girmesi yasaklanan, kendileri için başka yol çizlen ve devamlı bu yolu izlemeleri emredilen kimselere (kadınlara) karşı

[1] Fecr suresi, 14. ayet

ne gibi bir övünme gerçekleri olabilir?!

Bu övülen değerleri ancak fertlerini herhangi bir çelişki söz konusu olmaksızın istediği amaçlara uygun biçimde yetiştiren toplumlar, halkı harekete geçirerek ihya eder ve onları sağlamlaştırır. Toplumlardaki ortam değişikliklerine bağlı olarak sosyal mevkilerin ve insan davranışlarının da değişik olacağını hiç kimse inkar edemez.

Mesela kendisini tehlikelerin en büyüğüne atan şu askeri düşünelim. Adam bombaların arka arkaya patladıkları bir alanda ölümün kucağına atılıyor. Maksadı, onurlu ve artış vesilesi olarak gördüğü şeyi kazanmaktır. Bu ise adının kendini vatanına feda edenler arasında anılmasıdır. Böylece övülen herkesten daha çok övüneceği bir konum kazanacağını düşünüyor. Oysa ölümün kesin bir yok oluş olduğunu öngören bir inanca sahiptir. Buna göre onun bu arzusu, asılsız bir amaç ve hayali bir onur arayışından başka bir şey değildir.

Bunun yanı sıra şu sinema yıldızlarının bıraktığı etkilere bakalım. Bunlar bu yaptıkları işler sayesinde büyük devletlerin başkanlarının göremedikleri itibarı görüyorlar. Fakat onların mesleğinin ve uzun süre insanlara verdiklerinin, kadınların değerini en çok alçaltan ve en çirkin şekilde kınanmalarını gerektiren şey olduğunu görürüz.

Bunların hepsinin gösterdiği tek şey şudur: Yaşama hakim olan belirli şartlar belirlediği her şeyi, halk kitlelerinin beğenisini kazanma, önemsiz şeyleri büyütme, önemli ve saygın şeyleri de küçültme amacıyla belirler. Buna göre bizim böylesine bir karışık ortamda önemsiz gördüğümüz bazı şeyleri İslam'ın önemli sayması veya önemli gördüğümüz ve uğrunda birbirimizle yarıştığımız bazı şeyleri küçümsemesi uzak bir ihtimal değildir. Şunu hiç unutmamak gerekir ki, İslam'ın ilk dönemindeki ortam takva ve ahireti dünyaya tercih etme ortamı idi."[1]

[1] Tefsir-i el-Mizan, 4/351

3656. Bölüm Erkeklerin Kadınlar Üzerindeki Yöneticiliği

Kur'an:

"Allah'ın kimini kimine üstün kılmasından ötürü ve erkeklerin, mallarından infak etmelerinden dolayı erkekler kadınlar üzerine hakimdirler."[1]

18634. *İmam Ali (a.s) Sıffın savaşında düşmanla karşılaşmadan önce ordusuna şöyle buyurmuştur:* "Liderlerinize veya şahsınıza sövseler bile, kadınlara eziyet etmeyin. Çünkü onların (savaşı yönlendirme açısından) akılları, nefisleri ve güçleri zayıftır. Gerçekten biz, müşrik kadınlardan bile el çekmekle emrolunduk. Cahiliye döneminde de bir kimse taş ya da sopa ile bir kadına saldırsa, bu hareket kendisi için ve sonra da torunları için yüz karası sayılırdı."[2]

18635. *İmam Ali (a.s) , Cemel savaşında okuduğu hutbenin bir bölümünde şöyle buyurmuştur:* "Hiçbir kadını eziyet ederek tahrik etmeyin… Eğer erkek kadını sopayla veya hurma dalıyla döverse onun geride kalanları bu iş sebebiyle kınanırdı. Onun soyundan gelenler bu iş sebebiyle kınanır."[3]

18636. *Abdullah b. Cündeb babasından şöyle nakletmektedir:* "Ali (a.s) düşmanla savaşırken bize emrediyor ve şöyle buyuruyordu: "Hiçbir kadını tahrik etmeyin… Cahiliyye döneminde erkek kadını sopa ve demirle dövecek olursa, ondan sonraki çocukları da bu iş sebebiyle kınanırdı."[4]

18637. *İmam Ali (a.s) , Cemel savaşından sonra şöyle buyurmuştur:* "Ey insanlar! Kadınlar iman, pay ve akıl bakımından noksandırlar. İman bakımından

[1] Nisa suresi, 34. ayet

[2] Nehc'ül-Belağa, 14. mektup

[3] Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/228

[4] a. g. e. 4/25

noksanlıkları, hayızlı günlerde, namazlardan ve oruçtan uzak olmalarıdır. Akıllarının noksanlığı iki kadının şahitliğinin bir erkeğin şahitliği yerine geçmesidir. Payların noksanlığı ise mirastaki paylarının erkeklerin yarısı olmasıdır."[1]

Tefsir

Allah-u Teala'nın, **"Allah'ın insanlardan bir kısmını diğer kısımdan üstün kılması ve mallarında harcamalar yaptıkları için erkekler kadınların yöneticisidir"** *ayetinin orjinalinde "kavvam" kelimesinin türevi olan "kayyim" kavramı, başkasının işini üstlenen kişi demektir."Kavvam" ve "kayyam" kelimeleri de aynı anlamda mübalağayı ifade etmek için kullanılır.*

"Allah'ın insanlardan bir kısmını diğer kısmından üstün kılması" *ifadesinden, tabii olarak erkeklerin kadınlara üstün ve fazla olan yönleri kastediliyor. Bu da erkeklerdeki akıl yürütme gücünün fazlalığı ve bunun uzantısı olan güçlü-kuvvetli olma ve zor işlere dayanma gibi ayrıcalıkları ifade eder. Kadınlar ise inceliğe ve nazikliğe dayalı duygusal ve heyecan ağırlıklı insanlardır."***Mallarından harcamalar yaptıkları için"** *ifadesi ile de erkeklerin mehir vermeleri ve kadının geçim masraflarını sağlamaları kastedilmektedir.*

Ayette gerekçe olarak gösterilen hususların [Allah'ın üstün kılması ve mali harcamada bulunmak] olgularının kapsamlı olması [Bütün erkek ve kadınlarda geçerli olması], bu gerekçeye dayandırılan hükmün yani "Erkekler kadınların yöneticisidirler" hükmünün sadece kocalarla sınırlı olmadığını gösterir. Yani söz konusu yönetim yetisi sadece aile içinde kocanın karısını yönetmeye yetkili olmasından

[1] Nehc'ül-Belağa, 80. hutbe; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/214

ibaret bir ayrıcalık değildir. Bu ayrıcalık, kadınlarla erkeklerin hayatları ile bağlantılı olan bütün kamusal alanlarda erkeğin kadını yönetmesi gerektiğini ifade eder. Erkeklerin üstünlüğü ile bağlantılı olan örneğin toplumun temelini oluşturan ve doğal olarak erkeklerde kadınlardan daha fazla bulunan akıl yürütme gücü ile yönlendirilen devlet yönetimi ve yargı mekanizması gibi kamusal alanlarda ve yine vücut yapısı ve akıl gücü ile sıkı ilişkisi olan savunma gibi alanlarda erkeklerin kadınlara karşı üstünlükleri ve yönetim ayrıcalıkları vardır.

Buna göre, **"Erkekler kadınların yöneticisidr"** *ifadesi, tam anlamı ile mutlak bir ifadedir. Bu ifadenin arkasından gelen ve aşağıda anlatılacağı üzere sırf karı-koca ilişkilerine yönelik açıklamada bulunan* **"O halde iyi kadınlar…"** *ifadesi ise, bu mutlak hükmün bir uzantısı, onun bir parçası ve ondan çıkarılmış bir sonuçtur. Yoksa hükmün mutlaklığını kayıtlandıracak bir niteliğe sahip değildir.*

"O halde iyi kadınlar, Allah'ın (erkeklerin haklarını) koruduğu için (eşlerine karşı) itaatkar ve kocaları yanlarında olmadığı halde (onların haklarını) koruyucudurlar."

Ayette geçen "salihat" /iyiler) kelimesinin kökü olan "salah" burada "nefis liyakati" diye ifade edilen sözlük anlamındadır. Yine ayetteki "kanitat" kelimesinin kökü olan "kunut" kelimesi, "devamlı itaat ve boyun eğme hali" anlamındadır.

Bu ifadenin karşıtı olarak, **"Serkeşlik etmelerinden korktuğunuz kadınlara"** *ifadesinin yer alması, "iyi kadınlar" demekle iyi eşlerin kastedildiğini ve bu hükmün kadınların evlilik hali için geçerli olduğunu, mutlak şekilde bütün kadınlara hitap edilmediğini gösterir. Ayrıca sıfat olarak getirilen ama emir maksatlı olan* **"itaatkar ve**

koruyucudurlar” *–yani itaatkar olmalı, kocalarının haklarını korumalıdırlar- ifadesi de bu hükmün, karı-koca ilişkileri ile aile hayatına yönelik bir hüküm olduğunun bir diğer kanıtıdır. Bununla birlikte bu hüküm genişlik ve darlık bakımından gerekçesine, yani erkeğin kadını eşi olması sıfatı ile yönetme yetkisine sahip olmasına bağlıdır. Buna göre kadın kocasına itaat etmekle ve karı-koca ilişkilerine yönelik kocasının haklarını korumakla yükümlüdür.*

Başka bir deyişle burada şu mesaj verilmek isteniyor. Erkeklere tanınan kadınları toplum içinde yönetme yetkisi, sadece iki taraf arasında ortak olan kamusal alanlar için geçerlidir. Bu alanlar devlet yönetimi, yargı mekanizması ve savaş alanları gibi erkeğin üstün akıl gücü ve güçlü-kuvvetli oluşu ile ilişkilidir. Bu yetki, kadınların ferdi irade özgürlüğünü ve kendine ait iş yapma hakkını ortadan kaldıramaz. Şöyle ki, kadın sevdiği şeyleri elde etmeye çalışmakta ve istediği işi yapmakta serbesttir. Erkeğin –şeriata aykırı işler hariç- bu gibi konularda o kadına engel olmaya hakkı yoktur. Dolayısıyla kadınların kendileri hakkında yaptıkları meşru şeylerden dolayı erkekler için herhangi bir sorumluluk ve günah yoktur.

İşte, toplumla ilgili işlerde erkekler topluluğunun kadınlar topluluğunu yönetme yetkisi, ancak iki taraf arasında ortak olan kamusal alanlarda geçerli olduğu ve bunun kadınların irade özgürlüğünü ortadan kaldırmadığı gibi, aynı şekilde aile hayatında da erkeğin eşini yönetmeye yetkili olması demek, kadının kendi malı üzerinde ifade ve tasarruf hakkından mahrum olması, kendi haklarına ulaştıran ön tedbirlere başvurmakla ferdi ve sosyal haklarını korumakta ve savunmakta bağımsız olmaması ve bu amaçlara ulaştırıcı ön tedbirlere girişememesi demek değildir. Erkeğin eşini yönetmeye yetkili olması şu demektir. Erkek, eşinden yararlanmanın karşılığı olarak onun için mali harcama yaptığına göre

kadın, kocası yanında iken yararlanma ve cinsel ilişki kurma ile ilgili bütün konularda kocasına itaat etmekle, onun arzularına cevap vermekle yükümlüdür. Kocası evde yokken de onun haklarını korumakla, ona ihanet etmemekle, yani kocasının yatağını başkasına çiğnetmemekle, sadece kocasının yararlanabileceği yönlerinden başkasını yararlandırmamakla, evli kaldıkları ve ortak aile hayatı yaşadıkları sürece eline verdiği ve tasarruf yetkisine sunduğu malları konusunda kocasına ihanet etmemekle yükümlüdür."[1]

Erkeklerin Kadınları Yönetmelerinin Anlamı Hakkında

Kur'an-ı Kerim'in insandaki aklıselimi güçlendirmesi; onu heva ve hevese, nefsin isteklerine uymaya, hissiyatın ve coşkun duyguların hükmü karşısında boyun eğmeye tercih etmesi, ona uymayı özendirip teşvik etmesi ve bu ilahi armağanı zayi olmaktan korumayı tavsiye etmesi gayet açık gerçeklerdendir. Bunun böyle olduğunu kanıtlamak için Kur'an'dan delil göstermeye ihtiyaç yoktur. Kur'an'da bu gerçeği kanıtlayan açıkça ve ima yolu ile belirten ve bütün ifade biçimleri ile vurgulayan çok sayıda ayet vardır.

Kur'an-ı Kerim bununla birlikte güzel ve temiz duygular konusunu, onların fertlerin ruhi gelişimlerindeki olumlu etkilerinin önemini, toplumu ayakta tutan katkılarını da ihmal etmiş değildir. Aşağıdaki ayetler bu gerçeğin delilidir: **"Kafirlere karşı sert, kendi aralarında merhametlidirler."**[2] **"Kaynaşmanız için size kendi (cinsi) nizden eşler yaratıp aranızda sevgi ve merhamet koyması, O'nun (varlığının) delillerindendir."**[3] **"De ki: Allah'ın, kulları için yarattığı süsü ve temiz rızıkları kim haram kıldı?"**[4] *Fakat Allah-u Teala bu duyguları, aklın hükümleriyle uyum içerisinde*

[1] Tefsir-i el-Mizan, 4/343
[2] Feth suresi, 29. ayet
[3] Rum suresi, 21. ayet
[4] A'raf suresi, 32. ayet

olmakla dengelemiş ve böylece bu duygular ve eğilimler uyarınca hareket etmek, aklın hükümlerine uymakla aynı şey olmuştur.

Daha önceki bazı incelemelerde söylediğimiz gibi İslam'ın aklı koruduğunun, ortaya koyduğu hükümleri ona dayandırdığının en önemli delili, aklın hüküm vermedeki doğruluğunu ortadan kaldıran, hükümlerinin yanlış olmasına yol açan ve toplumun gelişmelerini değerlendirmesini engelleyen içki, kumar, aldatıcı alışveriş çeşitleri, yalan, iftira ve dedikodu gibi bütün eylem, durum ve davranışların İslam dininde haram olmasıdır.

Dikkatle araştırma yapan bir kimse, bu kadarından şunu sezer: Genel kapsamlı meselelerin ve kamusal alanların dizginleri, akıl fazlalığı ayrıcalığını taşıyan ve duyguların üzerlerindeki etkisi zayıf olan insanlara verilmelidir. Bu insanlar da erkeklerdir, kadınlar değildir. Çünkü bu kamusal meseleleri akıl gücü incelemeli, bunlarla uğraşırlarken duyguların ve nefsani eğilimlerin etkisi altında kalmaktan kaçınılmalıdır. Devlet yönetimi, yargı alanı ve savaş meselesi gibi.

Bu iş böyledir. Çünkü yüce Allah, **"Erkekler kadınların yöneticisidir"** *buyuruyor. Kur'an'daki mesajların tercümanı olan Peygamberimizin (s.a.a) sünneti bunun böyle olduğunu açıkladığı gibi, Resulullah'ın (s.a.a) uygulamaları da bu ilke doğrultusunda olmuştur. Nitekim Peygamberimiz (s.a.a) hiçbir topluma kadın vali göndermemiş, hiçbir kadını yargı görevine tayin etmemiş ve hiçbir zaman fiilen vuruşmak anlamında kadınları savaşlara çağırmamıştır.*

Bunların dışında kalan eğitim ve öğretim, ticaret ve üretim, tıp ve eczacılık gibi duyguların başarıya ulaşmaya engel oluşturmadığı alanlara gelince, sünnet bu alanlarda kadınların çalışmasını engellemiyor. Hatta Peygamberimizin (s.a.a) sireti (gidişatı) bu

alanların çoğunu onaylamıştır. Kur'an'da da bu alanlarda kadınların çalışabilme haklarının olduğuna dalalet eden ayetler vardır. Bu hak, hayatın birçok alanında kadınlara tanınan irade ve çalışma özgürlüğünün gereğidir. Çünkü hem onları erkeklerin velayeti dışına çıkarıp kendilerine mülk edinme yetkisi tanımak ve sonra da ellerindeki mülkü herhangi bir şekilde değerlendirmelerini yasaklamak anlamsızdır. Tıpkı bunun gibi hem onlara mahkemeye başvurma ve şahitlik yapma hakkı tanımak ve sonra valinin veya hakimin karşısına çıkmalarını engellemek de anlamsız olur. Bunun gibi daha nice örnekler vardır.

Ama eğer kadının bu alanlardaki çalışması kocasının (farz) hakları ile çelişecek olursa, o zaman durum fark eder. Çünkü erkeğin kendi karısı üzerinde yetkisi vardır; yanında olduğu zaman kadının ona itaat etmesi, yanında olmadığı zaman da haklarını koruması gerekir. Bu nedenle İslam, kocasının haklarıyla çelişen durumlarda kadının caiz olan alanlarda bile çalışmasına izin vermemiştir."[1]

bak. 3658. Bölüm; el-Kemal, 3535. Bölüm

3657. Bölüm Kadınların En İyi Hasletleri

18638. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kadınların en iyi sıfatları, erkeklerin en kötü sıfatlarıdır. (Örneğin:) Kibir, korku ve cimrilik. Kadın kibirli olursa, eşinden başkasına teslim olmaz. Cimri olursa, kendisinin ve eşinin malını korur. Korkak olursa, kendine yönelen her şeyden korkar, uzaklaşır."[2]

3658. Bölüm Yöneticiliği Kadınlara Havale Etmekten Sakınmak

[1] Tefsir-i el-Mizan, 4/346

[2] Nehc'ül-Belağa, 234. hikmet

18639. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İşini bir kadının hakimiyetine veren bir topluluk asla kurtuluşa erişemez."[1]

18640. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kadının hükümet ettiği bir topluluk asla kurtuluşa erişemez."[2]

18641. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İşlerini kadının ellerine veren bir topluluk asla kurtuluşa erişemez."[3]

18642. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kadının yönettiği her erkek mel'undur."[4]

18643. *Ebu Bekret şöyle diyor:* "Allah beni, Allah Resulünden (s.a.a) duyduğum söz sebebiyle korudu. Kisra öldüğünde Allah Resulü (s.a.a) , "Onun yerine kimi geçirdiler" diye sordu. Şöyle arzettiler: "Onun kızını." Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: "Kendilerine kadını önder edinen topluluk asla kurtuluşa erişemez.

Ebu Bekret şöyle diyor: "Ayşe Basra'ya gidince ben de Allah Resulü'nün (s.a.a) bu sözünü hatırladım ve bu söz sebebiyle Allah beni korudu."[5]

18644. *Ebu Bekret şöyle diyor:* "Talha ve Zübeyr Basra'ya girdiklerinde onlara yardım için kılıcımı aldım. Ayşe'nin yanına gittim. Onun emredip sakındırdığını ve ferman verdiğini gördüm. Bu esnada Allah Resulü'nden (s.a.a) işittiğim bu hadisi hatırladım. İşlerini kadının yönettiği topluluk asla kurtuluşa eremez." Bunun üzerine geri döndüm ve onlardan uzaklaştım. [6]

Ben şöyle diyorum: İbn-i Ebi'l-Hadid şöyle diyor: "Bu haber şu şekilde de rivayet edilmiştir: "Benden sonra bir grup kıyam edecek, onların başında bir kadın olacaktır. Bu topluluk asla kurtuluşa erişmeyecektir."

---

[1] Sahih-i Buhari, 4163

[2] Müsned-i İbn-i Hanbel, 7/335/20540

[3] Tuhef'ul-Ukul, 35

[4] Bihar, 103/228/25

[5] Sünen-i Tirmizi, 2262

[6] Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/227

18645. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yöneticileriniz en iyileriniz, zenginleriniz en çok bağışlayanınız olduğunda ve işleriniz meşveretle yapıldığında yeryüzü sizler için yerin altından daha iyidir. Yöneticiler en kötüleriniz, zenginler en cimrileriniz olur ve işleriniz de kadınların eline düşerse yerin altı sizler için yerin üzerinden daha iyidir."[1]

18646. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kadınları güçlerini aşan işlere koşma; çünkü kadın zarif bir güldür; sert bir kahraman değil. Onları aşırı yüceltme ve başkasına şefaatçi olma hususunda tamahlandırma."[2]

3659. Bölüm Kadın Sevgisini Övmek

18647. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kulun imanı arttıkça kadın sevgisi de artar."[3]

18648. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kimin bizlere ilgisi çok olursa kadına ve helvaya ilgisi de çok olur."[4]

18649. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Dünyadan sadece kadın ve güzel koku bana sevdirildi."[5]

18650. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kadınları sevmek Peygamberlerin ahlakındandır."[6]

3660. Bölüm Kadın Sevgisini Kınamak

18651. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Fitneler üç tanedir: Şeytanın kılıcı olan kadın sevgisi… kadını seven kimse hayatından faydalanamaz."[7]

18652. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah Tebarek ve Teala'ya altı haslet sebebiyle isyan

[1] Sünen-i Tirmizi, 2266
[2] Nehc'ül-Belağa, 31. mektup
[3] Nevadir'ur-Ravendi, 12
[4] Müstetrafat'is-Serair, 143/8
[5] Sünen-i en-Nisai, 7/61
[6] el-Kafi, 5/3210/1
[7] el-Hisal, 113/91

edildi: "Dünya sevgisi, makam sevgisi, yiyecek sevgisi, kadın sevgisi, uyku sevgisi ve rahatlık sevgisi."[1]

18653. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İblisin kadınlardan ve gazaplardan daha büyük bir ordusu yoktur."[2]

18654. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kadınlar en büyük fitnelerdir."[3]

3661. Bölüm Kadınlara Tutkun Olmak

18655. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kadınları fazla sevmekten ve dünya lezzetine bağlanmaktan sakının. Zira kadını fazla seven kimse sıkıntıya düşer, lezzetlere bağlanan kimse ise hor olur."[4]

18656. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kadınlara tutkun olmak ahmakların hasletidir."[5]

18657. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kadınlarla fazla halvet etmeyin ki birbirinizden bıkarsınız. Onların yanına gitmeyi azaltarak bir miktar canını ve aklını baki bırak."[6]

18658. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Haya elbisesini giyin, vefadarlık zırhına bürün, kardeşliği koru, kadınlarla konuşmayı azalt ki yüceliğin kemale ersin."[7]

18659. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Cahil kimselerle çekişme ve kadınlara tutkun olma. Zira bunlar akıl sahipleri için ayıptır."[8]

3662. Bölüm Kadın (Çeşitli)

18660. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her sabah iki melek şöyle seslenir: "Kadınların elinden erkeklere eyvahlar olsun ve erkeklerin elinden

[1] a. g. e. 330/27
[2] el-Kafi, 5/515/5
[3] Gurer'ul-Hikem, 1680
[4] a. g. e. 2721
[5] a. g. e. 1317
[6] Gurer'ul-Hikem, 10414
[7] Gurer'ul-Hikem, 4536
[8] a. g. e. 10422

kadınlara eyvahlar olsun."[1]

18661. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kadının korunması halini güzel ve güzelliğini kalıcı kılar."[2]

18662. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah'a ve kıyamet gününe iman eden kimse namahrem kadının nefesini işittiği yerde sabahlamaz."[3]

18663. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bir erkek bir kadınla halvet ettiğinde mutlaka üçüncüleri şeytan olur."[4]

18664. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kadınlara ne ezan ve ne de ikame vardır. Ne Cuma ve ne de cemaat vardır."[5]

bak. Vesail'uş Şia, 14/161, 123. Bölüm

[1] et-Terğib ve't-Terhib, 3/37/12
[2] Gurer'ul-Hikem, 5820
[3] Tenbih'ul-Havatir, 2/91
[4] et-Terğib ve't-Terhib, 3/38/14
[5] Vesail'uş-Şia, 4/638/6

486. Konu

el-Muruet Mürüvvet-Mertlik

☛ *Bihar, 76/311, 59. Bölüm; Me'nel-Fütüvvet ve'l-Mürüvvet*
☛ *Kenz'ul-Ummal, 3/408, 788; el-Mürüvvet*

---

bak.
☛ *405. konu, el-Fütüvvet; es-Sefer, 1828. Bölüm*

3663. Bölüm
Mürüvvet

18665. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet bütün faziletleri ve güzellikleri toplayan bir isimdir."[1]

18666. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet yüceliklere yöneltir."[2]

18667. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet her türlü aşağılığa engeldir."[3]

18668. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet her türlü sövgüden arınmış ve uzaktır."[4]

18669. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet her türlü alçaklıktan uzaktır."[5]

18670. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet sövmekten ve ahdini çiğnemekten beridir."[6]

18671. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Erkeğin ayırım ölçüsü aklıdır ve güzelliği ise mürüvvetidir."[7]

18672. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Erkek mürüvetten daha ağır bir yük yüklenmemiştir."[8]

18673. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın kendisi hakkındaki mürüvveti geride kalanlara ve kabilesi için bir soydur."[9]

18674. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet nefsin şerafeti ölçüsüncedir."[10]

18675. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın mürüvveti akıllılığı miktarıncadır."[11]

3664. Bölüm
Mürüvvetin Anlamı (1)

18676. *Resulullah (s.a.a) Sakif kabilesinden birine şöyle buyurmuştur:* "Ey Sakifli adam! Sizlerin

[1] Gurer'ul-Hikem, 2178
[2] a. g. e. 1296
[3] a. g. e. 1475
[4] a. g. e. 1188
[5] a. g. e. 1476
[6] a. g. e. 1486
[7] a. g. e. 9749
[8] a. g. e. 9658
[9] Keşf'ul-Gumme, 2/420
[10] Gurer'ul-Hikem, 6177
[11] a. g. e. 9777

arasında mürüvvet nedir?" O şöyle arzetti: "Ey Allah'ın resulü! İnsaf ve ıslah yanlısı olmakladır." Peygamber şöyle buyurdu: "Bizler arasında da aynı şekildedir."[1]

18677. *İmam Ali (a.s) , mürüvvetin anlamı hakkında konuşan Kureyşli gençlere şöyle buyurmuştur:* "Neden bahsediyorsunuz?" Onlar şöyle dediler: "Mürüvvetten." İmam şöyle buyurdu: "İhsan ve insaf üzerine kuruludur."[2]

18678. *İmam Ali (a.s) , birbiriyle konuşan gençlere şöyle buyurmuştur:* "Ne yapıyorsunuz?" Onlar şöyle arzettiler: "Mürüvvet hakkında konuşuyoruz." İmam şöyle buyurdu: "Acaba Allah kendi kitabında size cevap vermemiş midir?" Nitekim şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz Allah adaleti ve ihsanı emretmektedir."

Adalet insaftır ve ihsan ise bağışta bulunmaktır. Bunlardan başka bir şey var mıdır?"[3]

18679. *İmam Ali (a.s) kendisine, "mürüvvet hakkında sorulunca sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Açıkça yapmaktan utandığın bir şeyi gizlice yapmamandır."[4]

18680. *İmam Hasan (a.s), kendisine yüceliği, cesurluğu ve mürüvveti soran Muaviye'ye cevap olarak şöyle buyurmuştur:* "Yücelik ve iyiliği istemek, istemeden vermek, ve kıtlık yılında doyurmaktır…
Mürüvvet ise insanın dinini koruması, kendisini her türlü pislikten hıfzetmesi, malına iyi bakması, haklarını ödemesi ve herkese selam vermesidir."[5]

18681. *İmam Hasan (a.s) kendisine mürüvvet sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Dinini korumak, nefsin izzeti, yumuşaklığı, iyiliklere devam etmek,

[1] Kenz'ul-Ummal, 8763
[2] a. g. e. 8762
[3] a. g. e. 4475
[4] Tuhef'ul-Ukul, 223
[5] Nezhet'un-Nazir, 79/32

hakları eda etmek ve insanları sevmektir."[1]

18682. *İmam Hasan (a.s) , aynı soruya cevap olarak şöyle buyurmuştur:* "İnsanın dini hakkında cimri olması, malını mülkünü düzene sokması ve hakları eda etmesidir."[2]

18683. *İmam Hasan (a.s) , aynı soruya cevap olarak şöyle buyurmuştur:* "Dinde iffetini korumak, geçim işini ölçülü tutmak ve zor olaylar karşısında sabretmek."[3]

18684. *İmam Bakır (a.s) , huzurunda bulunan kimselere şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet nedir?" Onlardan her birisi bir şey söyledi. Sonunda İmam şöyle buyurdu: "Mürüvvet tamaha kapılmamandır. Zira bu durumda hor düşersin. Sakın el açma, aksi taktirde fakir olursun ve cimri olma. Aksi taktirde sövülürsün ve bilmeden konuşma. Aksi taktirde mahçup olursun."[4]

18685. *İmam Sadık (a.s) mürüvvet nedir diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Allah'ın nehyettiği şeylerde seni hazır görmemesi ve seni emrettiği şeylerde ise yok olmamandır."[5]

3665. Bölüm Mürüvvetin Anlamı (2)

18686. *Resulullah (s.a.a) , Sakif kabilesinden birisine şöyle buyurmuştur:* "Sizin aranızda mürüvvetin anlamı nedir?" O şöyle arzetti: "Dinde doğru olmak, geçimini güzelleştirmek, nefsin cömertliği ve güzel ahlak." Resulullah şöyle buyurdu: "Bizim aramızda da mürüvvet bu anlamdadır."[6]

18687. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet hükümet işinde adalete riayet etmek, (intikam almaya) gücü olduğ halde bağışlamak ve kendisiyle muaşeret eden

[1] Tuhef'ul-Ukul, 225
[2] a. g. e. 235
[3] Mean'il-Ahbar, 258/5
[4] Tuhef'ul-Ukul, 293
[5] a. g. e. 359
[6] Tarih-i Yakubi, 2/98

kimselerin derdini paylaşmaktır."[1]

18688. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet aşağılıktan uzak durmaktır."[2]

18689. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet verdiği sözde durmaktır."[3]

18690. *İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Vefadarlık mürüvvettir."[4]

18691. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet insanın utanç verici şeylerden uzak durması ve ziynetlenmesine sebep olan şeyleri elde etmesidir."[5]

18692. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet akrabalarına yardımda bulunmaktır."[6]

18693. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet ihsanda bulunmak ve misafirleri ağırlamaktır."[7]

18694. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Cömertlik mürüvvet ölçüsüncedir."[8]

18695. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet kanaattir ve süslenmektir. (veya yüz suyunu korumak ve tatsızlıklar karşısında sabretmektir.) "[9]

18696. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Süslenmek apaçık bir mürüvvettir"[10]

18697. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim şehvetini öldürürse mürüvvetini ihya etmiş olur."[11]

18698. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın övüncü aklıdır. İnsanlığı ise huyudur."[12]

18699. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet üç şeydedir: Gözlerini önüne dikmekte, sesini kısmakta ve itidalli yürümektedir."[13]

---

[1] Gurer'ul-Hikem, 2112
[2] Gurer'ul-Hikem, 968
[3] a. g. e. 845
[4] Keşf'ul-Gumme, 2/242
[5] Gurer'ul-Hikem, 1815
[6] a. g. e. 2132
[7] a. g. e. 2171
[8] a. g. e. 6176
[9] a. g. e. 363
[10] a. g. e. 320
[11] a. g. e. 8359
[12] a. g. e. 4891
[13] a. g. e. 4660

18700. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Üç haslet mürüvvettir: Darlık halinde bağışta bulunmak, horluk olmaksızın tahammül etmek ve ihtiyacını istemekten sakınmak."[1]

18701. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvetin düzeni kardeşinle Allah'a itaat ve onu günahlardan korumak için mücadele etmen ve bu konuda (itaati terk etmek ve günah işlemek hususunda) onu çok kınamandır.) "[2]

18702. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet iki tanedir: Vatanda mürüvvet ve seferde mürüvvet. Vatanda mürüvvet, Kur'an okumak, mescidlerde hazır olmak, iyilerle oturup kalkmak, fıkıh (dini meseleler) hususunda düşünmektir. Seferde mürüvvet ise azığından bağışlamak, Allah'ın gazabına sebep olmayan şeyler hususunda şakalaşmak, yoldaşlara karşı az uyumsuzluk göstermek ve yoldaşlarından ayrılınca uolculukta onların aleyhinde gördüğünü nakletmemek."[3]

3666. Bölüm Mürüvvet Sayılan Şey

18703. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Gücünden fazla Allah için çalışmak mürüvvettendir."[4]

bak. 82. Konu, el-Cihad (3)

18704. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Komşulara yardımda bulunmak mürüvvettendir."[5]

18705. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her konuştuğunda kardeşin kardeşe kulak asması mürüvvettendir."[6]

18706. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İtidalli olman, israf etmemen, sözünde durman ve

[1] a. g. e. 4669
[2] a. g. e. 9997
[3] Mean'il-Ahbar, 258/8
[4] Gurer'ul-Hikem, 9303
[5] a. g. e. 9281
[6] Kenz'ul-Ummal, 7177

vefasızlık göstermemen mürüvvettendir."[1]

18707. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kardeşlerinin günahlarına tahammül etmen (ve onları telafi etmemen) mürüvvettendir."[2]

18708. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Senden bir şey istenince kendini zahmete atman ve bir şey istediğin zaman ise hafif tutman mürüvvettendir."[3]

18709. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Gözünü önüne dikmek mürüvvettendir."[4]

18710. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Fakirliği ve hastalıkları gizlemek mürüvvettendir."[5]

18711. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Haramlardan sakınmak mürüvvetin şartlarındandır."[6]

18712. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Malını islah etme peşinde koşmak da mürüvvettendir."[7]

18713. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hayvanlarının şişman olması da insanın mürüvvetindendir."[8]

18714. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hayvanların şişman olması da mürüvvettendir."[9]

18715. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çok hayalı davranmak, çok bağışta bulunmak ve eziyetten sakınmak mürüvvettendir."[10]

18716. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çok iyilik etmek, esirgemeden bağışta bulunmak ve minnet etmekten uzak durmak da insanın mürüvvetindendir."[11]

3667. Bölüm Mürüvvetin Esası

[1] Gurer'ul-Hikem, 9425
[2] a. g. e. 9444
[3] a. g. e. 9424
[4] a. g. e. 6396
[5] a. g. e. 1146
[6] a. g. e. 9337
[7] el-Fakih, 3/166/3616
[8] el-Kafi, 6/479/9
[9] a. g. e.
[10] Gurer'ul-Hikem, 10966
[11] a. g. e. 10974

18717. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvetin esası açıkça yapmaktan utanacağın bir işi gizlice yapmamandır."[1]

18718. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şu üç haslet mürüvveti teşkil eder: "Eli darda olmasına rağmen bağışta bulunmak, horlukla birlikte olmayan bir tahammül göstermek ve ihtiyacını başkalarından istemekten sakınmak."[2]

18719. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şu iki haslet mürüvvetin esasıdır: İnsanın utanç sebebi olacak şeylerden uzak durması ve süslenmesine sebep olacak şeyleri elde etmesidir."[3]

18720. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Üç haslet mürüvvetin esasıdır: İstemeden vermek, sözleşmeden ahde vefa göstermek ve eli darda olduğu halde bağışta bulunmak."[4]

3668. Bölüm Mürüvvetin Başlangıcı ve Sonu

18721. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvetin başlangıcı Allah'a itaat, sonu ise aşağılıklardan uzak durmaktır."[5]

18722. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvetin başlangıcı güler yüzlü olmak, sonu ise sürekli ihsan ve iyilikte bulunmaktır."[6]

18723. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvetin başlangıcı güler yüzlülük, sonu ise insanlarla dostça geçinmektir."[7]

18724. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Misafirperverlik mürüvvetin başında yer alır."[8]

18725. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın kendini

[1] a. g. e. 4785
[2] a. g. e. 4669
[3] a. g. e. 5081
[4] a. g. e. 4667
[5] a. g. e. 3195
[6] a. g. e. 3292
[7] a. g. e. 3290
[8] a. g. e. 528

koruması mürüvvetin esasıdır."[1]

18726. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvetin kökü hayadır. Meyvesi ise sakınmaktır."[2]

3669. Bölüm Mürüvvetin Kemali

18727. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanın mürüvvetliliği dininde fakih, hayatında iktisatlı, karşılaştığı zorluklarda sabırlı olmadıkça ve kardeşlerinin acısından azap görmedikçe kemale erişmez."[3]

18728. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık şeylerden uzak durmak mürüvvetin kemalindendir."[4]

18729. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Başkalarının üzerinde olan hakkı unutman ve başkalarının senin üzerinde olan hakları hatırlaman mürüvvetin kemalindendir."[5]

18730. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsana yakışmayan şeyi terk etmesi de kendisine mürüvvet olarak yeter."[6]

18731. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet yumuşaklıkla kemale erer."[7]

18732. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet doğrulukla kemale erer."[8]

18733. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet sadece akıl sahibi kimse için kemale erer."[9]

18734. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet ehli için sadakat ve vefadarlıkla kemale erer."[10]

18735. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim şehveti karşısında korunursa mürüvveti doruğa ermiştir."[11]

---

[1] Tuhef'ul-Ukul, 214
[2] Gurer'ul-Hikem, 3101
[3] Tuhef'ul-Ukul, 223
[4] Gurer'ul-Hikem, 9369
[5] a. g. e. 9409
[6] Bihar, 78/80/66
[7] Gurer'ul-Hikem, 4201
[8] a. g. e. 4224
[9] a. g. e. 10609
[10] a. g. e. 4307
[11] a. g. e. 8224

18736. *İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Varlığını geliştirmek de mürüvvetin kemalindendir."[1]

18737. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet malını mülkünü iyileştirmektir."[2]

3670. Bölüm Mürüvvetin En İyisi ve En Kötüsü

18738. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En iyi mürüvvet kardeşlerle güzel geçinmektir."[3]

18739. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En iyi mürüvvet öfkesini yenmek ve şehvetini öldürmektir."[4]

18740. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En üstün mürüvvet insanın kendi yüz suyunu korumasıdır."[5]

18741. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En üstün mürüvvet kardeşlerinin günahlarına tahammül etmektir (ve onu telafi etmemektir) "[6]

18742. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En üstün mürüvvet kardeşlere mali yardımda bulunmak ve kendisini onların hal ve günüyle eşitlemektir."[7]

18743. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sıla-i rahimde bulunmak da en üstün mürüvvettendir."[8]

18744. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Uzak görüşlü olmak da en üstün mürüvvettendir."[9]

18745. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Halkın genelinden uzak durmak, en üstün mürüvvettendir."[10]

18746. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En iyi mürüvvet dostluğu korumaktır."[11]

---

[1] Tuhef'ul-Ukul, 283
[2] Kenz'ul-Ummal, 7178
[3] Gurer'ul-Hikem, 2986
[4] a. g. e. 3102
[5] Gurer'ul-Hikem, 3155
[6] Gurer'ul-Hikem, 3116
[7] a. g. e. 3314
[8] a. g. e. 9384
[9] a. g. e. 93968
[10] a. g. e. 9775
[11] a. g. e. 3017

3671. Bölüm
Mürüvveti Olmayan Kimse

18747. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aşağılık kimsenin mürüvveti yoktur."[1]

18748. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Cimrilik mürüvvet ile uyumlu değildir."[2]

18749. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dini olmayan kimsenin mürüvveti de yoktur. Mürüvveti olmayan kimsenin himmeti de yoktur."[3]

18750. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yakini gevşek olan kimsenin mürüvveti değersizdir."[4]

18751. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Dostlarının sözleşmesine riayet etmeyen ve düşmanlara karşı insaflı davranmayan kimse mürüvvet sıfatından uzaktır."[5]

18752. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hırs ve tutku mürüvveti lekeler."[6]

18753. *İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Himmeti olmayan kimsenin mürüvveti de yoktur."[7]

18754. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvveti olmayan kimsenin dini yoktur ve aklı olmayan kimsenin de mürüvveti yoktur."[8]

18755. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kardeşlerden kar almak mürüvvetten uzaktır."[9]

18756. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "En faziletli din mürüvvettir ve mürüvveti olmayan dinde hayır yoktur."[10]

3672. Bölüm
Mürüvvet Ehlinin Hatalarını Bağışlamak

18757. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:*

---

[1] a. g. e. 1012
[2] a. g. e. 10521
[3] a. g. e. 7930-7931
[4] Tuhef'ul-Ukul, 201
[5] Gurer'ul-Hikem, 7540
[6] a. g. e. 1108
[7] Bihar, 78/111/6
[8] Tuhef'ul-Ukul, 389
[9] Kenz'ul-Ummal, 7176
[10] Gurer'ul-Hikem, 9368

"Mürüvvet ehlinin sürçmelerini görmezlikten gelin. Zira canım elinde olana andolsun ki bir mürüvvet sahibi sürçtüğünde eli Allah'ın elindedir (ve Allah onu kaldırır.) "[1]

18758. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet ehlinin sürçmelerini bağışlayın. Zira onlardan sürçen her birisini Allah elinden tutup kaldırır."[2]

18759. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet ehli birini (işin içinde Allah'ın hadlerinden biri olmadıkça) cezalandırmaktan sakının."[3]

18760. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Hudud ve cezaları şüphelerle defedin. Mürüvvet ehlinin sürçmelerini Allah'ın hadlerinden bir haddi gerektirmedikçe bağışlayın."[4]

18761. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mürüvvet ehlinin sürçmelerini bağışlamayı ganimetten sayın."[5]

[1] Kenz'ul-Ummal, 12984
[2] Nehc'ül-Belağa, 20. hikmet
[3] Kenz'ul-Ummal, 12980
[4] a. g. e. 12972
[5] a. g. e. 12978

487. Konu

el-Meraz
Hastalık

- *Bihar, 81/170, 1. Bölüm; el-Afiyet ve'l-Merez*
- *Bihar, 81/202, 2. Bölüm; Adab'ul-Meriz*
- *Bihar, 81/214, 2. Bölüm; İyadet'ul-Meriz*
- *Vesail'uş-Şia, 2/621, Ebvab'ul-İhtizar*

---

bak.

- *50. konu, el-Bela; 305. konu, el-Musibet; 363. konu, el-Afiyet; 166. konu, ed-Deva; 317. konu, et-Tıbb; ez-Zenb, 1387. Bölüm; ez-Zekat, 1587. Bölüm; es-Sadaka, 2225. Bölüm; el-Kalb, 3403 ve 3404. Bölümler; el-Heva, 4037. Bölüm*

3673. Bölüm
Hastalık

18762. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hastalık bedenin zindanıdır."[1]

18763. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hastalık iki zindandan biridir."[2]

18764. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bedenler hastalıklardan kurtulamaz."[3]

18765. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bedenin hastalığının devam etmesinden daha büyük bir musibet yoktur."[4]

18766. *Eş'ari'den o da Salih'den kendi senediyle yazılı olarak şöyle dediğini nakletmektedirler:* "Dört şeyin azı da çoktur: Ateşin azı da çoktur, uykunun azı da çoktur, hastalığın azı da çoktur ve düşmanlığın azı da çoktur."[5]

18767. *İmam Seccad (a.s) , hastalık anında yaptığı duasında şöyle buyurmuştur:* "Allah'ım! Sürekli içinde bulunduğum sağlığımdan dolayı sana hamd olsun ve sana bedenimde vücuda getirdiğin hastalık sebebiyle şükürler olsun. Zira ey Allah'ım bilmiyorum bu iki haletten (sağlık ve hastalıktan) hangisi sana şükretmeye daha layıktır ve bu zamandan hangisi seni övmeye daha layıktur. Acaba sağlık zamanında mı yoksa hastalık zamanında mı beni onun vesileyle (günahlardan) temizledin."[6]

18768. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bilin ki, yoksulluk belalardan biridir; yoksulluktan daha şiddetlisi bedenin hastalığıdır; bedenin hastalığından daha çetin olan gönlün hastalığıdır. Bilin ki, kalbin takvası,

---

[1] Gurer'ul-Hikem, 370
[2] a. g. e. 1636
[3] a. g. e. 7459
[4] a. g. e. 10726
[5] el-Hisal, 238/84
[6] Sahifet'us-Seccadiye, 65, 15. dua

bedenin sıhhatindendir."[1]

18769. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zavallı ve çaresiz ademoğlu! Eceli gizli (ne zaman geleceğini bilmez) , hastalıkları örtülü (nereden saldıracağı bilinmez) , ameli ise korunmuştur (kaybolmaz) . Sivrisinek ısırsa, canını yakar; bir lokma boğazında kalırsa, onu öldürür; terlerse, pis pis kokar."[2]

18770. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hastalıklar sağlıktan doğar."[3]

18771. *İmam Ali (a.s) kendisine "Nasılsın? Ey Müminlerin Emiri!" diye sorduklarında şöyle buyurdu:* "Bekasıyla fani olan, sıhhatiyle hastalanan, güvendiği yerde ölüm kendisine ulaşan kimsenin hali nasıl olur?!"[4]

18772. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İtaatkarları kendi yanına yerleştirip, ebedi yurdunda ağırlar. Oradan taşınmayacaklardır. Şartlar kendilerini değiştirmez, korkuya kapılmaz ve hastalanmaz."[5]

3674. Bölüm Hastalıkta Ecir Yoktur

18773. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mü'min erkek ve kadının veya Müslüman erkek ve kadının, Allah yakalandığı hastalık sebebiyle günahlarını temizler."[6]

18774. *Resulullah (s.a.a) hasta olan Ummu'l Al'ay'ı ziyaret edince şöyle buyurmuştur:* "Ey Ummu'l Ala! Sana müjdeler olsun, zira Allah Müslümanların vasıtasıyla ateşin demir ve gümüşün alaşımını (pisliğini) giderdiği gibi müslümanın günahlarını giderir."[7]

---

[1] Nehc'ül-Belağa, 388. hikmet
[2] a. g. e. 419
[3] Gurer'ul-Hikem, 9269
[4] Nehc'ül-Belağa, 115. hikmet
[5] a. g. e. 109. hutbe
[6] et-Terğib ve't-Terhib, 4/292/55
[7] a. g. e. s. 293/57

18775. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Hasta kimsenin günahları ağaç yaprakları gibi dökülür."[1]

18776. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümine ve hastalık karşısındaki sabırsızlığına şaşarım. Eğer hastalıkta ne sevabın olduğunu bilseydi, şüphesiz aziz ve celil olan rabbini görünceye kadar sürekli hasta olmayı severdi."[2]

18777. *Resulullah (s.a.a) , başını gökyüzüne kaldırdı ve tebessüm etti. Bunun sebebini sorduklarında ise şöyle buyurdu:* "Evet, gökten yere inen ve gece ve gündüz amellerini yazmak için namaz kıldığı yerde mümin ve doğru kulun yanına varan iki meleğe şaşıyorum. Ama bu melekler onu namaz kıldığı yerde bulamayınca göğe gittiler ve şöyle arzettiler: "Ey rabbimiz! Falan kulun peşice, gece ve gündüz amellerini yazmak için namaz kıldığı yere gittik ama onu bulamadık. Aksine onu senin tuzağında (hastalıkta) bulduk." Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurdu: "Benim kulum için tuzağımda olduğu müddetçe sağlık zamanında gece ve gündüz yaptıkları sevap ve hayırı yazınız. Zira sağlık zamanında yaptığı işin mükafatını ona yazmak benim boynumadır."[3]

18778. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Mümin hastalanınca aziz ve celil olan Allah onun solundaki meleğe şöyle vahyeder: "Kulum için benim zindanımda olduğu müddetçe bir günah yazma" daha sonra sağ tarafındaki meleğe şöyle vahyeder: "Kulum için sağlığında yazdığın iyilikleri kendisi için yaz."[4]

18779. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kul iyilik yolunda ibadette seyreder ve hastalanırsa vazifeli olan meleğe şöyle denir: "Özgürlük

[1] a. g. e. h. 56
[2] et-Tevhid, 401/3
[3] el-Kafi, 3/113/1
[4] a. g. e. s. 114/7

zamanki amelini yazınız. Böylece ya onu özgür kılarım ya kendime katarım."[1]

18780. *İmam Bakır (a.s) veya İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bir gece hastalıktan veya acıdan dolayı uyumamak sevap açısından bir yıllık ibadetten daha büyük ve üstündür."[2]

18781. *İmam Ali (a.s) hastalanan bir dostuna şöyle buyurmuştur:* "Allah, hastalığını günahlarının affedilmesine sebep kılmıştır. O halde hastalığın bir ecri yoktur; fakat günahları, ağaçların yapraklarının döküldüğü gibi dökmektedir. Şüphesiz ki ecir ve mükafat dille konuşma, el ve ayaklarla amel etmekledir. Kuşkusuz ki Allah, niyet doğruluğu ve batini temizlik sebebiyle kullarından dilediğini cennete koyacaktır."[3]

Seyyid Rezi şöyle diyor: Ve ben şöyle diyoruz: "İmam Ali (a.s) gerçekten de doğru demiştir ve hastalığın ecri yoktur. Çünkü hastalık karşılığının olması gereken işlerden biri değildir. Zira karşılık Allah-u Teala'nın kula verdiği acı ve hastalıklara karşı verdiği bir fiildir. Ama mükafat veya sevap kulun yaptığı işe karşılıktır. O halde Allah'ın işi ve kulun işinin farkı vardır. İmam Ali (a.s) da derin ilmi ve nurlu görüşü hasebiyle bunu beyan etmiştir."

Şöyle diyorum: "Görüldüğü gibi karşılık ve ecir hakkındaki hadisler iki kısımdır: Bir kısmı hastalığın ecrinin ve mükafatının olmadığını beyan etmektedir. Bu hadislere göre hastalıklar sadece günahları azaltmaktadır. Diğer bir grup hadislerde ise hastalıkların ecri ve mükafatı vardır. Bana göre de Mü'minlerin Emiri'nden (a.s) rivayet edilen bu hadis, iki grup hadisi bir araya toplamıştır. Zira hadisin başlangıcında şöyle buyurmuştur: "Hastalığın ecri yoktur." Hadisin sonunda ise şöyle buyurmuştur: "Münezzeh

[1] et-Terğib ve't-Terhib, 4/289/49
[2] el-Kafi, 3/114/6
[3] Nehc'ül-Belağa, 42. hikmet

olan Allah, doğru niyet sebebiyle…" Hadisin başlangıcı birinci grup hadisin anlamıyla uyumludur. Son kısmı ise ikinci grup hadislerle mutabıktır. Zira temiz niyet ve pak batının ecre ve cennete girmeye sebep olduğunu göstermektedir. Hastalığın mükafatının olduğunu beyan eden hadisler bu gerçeği açıkça belirtmektedir ki hasta şahsın sağlık zamanında yaptığı salih işler kendisi için hastalık zamanında da yazılmaktadır. Başka bir ifadeyle hastanın, hasta olmadığı zaman yapmaya niyet ettiği salih ameller kendisi için (hastalık anında da) yazılmaktadır. Buna dikkat edilmelidir.

bak. ez-Zenb, 1387. Bölüm; Vesail'uş Şia, 2/621, 1. Bölüm

3675. Bölüm Hastalığı Gizlemek

18782. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Musibetleri, hastalıkları ve sadakayı gizlemek, iyiliğin hazinelerindendir."[1]

18783. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Dört şey cennetin hazinelerindendir: Yoksulluğunu gizlemek, sadaka vermeyi gizlemek, musibetini gizlemek ve acıyı gizlemek."[2]

18784. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eskiden ilahi bir kardeşim vardı. Gözünde dünyanın küçüklüğü, onu benim gözümde büyütmüştü… Ağrısını, dindikten sonra söylerdi."[3]

18785. *Allah Uzeyr'e (a.s) şöyle vahyetmiştir:* "Sana bir bela ulaşınca yaratıklarıma şikayette bulunma. Nitekim ben de kötülüklerin ve rezaletlerin yukarıya çıkarıldığında meleklere seni şikayette bulunmuyorum."[4]

bak. el-Birr, 342. Bölüm; Vesail'uş Şia, 2/626, 3. Bölüm

[1] Müstedrek'ül-Vesail, 2/68/1435
[2] a. g. e.
[3] Nehc'ül-Belağa, 289. hikmet
[4] Müstedrek'ül-Vesail, 2/68/1435

3676. Bölüm Hastalandığı Halde Şikayette Bulunmayan Kimse

18786. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: "Her kim üç (gün veya defa) hasta olur ve kendisini ziyarette bulunan hiç kimseye şikayette bulunmazsa onun sahip olduğu et ve kanını daha hayırlı bir et ve kana dönüştürürüm. O halde eğer ona afiyet verirsem günahsız bir afiyet veririm ve eğer canını alırsam onu rahmetime yakın kılarım."[1]

18787. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bir gece gündüz hasta olduğu halde kendisini ziyaret edenlere şikayette bulunmayan kimseyi, Allah-u Teala kıyamet günü kendi halili İbrahim Halil'ur-Rahman ile haşreder ve böylece şimşek gibi sırat köprüsünden geçer."[2]

18788. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim kendisine ulaşan bir acıyı üç gün insanlardan gizli tutar ve sadece Allah'a şikayette bulunursa Allah'a o acısını gidermesi bir hak olur."[3]

18789. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim mübtela olduğu belasını insanlardan örtülü tutar ve onu sadece aziz ve celil olan Allah'a şikayette bulunursa Allah'ın da onu o beladan kurtarması bir haktır."[4]

18790. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hasta Allah'ın zindanındadır. Hasta kimse kendini ziyarette bulunanlara şikayette bulunmadıkça günahları temizlenir."[5]

18791. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hastalıklardan şikayette bulunmak insanın şöyle demesi değildir: "Dün

[1] el-Kafi, 3/115/1
[2] Emali'es-Seduk, 351/1
[3] el-Hisal, 630/10
[4] Müstedrek'ül-Vesail, 2/69/1436
[5] a. g. e. h. 1437

akşam hastalandım" veya "Dün gece acı içindeydim ve rahatsızdım." Aksine şikayet insanın şöyle demesidir: "Hiç kimsenin düçar olmadığı bir derde düçar oldum."[1]

bak. 277. Konu, eş-Şekva

3677. Bölüm Hastalığını Doktorlardan Gizleyen Kimse

18792. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim hastalığını doktorlardan gizli tutarsa kendi bedenine hıyanette bulunmuştur."[2]

18793. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim gizli hastalığını gizlerse doktorunu kendisine tedavi etmekten aciz bırakır."[3]

3678. Bölüm Esenliğe Dert Yeterlidir

18794. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Esenlik için dert yeterlidir."[4]

18795. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah, can ve malına zarar gelmeyen aşağılık iri yarı kimseden nefret eder."[5]

18796. *Resulullah (s.a.a) , yanından geçen Bedevi'ye şöyle buyurmuştur:* "Ümmü Mildem'i tanıyor musun?" "Ümmü Mildem kimdir?" diye sorunca Peygamber şöyle buyurdu: "Başta ortaya çıkan ve bedeni ateşe boğan acıdır." Bedevi şöyle dedi: "Asla bu hastalığa mübtela olmadım." O şahıs gittikten sonra Peygamber şöyle buyurdu: "Herkim cehennem ehlinden birini görmek isterse bu şahsa baksın."[6]

18797. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ceset hastalanmayınca azar ve azan bir cesedin hayırı yoktur."[7]

---

[1] Bihar, 81/202/2
[2] Gurer'ul-Hikem, 8545
[3] a. g. e. 8612
[4] Tenbih'ul-Havatir, 2/7
[5] ed-Deavat, Ravendi, 172/482
[6] Bihar, 81/176/14
[7] Mişkat'ul-Envar, 280

18798. *İmam Ali (a.s) , herir günü (Muaviye ile savaştığı gün) yaptığı duasında şöyle buyurmuştur:* "Ey Allah'ım! Ben sana sığınırım… beni mübtela kılan hastalıktan ve beni gafil kılan sağlıktan."[1]

18799. *Davud (a.s) sürekli şöyle buyururdu:* "Allahım! Ne beni yatağa düşüren bir hastalık nasip et ve ne beni unutkanlık ve gaflete düşüren bir sağlık! Bu ikisinin arasındakini nasip eyle."[2]

bak. 288. Konu, es-Sihhet; el-Bela, 403. Bölüm

3679. Bölüm Hastalık Çeşitleri

18800. *İmam Sadık (a.s) , kendisine, "Neden hiç günah işlemeyen ve hiçbir suça bulaşmayan küçük bir çocuk bunca hastalıklara ve dertlere mübtela olmaktadır" diye soran bir Zındık'a şöyle buyurmuştur:* "Hastalıklar çeşit çeşittir: Bela ve imtihan hastalığı, ceza hastalığı, ölüm ve yokluğa sebep olan hastalık. Oysa sen bu hastalıkların kötü yiyeceklerden, kirli içeceklerden veya annesinin taşıdığı hastalıklardan olduğunu sanıyorsun. Hakeza bedenine dikkat eden, kendi durumu hakkında iyi düşünen, faydalı ve zararlı şeyleri tanıyan kimsenin hasta olmayacağını sanıyorsun ve sözlerinde hastalık ve ölümün sadece içecek ve yiyeceklerden kaynaklandığını sanan kimseye eğilim duyuyorsun. Oysa doktorların üstadı Aristo ve hekimlerin büyüğü Eflatun da öldü. Calinus yaşlandı, gözleri zayıfladı, ölüm kendisine gelip çattığında onu kendinden uzaklaştıramadı."[3]

3680. Bölüm Hastayı Ziyaret Etmek

18801. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Bir hastayı ziyaret eden

[1] Mehec'ud-Deavat, 101

[2] ed-Deavat lil Ravendi, 134/334

[3] İhticac, 2/225

Allah'ın rahmetine dalar."[1]

18802. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsan hasta olan kardeşini ziyaret ederse cennet bahçesinde meyve toplar."[2]

18803. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Hastayı ziyaret eden kimse cennetin bahçesinde meyve toplar. Hastanın yanına oturduğu zaman ise Allah'ın rahmeti onu çepe çevre kuşatır."[3]

18804. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim bir hastayı ziyaret ederse yetmiş bin melek onunla birlikte yürür ve evine geri dönünceye kadar kendisi için mağfiret talep eder."[4]

18805. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Aziz ve celil olan Allah kıyamet günü şöyle buyurur: "Ey Ademoğlu! Ben hastalandım ama sen beni ziyaret etmedin." O şöyle arzeder: "Sen alemlerin rabbisin seni nasıl ziyarette bulunayım?" Allah şöyle buyurur: "Falan kulumun hasta olduğunu bilmiyor muydun? Ve sen onu ziyarette bulunmadın. Onu ziyaret ettiğin taktirde beni onun yanında bulacağını bilmiyor muydun?"[5]

bak. Vesail'uş Şia, 2/633-639, 10-13. Bölümler

3681. Bölüm Hastayı Ziyaret Adabı

18806. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "En iyi hasta ziyareti en hafif olanıdır."[6]

18807. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ziyaretlerin en sevaplısı en hafif olanıdır."[7]

18808. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Seni ziyaret etmeyen kimseyi ziyaret et. Sana hediye

[1] Kenz'ul-Ummal, 25141
[2] Kenz'ul-Ummal, 25166
[3] a. g. e. 25127
[4] el-Kafi, 3/120/2
[5] et-Terğib ve't-Terhib, 4/317
[6] Kenz'ul-Ummal, 25139
[7] a. g. e. 25149

vermeyen kimseye sen hediye ver."[1]

18809. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İki üç günde bir hastayı ziyarete gidiniz."[2]

18810. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ziyaret zamanı devenin memelerinin sağılması miktarıncadır."[3]

18811. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hastayı ziyaret süresi deve memesinin sütle dolduğu veya devenin bir defa sağıldığı miktarınca olmalıdır."[4]

18812. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aziz ve celil olan Allah nezdinde hastayı ziyaret edenlerden en büyük sevabı olan kimse, hasta kimse sevmedikçe ve ondan daha fazla kalmasını istemedikçe hastanın yanında kısa bir müddet kalan kimsedir."[5]

18813. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hasta için yapılan tam (kamil) ziyaret elini hastanın koluna koyman ve yanından çabuk kalkmandır. Zira ahmakların ziyareti hasta için acısından daha şiddetlidir."[6]

18814. *İmam Sadık'ın (a.s) kölelerinden biri şöyle diyor:* "İmam'ın dostlarından biri hastalandı ve biz İmam'ın bir grup dostlarıyla birlikte onu ziyaret etmek için dışarı çıktık. Yol esnasında İmam Sadık (a.s) ile karşılaştık. O bizlere, "nereye gidiyorsunuz?" diye sordu. Biz, "falan kimseyi ziyaret etmeye gidiyoruz." Diye arzettik. İmam (a.s) , "durunuz" diye buyurdu. Biz de durduk. İmam sonra şöyle buyurdu: "Sizden birinin yanında bir elma, ayva, kavun, bir miktar güzel koku veya güzel kokan bir dal parçası var mıdır?" biz şöyle arzettik: "Bizde bu şeylerden hiç biri yok." İmam şöyle buyurdu: "Hastanın kendisine bir

[1] a. g. e. 25150
[2] a. g. e. 25152
[3] a. g. e. 25155
[4] el-Kafi, 3/118/2
[5] a. g. e. 3/118/6
[6] a. g. e. h. 4

şey götürdüğünüz taktirde rahatlığa erdiğini bilmiyor musunuz?"[1]

3682. Bölüm Hastayı Ziyaret Etmenin Hikmeti

18815. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Hastayı ziyaret ediniz ve cenazeyi teşyi merasimine katılınız. Zira bu size ahireti hatırlatır."[2]

3683. Bölüm Hasta Gözükmek

18816. *İmam Sadık (a.s) , kendisine, "Acaba tüm yaratıkların insan olduğunu sanıyor musun?" diye sorulunca şöyle buyurmuştur:* "Misvak kullanmayanlar, sebepsiz yere kendisini hasta gösterenler ve musibeti olmaksızın üstü başı bölük pörçük olanları onların sayısından düşünüz."[3]

18817. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İki kimse hastadır: Perhiz eden sakınan sağlıklı kimse ile zararlı yiyecekler yiyen ve perhiz etmeyen hasta."[4]

3684. Bölüm Hastalık (Çeşitli)

18818. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Amelsiz ahiretten ümidi olan ve uzun arzularla tövbeyi geciktiren kimseden olma… Hastalanırsa, pişman olur; sıhhate kavuşursa, gaflete dalıp korkusuz ve endişesiz olur. Afiyette olduğu zaman, bencilleşir; belaya düşünce, ümitsizliğe kapılır."[5]

18819. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eğer hasta olursa bir iş yapmadığı için üzülür, eğer sağlık içinde olursa emin ve gafil olur. Ameli erteler."[6]

18820. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hasta

[1] a. g. e. h. 3
[2] Kenz'ul-Ummal, 25143
[3] Vesail'uş-Şia, 2/660/1
[4] Mekarim'ul-Ahlak, 2/179/2463
[5] Nehc'ül-Belağa, 150. hikmet
[6] Gurer'ul-Hikem, 3731

olunca insan ihlas ve tövbeye yönelir."[1]

18821. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice hasta kimse kurtuluşa erer ve nice sağlıklı kimse yok olur."[2]

18822. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Acaba sağlığın sevinci içinde olanlar hastalıkların inmesinden başka bir şeyi mi bekliyorlar?"[3]

18823. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hastanın yol yürümesi, hastalığının dönmesine sebep olur. Babam hasta olunca onu bir bezin üzerine koyuyor, iş yapmak için, yani abdest almak için taşıyorlardı ve bu da şu buyuruğu sebebiyleydi: "Hastanın yol yürümesi hastalığının yeniden dönmesine sebep olur."[4]

[1] a. g. e.
[2] a. g. e. 7233
[3] a. g. e. 10035
[4] el-Kafi, 8/291/444

488. Konu

el-Mira
Tartışma

☛ *Kenz'ul-Ummal, 3/642, 882; el-Mira ve'l-Cidal*

☛ *Vesail'uş-Şia, 8/567, 135. Bölüm; Kerahet'ul-Mera ve'l-Husumet*

☛ *Bihar, 73/396, 145. Bölüm; el-Kasavet ve'l-Hurk ve'l-Mira*

☛ *Bihar, 2/124, 17. Bölüm; ma cae fi tecviz'il-Mücadele…ve nehyi an'il-Mera*

---

bak.

☛ *63. konu, el-Cidal; 141. konu, el-Husumet; 515. konu, el-Münazire*

3685. Bölüm Tartışmayı Kınama ve Tartışmanın Etkileri

Kur'an:

"Karanlığa taş atar gibi, "Mağara ehli üçtür, dördüncüleri köpekleridir" derler, yahut, "Beştir, altıncıları köpekleridir" derler, yahut "Yedidir, sekizincileri köpekleridir" derler. De ki: "Onların sayısını en iyi bilen Rabbim'dir. Onları pek az kimseden başkası bilmez." Bunun için, onlar hakkında, bu kısaca anlatılanın dışında, kimseyle tartışma ve onlar, hakkında kimseden bir şey sorma."[1]

O'na inanmayanlar, acele olmasını beklerler; iman edenler ise korku ile titrerler ve onun gerçek olduğunu bilirler. İyi bilin ki kıyamet günü hakkında tartışanlar derin bir sapıklık içindedirler."[2]

18824. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tartışmaktan ve sürtüşmekten sakının. Zira bu iki iş, kalbi kardeşlere karşı hastalıklı kılar ve kalpte nifak bitirir."[3]

18825. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tartışmaktan sakın. Zira çekişmek amelini yok eder. Çekişmekten de sakın. Zira çekişmek da seni helak eder. Çok sürtüşme. Zira; başkalarıyla sürtüşmek seni Allah'tan uzak düşürür."[4]

18826. *İmam Hadi (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çekişmek, eski dostluğu ortadan kaldırır ve sağlam bağları koparır. Çekişmekte var olan en küçük şey, üstün gelmeyi dilemektir ve üstün olmayı dilemek de

[1] Kehf suresi, 22. ayet
[2] Şura suresi, 18. ayet
[3] el-Kafi, 2/300/1
[4] Tuhef'ul-Ukul, 309

ilişkilerin kopmasının asıl sebebidir."[1]

18827. *İmam Askeri (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çekişmekten sakın. Zira çekişmek saygınlığını ortadan kaldırır ve şaka yapma. Aksi taktirde sana karşı küstahça davranılır."[2]

18828. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çekişmenin neticesi düşmanlık ve kindir."[3]

18829. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim haysiyetini korumak isterse çekişmeyi terk etmelidir."[4]

18830. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Çekişmeyi terk edin. Zira mümin çekişmez. Başkalarıyla sürtüşmekten vaz geçin. Zira başkalarıyla sürtüşen kimse mutlaka zarar görür."[5]

18831. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Çekişmek kötülüğün tohumudur."[6]

18832. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Yakini doğru olan kimse çekişmeye rağbet göstermez."[7]

18833. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şu altı kişiyle çekişmek doğru değildir: Fakih, reis, aşağılık insan, kötü dilli kimse, kadın ve çocuk."[8]

3686. Bölüm
Her ne Kadar Hak İçin de Olsa Tartışmaktan Sakınmak

18834. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her ne kadar haklı da olsa tartışmayı bırakmadıkça kulun iman hakikati kemale ermez."[9]

18835. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hiçbir kul haklı olduğu halde tartışmaktan vaz geçmedikçe imanın hakikatine erişemez."[10]

---

[1] A'lam'ud-Din, 311
[2] Tuhef'ul-Ukul, 486
[3] Gurer'ul-Hikem, 4607
[4] Nehc'ül-Belağa, 362. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 19/280
[5] Bihar, 2/138/54
[6] Gurer'ul-Hikem, 393
[7] a. g. e. 8709
[8] a. g. e. 5634
[9] Münyet'ül-Mürid, 171
[10] Kenz'ul-Ummal, 9024

18836. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Her ne kadar haklı da olsa tartışmaktan vaz geçen, her ne kadar şaka da olsa yalan söylemekten kaçınan ve ahlakını güzel yapan kimseye cennetin etrafında bir ev, cennetin ortasında bir ev ve cennetin üstünde bir ev garantilerim."[1]

18837. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Tartışmaktan ve mücadele etmekten vazgeçin. Haklı olduğu halde mücadeleden ve tartışmaktan vaz geçen kimseye ben cennetin etrafında, ortasında ve üstünde olmak üzere üç ev garantilerim."[2]

18838. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Haklı olduğu halde çekişmeyi terk eden kimseye cennetin etrafında bir ev garantilerim. Şaka da olsa yalan söylemeyen kimseye de cennetin ortasında bir ev garantilerim. Batınını güzel kılan kimseye ise cennetin üstünde bir ev garantilerim."[3]

18839. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Haklı olmadığı durumda cedelleşmeyen kimseye cennetin etrafında bir ev yapılır. Haklı olduğu halde cedelleşmekten vaz geçen kimseye cennetin ortasında bir ev yapılır. Ahlakını güzel kılan kimseye de cennetin üst yerinde bir ev yapılır."[4]

18840. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların en çok sakınanı, her ne kadar haklı da olsa çekişmeyi terk eden kimsedir."[5]

18841. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her ne kadar haklı da olsa insanın sürtüşmeyi terk etmesi tevazudandır."[6]

18842. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Haklı olduğu halde çekişmekten vaz geçen kimseye cennetin üstlerinde bir ev yapılır. Haklı olmadığı durumda cedelleşmekten kaçınan

---

[1] el-Hisal, 144/170
[2] et-Terğib ve't-Terhib, 1/131/2
[3] a. g. e. h. 1
[4] a. g. e. s. 130/1
[5] Emali'es-Seduk, 28/4
[6] Mean'il-Ahbar, 381/9

kimseye de cennetin etrafında bir ev yapılır."[1]

3687. Bölüm Kendisiyle Mücadele Edilmenin Doğru Olmadığı Kimse

18843. *İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Asla hilim sahibi ve beyinsiz kimselerle tartışma. Zira hilim sahibi kimse sana düşman olur, beyinsiz kimse de sana eziyet eder."[2]

18844. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hilim sahibi ve beyinsiz kimseyle tartışmaktan sakın. Zira hilim sahibi sana galip gelir. Beyinsiz kimse ise seni yok eder."[3]

18845. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim hilim sahibi bir kimseyle tartışırsa, onu uzak düşürür. Her kim de beyinsiz kimseyle tartışırsa onu helak eder."[4]

18846. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmultur: Hatice binti Huveylid'in (a.s) yanına gittiğinde Varaka b. Nevfel ona şöyle tavsiyede bulunmuştur:* "Ey kardeşimin kızı! Cahil ve alim kimselerle tartışma. Zira eğer cahille tartışırsan sana eziyet eder ve eğer alimle tartışırsan ilmini senden esirger."[5]

18847. *İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Alimlerle tartışmaktan sakın. Zira seni terk ederler. Cahillerle de sürtüşmekten çekin. Zira sana karşı cehalette bulunurlar."[6]

bak. es-Sefe, 1838. Bölüm

3688. Bölüm Fazla Tartışmanın Etkileri

18848. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Düşmanlık ve kinin

[1] Müyet'ül-Mürid, 170
[2] Bihar, 78/127/10
[3] a. g. e. s. 265/176
[4] Emali'et-Tusi, 225/391
[5] a. g. e. 302/598
[6] el-İhtisas, 245

sebebi fazla tartışmaktır."[1]

18849. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Fazla tartışan kimse hatalardan güvende olmaz."[2]

18850. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kötülüklerin ocağı inat ve sürtüşmektir."[3]

18851. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Tartışmakla muhabbet birlikte olmaz."[4]

18852. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Haksız yere çok çekişen kimse hakkı görmekten mahrum olur."[5]

18853. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "**Şek** ve **şüphe** de dört esas üzerindedir: Münakaşa, korku, tereddüt ve boyun eğmek. O halde kim münakaşayı din (adet) edinirse, gecesi sabah olmaz (dalaletten kurtulmaz) ."[6]

[1] Gurer'ul-Hikem, 524
[2] a. g. e. 8115
[3] a. g. e. 4795
[4] a. g. e. 10532
[5] a. g. e. 8853
[6] Nehc'ül-Belağa, 31. hikmet

489. Konu

el-Mizah
Şaka

- *Kenz'ul-Ummal, 3/648-650, el-Mürahhas min'el-Mizah*
- *Kenz'ul-Ummal, 3/880, Mizah'ul-Mahmud*
- *Bihar, 76/58, 106. Bölüm; ed-Duabe ve'l-Mizah ve'z-Zihk*
- *Bihar, 16/294, 10. Bölüm*

---

bak.

- *ez-Zihk, 2368. Bölüm*

3689. Bölüm
Şakayı Övmek

18854. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ben de şaka yapıyorum. Ama hak dışında bir şey demiyorum."[1]

18855. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümin mizah yapar ve eğlenir. Münafık ise asık suratlı ve öfkeli olur."[2]

18856. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her müminde mutlaka sadece duabe vardır." Ravi şöyle diyor: "Ben şöyle arzettim: "Duabe nedir?" İmam şöyle buyurdu: "Şaka."[3]

18857. *İmam Sadık (a.s) , Yunus Şeybani'ye şöyle buyurmuştur:* "Birbirinizle şakalaşıyor musunuz?" Ben (Yunus Şeybani) , "Çok az" diye arzettim. İmam şöyle buyurdu: "Böyle yapmayınız. Zira şaka güzel huydandır ve sen bu vesileyle kardeşlerini sevindirirsin. Allah Resulü de (s.a.a) birini sevindirmek için onunla şakalaşırdı."[4]

18858. *Tenbih'ul-Havatir'de şöyle yer almıştır:* "Yaşlı bir kadın Allah Resulü'nün (s.a.a) yanına vardı. Peygamber ona şöyle buyurdu: "Hiçbir yaşlı kadın cennete giremez." Yaşlı kadın ağlayınca Peygamber ona şöyle buyurdu: "O gün sen yaşlı olmayacaksın. Allah-u Teala şöyle buyurmuştur:

"Gerçekten biz apayrı bir biçimde yeni yarattık. Onları bakireler kıldık." [5]

18859. *Muammer b. Hellad şöyle diyor:* "İmam Kazım'a (a.s) şöyle sordum: "Bir şahıs bir grupla oturur, birlikte konuşurlar, birlikte şakalaşırlar ve birlikte gülerler." İmam şöyle buyurdu: "Eğer bir şey olmazsa sakıncası yoktur." *(Muammer b. Hellad) şöyle diyor:* "İmam'ın sözünden eğer bir şey olmazsa maksadının kötü söz

[1] Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 6/330
[2] Tuhef'ul-Ukul, 49
[3] el-Kafi, 2/663/2
[4] el-Kafi, 2/663/3
[5] Tenbih'ul-Havatir, 1/112

söylemek olduğunu zannettim." İmam daha sonra şöyle buyurdu: "Bir Bedevi Peygamber'in (s.a.a) yanına geliyor onun için hediye getiriyor ve şöyle diyordu: "Hediyemizin parasını ver. Allah Resulü de gülüyordu. Peygamber (s.a.a) her zaman hüzünlendiğinde şöyle diyordu: "O Bedevi'ye ne oldu, keşke yanımıza gelseydi."[1]

18860. *Enes şöyle diyor:* "Bir şahıs Allah Resulü'nün (s.a.a) yanına geldi ve şöyle arzetti: "Ey Allah'ın Resulü! Bana binmem için bir binek ver." Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: "Biz seni bir deve yavrusuna bindireceğiz." O şahıs şöyle arzetti: "Deve yavrusunu ne yapayım?" Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: "Deveyi deveden başkası doğurur mu?"[2]

18861. *Avf b. Malik Eşce'i şöyle diyor:* "Tebük savaşında deriden çadırında oturan Peygamber'in huzuruna vardım, selam verdim. Peygamber selamımın cevabını verdi ve şöyle buyurdu: "İçeri gir." Ben de şöyle dedim: "Ey Allah'ın Resulü! Bütün bedenim mi gelsin?" Peygamber şöyle buyurdu: "Bütün bedenin gelsin" Ben de bunun üzerine içeri girdim."[3]

18862. *Zeyd b. Eslem şöyle diyor:* "Ümmü Eymen adında bir kadın Allah Resulü'nün (s.a.a) yanına geldi ve şöyle dedi: "Kocam sizi çağırıyor." Peygamber şöyle buyurdu: "Kocan kimdir? Gözünde beyazlık olan kimse mi?" Kadın şöyle dedi: "Allah'a yemin olsun ki onun gözünde beyazlık yoktur?" Peygamber şöyle buyurdu: "Hayır, gözünde beyazlık vardır." O şöyle dedi: "Hayır Allah'a yemin olsun ki yoktur." Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: "Herkesin gözünde beyazlık

[1] el-Kafi, 2/663/1
[2] Sünen-i Ebi Davud, 4998
[3] a. g. e. 5000

vardır." Peygamberin maksadı, göz bebeğinin etrafındaki beyazlıktı."[1]

18863. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aziz ve celil olan Allah kötü laf etmedikçe, bir topluluk arasında şakalaşan kimseyi sever."[2]

3690. Bölüm
Şakayı Kınamak

18864. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ey Ali! Şaka yapma. Şaka değerini ve saygınlığını ortadan kaldırır ve yalan da söyleme ki nuraniyetini yok eder."[3]

18865. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şaka yapan herkes aklının bir parçasını kendinden uzaklaştırmış olur."[4]

18866. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şaka, kin ve düşmanlığa sebep olur."[5]

18867. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şakayı bırakın. Zira şaka kin doğurur."[6]

18868. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim şakalaşırsa (şahsiyet açısından) hafif düşer."[7]

18869. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her şeyin bir tohumu vardır. Düşmanlığın tohumu da şakadır."[8]

18870. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Heybetin afeti şakadır."[9]

18871. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şaka, küçük sövgüdür."[10]

18872. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şaka yapmaktan sakının. Zira şaka kötülük dilemeye sebep olur, kin doğurur ve şaka küçük sövgüdür."[11]

18873. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şaka yapma. Zira şaka,

---

[1] Tenbih'ul-Havatir, 1/112
[2] el-Kafi, 2/663/4
[3] Mekarim'ul-Ahlak, 2/321/2656
[4] Nehc'ül-Belağa, 450. hikmet; Şerh-i Nehc'ül-Belağa-i İbn-i Ebi'l-Hadid, 20/100
[5] Tuhef'ul-Ukul, 86
[6] Gurer'ul-Hikem, 5134
[7] Bihar, 77/235/3
[8] Gurer'ul-Hikem, 7316
[9] a. g. e. 3943
[10] el-Kafi, 2/665/15
[11] a. g. e. s. 664/12

nuraniyetini ortadan kaldırır."[1]

18874. *İmam Kazım (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şakadan sakının. Zira şaka imanının nurunu yok eder ve erkekliğini ve yiğitliğini düşürür."[2]

18875. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şakadan sakının. Zira erkeklerin yüz suyunu ve vakarını yok eder."[3]

18876. "Akabe sözleşmesinde ve Bedir savaşında hazır bulunan Ebu'l-Hasan şöyle diyor: "Allah Resulü (s.a.a) ile oturmuştuk. Aramızdan bir şahıs kalktı, gitti ve ayakkabılarını unuttu. Başka bir şahıs ayakkabılarını aldı, kendi altına koydu. O şahıs döndü ve, "Ayakkabılarım nerede?" diye sordu. Orada oturanlar şöyle dediler: "Biz ayakkabılarını görmedik." Ayakkabılarının üzerine oturan kimse şöyle dedi: "Buradadır." Allah Resulü şöyle buyurdu: "Mümini korkutmanın ne anlamı vardır?" O şahıs şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü! Bu işi şaka olarak yaptım." Peygamber iki veya üç defa şöyle buyurdu: "Mümini korkutmanının ne anlamı vardır?"[4]

18877. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kul, şaka ve yalanı terk etmedikçe ve hak üzere olsa bile tartışmayı bırakmadıkça halis imana erişemez."[5]

18878. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Birini sevdiğin zaman onunla ne şaka yap ne de tartış."[6]

18879. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şakalaşma. Aksi taktirde sana karşı küstahça davranılır."[7]

3691. Bölüm Şakalaşmak ve Alay Etmek

[1] Emali'es-Seduk, 436/3
[2] el-Fakih, 4/408/5885
[3] el-Kafi, 2/665/16
[4] et-Terğib ve't-Terhib, 3/484/5
[5] a. g. e. s. 594/20
[6] el-Kafi, 2/664/9
[7] a. g. e. s. 665/18

18880. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Nice şaka ciddiyetle sonuçlanır."[1]

18881. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kork ki sakınasın, alaya alma ki küçülürsün."[2]

18882. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Alaya almaktan, oyun oynamaktan, çok mizah yapmaktan, gülmekten ve boş konuşmaktan sakın."[3]

18883. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Boş yere şakalaşmanın galebesi ciddi azimleri ortadan kaldırır."[4]

18884. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim fazla şakalaşır ve ciddi olmazsa cahil sayılır."[5]

18885. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Fazla alay etmek, cehaletin nişanesidir."[6]

18886. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim fazla alay ederse ciddiyeti ortadan kalkar (insanlar ciddi sözlerini de alaya alır ve ona önem vermezler.)"[7]

18887. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim alay etmeyi adet edinirse ciddiyeti tanınmaz."[8]

18888. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkime alay etme üstün gelirse aklı zayi olur."[9]

18889. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkimin aklı az olursa, şakası ve ciddiyetsizliği çoğalır."[10]

18890. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kamil kimse, ciddiyeti alaycılığa galebe çalan kimsedir."[11]

18891. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "İnsanların en akıllısı ciddiyeti şakacılığına galebe çalan ve heva ve hevesleri karşısında aklından yardım alan kimsedir."[12]

---

[1] Tuhef'ul-Ukul, 85
[2] Gurer'ul-Hikem, 2300
[3] a. g. e. 2603
[4] a. g. e. 6416
[5] a. g. e. 7972
[6] a. g. e. 7129
[7] a. g. e. 8356
[8] a. g. e. 8101
[9] a. g. e. 8429
[10] a. g. e. 8556
[11] a. g. e. 2197
[12] a. g. e. 3355

3692. Bölüm
Fazla Şakalaşmak

18892. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Fazla şaka insanın haysiyetini yok eder."[1]

18893. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Fazla şakalaşmak insanın heybetini yok eder."[2]

18894. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim fazla şakalaşırsa heybeti azalır."[3]

18895. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Fazla şakalaşmak insanın saygınlığını yok eder ve düşmanlığa sebep olur."[4]

18896. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim fazla şakalaşırsa cahil sayılır."[5]

18897. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim fazla şakalaşırsa ahmak sayılır."[6]

18898. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim fazla şakalaşırsa vakarı azalır."[7]

18899. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim fazla şakalaşırsa kötülüğünü isteyen ve kendisini küçük gören kimseden nasipsiz kalmaz."[8]

18900. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Beyinsizlik ve fazla şakalaşmakta ahmaklık gizlidir."[9]

18901. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şakalaşmakta aşırı gitmek ahmaklıktır."[10]

bak. Vesail'uş Şia, 8/480, 83. Bölüm

---

[1] Emali'es-Seduk, 223/4
[2] Gurer'ul-Hikem, 7101
[3] a. g. e. 8095
[4] a. g. e. 7126
[5] a. g. e. 7883
[6] a. g. e. 7950
[7] a. g. e. 8432
[8] a. g. e. 8930
[9] a. g. e. 6523
[10] a. g. e. 1184

490. Konu

el-Mesh Mesh-İnsanı Hayvana Çevirmek

- *Bihar, 14/49, 4. Bölüm; Kısset-u Ashab'us-Sıbt*
- *Kenz'ul-Ummal, 6/178, el-Mensuh*

3693. Bölüm
Mesh-Dejenere

<u>Kur'an:</u>

"İçinizden cumartesi günü azgınlık edenleri elbette biliyorsunuz. Onlara "Aşağılık birer maymun olunuz" dedik

Bunu çağdaşlarına ve sonradan geleceklere bir ibret dersi ve muttakiler için de bir öğüt vesilesi kıldık."[1]

Bak. Nisa, 47, 154; Araf, 166; Nahl, 124

18902. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Aziz ve celil olan Allah'ın Musa'ya emrettiği kanunlardan biri de Cumartesi gününü onlar için kararlaştırılmış gün kılmasıydı. Herkim Cumartesi gününü büyük sayar ve Allah korkusundan bu güne saygısızlığı reva görmezse, Allah onu cennete götürecek; Herkim de bu güne önem göstermez ve Allah'ın o günde yasakladığı işi (balık avlamayı) helal sayarsa, aziz ve celil olan Allah da onu cehenneme götürecekti. Ama onlar balıkları (avlamayı veya yemeyi) reva gördüler. Cumartesi günü onları hapsedip (ertesi gün de avladıklarından) ve yediklerinden dolayı rahmana şirk koşmadıkları veya Musa'nın getirdiği şeyler hususunda şek içinde olmadıkları halde Allah onlara gazap etti. Nitekim aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: "**İçinizden Cumartesi günü azgınlık edenleri elbette biliyorsunuz. Onlara "Aşağılık birer maymun olunuz" dedik."**[2]

18903. *İmam Sadık (a.s) ,* **"İsrailoğullarından kafir olanalr Davut ve İsa bin Meryem'in diliyle lanetlenmiştir"** *ayeti hususunda şöyle buyurmuştur:* "Davud'un bedduası sebebiyle domuza dönüştüler, İsa b. Meryem'in bedduası

[1] Bakara suresi, 65-66. ayetler

[2] el-Kafi, 2/29/1

sebebiyle de maymuna dönüştüler."[1]

18904. *İmam Bakır (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ali'nin (a.s) kitabında okuduğumuz üzere Eyke ahalisinden bir grup Semud kavminden idiler ve Cumartesi günü balıklar onlara doğru geliyordu. Sonunda Allah onların itaatini denemek istedi. Cumartesi günü balıklar evlerinin önünden ve toplandıkları yerlerden geçen nehirlere ve ırmaklara akıyordu. İnsanlar da onu avlamaya koyuldular. Uzun müddet bu işi yaptılar. Din adamları ve alimleri de onları bu balıkları avlamaktan alıkoymadı. Aniden şeytan, onlardan bir grubuna şöyle telkin etti: "Cumartesi günü balık yemekten sakındırıldınız, avlanmaktan değil." Bu yüzden halk cumartesi günü balık avladılar, diğer günler de avladıkları balıkları yediler.

Onlardan bir grubu şöyle dedi: "O halde biz de hemen şimdi balıkları avlayacağız." Böylece isyan ettiler, onlardan bir grubu sağa gitti (ve balık avlamaktan sakındı) ve (balık avlayanlara) şöyle dediler: "Allah'ın emrine isyan etmeyin. Aksi taktirde onun gazabına uğrarsınız." Diğer bir grup ise sola doğru gittiler, sustular, avlayanlara öğüt vermediler ve onlara öğüt veren gruba da şöyle dediler: **"Neden Allah'ın helak edeceği ve kendilerine elim şiddetli bir azap tattıracağı kimselere öğüt veriyorsunuz?**" Onlara öğüt veren grup ise onlara şöyle cevap verdi: **"Umulur ki Rabbiniz nezdinde bir özrünüz olur ve umulur ki onlar sakınırlar."** Bunun üzerine de aziz ve celil olan Allah şöyle buyurdu: **"Kendilerine hatırlatılan şeyi unuttuklarında…"** Yani onlara verilen

[1] a. g. e. 8/200/240

öğütleri (Allah'a isyan etmemeyi ve balık avlamamayı) görmezlikten geldikleri ve günaha devam ettikleri sebebiyle de onlara öğüt verenler şöyle dediler: "Allah'a yemin olsun ki sizlerle kaynaşmayacağız. Bu gece içinde Allah'a isyan ettiğiniz şehirde de sizlerle birlikte olmayacağız. Zira sizlere belanın inmesinden ve bizim de sizin ateşinizde yanmamızdan korkuyoruz." Onlara bela ineceği korkusuyla şehiri terk ettiler. Şehre yakın bir yere gittiler, geceyi gökyüzünün altında geçirdiler. Sabah olduğunda bu Allah'ın dostları ve Allah'a itaat edenler, Allah'a isyan edenlerin başına nelerin geldiğini görmek için şehre gittiler. Şehrin kapısına vardıklarında kapıyı kapalı buldular. Kapıyı çaldılar, ama hiçbir cevap alamadılar. Bir tek kelime olsun duymadılar. Bu yüzden de şehrin duvarına bir merdiven dayadılar ve aralarından birini yukarı gönderdiler. O duvarın üstünden şehrin içine baktı. Aniden insanların bir birine seslenen maymuna dönüştüğünü gördü. Yanındakilere şöyle dedi: "Ey insanlar! Allah'a yemin olsun ki çok ilginç bir sahne görüyorum." Onlar, "Ne görüyorsun?" diye sorduklarında şöyle dedi: "İnsanlar maymunlar haline gelmiştir, kuyrukları vardır ve birbirlerine seslenmekteler. O grup kapıyı kırdılar." İmam daha sonra şöyle buyurdu: "Bu maymunlar insanlardan olan akrabalarını tanıdılar. Ama bu insanlar maymunlaşmış akrabalarını tanıyamadılar. Onlar maymunlara şöyle dediler: "Bu işi yapmayın demedik mi?" Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Taneyi yaran ve insanı yaratan Allah'a yemin olsun ki ben onların bu ümmet arasındaki soylarını tanıyorum. Onlar ne iyiliği

emrederler ve ne de günahları değiştirmeye kastederler. Onlar kendilerine emredilen şeyi kenara bırakmışlar, darmadağın olmuşlardır. Aziz ve celil olan Allah da şöyle buyurmaktadır: **"Zalimler (Allah'ın rahmetinden) uzak olsun"** hakeza şöyle buyurmuştur: **"Kötülükten sakındıran kimseleri kurtardık ve zulmedenleri isyanları sebebiyle kötü bir azaba düçar kıldık."**[1]

*Şyle diyorum: "Gördüğün gibi bu süre gerek İsrailoğullarına ve gerekse başka topluluklara ilişkin kıssalarda sözü edilen bir takım mucizeler içermektedir. Denizin yarılması ve Firavunoğullarının denizde boğulmaları gibi."***Sizin için denizi yarmış ve Firavun hanedanını boğmuştur."** *İsrailoğullarına yıldırımın çarpması ve öldükten sonra tekrar diriltilmeleri gibi:* **"Bir zaman da: "Ey Musa, biz Allah'ı açıkça görmedikçe sana inanmayız" demiştiniz de derhal sizi yıldırım çarpmıştı."** *Üzerlerine bulutun gölgelik yapılması, kudret helvası ve bıldırcın etinin indirilmesi gibi:* **"Bulutu üstünüze gölgelik çektik."** *Taştan göz göz pınarların fışkırması gibi:* **"Musa kavmi için su istemişti"** *Üzerlerine dağın kaldırılması gibi:* **"Üzerinize dağı kaldırmıştık."** *Aralarında bazılarının başka bir yaratığa dönüşmesi gibi:* **"Onlara, aşağılık maymunlar olun dedik."** *Boğazlanmış ineğin etinden bir parçanın öldürülmüş adama değdirilmesi sonucu adamın dirilmesi gibi:* **"İneğin bir parçasıyla o öldürülene vurun, dedik."** *Başka bir topluluğun diriltilmeleri gibi:* **"Yurtlarından çıkanları görmedin mi?"** *Harap olmuş bir beldeye uğrayan kişinin öldükten sonra mucizevi bir biçimde diriltilmesi gibi:*

[1] Tefsir-i Kummi, 1/244

"Yahut şu kimse gibisiniz ki, duvarları çatıları üstüne yığılmış ıssız bir kasabaya uğramıştı." *Hz. İbrahim'in eliyle kuşların diriltilmeleri gibi:* **"Bir zaman İbrahim: "Rabbim, ölüleri nasıl dirilttiğini bana göster" demişti."** *Sayıları on ikiyi bulan bu olağanüstü mucizelerin büyük çoğunluğu -Kur'an'da sözü edildiği gibi- İsrailoğullarının yaşamında gerçekleşmiştir. Bundan önce, mucizevi olayların gerçekleşebileceğini ve varlık bütünü içinde olağanüstü gelişmelerin her zaman mümkün olduğunu vurgulamıştık ve bunun genel sebep-sonuç yasası ile çelişmediğini dile getirmiştik. Bununla da, mucizelere ilişkin ayetlerin zahiri anlamlarını yorumlamanın, bu ayetlere zahirlerinden anlaşılandan farklı anlamlar yüklemenin bir kanıta dayanmadığı ortaya çıkıyor. Çünkü bu gibi olgular, üçün iki tam sayıya bölünmesi ve çocuğun aynı zamanda kendi kendisinin babası olması gibi mümkün olmayan şeyler değiller.*

Evet, ölülerin dirilmesi ve başka bir varlığa dönüşüm gibi mucizeler ayrı bir incelemenin konusudurlar. Bu gibi mucizelerle ilgili olarak şöyle bir şüphe ileri sürülmüştür: Yerinde kanıtlanmıştır ki, kemal ve fiillik kuvvesine sahip bir varlık kuvveden fiile dönüşünce onun bir kez daha kuveye dönüşmesi imkansız olur. Aynı şekilde varoluş olarak mükemmellik niteliğine sahip olan bir şey de, olgunlaşma süreci içinde varoluşsal olarak olduğundan daha noksan bir mükemmellik konumuna dönüş yapmaz. İnsanoğlu da ölüm sonucu maddeden soyutlanır, misali ya da akli niteliğe sahip soyut bir varlığa dönüşür. Bu varoluş aşamalarının her ikisi de maddi varoluş aşamasından daha ileridirler. Bu düzeylerdeki varoluş, maddi varoluştan daha güçlüdür. Dolayısıyla ölümden sonra ruhun tekrar maddeye yönelmesi, ilgi duyması imkansızdır. Aksi taktirde fiile dönüşen bir şeyin tekrar kuvveye dönüşmesi gerekecek

ki, bu muhaldir. Ayrıca insanoğlu varoluş bakımından diğer canlı türlerinden daha güçlü bir konumdadır. Böyle bir varlığın da "mesh" aracılığı ile öteki canlı türlerinden birine dönüşmesi imkansızdır.

Ben diyorum ki: Kuveden fiile geçen bir şeyin tekrar kuvveye dönüşmesinin imkansızlığı, kuşkusuz gerçektir. Ne var ki, ölenin bir kez daha dünya hayatına dönmesi, aynı şekilde "başka bir canlıya, varlığa dönüşüm" olayı, bu genellemenin kapsamına girmez. Bunu şöylece izah etmek mümkündür: Somut olguların ve kanıtların verilerine göre, bitkisel maddi cevher hayvani tekamül sürecine girdiği zaman, hayvaniliğe doğru hareket eder, hayvani bir biçim alır. Bu biçim, madde ile madde ötesi arasındaki ara aşamaya (berzah) özgü soyut bir biçimdir.

Bunun hakikati ise, "şeyin" kendisini cüz'i ve hayali bir kavrayışıyla algılamasıdır. Sözünü ettiğimiz biçim, bitkisel cevher açısından kamil bir varoluştur ve söz konusu kuvve açısından cevheri hareketle elde edilen bir fiilliktir. Dolayısıyla bunun bir gün maddi cevhere yönelmesi, ona dönüşmesi mümkün değildir. Ancak söz konusu "şeyin" maddesinden ayrılır, söz konusu maddi bir biçimle baş başa kalırsa, o başka. Bir hayvanın ölüp hareketsiz bir cesede dönüşmesi gibi. Bu hayvani biçim kendisinden kaynaklanan algılama faaliyetlerinin, bilmeyle ilgili durumların kaynağıdır. Hayvani ruh, sözkonusu eylemlerin gerçekleşmesi ile birlikte bilmeye ilişkin bu durumları özüne nakşeder.

Öze işlenen bu nakışlar üst üste yığılınca birbirine benzeyen nakışlardan yepyeni bir nakış meydana gelir. Ve bu, yok edilmez kalıcı bir biçim ve köklü bir özvarlık olur. Bu yeni ruhsal biçimden, hayvani bir tür ortaya çıkabilir. Kendine özgü biçimi ve türü olan özel bir hayvan belirginleşir. Fakat söz konusu biçimler özvarlık halini almayınca nefis eski basit aşamasında kalır. Öze ilişkin cevheri hareketlilikten geri duran

bitkiler gibi. Böyle olunca da bitki olarak kalırlar ve hayvani faaliyet alanına çıkış yapamazlar. Şayet berzahi nefis aniden biçim elde etmek suretiyle durumları ve fiilleri açısından tekamül ederse, varoluşunun ilk aşamasından bedeni ile olan ilişkisi kesilir. Ama madde ile bağlantılı olan algılama faaliyetleri aracılığı ile git gide tedrici bir tekamül gerçekleştirir. Nihayet eğer doğal ömrünü ve kendisi için öngörülen süreyi tamamlarsa kendine özgü bir canlı türü haline gelir. Eğer yokedici ölüm gibi herhangi bir engelden dolayı doğal ömrünü yaşama ve kendisi için öngörülen süreyi tamamlama imkanını bulamazsa, basit hayvanilik niteliğini korur.

Aynı şekilde eğer hayvan, insan olma sürecine girerse – insan, zatını maddeden, onun gereklerinden, oranlar ve renkler gibi ona ilişkin olgulardan soyutlanmış olarak bütünsel bir yaklaşımla düşünülebilen bir varlıktır- cevheri hareketle aklın kuvve merhalesi olan misal fiilliğinden çıkar, soyut akıl fiilliğine girer. Böylece fiili olarak insan biçimini kazanır. İşte bu fiili durumun yeniden, hayvan için söz konusu olan kuvvesine, yani misali soyutluğa dönüşmesi muhaldir.

Ayrıca bu biçimin de kendine özgü fiil ve durumları vardır. Bunların tedrici birikimi sonucu özel bir biçim oluşur. Bu da hayvani türe ilişkin olarak sözkonusu edilen durumun bir benzeri olmak üzere, insan türüne ilişkin yeni bir çeşitliliğe yol açar.

Yaptığımız açıklamayı anladıysan, şu varsayımı rahatlıkla kavrarsın: Diyelim ki, bir insan öldükten sonra tekrar dünyaya döndü ve ruhu yeniden maddeye bağlandı. Özellikle daha önce bağlı bulunduğu maddi biçime yeniden kavuştu. Bu durum ruhunun soyutlanmışlığını geçersiz kılmaz. Çünkü ruh ilginin kesilmesinden önce de soyutlanmış durumdaydı. Aynı şekilde ikinci bir bağlantıdan sonra da soyutlanmışlığını korur. Ölüm olayı ile birlikte meydana gelen durum, ruhun madde içindeki faaliyetlerinin bağlantısını

sağlayan araçları kaybetmesidir. Dolayısıyla artık ruh maddi bir eylem gerçekleştirmemektedir. Tıpkı gerekli araç ve gerecini yitiren bir sanatkar gibi. Ruh madde ile olan bağlantısını yeniden sağlayınca, bedensel güçlerini ve araçlarını yeniden kullanmaya başlar. Fiiller aracılığı ile kazandığı yeni durumlar ve melekeler sergiler. Bunlar daha önce elde ettiği durumlardan daha üstün bir konumda olurlar ve bunlar sayesinde yeni bir tekamül gerçekleştirmiş olur. Ancak, bu madde ile yeniden bağlantı kurmak, bir geriye dönüş, "kemal" konumundan noksanlık konumuna iniş ve fiilden kuvveye geçiş değildir.

Desen ki: O zaman sürekli aksiliğin, zorlamanın mümkün olduğunu söylemek gerekir. Halbuki bunun yanlış olduğu kesindir. Çünkü bedenden kopmuş soyut ruh, ikinci kez maddeyle bağlantı kurması dolayısıyla, maddi fiiller açısından karakteristik bir tekamüle kavuşabilecekse onu sonsuza dek bu tekamülden yoksun bırakmak, karakteristik olarak sahip olması gereken bir nitelikten yoksun bırakmak anlamına gelir. Çünkü her ruh mucizevi bir şekilde ya da olağanüstü bir yöntemle tekrar dünyaya dönmez. Şu halde kesintisiz yoksunluk, sürekli bir zorlamadır.

Buna karşılık ben derim ki: Dünya hayatında kuvveden fiile geçen ve belli bir sınıra varıp ardından ölen ruhlar açısından, sürekli olarak bir adım ötede bekleyen bir tekamül imkanı söz konusu değildir. Aksine; ruh, bir süre sonra sahip bulunduğu fiilillik durumu üzere istikrar kazanır. Ya da kendine uygun akli biçimi alarak eriştiği düzeyi korur. Böylece söz konusu imkan da ortadan kalkar. Çünkü birtakım iyi ve kötü ameller işlemiş olmasına rağmen basit ve yalın bir ruhla ölen insan, eğer bir süre daha yaşayacak olsaydı, yalın ruhuna mutlu veya mutsuz bir biçim kazandırabilirdi. Aynı şekilde eğer öldükten sonra tekrar dünyaya dönerek bir süre daha yaşayacak olursa, eski biçimi üzerine yeni ve özel bir biçim

edinebilir. Dönmediği taktirde ise, dünya ve ahiret arası ara dönemde (berzah aleminde) daha önce işlediği amellerden dolayı ya ödüllendirilir, sevap alır ya da cezaya çarptırılarak azap görür. Ta ki, geçmiş misali biçimine uygun akli bir biçim alana kadar. Böylece de söz konusu imkan geçersiz olur ve sadece akli tekamül imkanı kalır. Eğer dünyaya dönecek olursa, diyelim ki Peygamberler ve veliler öldükten sonra dönerlerse, maddi bakımdan ve madde ile bağlantılı fiiller açısından başka bir akli biçim elde edebilirler. Dönmedikleri taktirde ise, onlar için kazandıkları kemal ve kemal yolu üzerindeki yüksek derecelerden başka bir şey yoktur.

Bilindiği gibi bu, sürekli bir zorlama olarak değerlendirilemez. Eğer ruhun, bir takım etkenler ve etkin illetlerin sonucu kendisi için mümkün olan tekamülden yoksun olması sürekli bir zorlama olarak kabul ebilecek olursa, didişme ve çelişme yurdu olan bu dünyadaki olayların büyük çoğunluğu ya da tümü sürekli zorlama olarak değerlendirilmelidir. Çünkü doğanın bütün parçaları bütün olayların üzerinde etkin rol oynar. Halbuki sürekli zorlama türlerden birinin karakteristik olarak tekamül gücüne ve kabiliyetine sahip olması, sonra da bunun belirtilerini ya kendi içinden ya da dışarıdan kaynaklanan ve karakteristik özelliğin işlevsiz bırakılmasına dönük olarak bir olgunun etkisi sonucu, hiçbir zaman dışa vuramamasıdır.

Bu durumda söz konusu türün tekamül edebilme karakteristiğine ve seciyesine sahip kılınması saçma, gereksiz ve anlamsız olur. Gerisini sen anla artık. Aynı şekilde eğer bir insanın biçiminin değiştiğini, maymun ve domuz gibi herhangi bir hayvanın biçimine büründüğünü varsayarsak, bu, biçim üstüne biçim şeklinde gerçekleşir. Buna göre o, insan domuzdur veya insan maymundur. İnsanlığı devredışı kalmış, onun yerini domuzluk veya maymunluk almış değildir. Çünkü insan kendisi için karakteristik

biçimlerden birini elde ettiği zaman ruhunu onunla biçimlendirmiş olur. Bu biçimin tıpkı öldükten sonra ahirette olacağı gibi dünyada da gizlenmişlikten açıklığa çıkmasının imkansız olduğuna ilişkin bir kanıt elde mevcut değildir.

Daha önce de vurgulandığı gibi insan ruhu, ilk varoluş aşamasında, özel bir biçimde türlenebilecek, belirsizlikten sonra belli bir biçim alabilecek mutlaklıktan sonra sınırlandırılabilecek bir basitliktedir. Şu halde meshedilmiş insan, biçim değiştirmiş insandır. İnsanlığını yitirmiş değildir. Bizler günlük yayımlarda Avrupa ve Amerika'daki bilimsel kurumların yayınladıkları bildirilerde ölümden sonra hayatın olabileceğine ve insan şeklinin mesh yoluyla değişebileceğine ilişkin haberler okuyoruz. Gerçi biz, bu tür meseleleri ele alırken sırf bu tür haberlere dayanarak düşünce üretmeyiz, ama bir araştırmacı da dün okuduğunu bugün unutmamalıdır.

Desen ki: Şu halde tenasuha inanmamak için herhangi bir neden yoktur.

Buna karşılık vereceğimiz cevap şudur: Bu yaklaşım kesinlikle doğru değildir. Çünkü, kendine özgü tekamülünü tamamlayan bir ruhun bedenden ayrılmasından sonra diğer bir bedene girmesi demek olan tenasuh imkansızdır. Çünkü ruhun girdiği bu bedenin eğer bir ruhu varsa, bu durumda tenasuh sonucu iki ruh aynı bedende bir araya gelmiş olacaktır. Bu ise, çoğun birliği ve birin çokluğu demektir. Yok eğer sözkonusu bedenin ruhu yoksa, o zaman da fiili olanın kuvveye dönüşmesi sözkonusu olur. Yaşlı adamın çocuk haline gelmesi gibi. Aynı şekilde, yaptığımız bu açıklamalardan çıkan sonuca göre, tekamülünü tamamlayıp bedenden ayrılan insan ruhunun bitkisel veya hayvani bir bedene geçmesi de imkansızdır."[1]

[1] Tefsir-i el-Mizan, c. 1, s. 205-209

3694. Bölüm
Mesh Edilen Soyun Kesilmesi

18905. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah-u Teala demesh olmuş kimse için bir soy bırakmamıştır. Bu maymunlar ve domuzlar önceden var idiler."[1]

18906. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah meshettiği hiçbir varlık için soy karar kılmamıştır."[2]

18907. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Allah meshettiği hiçbir varlık için soy karar kılmamıştır."[3]

Ben şöyle diyorum: Mecme'ul-Beyan'da **"İçinizden Cumartesi günü azgınlık edenleri elbette biliyorsunuz"** *ayetinin tefsirinde İbn-i Abbas'ın şöyle dediği yer almıştır: "Allah-u Teala onları meshederek cezalandırmıştır. Onlar birbirlerine sesleniyor, üç gün bir şey yemiyor, içmiyor ve üremiyorlardı. Üç günden sonra Allah-u Teala onları helak etti, rüzgar esmeye başladı ve onları suya attı. Allah-u Teala meshettiği her topluluğu helak etmiştir. Bu maymunlar ve domuzlar onların soyundan değildir. Aksine onlar bu hayvanların şekline dönüşmüşlerdir. Müslümanlar maymunların ve domuzların Adem'in çocuklarından meydana gelmediği hususunda görüş birliği içindedirler. Eğer bunlar mesh olmuş insanlar olsalardı, şüphesiz bu hayvanlar da insanoğlundan sayılırdı."*

Mücahit şöyle diyor: "Onlar maymunlara dönüşmediler. Bu Allah-u Teala'nın verdiği bir örnektir. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: **"Kitap yüklü eşekler gibi"** *Hakeza Mücahit'e göre de bu topluluğun kalpleri mesholmuştur. Kalpleri maymunların kalbi gibi olmuştur, öğüt almaz ve sesten korkmaz olmuşlardır. Bu iki söz müfessirlerin çoğunluğunun inandığı ayetin zahirine muhaliftir ve böyle bir tevil ve yorum yapmaya da gerek yoktur.*

---

[1] Kenz'ul-Ummal, 40022

[2] a. g. e. 40024

[3] Müsned-i İbn-i Hanbel, 2/39/3700

491. Konu

el-Meşy
Yürümek

☛ *Bihar, 76/301, 57. Bölüm; Adab'ul-Meşy*

3695. Bölüm
Yol Yürümenin Adabı

Kur'an:

"Rahman'ın kulları yeryüzünde mütevazi yürürler. Bilgisizler kendilerine takıldıkları zaman onlara güzel ve yumuşak söz söylerler."[1]

"Yürüyüşünde tabii ol; sesini kıs. Seslerin en çirkini şüphesiz merkeplerin sesidir."[2]

18908. *İbn-i Abbas şöyle diyor:* "Allah Resulü'nün yolda yürürken aciz ve tembel kimse gibi yürümediği bilinirdi."[3]

18909. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Allah Resulü (s.a.a) yol yürüdüğünde adeta yokuştan iner gibi yürüyordu. Ondan önce ve sonra onun bir benzerini görmedim."[4]

18910. Ali b. Hüseyin (a.s) yol yürüdüğünde ellerini dizinden öne geçirmez, ellerini yukarı ve aşağı hareket ettirmezdi. Vakar ve tevazuyla yürürdü. [5]

18911. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ali b. Hüseyin (a.s) yol yürürken sağ elini sol elinden öne getirmezdi."[6]

18912. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ali b. Hüseyin (a.s) başının üzerinde bir kuş varmış gibi yürür, sağ eli sol elinden öne geçmezdi."[7]

18913. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Hızlı yürümek müminin heybetini yok eder."[8]

18914. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Acele yol yürümek müminin heybetini götürür, nurunu söndürür."[9]

18915. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Müminlerin Emiri (a.s) bineğine binmiş olarak ashabının yanına geldi. Onlar da imamın peşice yola koyuldular. İmam

[1] Furkan suresi, 63. ayet
[2] Lokman suresi, 19. a yet
[3] Mekarim'ul-Ahlak, 1/60/52
[4] a. g. e. s. 59/50
[5] Bihar, 46/98/86
[6] Emali'et-Tusi, 673/1419
[7] el-Mehasin, 1/215/393
[8] Tuhef'ul-Ukul, 36
[9] a. g. e. 371

onlara döndü ve şöyle buyurdu: "Bir işiniz mi var?" Onlar şöyle arzettiler: "Hayır ey Müminlerin Emiri! Biz sizinle yol yürümeyi seviyoruz." İmam şöyle buyurdu: "Geri dönün, zira yayının süvariyle yürümesi, süvarinin fesadına ve yayanın horluğuna sebep olur."[1]

*İmam Sadık (a.s) daha sonra şöyle buyurdu: "*Bir defa Müminlerin Emiri bineğe binmişti. Ashabı da ardı sıra yola koyuldular. İmam onlara şöyle buyurdu: "Geri dönün. Zira insanların arkasındaki ayak sesleri ahmakların kalbinin yok olmasına sebep olur.

18916. *İmam Ali (a.s) Sıffın savaşından dönerken Kufe'ye gelmişti… "İmam (a.s) ata binmişken kendisini yaya olarak uğurlamak isteyen Harb'e ise şöyle buyurdu:* "Geriye dön; senin gibi birinin benim gibi birini yaya olarak uğurlaması yönetici için fitne, mümin içinse zillettir."[2]

18917. *İmam Ali (a.s) muttakilerin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* "Konuşmalarında doğrudurlar, tarzları ılımlıdır, yürüyüşleri tevazu iledir."[3]

3696. Bölüm BöbürlenerekYürümekten Sakındırmak

<u>Kur'an:</u>

"Yeryüzünde böbürlenerek yürüme, çünkü sen ne yeri delebilir ve ne de boyca dağlara ulaşabilirsin."[4]

"İnsanları küçümseyip yüz çevirme, yeryüzünde böbürlenerek yürüme; Allah, kendini beğenip övünen hiç kimseyi şüphesiz ki sevmez."[5]

18918. *İmam Ali (a.s) tavus kuşunun sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* "Yürüyüşü kendisini beğenen ve

[1] el-Mehasin, 2/470/2632
[2] Nehc'ül-Belağa, 322. hikmet
[3] a. g. e. 193. hutbe
[4] İsra suresi, 37. ayet
[5] Lokman suresi, 18. ayet

işve ile yürüyen kimsenin yürüyüşüne benzer. Bazen başını çevirerek kanatları ve kuyruğunu inceden inceye inceler, mücevher ve inciden giymiş olduğu giysisinden dolayı kahkahalar atarak güler."[1]

18919. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Yeryüzünde kibirlenerek ve alayla yürüyen kimseye yerin altında ve üstünde olan her şey lanet eder."[2]

18920. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Kendini büyük gören ve tekebbürle yürüyen kimse Allah Tebarek ve Teala'yı kendisine gazaplandığı bir halde görür."[3]

18921. Ebu Dücane Ensari bir sarık bağladı ve sarığının bir tarafını arkadan iki omuzları arkasına attı. Daha sonra da iki saf arasında övünerek yürümeye başladı. Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: "Savaş dışında Allah-u Teala bu tür yürümeye buğzeder."[4]

18922. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Ebu Dücane Ensari Uhud günü başına bir sarık bağladı. Sarığının bir tarafını arkadan iki omuzlarının arasına attı ve kibirle yürümeye başladı. Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu: "Allah yolunda cihad dışında bu tür yol yürümekten aziz ve celil olan Allah nefret eder."[5]

18923. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ümmetim kibirle yürüyünce ve İranlılar ile Rumlar onlara hizmetkar olunca birbirinin canlarına düşerler."[6]

18924. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Ümmetim kibirle yürüdüğünde ve İranlılar ve Rumlular onlara hizmetçi olduğunda onlar birbirine musallat olurlar."[7]

---

[1] a. g. e. 165. hutbe
[2] Sevab'ul-A'mal, 324/1
[3] et-Terğib ve't-Terhib, 3/569/38
[4] Bihar, 76/302/3
[5] el-Kafi, 5/8/13
[6] Mean'il-Ahbar, 301/1
[7] et-Terğib ve't-Terhib, 3/570/39

18925. *İmam Bakır (a.s) , kibirle yürüyen bir zenciyi gördüğünce şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz o zorbadır." Ravi şöyle diyor: "Ben şöyle arzettim: "O bir dilencidir." İmam şöyle buyurdu: "O bir zorbadır."[1]

bak. el-Kibr, 3436. Bölüm

[1] el-Mehasin, 1/215/393

492. Konu

el-Mekr
Hile-Düzen

☛ *Kenz'ul-Ummal, 3/545, el-Mekr ve'l-Hedie*

☛ *Bihar, 75/283, 72. Bölüm; el-Mekr ve'l-Hazie ve'l-Gaşş*

☛ *Vesail'uş-Şia, 8/570, 137. Bölüm; Tahrim'ul-Mekr ve'l-Hased ve'l-Gaşş ve'l-Hıyanet*

---

bak.

☛ *131. konu, el-Hile; 154. konu, el-Hıyanet; 385. konu, el-Gadr; 389. konu, el-Gaş; el-Harb, 765. Bölüm*

3697. Bölüm
Hile

Kur'an:

"Birbirinden büyük düzenler kurdular."[1]

bak. Fatır suresi, 10, 43; Gafir suresi, 25; Tur suresi, 42-46

18926. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Zekanın afeti hiledir."[2]

18927. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Sana güvenen kimseye hile yapmak küfürdür."[3]

18928. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hile yapmak aşağılık, aldatmak ise talihsizliktir."[4]

18929. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hilecilik ve ihanet imandan uzaktırlar."[5]

18930. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hile yapmak aşağılık kimselerin işidir."[6]

18931. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Müslüman bir kimseye hile kuran bizden değildir."[7]

18932. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hilekar; insan şekline bürünmüş bir şeytandır."[8]

18933. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hiçbir hileci güvenilir değildir."[9]

18934. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Hile kuran kimsenin hilesi onu kuşatır."[10]

18935. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bir kimsede şu üç şeyden bulunursa onun zararına biter: Hilecilik, ahdini bozmak ve isyankarlık. Allah-u Teala'nın buyurduğu gibi: **"Kötü hile sadece sahibine döner."** Hakeza aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: **"O halde onların hilelerinin sonucuna bir bak, şüphesiz biz onları tümüyle yok ettik."** Hakeza şöyle

[1] Nuh suresi, 22. ayet
[2] Gurer'ul-Hikem, 3920
[3] a. g. e. 1165
[4] a. g. e. 105
[5] a. g. e. 1594
[6] a. g. e. 623
[7] Sevab'ul-A'mal, 320/1
[8]
[9] a. g. e. 10441
[10] a. g. e. 7834

buyurmuştur: **"Ahdini bozanlar şüphesiz kendi zararlarına ahdini bozmaktadır."** Ve hakeza şöyle buyurmuştur: **"Ey insanlar sizin taşkınlığınız sizin aleyhinizedir. Sizler dünya hayatının metasını dilemektesiniz."**[1]

18936. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim insanlara hile yaparsa münezzeh olan Allah da onu kendisine mübtela kılar."[2]

18937. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kötülüğü güzel göstermek en büyük hilelerdendir."[3]

18938. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Herkim kendisini hileden güvende görürse kötülükle karşı karşıya gelir."[4]

18939. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eğer gerçekte ameller Allah'a arzedilecek ise o halde hile niye."[5]

18940. *İmam Ali (a.s) muttakilerin sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:* "Bir kimseden uzaklaşması, temizliğinden ve zühdündendir. Bir kimseye yaklaşması, yumuşaklığı ve acımasındandır. Uzaklaşması büyüklükten ve kibirden; yaklaşması da hile ve tuzaktan değildir."[6]

18941. *İmam Ali (a.s) Haricilerin ordularının olduğu yere -onların hükümeti inkar etmede ısrarlı oldukları bir halde- giderek şöyle buyurmuştur:* "Onlar hile, aldatma, kandırma ve düzenle mushafları mızraklarının ucuna taktıkları zaman "Bunlar da dindaş ve kardeşlerimizdir, noksan sıfatlardan münezzeh olan Allah'ın kitabına sığınarak geçmiş hatalarını bağışlamamızı diliyorlar. O halde onları kabul edelim ve kalplerinden hüznü uzaklaştıralım" diye söylemediniz mi? Ve ben

[1] Tuhef'ul-Ukul, 317
[2] Gurer'ul-Hikem, 8832
[3] a. g. e. 9260
[4] a. g. e. 8373
[5] el-Hisal, 450/55
[6] Nehc'ül-Belağa, 193. hutbe

size, "Bu işin dış yüzü iman, iç yüzü düşmanlıktır; evveli merhamet, sonu ise pişmanlıktır."[1]

3698. Bölüm Hile ve Kandırma Ateştedir

18942. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Hile ve kandırma ateştedir."[2]

18943. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Hile aldatma ve hıyanet ateştedirler."[3]

18944. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Mümine zarar veren veya ona hile yapan kimse melundur."[4]

18945. *Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur:* "Müslüman olan kimse, ne hile yapar ne de aldatır. Zira Cebrail'den (a.s) şöyle buyurduğunu işittim: "Şüphesiz hile ve tuzak ateştedir."[5]

18946. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz hile ve hilekar ateştedirler. O halde aziz ve celil olan Allah'tan ve onun saldırısından korkun."[6]

18947. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eğer hile ve kandırma ateşte olmasalardı, şüphesiz ben Arap halkının en hilekarı olurdum."[7]

18948. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eğer hile ve tuzak ateşte olmasalardı, şüphesiz ben insanların en hilekarı olurdum."[8]

18949. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Şüphesiz ben Allah Resulü'nün (s.a.a) , "hile, aldatma ve hıyanet ateştedir" diye buyurduğunu işitmeseydim, şüphesiz Arap halkının en hilekarı olurdum."[9]

18950. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Eğer arada takva meselesi olmasaydı ben arap

[1] a. g. e. 122
[2] Kenz'ul-Ummal, 7819
[3] a. g. e. 7820
[4] a. g. e. 7821
[5] Uyun-u Ahbar'ir-Rıza, 2/50/194
[6] Nehc'üs-Saade, 2/318
[7] Sevab'ul-A'mal, 320/2
[8] el-Kafi, 2/336/1
[9] Sevab'ul-A'mal, 320/3

halkının en hilekarı olurdum."[1]

Allame Meclisi (r. a) 18948. hadisin açıklamasında şöyle yazmaktadır: "Kamus'ta yer aldığına göre mekr hile demektir."Hedeehu" onu aldattı ve anlamayacağı bir şekilde ona zarar verdi anlamındadır. Rağib ise şöyle diyor: "Mekr kelimesi birini hile ile amaçladığı şeyden geri çevirmek anlamındadır ve bu da iki çeşittir: "Beğenilmiş hile ve bu da hayırlı bir işi amaçlamaktır. Nitekim **"Allah düzen kuranların en hayırlısıdır"** *ayeti de bu anlamdadır. Kınanmış olan hileden hedef ise çirkin iştir. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur:* **"Kötü düzen sadece sahibine döner"** *Her ikisi hakkında ise şöyle buyurmuştur:* **"Onlar düzen kurdular ve biz de haberleri olmadan düzen kurduk."** *Bazıları şöyle demişlerdir: "Allah-u Teala'nın mekrinden (düzeninden) maksat ise kuluna mühlet vermesi, dünya metasını eline teslim etmesidir. Bu sebeple de Müminlerin Emiri şöyle buyurmuştur: "Dünyası genişlediği halde bunun Allah'ın bir düzeni olduğunu bilmeyen kimsenin aklı aldanmıştır." Rağib şöyle diyor: "Hida' kelimesi birini hileyle maksadından alı koymak ve içinde olanın aksini izhar etmektir."*

Misbah'ta ise şöyle yer almıştır: "Bazen mekr ve hud'a (düzen ve hile) kelimeleri yan yana kullanıldığı zaman aralarında bir fark oluşmaktadır. Bu esas üzere mekr kelimesinden maksat yapılması doğru olmayan bir iş hususunda çare ve düzen bulmaktır. Başkasını göstermek ve düşünceyi başka yöne yönlendirmektir. Hadiat kelimesinden maksat ise kastettiği kimse hakkında o düşünceyi hayata geçirmektir. Hz. Ali (a.s) da halkın Muaviye'yi zeki, kendisini ise zayıf sanması sebebiyle bu sözü buyurmuştur. Zira Muaviye'nin hileye ve yalana dayalı siyasetinin daha etkili olduğunu görüyorlardı. Bu yüzden İmam Ali (a.s)

[1] Tuhef'ul-Ukul, 99

Muaviye'nin hilelerinin tümünü bildiğini ama Allah'ın emrine aykırı olduğu için onu kullanmadığını beyan etmiştir. Nitekim Seyyid Rezi de Nehc'ül-Belağa'da İmam'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir: "Biz insanların çoğunun hiyaneti uyanıklık olarak saydığı ve cahil insanların böylesi insanların güzel düşünceli kimseler olduğunu bildiği bir zamanda yaşıyoruz. Onlara ne oluyor? Alalh onları öldürsün! Bazen tecrübeli ve işlerin altını üstünü bilen bir kimse bile her hususta hileyi de bilmektedir. Ama Alalh'ın emir ve yasakları ona engel olmaktadır. Bildiği ve bu hileleri uygulayabildiği halde onları terk etmektedir. Dinde hiçbir sakınması olmayan kimse zamanı bu tür oyunları hayata geçirmek hususunda ganimet saymaktadır."

İmamın cümlesindeki "Herice" kelimesi takva anlamındadır. Bazı şarihler İmam'ın bu sözünü şerh ederken şöyle demişlerdir: "Zira her iki grup da hıyanet ve zorbalığın neticesinden habersizdirler. Dolayısıyla da onları zekilikten ayırt edemiyorlar. Zira zorbalık çare düşünmek ve onu kendisine zorbalığın uygulandığı kimse hakkında hayata geçirmektir. Kiyaset ve zekilik ise çare bulmak ve doğru olan hususlarda maslahatı tanımaktır. O halde zorbalık ve zekilik, çare bulmak ve düşünce yoluyla bir yolunu bulmak hususunda ortaktır. Sadece zulmeden kimsenin bulduğu çare şer'i kanunlara ve dini maslahatlara aykırıdır. Zeki kimsenin bulduğu çare ise dini maslahat ve şeriat ile uyum içindedir. Bu ikisi arasındaki ince ayırım sebebiyle zorba kimse hilesini zekavet örtüsünde sunmakta, cahil kimseler de kendisini güzel düşünceli ve zeki sanmaktadır. Nitekim Muaviye, Amr b. As, Muğire b. Şube ve benzeri kimselerin dahi ve zeki olduğunu söylemektedirler. Oysa ki zorba ve hokkabaz kimselerin bulduğu çarenin insanı günaha sürüklediğini ve rezaletle sonuçlandığını, kötü ve çirkin bir iş olduğunu bilmiyorlar. Oysa zeki kimsenin bulduğu çare

insanı adalete sürüklemektedir."

İmam birkaç yerde bu konuyu detaylı bri şekilde beyan etmiştir. İmam (a.s) hileyi daha iyi bildiği ve uygulayabildiği halde buna bulaşmamıştır. Bu çok açık bir gerçektir. Zira hile ve düzen hilelere bulaşmada, zarar verme yollarını tanımak ve o anlamadan onun hakkında bu planı hayata geçirmektir. Şüphesiz İmam (a.s) geniş ilmiyle her şeyi herkesten daha iyi bilmektedir. (Ama takvasından dolayı buna bulaşmamaktadır) Hile ve düzenin ateşte olmasından maksat ise bu sıfatlara sahip olan kimselerin ateşte olmasıdır ve bu isnat mecazi bir isnattır.[1]

bak. el-Harb, 765. Bölüm

3699. Bölüm
Allah'ın Hilesi

<u>Kur'an:</u>

"Küfredenler, seni bağlayıp bir yere kapamak veya öldürmek, ya da sürmek için düzen kuruyorlardı. Onlar düzen kurarken, Allah da düzenlerini bozuyordu. Allah düzen yapanların en iyisidir."[2]

"Onlar bir düzen kurdular. Biz fark ettirmeden düzenlerini bozduk. Hilelerinin sonunun nasıl olduğuna bir bak! Biz onları ve milletlerini, hepsini, yerle bir ettik."[3]

18951. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Her kim Allah'ın hilesinden güvende olursa helak olmuştur."[4]

18952. *İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Kulun insanların günahlarını araştırdığını, kendi günahını unuttuğunu gördüğünüzde bilin ki o Allah'ın hilesine yakalanmıştır."[5]

18953. *İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:* "Bu ümmetin en iyisi

[1] El-Bihar, 75/286
[2] Enfal suresi, 30. ayet
[3] NEml suresi, 50-51. ayetler
[4] Gurer'ul-Hikem, 8375
[5] Tuhef'ul-Ukul, 364

hakkında bile Allah'ın azabından emin olma; zira Allah şöyle buyurmuştur: **"Allah'ın azabından hüsrana uğrayan topluluktan başkası emin olmaz"** Bu ümmetin en kötüsü hakkında bile Allah'ın rahmetinden ümitsiz olma; çünkü yüce Allah şöyle buyurmuştur: **"Allah'ın rahmetinden, kafir olan kavimden başkası ümit kesmez."**[1]

18954. *Resulullah (s.a.a) şöyle dua ederdi:* "Ey Allahım! Bana yardım et ama düşmanıma yardım etme. Bana başarı ve yardım ver ama düşmanıma başarı ve zafer verme. Benim lehime düzen kur ama benim aleyhime düzen kurma."[2]

bak. el-Havf, 1146. Bölüm; ez-Zenb, 1375. Bölüm; el-Fıkh, 3241. Bölüm; el-İmtihan, 3642. Bölüm

[1] Nehc'ül-Belağa, 377. hikmet

[2] Sünen-i Tirmizi, 3551

İçindekiler

3431. Bölüm 19
Tekebbür.....19
3432. Bölüm 22
Kibriya Allah'a Mahsustur 22
3433. Bölüm 23
Kibrin Anlamı (1) 23
3434. Bölüm 26
Kibrin Anlamı (2) 26
3435. Bölüm 27
Kibrin Hakikati 27
3436. Bölüm 29
Kibir İçinde Yürümeyi Kınamak .29
3437. Bölüm 30
Mütekebbir.....30
3438. Bölüm 31
Kendisiyle Kibirlenmenin Doğru Olmadığı Şey 31
3439. Bölüm 32
Tekebbürün Sebebi ..32
3440. Bölüm 33
Kibrin Tedavisi 33
Allame Meclisi'nin kibrin tedavisi hususundaki sözü.....35
3441. Bölüm 35
Kibri Ortadan Kaldırmak 35
3442. Bölüm 37
Kibrin Etkileri.....37
3443. Bölüm 38
Her kim Kibirlenirse Allah Onu Aşağılık Kılar 38
3444. Bölüm 40
Kibirli İnsanların Yeri 40
3445. Bölüm 43
Kitap ve Yazmak 43
3446. Bölüm 43
Yazarlık ve Yazarın Şahsiyeti.....43
3447. Bölüm 44
İlmi Yazmaya Teşvik.....44
3448. Bölüm 44
Yazmanın Sevabı 44
3449. Bölüm 44
Allah'ın Nazil Buyurduğu Kitaplar .44
3450. Bölüm 45
Yazmanın Adabı 45
3451. Bölüm 47
Yazışmak 47
3452. Bölüm 47
Mektubun Cevabını Yazmaya Teşvik 47
3453. Bölüm 49
İslam Devrimi'nin Sırlarını Gizlemenin Lüzumu 49
3454. Bölüm 50
Devrim Sırlarını İfşa Etmekten Sakınmak .50
3455. Bölüm 52

Sır Saklayan Kulu Övmek.....52
3456. Bölüm 55
Yalan.....55
3457. Bölüm 57
Yalan Huyların En Aşağılık Olanıdır 57
3458. Bölüm 58
Yalan ve İman.....58
3459. Bölüm 60
Yalan Her Kötülüğün Anahtarıdır.....60
3460. Bölüm 60
Ciddi veya Şaka Yalan Söylemeyi Terk Etme Emri 60
3461. Bölüm 61
Küçük Yalan.....61
3462. Bölüm 63
Yalan Söylemenin Sebebi 63
3463. Bölüm 64
Kezzab (Çok Yalan Söyleyen Kimse).....64
3464. Bölüm 65
Yalanın Neticesi.....65
Yalancı kimsenin kurtuluşa eremeyeceği hakkında bir açıklama.....68
3465. Bölüm 70
En Çirkin Yalan.....70
3466. Bölüm 72
Yalanın Caiz Olduğu Yerler.....72
3467. Bölüm 73
Tebriye.....73
3468. Bölüm 76
Yalan Sözler Dinlemek.....76
3469. Bölüm 77
Yalancı Arzulardan Sakındırmak.....77
3470. Bölüm 79
Yücelik.....79
3471. Bölüm 81
Keramet ve Yücelik .81
3472. Bölüm 81
Kerim ve Yüce İnsan81
3473. Bölüm 85
Yüce İnsanların Ahlakından Örnekler85
3474. Bölüm 88
Yüce İnsanlardan Uzak Olan Hasletler.88
3475. Bölüm 88
Yüce İnsanların Gazabından Sakındırmak.....88
3476. Bölüm 89
Yüce İnsanlara İkramda Bulunmaya Teşvik.....89
3477. Bölüm 90
İkramda Bulunmak ..90
3478. Bölüm 91
İzzet ve Yüceliği Reddetmek 91
3479. Bölüm 92
Saygının Edep Etmediği Kimse 92
3480. Bölüm 93

İnsanların En Saygını 93
3481. Bölüm 93
İnsanlara Saygı Göstermek Kendine Saygı Göstermektir ..93
3482. Bölüm 96
En Temiz Kazanç.....96
3483. Bölüm 96
Kazançlar 96
Velayetin (Yöneticiliğin) Kısımlarıyla İlgili Açıklama.....97
Ticaret Çeşitleriyle İlgili Açıklama.....98
Kira ve İcarla İlgili Açıklama.....99
Zanaatla İlgili Açıklama.....101
Malları İnfak ve Harcama Yolları.....103
Yenilmesi Helal Olan Şeyler 103
Eti Yenen Hayvanlar.....104
Yenilmesi Helal Olan Yumurtalar.....104
Yenilmesi Helal Olan Deniz Hayvanları ...104
Helal İçecekler.....104
Giyilmesi Câiz Olan Elbiseler 104
Câiz Evlilikler.....105
3484. Bölüm 105
El Emeği İle Kazanmaya Teşvik.105
3485. Bölüm 109
Kınanmış Kazançlar 109
3486. Bölüm 110
Kazanç (çeşitli) 110
3487. Bölüm 113
Tembellik.....113
3488. Bölüm 114
Tembellik ve Dirliksizlikten Sakınmak 114
3489. Bölüm 115
Gevşeklikten ve İhmalden Sakınmak115
3490. Bölüm 116
Tembelliğin Alameti.....116
3491. Bölüm 117
Tembellikten Uzaklaşmak İçin Allah'tan Yardım Dilemek.....117
3492. Bölüm 119
Küfür Şirkten Daha Eskidir.....119
3493. Bölüm 121
Küfrün Sebepleri....121
3494. Bölüm 122
Kafir.....122
3495. Bölüm 124
Küfrün En Küçük Derecesi 124
3496. Bölüm 125
Küfrün Erkanı ve Sütunları.....125
3497. Bölüm 126

Allah'ın Kitabında Küfrün Çeşitleri 126
3498. Bölüm 132
Kefaretler 132
3499. Bölüm 134
Hiçbir Kefareti Olmayan Günah 134
3500. Bölüm 137
İyiliğe İyilikle Karşılık Vermek.....137
3501. Bölüm 138
Kötülüğe Kötülükle Karşılık Vermek.....138
3502. Bölüm 139
Uygunsuz Karşılık Vermek 139
3503. Bölüm 140
İntikam Almayı Kınamak.....140
3504. Bölüm 141
İyiliğe Kötülükle Karşılık Vermek.....141
3505. Bölüm 141
Kötülüğe İyilikle Karşılık Vermek.....141
3506. Bölüm 142
Verdiğin Elle Alırsın (Ettiğini Bulursun) .142
3507. Bölüm 145
Teklif.....145
3508. Bölüm 148
Allah Herkesi Gücü Oranında Mükellef Kılar 148
3509. Bölüm 152
Tekellüf.....152
3510. Bölüm 154
Kendini Tekellüfe Düşüren Kimsenin Nişaneleri 154
3511. Bölüm 158
Söz 158
3512. Bölüm 159
Sözün Büyük Tesiri159
3513. Bölüm 159
Çirkin Sözden Sakınmak 159
3514. Bölüm 160
Boş Sözden Kaçınmaya Teşvik .160
3515. Bölüm 161
Çok Konuşmayı Kınamak.....161
3516. Bölüm 162
Boş Konuşmaktan Sakınmak 162
3517. Bölüm 163
Çok Konuşmaktan Sakınmak 163
3518. Bölüm 164
Çok Konuşmak Kalbi Öldürür.....164
3519. Bölüm 164
Az Konuşmayı Övmek.....164
3520. Bölüm 166
Konuşmacı ve Sözün Bağı.....166
3521. Bölüm 167
Söz Amelin Bir Parçası Konumundadır 167
3522. Bölüm 167

Her Bildiğini Aşikar Kılmayı Kınamak...167
3523. Bölüm 168
Söz İlaç Gibidir.....168
3524. Bölüm 169
Konuşmanın Sessizlikten Üstün Oluşu.....169
3525. Bölüm 170
Sessizliğin Konuşmaktan Üstünlüğü.....170
3526. Bölüm 170
Sessizlik 170
3527. Bölüm 171
Konuşmaktan Üstün Olan Sessizlik 171
3528. Bölüm 172
Allah'ın Veli Kullarının Suskunluğu 172
3529. Bölüm 172
En İyi Söz 172
3530. Bölüm 173
Kapsamlı Söz (lafzı az anlamı çok olan söz).....173
3531. Bölüm 174
Güzel Konuşmanın Fazileti 174
3532. Bölüm 176
Söz Çeşitli.....176
3533. Bölüm 179
Kemal.....179
3534. Bölüm 179
Kemalin Azlığını Bilmenin Önemi.....179
3535. Bölüm 180
Kamil Kadınlar 180
3536. Bölüm 180
Kemale Erişme Sebepleri 180
3537. Bölüm 181
Kamil İnsanın Özellikleri 181
3538. Bölüm 184
Akıllı ve Zeki Kimse.....184
3539. Bölüm 185
Uyanıklık 185
3540. Bölüm 186
Zeki İnsanların Özellikleri 186
3542. Bölüm 187
Zekilerin En Zekisi 187
3543. Bölüm 188
İnsana Zekilik Olarak Yeten Şey.....188
3544. Bölüm 191
Soysuzluk-Aşağılık 191
3545. Bölüm 192
Aşağılık Kimsenin Özellikleri 192
3546. Bölüm 193
İnsanların En Aşağılık Olanı.....193
3547. Bölüm 193
Aşağılık Kimseler ..193
3548. Bölüm 196
Elbise 196
3549. Bölüm 197
Giyimde Ölçülü Olmak.....197
3550. Bölüm 199

Her Zamanın En Hayırlı Elbisesi O zamanın İnsanlarının Giydiği Elbisedir....199
3551. Bölüm 201
Zinet Elbisesi ve İbadet Elbisesi.....201
3552. Bölüm 203
Sarık.....203
3553. Bölüm 204
Yasak Elbiseler.....204
3554. Bölüm 208
İnatçılık.....208
3555. Bölüm 212
Sakal 212
3556. Bölüm 214
Dil 214
3557. Bölüm 214
İnsan Dilinin Altında Gizlidir.....214
3558. Bölüm 215
Dil Vesilesiyle Ortaya Çıkan Hasletler.....215
3559. Bölüm 216
Erkeğin Güzelliği Dilinin Akıcılığındandır.....216
3560. Bölüm 216
Dil İyilik ve Kötülüğün Anahtarıdır.....216
3561. Bölüm 217
Dilin İmanın Doğruluğundaki Rolü.....217
3562. Bölüm 218
Akıllı İnsanın Dili Kalbinin Ötesindedir.....218
3563. Bölüm 218
Dilin Hakkı 218
3564. Bölüm 219
İnsanın Esenliği Dilini Korumadadır219
3565. Bölüm 219
Dilin Sürçmesi 219
3566. Bölüm 220
Dilin Fitnesi 220
3567. Bölüm 221
Dil Tehlikesi 221
3568. Bölüm 221
Dilin Sürçmelerinden Sakınmak 221
3569. Bölüm 222
Dili Hapsetmek 222
3570. Bölüm 223
Dilin Afetleri.....223
3571. Bölüm 224
Dilin Azabı.....224
3572. Bölüm 224
Birkaç Nadir Hadis 224
3573. Bölüm 226
Lanet 226
3574. Bölüm 227
Mel'un (Lanet Edilmiş Kimsler)....227
3575. Bölüm 232
Dünya ve Ahirette Lanet Edilen Kimseler.....232
3576. Bölüm 235
Boş Şey 235
3577. Bölüm 241

Bulunmuş Eşya 241
3578. Bölüm 243
Görüşme Şevki.....243
3579. Bölüm 245
Şevkin Nedenleri ...245
3580. Bölüm 247
Allah İle Görüşmeyi Seven Kimse 247
3581. Bölüm 249
Kur'an da (Allah ile) Görüşmek.....249
3582. Bölüm 253
Oyalanma.....253
5383. Bölüm 255
Oyalanmanın Neticeleri.....255
3584. Bölüm 255
Oyalanma Düşkünü Kimse.....255
3585. Bölüm 256
İman ve Oyalanma.256
3586. Bölüm 257
Müminin Oyalanması 257
3587. Bölüm 258
Kuşbazlık.....258
3588. Bölüm 261
Homoseksüellik**Erreur ! Signet non défini.**
3589. Bölüm 261
Homoseksüelliğin Haram Kılınış Sebebi 261
3590. Bölüm 262
Homoseksüellik eden Kimse.....262
3591. Bölüm 263
Meful (Homoseksüel).....263
3592. Bölüm 266
Kendini Kınamak...266
3593. Bölüm 266
Nice Kınanmış Kimsenin Günahı Yoktur.....266
3593. Bölüm 267
Kınamak ve Kınamanın Adabı...267
3595. Bölüm 268
Kınamada Aşırı Gitmek 268
3596. Bölüm 271
Örnekler 271
3597. Bölüm 272
Örneklerin Hükmü.272
3598. Bölüm 273
Hak ve Batıl Örneği 273
3599. Bölüm 273
Allah Yolunun Örneği 273
3600. Bölüm 274
Peygamber'in (s.a.a) Ümmetinin ve Risaletinin Örneği..274
3601. Bölüm 276
Peygamber (s.a.a) ve Kıyametin Misali ...276
3602. Bölüm 277
Kur'an'ın Misali 277
3603. Bölüm 278
Peygamberin (s.a.a) Ümmetinin Misali..278
3604. Bölüm 279

Peygamberin (s.a.a) Ehl-i Beyt'inin Örneği 279
3605. Bölüm 282
En Yüce Örnek 282
3606. Bölüm 283
Temiz bir Ağaç Misali 283
3607. Bölüm 287
Çirkin Sözün Örneği 287
3608. Bölüm 288
Müminin Örneği 288
3609. Bölüm 290
Kafirin Misali.....290
3610. Bölüm 300
Kafirin Örneği.....300
3611. Bölüm 303
3612. Bölüm 314
Küfreden Kimselerin Örneği 314
3613. Bölüm 315
İmam Eden Kimselerin Örneği .315
3614. Bölüm 316
Mümin ve Kardeşinin Örneği 316
3615. Bölüm 317
Allah'ın Hadlerini İkame Eden Kimse İle Allah'ın Hadlerini İcra Etmede İhmalkarlık Eden Kimsenin Örneği....317
3616. Bölüm 318
Kur'an Okuyan Kimsenin Örneği....318
3617. Bölüm 320
Kur'an Hafızının Örneği 320
3618. Bölüm 320
Mücahidin Misali...320
3619. Bölüm 321
Savaşan ve Ücret Alan Kimsenin Örneği 321
3620. Bölüm 321
Beş Vakit Namazın Örneği 321
3621. Bölüm 321
Arkadaş Örneği.....321
3622. Bölüm 322
Allah Yolunda İnfak Eden Kimsenin Misali 322
3623. Bölüm 322
Gösteriş İçin Sadaka Veren Kimsenin Misali 322
3624. Bölüm 323
Haram Maldan Sadaka Veren Kimsenin Misali.....323
3625. Bölüm 323
Kötülükten Sonra İyiliğin Örneği 323
3626. Bölüm 324
Alimlerin Örneği....324
3627. Bölüm 324
Amelsiz Alimin Örneği 324
3628. Bölüm 325
Amelsiz Alimin Örneği 325

3629. Bölüm 327
İlmini Başkalarına Öğretmeyen Alimin Hikayesi 327
3630. Bölüm 327
Cahil Abidin Örneği 327
3631. Bölüm 327
Genç Yaşta İlim Öğrenen Kimsenin Misali 327
3632. Bölüm 327
Kötülükten Başka Bir Şey Demeyen Kimsenin Örneği....327
3633. Bölüm 328
Sonradan Zengin Olmuş Birine Muhtaç Olmanın Örneği 328
3634. Bölüm 328
Bağışladığı Şeyi Geri Alan Kimsenin Örneği 328
3635. Bölüm 328
Arzu ve Ölümün Örneği 328
3636. Bölüm 332
Nefsin Örneği.....332
3637. Bölüm 332
Dünyanın Misali 332
3638. Bölüm 333
Dünyaya Tutkuyla Bağlanan Kimsenin Misali 333
3639. Bölüm 333
İyi İşlerin İptal Oluşunun Örneği....333
3640. Bölüm 334
Allah'ı Zikreden Kimsenin Misali.....334
3641. Bölüm 336
Resim-Heykel 336
3642. Bölüm 340
İmtihan.....340
İmtihan ve İmtihan Gerçeği Hakkında Bir açıklama.....341
3643. Bölüm 354
Güzel Övgüye Layık Kimse.....354
3644. Bölüm 354
Övgüyü Kınamak...354
3645. Bölüm 356
Övgünün Sonu 356
3646. Bölüm 357
Övgüye Aldanmamak Gerekir 357
3647. Bölüm 358
Övgüde Kısıtlı Davranmak.....358
3648. Bölüm 358
Öven Kimseye Cevap 358
3649. Bölüm 360
Birini Yersiz Yere Övmek.....360
3650. Bölüm 362
Övgüye Sevinmeyi Kınamak.....362
3651. Bölüm 363
Kötü Kimseyi Övmekten Sakınmak 363
3625. Bölüm 364

Kendini Övmekten Sakınmak 364
3653. Bölüm 365
Kendini Övmenin Reva Olduğu Yerler 365
3654. Bölüm 368
Kadın ve Erkeğin Kur'an'da Eşitliği ..368
Felsefi Bir İnceleme ve Karşılaştırma 368
3655. Bölüm 370
Peygamber'in (s.a.a) Yanındaki Kadınların Temsilcisi.....370
3656. Bölüm 375
Erkeklerin Kadınlar Üzerindeki Yöneticiliği 375
Tefsir.....376
Erkeklerin Kadınları Yönetmelerinin Anlamı Hakkında...379
3657. Bölüm 381
Kadınların En İyi Hasletleri.....381
3658. Bölüm 381
Yöneticiliği Kadınlara Havale Etmekten Sakınmak 381
3659. Bölüm 383
Kadın Sevgisini Övmek.....383
3660. Bölüm 383
Kadın Sevgisini Kınamak.....383
3661. Bölüm 384
Kadınlara Tutkun Olmak.....384
3662. Bölüm 384
Kadın (çeşitli) 384
3663. Bölüm 387
Mürüvvet.....387
3664. Bölüm 387
Mürüvvetin Anlamı (1).....387
3665. Bölüm 389
Mürüvvetin Anlamı (2).....389
3666. Bölüm 391
Mürüvvet Sayılan Şey 391
3667. Bölüm 392
Mürüvvetin Esası ...392
3668. Bölüm 393
Mürüvvetin Başlangıcı ve Sonu 393
3669. Bölüm 394
Mürüvvetin Kemali 394
3670. Bölüm 395
Mürüvvetin En İyisi ve En Kötüsü.....395
3671. Bölüm 396
Mürüvveti Olmayan Kimse 396
3672. Bölüm 396
Mürüvvet Ehlinin Hatalarını Bağışlamak 396
3673. Bölüm 399
Hastalık 399
3674. Bölüm 400

Hastalıkta Ecir Yoktur 400
3675. Bölüm 403
Hastalığı Gizlemek 403
3676. Bölüm 404
Hastalandığı Halde Şikayette Bulunmayan Kimse404
3677. Bölüm 405
Hastalığını Doktorlardan Gizleyen Kimse 405
3678. Bölüm 405
Esenliğe Dert Yeterlidir.....405
3679. Bölüm 406
Hastalık Çeşitleri ...406
3680. Bölüm 406
Hastayı Ziyaret Etmek.....406
3681. Bölüm 407
Hastayı Ziyaret Adabı.....407
3682. Bölüm 409
Hastayı Ziyaret Etmenin Hikmeti....409
3683. Bölüm 409
Hasta Gözükmek....409
3684. Bölüm 409
Hastalık (çeşitli).....409
3685. Bölüm 412
Çekişmeyi Kınama ve Çekişmenin Etkileri 412
3686. Bölüm 413
Her ne Kadar Hak İçin de Olsa Çekişmekten Sakınmak 413
3687. Bölüm 415
Kendisiyle Mücadele Edilmenin Doğru Olmadığı Kimse.....415
3688. Bölüm 415
Fazla Çekişmenin Etkileri 415
3689. Bölüm 418
Şakayı Övmek.....418
3690. Bölüm 420
Şakayı Kınamak.....420
3691. Bölüm 421
Şakalaşmak ve Alay Etmek.....421
3692. Bölüm 423
Fazla Şakalaşmak...423
3693. Bölüm 425
Mesh-Dejenere.....425
Felsefi Bahis . **Erreur ! Signet non défini.**
3694. Bölüm 435
Mesh Edilen (dejenere edilen) Soyun Kesilmesi 435
3695. Bölüm 438
Yol Yürümenin Adabı.....438
3696. Bölüm 439
Nazlı ve Övünerek Yürümekten Sakındırmak.....439
3697. Bölüm 443
Hile.....443
3698. Bölüm 445

Hile ve Kandırma
Ateştedir.....445
3699. Bölüm 448
Allah'ın Hilesi 448